

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

ARFARNIAD CYNALIADWYEDD INTEGREDIG O CYMRU'R DYFODOL - Y CYNLLUN CENEDLAETHOL 2040

Datganiad Ôl-gyhoeddi

CHWEFROR 2021

Incorporating

EC HARRIS
BUILT ASSET
CONSULTANCY

RHEOLI FERSIYNAU

Fersiwn	Dyddiad	Awdur	Gwiriwr	Newidiadau
1	Ionawr 2021	Sarah Tooby	David Hourd	Drafft Cyntaf i'w adolygu gan y cleient
2	Ionawr 2021	Sarah Tooby	David Hourd	Ail Ddrafft, yn dilyn adolygiad gan y cleient
3	Chwefror 2021	Sarah Tooby	David Hourd	Drafft Terfynol, i'w gyhoeddi

Paratowyd yr adroddiad hwn dyddiedig Chwefror 2021 ar gyfer (y “Cleient”) yn unol â’r telerau ac amodau penodi (y “Penodiad”) rhwng y Cleient ac **Arcadis (UK) Limited** (“Arcadis”) at y dibenion a nodir yn y Penodiad. Er mwyn osgoi unrhyw amheuaeth, ni chaiff unrhyw unigolyn/unigolion eraill ddefnyddio neu ddibynnu ar yr adroddiad hwn na’i gynnwys, ac nid yw Arcadis yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw ddefnydd neu ddibyniaeth o’r fath gan unrhyw drydydd parti arall.

CYNNWYS

RHEOLI FERSIYNAU.....1

1 CYFLWYNIAD1

1.1	Beth yw Cymru'r Dyfodol – y cynllun cenedlaethol 2040?.....	1
1.2	Beth yw'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig?	1
1.3	Diben y Datganiad Ôl-gyhoeddi hwn	2

2 SUT Y MAE YSTYRIAETHAU AMGYLCHEDDOL A CHYNALIADWYEDD WEDI

CAEL EU HINTEGREIDDIO I CYMRU'R DYFODOL.....3

2.2	Amseriad, a goblygiadau Covid-19.....	3
2.3	Casglu Tystiolaeth, Cwmpasu'r ACI ac Ymgysylltu â Rhanddeiliaid	6
2.4	Datblygu Amcanion ac Opsiynau, Ymgysylltu Pellach, Sgrinio ACI ac HRA	7
2.5	Development of the Draft NDF.....	8
2.6	Y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig (Mawrth 2020) 8	
2.7	Ar ôl Craffu gan y Senedd.....	8
2.8	Ymgynghori ar yr Adroddiadau ACI ac ystyriaeth o'r ymatebion.....	8
2.9	Fframwaith a Chwmpas yr ACI.....	9
	Cwmpas Daearyddol ac Amser	9
	Fframwaith yr ACI	9

3 SUT Y CYMERWYD CANFYDDIADAU'R ACI I YSTYRIAETH, A'R RHESYMAU

AM DDEWIS Y CYMRU'R DYFODOL CYHOEDDEDIG, GAN GYNNWYS YR ASESIAD

O OPSIYNAU AMGEN RHESYMOL.....17

3.1	Yr hyn y mae'r ACI wedi ei arfarnu	17
3.2	Canlyniadau Cymru'r Dyfodol (gan gynnwys opsiynau amgen rhesymol) (Tasg B.1)	17
3.3	Y rhesymau am ddewis y Cymru'r Dyfodol Cyhoeddedig, yng ngoleuni opsiynau amgen rhesymol a ystyriwyd.	18
	Dull gofodol gan gynnwys Opsiynau Amgen	18
	Yr Opsiwn a Ffeirir	19
	Asesiad o'r Opsiwn a Ffeirir (Chwefror 2018)	20
3.4	Crynodeb o'r asesiad o'r FfDC Drafft (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) (Mai 2019).....	22
3.5	Asesiad o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig i Bolisiâu (Mawrth 2020) (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn)	22
3.6	Diweddariadau ar ôl Craffu gan y Senedd	23

4	MESURAU I FONITRO EFFEITHIAU AMGYLCHEDDOL SYLWEDDOL	24
5	CASGLIAD	31
	APPENDIX A YMATEBION LLYWODRAETH CYMRU I ARGYMHELLION.....	33
	APPENDIX B TABL SGRINIO I BENDERFYNU A OEDD ANGEN NEWIDIADAU PELLACH I'R ACI, YN DILYN NEWIDIADAU I CYMRU'R DYFODOL, AR ÔL CRAFFU GAN Y SENEDD	51
	APPENDIX C YMATEBION YMGYNGHORI I ADRODDIAD INTERIM YR ACI (OPSIYNAU A FFEFRIR).....	75

1 CYFLWYNIAD

1.1 Beth yw Cymru'r Dyfodol – y cynllun cenedlaethol 2040?

- 1.1.1 Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi paratoi Cymru'r Dyfodol - y cynllun cenedlaethol 2040. Y 'Fframwaith Datblygu Cenedlaethol (FfDC)' oedd yr enw blaenorol ar hwn. Cyfeirir at rai o fersiynau'r asesiad, fel y disgrifir yn y Datganiad hwn, fel asesiadau o wahanol gamau'r FfDC, fel y'i galwyd ar yr adeg honno.
- 1.1.2 Bydd Cymru'r Dyfodol yn cynnig cyd-destun gofodol ar gyfer hwyluso'r ddarpariaeth o ddatblygiad yng Nghymru dros yr 20 mlynedd nesaf. Bydd Cymru'r Dyfodol yn cael ei ddefnyddio i lywio buddsoddiad cyhoeddus a phreifat. Nod Llywodraeth Cymru yw sicrhau bod buddsoddiadau a datblygiadau - ar raddfa fawr neu fach - yn cyfrannu at uchelgeisiau ehangach Llywodraeth Cymru ac at les cymunedau. Bydd Cymru'r Dyfodol yn dylanwadu felly ar sut y mae cymunedau yn datblygu dros yr 20 mlynedd nesaf ac mae'n bwysig bod gennym ddealltwriaeth gynhwysfawr o'r effeithiau cadarnhaol a negyddol y gallai hyn eu cael wrth i'r cynllun ddatblygu. Dylid darllen Cymru'r Dyfodol ochr yn ochr â Pholisi Cynllunio Cymru (PCC) ac nid yw'n ailadrodd PCC, sy'n darparu polisi cynllunio i Gymru gyfan. Mae Cymru'r Dyfodol yn disodli Cynllun Gofodol Cymru.

1.2 Beth yw'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig?

- 1.2.1 Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yw rhoi Cymru yn uniongyrchol ar lwybr cynaliadwy i wella llesiant. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus gyflawni datblygiad cynaliadwy a ddiffinnir fel:
- ystyr "datblygu cynaliadwy" yw'r broses o wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy weithredu, yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, gan anelu at gyrraedd y nodau llesiant."*
- 1.2.2 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn cyflwyno saith nod llesiant dros y cyfnod o 20 mlynedd, y bydd Cymru'r Dyfodol yn chwarae rhan bwysig o ran cyfrannu tuag at ddatblygu cynaliadwy (gweler Tabl 1-1 y Prif Adroddiad ACI¹, Chwefror 2021). Ni ellir gwahanu'r nodau llesiant hyn oddi wrth ei gilydd ac maent yn esbonio'r hyn a olygir gan lesiant Cymru.
- 1.2.3 Mae'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig (ACI) yn ategu Cymru'r Dyfodol - y cynllun cenedlaethol 2040, a gyhoeddwyd yn ddiweddar.² Mae'r broses yn arwain at ddatblygu'r Adroddiad ACI cyhoeddedig wedi rhedeg yn gyfocrog â pharatoad Cymru'r Dyfodol. Mae proses yr ACI wedi cynnwys asesiadau o effeithiau cynaliadwyedd tebygol opsiynau sy'n cael eu hystyried ar gyfer Cymru'r Dyfodol (gan gynnwys effeithiau cadarnhaol a negyddol), wedi'u cynnal ar lefel uchel fel adlewyrchiad o natur strategol y cynllun. Yn ystod y broses hon, mae'r ACI wedi argymhell mesurau ar gyfer lliniaru neu osgoi effeithiau cynaliadwyedd negyddol tebygol ac ar gyfer cynyddu effeithiau cynaliadwyedd cadarnhaol tebygol.
- 1.2.4 Mae'r asesiad hwn yn adlewyrchiad o ofynion sawl darn o ddeddfwriaeth, gan gynnwys y Rheoliadau AAS³. Mae Adran 3 Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 yn diwygio Rhan 6 Deddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004 ac yn mewnosod Adrannau newydd 60, 60A, 60B a 60C ar baratoi fframwaith datblygu cenedlaethol i Gymru. Mae Adran 60B (1) (b) yn ei gwneud yn ofynnol yn benodol i Weinidogion Cymru gynnal arfarniad o gynaliadwyedd (a adnabyddir fel Arfarniad Cynaliadwyedd (AC)) o'r polisiâu yn y fframwaith datblygu cenedlaethol ac mae'n rhaid i hwn gynnwys gofynion y Rheoliadau AAS ac ystyriaeth o effeithiau ar y Gymraeg.

¹ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymru-r-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [Gwelwyd ar 28.01.21]

² <https://busnes.senedd.cymru/mglssueHistoryHome.aspx?Id=21513>

³ Rheoliadau Asesiadau Amgylcheddol o Gynlluniau a Rhaglenni (Cymru) 2004 (OS 2004/1656 (W/170)) ac yn Lloegr, *The Environmental Assessment of Plans and Programmes Regulations 2004* (SI 2004/1633)

- 1.2.5 Asesiad o effeithiau economaidd, amgylcheddol, diwylliannol a chymdeithasol cynllun yw AC, wedi'i gynnal o gychwyn y broses o lunio cynllun, i sicrhau bod penderfyniadau yn cael eu gwneud sy'n cyd-fynd ag egwyddorion datblygu cynaliadwy. Mae AC yn broses systematig ac ailadroddol sy'n nodi ac yn adrodd ar i ba raddau y bydd gweithredu'r cynllun yn cyflawni'r amcanion amgylcheddol, cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd y gellir diffinio datblygu cynaliadwy yn unol â nhw ac yn nodi cyfleoedd ar gyfer gwella perfformiad cynllun yng nghyswllt y rhain.
- 1.2.6 O ystyried natur a chwmpas Cymru'r Dyfodol, mae Llywodraeth Cymru wedi ceisio integreiddio'r dull o gyflawni'r AC a'r AAS gydag asesiadau statudol ac anstatudol eraill. Mae disgrifiad llawn o'r gofynion deddfwriaethol ac anneddfwriaethol sydd wedi'u cwmpasu gan yr ACI ar gael yn adran 1.5 Prif Adroddiad yr ACI. Mae hwn yn caniatáu golwg fwy cyflawn o'r goblygiadau a'r cyfleoedd cynaliadwyedd sy'n deillio o Cymru'r Dyfodol. Mae'r ACI yn integreiddio'r asesiadau canlynol, ac yn bodoli gofynion deddfwriaethol y canlynol yn llawn: Arfarniad Cynaliadwyedd; Rheoliadau AAS; Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015); Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011; Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb; Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant; Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy a'r Polisi Adnoddau Naturiol (Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016). Mae'r ACI hefyd yn cymryd i ystyriaeth gofynion anneddfwriaethol asesiadau yn gysylltiedig â Phrawfesur Gwledig; Effeithiau Iechyd; Newid yn yr Hinsawdd; a Datblygu Economaidd.
- 1.2.7 Mae integreiddio'r asesiadau hyn yn sicrhau y dilyni'r dull cydweithredol ar wahanol faterion, gan rannu gwybodaeth a chydabod cysylltiadau rhwng pynciau mewn ffordd gyson a thryloyw.

1.3 Diben y Datganiad Ôl-gyhoeddi hwn

- 1.3.1 Y Datganiad Ôl-gyhoeddi hwn yw diweddglo'r broses ACI ac mae'n bodloni gofynion mabwysiadu cynllun a rhaglen y Rheoliadau AAS. Yn unol â Rheoliad 16 (4) y Rheoliadau AAS, mae'r datganiad hwn yn nodi'r canlynol:
- Sut y mae ystyriaethau amgylcheddol a chynaliadwyedd wedi cael eu hintegreiddio i Cymru'r Dyfodol (Adran 2 y ddogfen hon);
 - Sut y cymerwyd safbwyntiau a fynegwyd mewn ymateb i'r ymgynghoriad ar Adroddiadau'r ACI i ystyriaeth (Adran 2 y ddogfen hon);
 - Sut y mae canlyniadau Adroddiadau'r ACI wedi cael eu cymryd i ystyriaeth (Adran 3 y ddogfen hon);
 - Y rhesymau am ddewis Cymru'r Dyfodol, fel y'i cyhoeddwyd, yng ngoleuni'r dewisiadau amgen rhesymol eraill yr ymdriniwyd â nhw (Adran 3 y ddogfen hon); ac
 - Y mesurau a fydd yn cael eu cymryd i fonitro effeithiau amgylcheddol a chynaliadwyedd sylweddol gweithredu Cymru'r Dyfodol (Adran 4 y ddogfen hon).

2 Sut y mae Ystyriaethau Amgylcheddol a Chynaliadwyedd wedi cael eu hintegreiddio i Cymru'r Dyfodol

- 2.1.1 Seiliwyd cwmpas yr asesiad o Cymru'r Dyfodol ar y fframwaith asesu o amcanion, a ddatblygwyd ac a fireiniwyd ym mis Ebrill 2018 ar gam Cwmpasu'r ACI⁴. Mae'r nodau llesiant wedi bod yn rhan annatod o baratoad yr Adroddiad Cwmpasu a Fframwaith yr ACI (gweler Tabl 1-5 Prif Adroddiad yr ACI⁵, Chwefror 2021). Defnyddiwyd y nodau llesiant i hysbysu'r adolygiad o'r dystiolaeth, i nodi problemau ac i strwythuro'r Fframwaith asesu. Mae'r egwyddor datblygu cynaliadwy a ddiffiniwyd gan y Ddeddf yn rhan sylfaenol o sut y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus - gan gynnwys Llywodraeth Cymru - weithredu. Mae'n rhaid i ni weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain, trwy gymryd yr egwyddor datblygu cynaliadwy i ystyriaeth. Mae'r egwyddor wedi ei chyfansoddi o bump 'dull o weithio' y mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus eu dilyn er mwyn sicrhau'r cyfraniad mwyaf posibl at ddatblygu cynaliadwy. Cyflwynir y dulliau o weithio hun a sut y mae'r ACI wedi eu mabwysiadu hyd yma (trwy gyfeirio at adroddiadau a chymau gweithredu blaenorol yr ACI), yn Nhabl 1-2 Prif Adroddiad yr ACI, Chwefror 2021.
- 2.1.2 Roedd yr asesiad yn un lefel uchel, gan adlewyrchu cylch gwaith cenedlaethol Cymru'r Dyfodol a'i ymateb. Mae'r asesiad wedi cymryd i ystyriaeth yr hyn y gallai Cymru'r Dyfodol ei gyflawni o bosibl a'i gwmpas cenedlaethol. Mae'n cydnabod felly swyddogaeth a dylanwad rhanddeiliaid eraill, er enghraifft, darparwyr addysg neu fyrdau ieuchyd, o ran cyflawni nodau cyffredin, er bod hynny y tu allan i gylch gwaith y system gynllunio. Mae'r asesiad yn adlewyrchu'r potensial i Cymru'r Dyfodol lywio gwaith cynllunio defnydd tir ar raddfa genedlaethol a rhanbarthol ac nid yw'n ceisio darparu canllawiau dylunio lleol penodol, er y bydd angen dilyn ei egwyddorion wrth baratoi cynlluniau haen is, y mae'n ofynnol iddynt gyd-fynd yn gyffredinol â Cymru'r Dyfodol.
- 2.1.3 Mae'r asesiad o Cymru'r Dyfodol yn dangos proses gwneud penderfyniadau dryloyw a chadarn ar gyfer datblygu'r cynllun. Mae datblygiad yr ACI a Cymru'r Dyfodol wedi bod yn ailadroddol, a chafwyd trafodaethau rheolaidd rhwng timau'r ACI a Cymru'r Dyfodol. Gwnaed argymhellion ar gyfer gwella neu opsiynau amgen, fel y bo'n briodol. Mae'r broses gydweithredol o weithio wedi cynnwys cyfarfodydd a chymau adolygu anffurfiol i drafod y materion sy'n datblygu. Felly mae proses yr ACI wedi gallu darparu gwybodaeth gywir, gadarn a thryloyw i Lywodraeth Cymru am gynaliadwyedd opsiynau (yn unigol ac yn gyfunol) sydd wedi bod yn hollbwysig ym mhroses gwneud penderfyniadau'r Llywodraeth o ran yr hyn i'w gynnwys yn Cymru'r Dyfodol.

2.2 Amseriad, a goblygiadau Covid-19

- 2.2.1 Gwnaed y gwaith o ddrafftio'r ACI dros y pum mlynedd diwethaf. Yn 2020, tarwyd y DU gan bandemig byd-eang Covid-19 gan arwain at effaith ddigynsail ar economi a phatrymau teithio Cymru ac ieuchyd a llesiant y boblogaeth. Awgrymwyd y gallai'r pandemig arwain at newidiadau tymor hwy i'r ffordd yr ydym yn byw ein bywydau, yn enwedig o ran ein gwerthfawrogiad o fannau awyr agored, ein newidiadau i batrymau teithio a'n patrymau gweithio. Ar ôl i'r pandemig ddod i ben, bydd gan y newid i agweddau pobl at weithgareddau awyr agored a gweithio o bell y potensial o ddod yn fwy parhaol.
- 2.2.2 Er na chyfeirir yn benodol at Covid-19 yn yr ACI, mae'r ACI yn cynnig arfarniad o'r mesurau polisi yn Cymru'r Dyfodol gan ddefnyddio fframwaith arfarnu a seiliwyd ar ddealltwriaeth eglur o sut i sicrhau lleoedd mwy cynaliadwy. Mae'r fframwaith yn cynnwys Amcanion ACI yn gysylltiedig, er enghraifft, â mynediad at fannau agored, hyrwyddo teithio llesol, gwelliannau i gyfathrebu digidol a llai o ddibyniaeth ar geir. Mae hyn wedi sicrhau bod Cymru'r Dyfodol yn cynnwys amrywiaeth o fesurau

⁴ Mae adroddiad Cwmpasu'r ACI ar gael ar-lein yn:

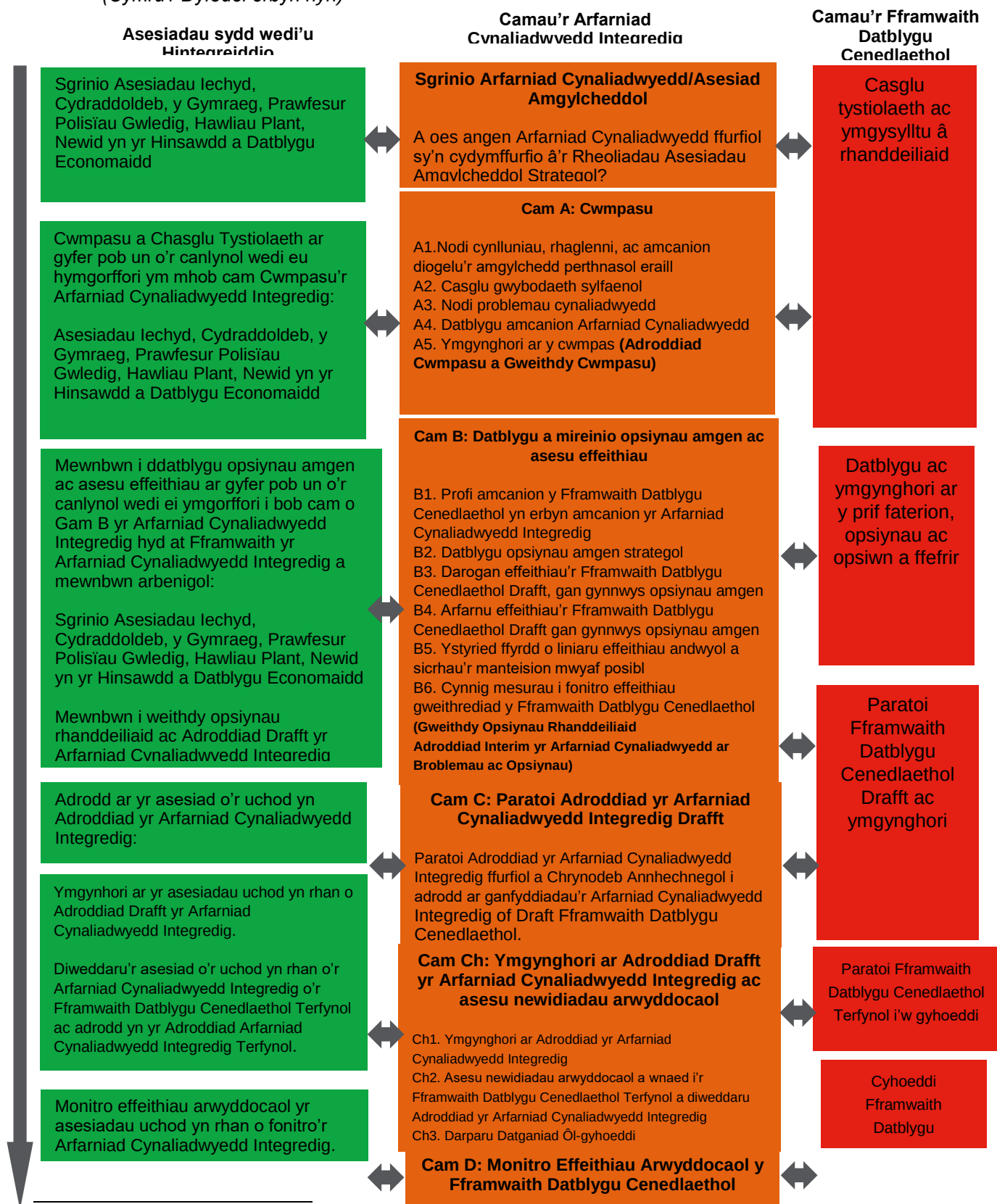
https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-adroddiad-gwerthuso-cynaliadwyedd-integredig?_ga=2.185709353.1431137948.1613474808-620607912.1597653541 [gwelwyd ar 19.02.21]

⁵ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymru-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [gwelwyd ar 28.01.21]

polisi y bwriedir iddynt gefnogi a hyrwyddo'r themâu hyn, a fydd yn rhan allweddol o ddatblygu cynaliadwy, ac adferiad yn ôl yr angen, i'r dyfodol.

- 2.2.3 Mae'r ACI wedi'i seilio ar dystiolaeth a thueddiadau sylfaenol. Er bod 2020 yn annodweddiadol o ran llawer o dueddiadau economaidd-gymdeithasol ac amgylcheddol, ystyrir bod y flwyddyn hon yn anomaledd yn hytrach na 'normal newydd', fell mae'r tueddiadau hirdymor a nodwyd yn yr ACI yn dal i fod yn sail briodol ar gyfer arfarnu. Gallai newidiadau a welwyd yn ystod y pandemig i batrymau teithio, teithio llesol, effeithiau o weithio gartref, canol trefi, anghydraddoldebau iechyd a llesiant, anfanteision economaidd-gymdeithasol, a gwerth mannau hamdden awyr agored, gael effaith barhaus y tu hwnt i'r pandemig. Os felly, mae Cymru'r Dyfodol yn cynnig fframwaith cadarn ar gyfer sicrhau'r manteision mwyaf posibl o'r tueddiadau hyn a mynd i'r afael ag unrhyw effeithiau negyddol posibl. Bydd effeithiau a thueddiadau'r dyfodol o'r pandemig yn cael eu hadlewyrchu yn y dystiolaeth a'r gwaith monitro. Nid yw proses yr ACI yn sefydlog a bydd fersiynau o'r Arfarniad a Cymru'r Dyfodol yn y dyfodol yn adlewyrchu unrhyw newidiadau i dueddiadau hirdymor sy'n datblygu. Mae hefyd yn wir y bydd gan y Cynlluniau Strategol a Datblygu Lleol y cyfle i addasu i unrhyw dystiolaeth newydd sy'n codi.

Ffigur 2-1: Camau ym Mhroses yr ACI (addaswyd o ODPM 2005) a Chamau Datblygu'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn)⁶

⁶ ODPM (2005) Canllaw Ymarferol i'r Asesiad Amgylcheddol Strategol ar gymhwyso Cyfarwydddeb Ewropeaidd 2001/42/EC "ar asesu effeithiau cynlluniau a rhaglenni penodol ar yr amgylchedd"

2.3 Casglu Tystiolaeth, Cwmpasu'r ACI ac Ymgysylltu â Rhanddeiliaid

- 2.3.1 Mae Ffigur 2-1 yn cyflwyno'r broses a arweiniodd at ddatblygu'r Datganiad Ôl-gyhoeddi hwn, sydd wedi rhedeg yn gyfochrog â pharatoad Cymru'r Dyfodol (a ddangosir yn y ffigur fel 'FfDC'). Dechreuodd y gwaith o baratoi'r FfDC â phroses o gasglu tystiolaeth ac ymgysylltu â rhanddeiliaid. Cychwynnodd y gwaith hwn yn ystod gaeaf 2016/17 gyda chais am dystiolaeth ar gyfer yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn), gan gynnwys cais am brosiectau. Dilynwyd hyn gan gyfres o ddigwyddiadau ymgysylltu a gynhaliwyd mewn pedwar lleoliad ledled y wlad er mwyn helpu i nodi materion gofodol allweddol ar gyfer y cynllun. Ochr yn ochr â'r gwaith hwn, sgriniwyd y fframwaith datblygu cenedlaethol (Cymru'r Dyfodol) i benderfynu pa un a oedd angen AAS ffurfiol ai peidio. Cadarnhawyd y gofyniad hwn, ac ar y sail hon, aethpwyd ati i ddatblygu'r ACI.
- 2.3.2 Yng ngwanwyn 2017, gwnaed rhagor o waith i nodi materion ar gyfer y cynllun yn dilyn y digwyddiadau ymgysylltu. Ar y cam hwn, cafodd syniadau cychwynnol eu datblygu ar gyfer amcanion ac opsiynau strategol posibl.
- 2.3.3 Dechreuodd Cam A yr ACI (Cwmpasu) hefyd ar yr adeg hon, a oedd yn cynnwys mwy o gasglu tystiolaeth a dadansoddi materion a chyfleoedd cynaliadwyedd, a chafodd hyn oll ei gydblythu â'r sail dystiolaeth. Yr Adroddiad Cwmpasu drafft ar gyfer yr ACI o'r FfDC oedd un o'r camau cyntaf o ran ymgysylltu a chydweithredu. Cynhaliwyd ymgynghoriad ar yr Adroddiad Cwmpasu drafft rhwng 28 Ebrill a 21 Gorffennaf 2017. Hefyd, cynhaliwyd gweithdy ddechrau mis Mai 2017 gyda rhanddeiliaid sy'n cynrychioli'r amrywiaeth o brosesau asesu sydd i'w cynnwys yn yr ACI. Cyhoeddwyd Adroddiad Cwmpasu yr ACI i Cyfoeth Naturiol Cymru a Cadw i gael sylwadau ganddynt. Fe'i hanfonwyd at ymgynghoreion statudol ar draws y ffin hefyd, gan gynnwys Asiantaeth yr Amgylchedd, Natural England a Historic England, er mwyn cael eu sylwadau; yn ogystal â rhanddeiliaid ehangach fel y Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar (RSPB).
- 2.3.4 Cam A oedd y gwaith hwn, 'Gosod y Cyd-destun a'r Amcanion, Pennu'r Llinell Sylfaen a Phenderfynu ar Gwmpas', o Ffigur 2-1 uchod. Roedd hyn yn cynnwys y bum dasg ganlynol:
- A1: Nodi polisiâu, cynlluniau a rhaglenni perthnasol eraill ac amcanion yr ACI;
 - A2: Casglu gwybodaeth sylfaenol;
 - A3: Nodi materion a phroblemau cynaliadwyedd;
 - A4: Datblygu Fframwaith yr ACI; ac
 - A5: Ymgynghori ar gwmpas yr ACI.
- 2.3.5 Yr Adroddiad Cwmpasu Terfynol (Ebrill 2018)⁷ yw cam cychwynnol yr ACI. Mae'n dilyn dull integredig a luniwyd drwy ymgysylltu a chynnwys rhanddeiliaid ac mae'n dilyn y dull a nodir yn y canllawiau cyhoeddedig⁸, gan geisio:
- Pennu cwmpas a lefel manylder yr ACI;
 - Nodi cynlluniau, polisiâu, rhaglenni a mentrau perthnasol a fydd yn llywio proses yr ACI;
 - Nodi gwybodaeth berthnasol am amodau cymdeithasol, economaidd, diwylliannol, ac amgylcheddol presennol ac a ragwelir yn y dyfodol yng Nghymru ar raddfa genedlaethol;
 - Nodi materion a chyfleoedd cynaliadwyedd allweddol; a
 - Chyflwyno fframwaith ar gyfer yr ACI, y gellir ei ddefnyddio i arfarnu'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn).

⁷Mae adroddiad Cwmpasu'r ACI ar gael ar-lein yn:

https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-adroddiad-gwerthuso-cynaliadwyedd-integredig?_ga=2.185709353.1431137948.1613474808-620607912.1597653541 [gwelwyd ar 19.02.21]

⁸ODPM (2005) Canllaw Ymarferol i'r Asesiad Amgylcheddol Strategol ar gymhwyso Cyfarwydddeb Ewropeaidd 2001/42/EC "ar asesu effeithiau cynlluniau a rhaglenni penodol ar yr amgylchedd"

- 2.3.6 Mae ymatebion i'r sylwadau a gafwyd a sut y maent wedi dylanwadu ar y diwygiadau i'r ACI, wedi eu nodi yn yr adroddiad ymgynghori sydd ar gael yma⁹.

2.4 Datblygu Amcanion ac Opsiynau, Ymgysylltu Pellach, Sgrinio ACI ac HRA

- 2.4.1 Gan ddefnyddio'r adborth a gafwyd o'r ymgynghoriad, dechreuodd y gwaith yn ystod haf/hydref 2017 o barhau i ddatblygu Amcanion ac Opsiynau Strategol amlinellol. Manteisiodd hwn ar yr holl waith a wnaed hyd hynny ar gyfer yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) gan gynnwys, er enghraifft, y sail dystiolaeth, cofnodion o'r digwyddiad ymgysylltu a'r ymgynghoriad a'r ACI a'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd (HRA) datblygol. Gwnaed gwaith Sgrinio HRA lefel uchel cychwynnol ar yr adeg hon hefyd¹⁰. Yna, defnyddiwyd yr amcanion a'r opsiynau yn rhan o'r pecyn cyn-digwyddiad ar gyfer yr ymgysylltiad a oedd ar fin cael ei gynnal ar yr amcanion a'r opsiynau a oedd yn dod i'r amlwg. Cynhaliwyd y digwyddiadau ymgysylltu ym mis Hydref 2017 a chofnodwyd y canlyniadau¹¹.
- 2.4.2 Ym mis Tachwedd 2017, roedd yr amcanion a'r opsiynau cychwynnol yn destun ACI a chafodd y canlyniadau eu hadrodd yn ôl i dîm Llywodraeth Cymru i ddylanwadu ar eu datblygiad pellach. Yna roedd y fersiwn nesaf o'r amcanion a'r opsiynau yn destun ACI a Sgrinio HRA Rhagarweiniol yn ystod gaeaf 2017/18. Cofnodwyd y canlyniadau hyn mewn Adroddiad Interim yr ACI¹² a ategodd ymgynghoriad ar fersiwn Materion ac Opsiynau ac Opsiwn a Ffefrir¹³ yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) rhwng 30 Ebrill 2018 a 23 Gorffennaf 2018. Mireiniwyd a diwygiwyd yr ACI ymhellach yng ngoleuni'r ymatebion a gafwyd i'r ymgynghoriad.
- 2.4.3 Cam B oedd y gwaith hwn, 'Datblygu a Diffinio Opsiynau. Roedd hyn yn cynnwys y chwe thasg ganlynol:
- B1: Profi amcanion y cynllun yn ôl amcanion yr AC;
 - B2: Datblygu opsiynau'r cynllun;
 - B3: Darogan effeithiau (gan gynnwys effeithiau cronol ac eilaidd) opsiynau ac opsiynau amgen y cynllun;
 - B4: Arfarnu effeithiau (gan gynnwys effeithiau cronol ac eilaidd) opsiynau ac opsiynau amgen y cynllun;
 - B5: Ystyried ffyrdd o liniaru effeithiau negyddol a sicrhau'r effeithiau cadarnhaol mwyaf posibl; a
 - B6: Cynnig mesurau i fonitro effeithiau sylweddol gweithrediad y cynllun.
- 2.4.4 Yn ogystal â'r uchod, cwblhaodd yr Adroddiad ACI Drafft dasgau penodol Cam B at ddiben mireinio a diffinio opsiynau polisïau (gweler Atodiadau C a D). Hefyd, cynhaliodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad ag ymgynghoreion ehangach ar strwythur yr adroddiad hwn yn rhan o'r broses ddrafftio ailadroddol. Roedd hyn yn cynnwys trafodaethau gyda'r RSPB, sydd wedi'u cofnodi yn y Cynllun Ymgysylltu¹⁴ ar gyfer y FfDC ar y pryd (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn).
- 2.4.5 Nid oedd yr ymatebion i'r ymgynghoriad ar yr Adroddiad ACI Interim wedi'u cyhoeddi ar y pryd, ac maent wedi eu cynnwys yn Atodiad C yr adroddiad hwn.

⁹ <https://lyw.cymru/gwerthusiad-cynaliadwyedd-integredig-or-fframwaith-datblygu-cenedlaethol> [Gwelwyd ar 6.08.20]

¹⁰ Adroddiad Sgrinio Rhagarweiniol Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd ar gael ar-lein yn: <https://lyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-04/180430-adroddiad-sgrinio-hra-rhagarweiniol.pdf> [Gwelwyd ar 06.08.20]

¹¹ https://lyw.cymru/cymru-dyfodol-y-cynllun-cenedlaethol-2040?_ga=2.19550648.1431137948.1613474808-620607912.1597653541#Ymgysylltu

¹² Adroddiad Interim yr ACI, ar gael ar-lein yn: <https://lyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-04/180430-adroddiad-interim-yr-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig.pdf> [Gwelwyd ar 06.08.20]

¹³ Ymgynghoriad Materion ac Opsiynau'r FfDC, ar gael ar-lein yn: <https://lyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-y-prif-faterion-opiynau-ar-opiwn-a-ffefrir> [Gwelwyd ar 06.08.20]

¹⁴ https://lyw.cymru/sites/default/files/publications/2020-02/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-cynllun-ymgysylltu_0.pdf [gwelwyd ar 26.01.21]

2.5 Datblygiad yr FfDC Drafft

- 2.5.1 Arfarnwyd FfDC Drafft mis Gorffennaf 2019 (a aseswyd ym mis Mai 2019), gan gynnwys ei Strategaethau a Pholisïau Gofodol, ar gyfer ei effeithiau tebygol yn erbyn pob un o Amcanion yr ACI. Ymgynghorwyd ar y cam hwn o'r broses rhwng 7 Awst a 15 Tachwedd 2019.

2.6 Y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig (Mawrth 2020)

Ar sail yr uchod, lluniwyd yr FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig yn unol â'r pum dull o weithio sy'n ofynnol yn Neddff Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Fe'i datblygwyd gan ddefnyddio dull fesul cam wedi'i seilio ar ddatblygu cyfres o opsiynau realistig a'u mireinio yn opsiwn a ffefrir, cyn symud ymlaen i gynllun drafft llawn. Dylanwadwyd yn gryf ar y gwaith hwn gan gyfranogiad y cyhoedd a rhanddeiliaid a dull cydweithredol trawslywodraethol.

2.7 Ar ôl Craffu gan y Senedd

- 2.7.1 Yn dilyn craffu gan y Senedd rhwng 21 Medi a 26 Tachwedd 2020, cynigiwyd nifer o newidiadau i Cymru'r Dyfodol. Adlewyrchwyd y rhain ers hynny yn yr ACI hwn, proses sydd wedi'i chofnodi yn Atodiad A y Datganiad hwn. Nodir mai dau newid sgorio yn unig a gofnodwyd, o ran asesu P6, gan gynyddu'r sgôr tymor canolig a hirdymor o niwtral i fân gadarnhaol, yn erbyn yr amcan tai.

2.8 Ymgynghori ar yr Adroddiadau ACI ac ystyriaeth o'r ymatebion

- 2.8.1 Nodir yr Adroddiadau ACI a baratowyd, a ble y gellir cael gafael arnynt ar-lein, yn Nhabl 2-1. Mae hwn hefyd yn cynnwys cyfeiriad at le mae ymatebion i'r ymgynghoriad wedi'u cofnodi.

Tabl 2-1: Adroddiadau ACI presennol a ble i ddod o hyd iddynt

Adroddiadau ACI Presennol	Ble i ddod o hyd iddynt
Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Ebrill 2018, Arcadis	Ar gael ar-lein yn: https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-adroddiad-gwerthuso-cynaliadwyedd-integredig?_ga=2.185709353.1431137948.1613474808-620607912.1597653541 [Gwelwyd ar 19.02.21]
Nodir ymatebion i'r sylwadau a dderbyniwyd, a sut y maent wedi dylanwadu ar y diwygiadau i'r ACI yn yr adroddiad ymgynghori	Ar gael ar-lein yn: https://llyw.cymru/gwerthusiad-cynaliadwyedd-integredig-or-fframwaith-datblygu-cenedlaethol [Gwelwyd ar 6.08.20]
Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Arfarniad o'r Opsiynau Eraill a'r Opsiwn a Ffefrir: Adroddiad Interim yr ACI Ebrill 2018, Arcadis	Ar gael ar-lein yn: https://llyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-04/180430-adroddiad-interim-yr-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig.pdf [Gwelwyd ar 20.03.20]
Nodir ymatebion i'r sylwadau a dderbyniwyd, a sut y maent wedi dylanwadu ar y diwygiadau i'r ACI yn y crynodeb o ymatebion.	Ar gael ar-lein yn: https://llyw.cymru/sites/default/files/consultations/2019-06/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-crynodeb-o-ymatebion.pdf [Gwelwyd ar 18.01.21]

Adroddiadau ACI Presennol	Ble i ddod o hyd iddynt
Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol) Mehefin 2019, Arcadis	Ar gael ar-lein yn: https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-drafft [Gwelwyd ar 20.03.20]
Nodir ymatebion i'r sylwadau a dderbyniwyd, a sut y maent wedi dylanwadu ar y diwygiadau i'r ACI yn Atodiad G Adroddiad yr ACI	Ar gael ar-lein yn: https://llyw.cymru/cymrur-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig https://llyw.cymru/cymrur-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig-crynodeb-annhechnegol [Gwelwyd ar 28.01.21]
Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol) Awst 2020, Arcadis	Ar gael ar-lein yn: https://llyw.cymru/cymrur-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig [Gwelwyd ar 21.12.20]
Arfarniad o Cymru'r Dyfodol - y cynllun cenedlaethol 2040: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol)	Ar gael ar-lein yn: https://llyw.cymru/cymrur-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig-0 https://llyw.cymru/cymrur-dyfodol-crynodeb-annhechnegol-gwerthusiad-cynaliadwyedd-integredig

2.9 Fframwaith a Chwmpas yr ACI

Cwmpas Daearyddol ac Amser

- 2.9.1 Ysgogwyd cwmpas daearyddol yr ACI gan gwmpas daearyddol Cymru'r Dyfodol, h.y., Cymru gyfan a hyd at bwynt isaf cymedrig y gorllanw. Er y bydd Cymru'r Dyfodol yn cael ei ddiweddarau bob pum mlynedd, bwriedir iddo fod yn weithredol tan 2040 yn dilyn ei gyhoeddi yn 2021. Adlewyrchwyd yr amserlen hon yn yr ACI. Os yw'n debygol y bydd unrhyw effeithiau cynaliadwyedd a fyddai'n para yn hwy na hyn, ystyriwyd y rhai hefyd.

Fframwaith yr ACI

- 2.9.2 Un o allbynnau allweddol Cam Cwmpasu'r ACI oedd Fframwaith yr ACI. Fframwaith yr ACI (Tabl 2-2) oedd y prif offeryn asesu a ddefnyddiwyd yn ystod yr ACI ac mae'n cynnwys cyfres o 17 o Amcanion sy'n cwmpasu materion cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol. Defnyddiwyd yr Amcanion hyn i brofi perfformiad cynaliadwyedd yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn). Mae pob amcan yn cysylltu â'r wybodaeth sylfaenol; materion a chyfleoedd cynaliadwyedd allweddol yng Nghymru; a chynlluniau, rhaglenni a strategaethau eraill sy'n berthnasol i'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn). Pennwyd y rhain yn ystod y cam Cwmpasu ac yn sgil hynny y rhain yw sail yr asesiad. Gwnaed diweddariad i'r Adolygiad Partneriaeth Cyhoeddus-Preifat (PPP) pan fo'n briodol, drwy'r ACI cyfan. Fodd bynnag, nid oedd angen gwneud unrhyw ddiweddariadau i Fframwaith yr ACI. Gan fod y llinell sylfaen wedi'i seilio i raddau helaeth ar Adroddiad o Gyflwr

Adnoddau Naturiol (SoNaRR) a baratowyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru¹⁵, ni ddiweddarwyd y llinell sylfaen ar y cam hwn. Mae Fframwaith yr ACI hefyd yn ymgorffori gofynion yr asesiadau integredig eraill. Er nad yw Fframwaith yr ACI wedi newid, cynlluniwyd y Fframwaith Monitro i adlewyrchu effeithiau sylweddol a ragwelir Cymru'r Dyfodol.

- 2.9.3 Bwriad yr ACI yw galluogi egwyddorion datblygu cynaliadwy i gael eu hymgorffori yn yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) o'r cychwyn cyntaf. Bwriedir i'r fframwaith arfarnu o amcanion a chwestiynau sy'n cynorthwyo penderfyniadau ymwreiddio egwyddorion datblygu cynaliadwy, yng nghyd-destun yr hyn y gallai'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) ei gyflawni o bosibl. Cyflawnwyd pob cam o'r ACI gan ddefnyddio proses ailadroddol, gydag adborth a chyfathrebu rhwng timau'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) a'r ACI. Mae'r broses hon yn ei gwneud yn bosibl i'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) ddilyn cyfeiriad mwy cynaliadwy o ran ei ddatblygiad.
- 2.9.4 Amlinellir egwyddorion sylfaenol y dull o gynnal yr arfarniad yn yr Adroddiad Cwmpasu (adran 5.1) ac maent yn adlewyrchu'r gofynion yn y Canllaw Ymarferol i'r AAS (gweler troednodyn 5 yn adran 1.3). I grynhoi, byddai'r arfarniad yn un ansoddol yn bennaf, ac yn cael ei gynnal gan ymarferwyr AC proffesiynol.

¹⁵ <https://naturalresources.wales/sonarr2020?lang=cy>

Tabl 2-2: Fframwaith ACI

Amcanion yr ACI	Cwestiynau sy'n helpu i wneud penderfyniad - Bydd yr FfDC yn...?	Nod llesiant
1. Annog a chefnogi gwelliannau i gyrhaeddiad addysgol ar gyfer pob grŵp oedran a phob sector o'r gymdeithas er mwyn helpu i wella cyfleoedd am oes	- Annog a chefnogi cynnydd yn lefelau cyfranogiad a chyrhaeddiad mewn addysg i holl aelodau'r gymdeithas? - Annog a chefnogi gwelliant i fynediad at gyfleoedd dysgu gydol oes? - Annog a chefnogi gwelliant i ddarpariaeth cyfleusterau addysg a hyfforddiant trwy fentrau cynllunio defnydd tir?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
2. Cyfrannu at wella iechyd a llesiant corfforol, meddyliol a chymdeithasol i bawb gan gynnwys cyfrannu at leihau anghydraddoldeb iechyd ledled Cymru	- Cyfrannu at welliant i fynediad at wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol, yn enwedig mewn ardaloedd anghysbell/gwledig? - Cyfrannu at ostyngiad mewn anghydraddoldebau iechyd ymhlith gwahanol grwpiau yn y gymuned gan gynnwys plant a phobl hŷn yn benodol? - Cyfrannu at ffyrdd iach o fyw a hybu llesiant gan gynnwys cerdded a seiclo, trwy fentrau cynllunio defnydd tir? - Cyfrannu at ostyngiad mewn lefelau tlodi plant a thlodi tanwydd? - Cyfrannu at wella mynediad at fannau gwyrdd naturiol, bywyd gwyllt a mannau agored, gan gynnwys cyfleoedd i chwarae a hamddena? - Cyfrannu at gynnydd mewn seilwaith gwyrdd? - Creu cyfleoedd i gymunedau addasu i'r risgiau i iechyd yn sgil newid yn yr hinsawdd?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus
3. Creu cyfleoedd i gynyddu cyflogaeth ledled y wlad a hybu cynhwysiant economaidd	- Creu cyfleoedd i gynyddu cyflogaeth ar draws pob ystod oedran gweithio? - Creu cyfleoedd i wella'r mynediad ffisegol at swyddi trwy fentrau cynllunio defnydd tir? - Creu cyfleoedd i gynyddu nifer y bobl sy'n fodlon ar eu swyddi? - Creu cyfleoedd ar gyfer buddsoddiad newydd a chynnydd yn nifer y gweithwyr medrus? - Cefnogi cyfleoedd i ddatblygu dinas-ranbarthau?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Amcanion yr ACI	Cwestiynau sy'n helpu i wneud penderfyniad - Bydd yr FfDC yn...?	Nod llesiant
4. Creu cyfleoedd ar gyfer twf economaidd, amrywiaeth a chystadleurwydd busnes cynaliadwy	• Creu cyfleoedd ar gyfer twf economaidd cynaliadwy? • Creu cyfleoedd ar gyfer arallgyfeirio yn yr economi ac annog sefydliad busnesau newydd a mewnfuddsoddiad? • Creu cyfleoedd ar gyfer busnesau sy'n weithredol o ran arloesedd¹⁶? • Creu cyfleoedd ar gyfer twristiaeth gynaliadwy, a'i hyrwyddo, gan fanteisio'n sensitif ar asedau amgylcheddol, diwylliannol, treftadaeth a hamdden? • Creu cyfleoedd i wella'r economi wledig ac arallgyfeirio gwledig (gan gynnwys amaethyddiaeth, coedwigaeth, BBaChau, microfusnesau a datblygiad cysylltedd digidol)? • Creu cyfleoedd i gynnal ac annog gweithgareddau trydydd sector? • Creu cyfleoedd i fusnesau a seilwaith fod yn fwy cydnherth wrth wynebu'r risgiau yn sgil newid yn yr hinsawdd? • Helpu i ddarparu seilwaith ffisegol i gefnogi twf economaidd cynaliadwy, gan gynnwys seilwaith digidol a seilwaith teithio cynaliadwy?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
5. Cyfrannu at lesiant y Gymraeg yn y dyfodol	• Annog cynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg ledled Cymru? • Annog cynnydd yng nghyfran y siaradwyr Cymraeg sy'n rhugl ledled Cymru? • Annog cynnydd yn nifer y bobl sy'n siarad Cymraeg bob dydd ac sy'n gallu siarad mwy nag ychydig o eiriau o Gymraeg?	Cymru lewyrchus Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
6. Creu'r cyfleoedd lle gellir gostwng a chyfyngu ar allyriadau nwyon tŷ gwydr ac annog dylunio cynaliadwy ac effeithlon o ran ynni	• Creu cyfleoedd i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr o ddatblygiadau presennol a newydd? • Creu cyfleoedd i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr o safleoedd cynhyrchu pŵer, diwydiannau trwm a thrafnidiaeth? • Creu cyfleoedd lle mae'n ofynnol i ddylunio cynaliadwy fod yn rhan annatod o ddatblygiad newydd?? • Creu cyfleoedd i leihau'r galw am ynni a chynyddu effeithlonrwydd ynni? • Creu cyfleoedd i gynyddu'r potensial i greu ffynonellau ynni carbon isel neu ddi-garbon?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

¹⁶ Fel y diffinnir yn arolwg arloesedd cymunedol DBEIS

Amcanion yr ACI	Cwestiynau sy'n helpu i wneud penderfyniad - Bydd yr FfDC yn...?	Nod llesiant
7. Cyfrannu at leihau a rheoli perygl llifogydd	• Cyfrannu at leihau a rheoli perygl llifogydd a chodi ymwybyddiaeth ohono? • Annog pob datblygiad newydd i fod yn gydnerth yn wyneb newid yn yr hinsawdd? • Hyrwyddo manteision seilwaith gwyrdd, sy'n gallu cynnwys rheoli perygl llifogydd cynaliadwy? • Creu cyfleoedd i gymunedau mewn ardaloedd lle ceir perygl llifogydd ar hyn o bryd i fod yn fwy cydnerth yn wyneb perygl llifogydd? • Cyfeirio pob datblygiad newydd i ffwrdd o ardaloedd lle ceir perygl mawr o lifogydd?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru o gymunedau cydlynus Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
8. Creu cyfleoedd i annog gwaith i ddiogelu a gwella ansawdd aer	• Creu cyfleoedd i wella a diogelu ansawdd aer? • Lleihau'r tebygolrwydd y bydd angen Ardaloedd Rheoli Ansawdd Aer newydd? • Creu cyfleoedd lle gellir lleihau'r allyriadau posibl o gynhyrchu pŵer, trafnidiaeth a diwydiant trwm? • Creu cyfleoedd i sicrhau nad yw ansawdd aer gwael yn effeithio'n anghymesur ar y cymunedau mwyaf agored i niwed? • Creu cyfleoedd i sicrhau nad yw llygredd aer yn effeithio'n andwyol ar gynefinoedd sensitif ac adnoddau dŵr?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru o gymunedau cydlynus Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
9. Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella ansawdd a nifer y nodweddion a'r adnoddau dŵr	• Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella ansawdd dŵr daear a dŵr wyneb a faint ohono sydd ar gael? • Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella dyfrffyrdd yn rhan o rwydwaith seilwaith gwyrdd ehangach? • Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella dyfroedd arfordirol? • Creu cyfleoedd i ddefnyddio adnoddau dŵr yn gynaliadwy mewn lleoliadau cartref a diwydiannol? • Creu cyfleoedd i leihau'r peryglon i adnoddau dŵr a'r seilwaith cyflenwi yn sgil newid yn yr hinsawdd? • Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella ansawdd nodweddion ac adnoddau dŵr a chefnogi prosesau integredig o wneud penderfyniadau yn yr amgylchedd morol? • Cefnogi cydweithio a phrosesau integredig o wneud penderfyniadau ar draws cydgylltiadau tir a môr ac ar draws ffiniau?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru o gymunedau cydlynus Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Amcanion yr ACI	Cwestiynau sy'n helpu i wneud penderfyniad - Bydd yr FfDC yn...?	Nod llesiant
10. Creu cyfleoedd i wella cysylltedd cymunedau a mynediad cynaliadwy at nwyddau, gwasanaethau a chyfleusterau sylfaenol i bob grŵp	• Creu cyfleoedd i ddarparu gwasanaethau trafndiaeth gyhoeddus integredig a chynhwysol sy'n diwallu anghenion pobl? • Creu cyfleoedd i ddarparu seilwaith priffyrdd (gan gynnwys llwybrau cerdded a beicio) sy'n diwallu anghenion pobl, gan gynnwys defnydd busnes, masnachol a phersonol? • Creu cyfleoedd i ddefnyddio dulliau teithio cynaliadwy ac annog gostyngiad yn y ddibyniaeth ar y car preifat? • Creu cyfleoedd i wella mynediad at gyfleusterau diwylliannol a hamdden? • Creu cyfleoedd i ddarparu seilwaith cysylltedd digidol newydd a gwella'r seilwaith presennol? • Creu cyfleoedd i gynnal a gwella mynediad at wasanaethau a chyfleusterau hanfodol, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig? • Creu cyfleoedd i leihau'r peryglon yn sgil newid yn yr hinsawdd?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
11. Creu cyfleoedd lle gellir gwella cydlyniant cymdeithasol a chydaddoldeb	• Creu cyfleoedd lle gellir gwella cydlyniant cymdeithasol a chydaddoldeb? • Creu cyfleoedd lle gellir gwella cydraddoldeb ar sail cefndir neu amgylchiadau? • Creu cyfleoedd lle gellir lleihau anghydraddoldeb ar sail rhyw? • Creu cyfleoedd lle gellir lleihau anghydraddoldeb ar sail oedran? • Creu cyfleoedd lle gellir gwella anghydraddoldeb ar sail anabled? • Creu cyfleoedd i blant sydd ag unrhyw fath o anabledd fyw bywydau llawn ac annibynnol? • Creu cyfleoedd i blant ddatblygu'n iach, a chael mynediad at ofal iechyd o ansawdd da, dŵr glân, bwyd maethlon ac amgylchedd glân? • Creu cyfleoedd i sicrhau y gall plant fyw i safon sy'n ddigon da i ddiwallu eu hanghenion corfforol a meddyliol? • Creu cyfleoedd i sicrhau bod gan blant fynediad at addysg? • Creu cyfleoedd i sicrhau y gall plant ymlacio a chwarae, a chymryd rhan mewn amrywiaeth eang o weithgareddau? • Creu cyfleoedd i ddatblygu cymunedau cryf a chydlynus? • Creu cyfleoedd i leihau lefelau troseddu a'r ofn o droseddu? • Creu cyfleoedd i wella nifer y bobl sy'n fodlon ar eu cymdogaethau fel lleoedd i fyw? • Creu cyfleoedd i bobl hŷn ac anabl i gymryd rhan yn eu cymunedau a'r gymdeithas ehangach? • Creu cyfleoedd i leihau unigedd yn y gymdeithas? • Creu cyfleoedd i ddylunio'r amgylchedd adeiledig mewn modd sy'n briodol i bawb?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

Amcanion yr ACI	Cwestiynau sy'n helpu i wneud penderfyniad - Bydd yr FfDC yn...?	Nod llesiant
12. Creu cyfleoedd i ddarparu tai fforddiadwy diogel o ansawdd da sy'n diwallu anghenion a nodwyd	• Creu cyfleoedd i ddarparu llety digonol i ddiwallu anghenion a nodwyd ym mhob ardal? • Creu cyfleoedd i ddarparu tai o ansawdd da? • Creu cyfleoedd i gynyddu nifer y tai fforddiadwy sydd ar gael? • Creu cyfleoedd lle gellir diwallu anghenion tai gwledig? • Creu cyfleoedd lle mae lefelau digartrefedd yn gostwng? • Creu cyfleoedd lle ceir gostyngiad yn nifer yr aelwydydd sydd mewn tlodi incwm neu amddifadedd sylweddol?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
13. Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella nodweddion unigryw lleol ein tirluniau, trefluniau a'n morluniau	• Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella ardaloedd o gymeriad, unigrywedd, amrywiaeth ac ansawdd tirlun a morlun? • Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella cymeriad ac ansawdd trefluniau, gan gynnwys trefluniau hanesyddol? • Creu cyfleoedd i hyrwyddo dylunio sensitif, sy'n ymatebol i'r lle hwnnw, yn yr holl waith datblygu/ailldatblygu? • Creu cyfleoedd i leihau llygredd sŵn a golau? • Creu cyfleoedd i gynnal ardaloedd o dawelwch¹⁷? • Creu cyfleoedd i annog lleoedd a rhwydweithiau sydd wedi eu cynllunio'n dda ac sy'n hygyrch i bobl a natur yn ein trefluniau? • Creu cyfleoedd i dirweddau fod yn fwy cydnerth yn wyneb effeithiau newid yn yr hinsawdd?	Cymru lewyrchus Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
14. Creu cyfleoedd i ddiogelu, gwarchod a gwella'r amgylchedd hanesyddol, asedau hanesyddol a'u lleoliadau	• Creu cyfleoedd i ddiogelu, gwarchod a gwella asedau hanesyddol dynodedig a rhai nad ydynt wedi eu dynodi, fel y diffinnir yn yr eirfa? • Creu cyfleoedd i hyrwyddo asedau hanesyddol, fel bod mwy o fynediad, dealltwriaeth a mwynhad o'r rhain i bawb? • Creu cyfleoedd i wneud gwaith adfywio a arweinir gan dreftadaeth? • Creu cyfleoedd i warchod a gwella tirweddau hanesyddol Cymru?	Cymru lewyrchus Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

¹⁷ Ffigur 7-1 yn Atodiad B o'r Adroddiad Cwmpasu, Ebrill 2018

Amcanion yr ACI	Cwestiynau sy'n helpu i wneud penderfyniad - Bydd yr FfDC yn...?	Nod llesiant
15. Creu cyfleoedd i ddiogelu a hybu diwylliant Cymru	• Creu cyfleoedd lle gall diwylliant Cymru ffynnu, trwy fentrau cynllunio defnydd tir? • Creu cyfleoedd i gael mynediad at asedau a gweithgareddau diwylliannol a threftadaeth Cymru? • Cydnabod, diogelu, hybu a gwella diwylliant Cymru? • Creu cyfleoedd i wneud gwaith adfywio a arweinir gan ddiwylliant?	Cymru lewyrchus Cymru sy'n fwy cyfartal Cymru o gymunedau cydlynus Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
16. Creu cyfleoedd i warchod a gwella bioamrywiaeth a geoamrywiaeth	• Creu cyfleoedd i sefydlu rhwydweithiau ecolegol mwy cydlynol a chydnerth ar dir er budd bywyd gwylt a phobl, a gwella gwasanaethau ecosystemau? • Creu cyfleoedd i gynyddu nifer ac amrywiaeth ecosystemau gweithredol? • Creu cyfleoedd i gynyddu cydnerthedd ecosystemau a'u gallu i addasu? • Creu cyfleoedd i warchod a gwella safleoedd cadwraeth natur, cynefinoedd a rhywogaethau dynodedig a rhai nad ydynt wedi'u dynodi? • Creu cyfleoedd i warchod a gwella ecosystemau morol? • Creu cyfleoedd i warchod a gwella ansawdd mannau gwyrdd naturiol? • Creu cyfleoedd i ddiogelu, gwarchod a hybu geoamrywiaeth er mwyn i bawb allu ei chyrraedd, ei deall a'i mwynhau yn fwy? • Creu cyfleoedd i rywogaethau a chynefinoedd addasu i amodau hinsoddol sy'n newid?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru o gymunedau cydlynus Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang
17. Creu cyfleoedd i reoli a defnyddio adnoddau naturiol yn gynaliadwy, gan ystyried eu buddion a'u gwerth cynhenid	• Creu cyfleoedd i ddefnyddio deunyddiau wedi'u hailgylchu a deunyddiau eilaidd mewn gwaith adeiladu? • Creu cyfleoedd i ddefnyddio deunyddiau cynaliadwy o ffynonellau lleol? • Creu cyfleoedd i lanhau tir halogedig ac atal halogiad pellach? • Creu cyfleoedd i gyfrannu at reoli tir fferm, coedwigoedd a chefn gwlad ehangach yn gynaliadwy? • Creu cyfleoedd i leihau gwastraff peryglus? • Creu cyfleoedd lle gall ansawdd pridd gael ei gynnal a/neu ei wella? • Creu cyfleoedd i ddiogelu mawndir? • Creu cyfleoedd i ddiogelu adnoddau mwynol a warchodir? • Creu cyfleoedd i ddatblygu tir llwyd pan fo hynny'n gynaliadwy? • Creu cyfleoedd i gynyddu cyfran y gwastraff sy'n cael ei ailgylchu a'i aildefnyddio? • Creu cyfleoedd i leihau cyfran a chyfanswm y gwastraff a anfonir i safleoedd tirlenwi? • Cynyddu cydnerthedd ecosystemau? • Gwella darpariaeth atebion sy'n seiliedig ar natur i wella ansawdd aer, addasu a lliniaru newid yn yr hinsawdd, rheoli perygl llifogydd, a gwella iechyd a llesiant?	Cymru lewyrchus Cymru gydnerth Cymru iachach Cymru o gymunedau cydlynus Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

3 Sut y cymerwyd canfyddiadau'r ACI i ystyriaeth, a'r rhesymau am ddewis y Cymru'r Dyfodol Cyhoeddedig, gan gynnwys yr asesiad o opsiynau amgen rhesymol

3.1 Yr hyn y mae'r ACI wedi ei arfarnu

- 3.1.1 Proses ailadroddol yw'r ACI sy'n cynnwys arfarnu a rhoi adborth i'r rhai sy'n llunio'r cynllun ar gamau niferus yn natblygiad Cymru'r Dyfodol. Mae'r ACI wedi arfarnu'r canlynol:

Cyflwynwyd yn Adroddiad Interim yr ACI a chrynhwyd yn yr Adroddiad ACI Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig:

- Dadansoddiad o Dueddiadau'r Dyfodol – mae hwn yn ystyried sut y mae'r tueddiadau sylfaenol ar gyfer y pynciau a gwmpesir gan Amcanion yr ACI yn debygol o ddatblygu yn absenoldeb FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn). Mae'n rhoi crynodeb meincnod defnyddiol y gellir cymharu'r arfarniad o'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) yn ei erbyn;
- Gweledigaeth a Chanlyniadau (a alwyd yn Amcanion yn flaenorol) yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) (gan gynnwys Opsiynau Amgen rhesymol i'r rhain);
- Opsiynau Strategol (Opsiynau Amgen Rhesymol) ar gyfer y Dull Gofodol (pedwar opsiwn ac opsiwn meincnod/Gwneud Dim); ac
- Yr Opsiwn a Ffeirir (y Dull Gofodol a ffeirir).

Cyflwynwyd yn Adroddiad Interim yr ACI a chrynhwyd yn yr Adroddiad ACI Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig:

- Yr FfDC Drafft (gan gynnwys y Dull Gofodol, Polisiâu a'r Opsiynau Amgen Rhesymol iddynt).

Cyflwynwyd yn yr Adroddiad ACI ar yr FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig:

- Yr FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig (gan gynnwys Polisiâu a'r Opsiynau Amgen Rhesymol iddynt).

Cyflwynwyd yn y Datganiad Ôl-gyhoeddi hwn:

- Trosolwg o sut y mae proses yr ACI wedi dylanwadu ar ddatblygiad Cymru'r Dyfodol.

3.2 Canlyniadau Cymru'r Dyfodol (gan gynnwys opsiynau amgen rhesymol) (Tasg B.1)

- 3.2.1 Rhoddwyd ystyriaeth helaeth i ddatblygiad Canlyniadau'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn). Datblygwyd y rhain yn wreiddiol wrth baratoi'r Strategaeth a Ffeirir fel y Weledigaeth a'r Amcanion. Ar ôl cyhoeddi PCC10 ac ystyried yr ymatebion i'r Ymgynghoriad ar yr Opsiwn a Ffeirir, penderfynwyd mai cyfres o Ganlyniadau oedd y ffordd fwyaf priodol o bennu gweledigaeth ac amcanion ar gyfer yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn).
- 3.2.2 Ceir tair fersiwn o'r asesiad o gydweddiad amcanion gwreiddiol yr FfDC a chaiff ei gyflwyno yn Adroddiad Interim yr ACI¹⁸. Mae'r sylwadau a roddir yn Nhabl B-2 Adroddiad Interim yr ACI yn cyflwyno proses asesu ailadroddol, a sut yr ystyriwyd argymhellion yr ACI, pan fo hynny'n berthnasol. Dengys hyn bod y mwyafrif o argymhellion yr ACI wedi cael eu hymgorffori yn yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn). Mae hyn wedi cynnwys y gwelliannau canlynol, a fydd yn gwella'r potensial i amcanion yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) gyfrannu at ddatblygu mwy cynaliadwy, o'u cymharu â fersiynau blaenorol:

¹⁸Adroddiad Interim yr ACI, ar gael ar-lein yn:

<https://llyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-04/180430-adroddiad-interim-yr-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig.pdf>
[Gwelwyd ar 06.08.20]

- Atgyfnerthwyd yr ystyriaeth o'r dirwedd (amcan 6).
- Amcanion wedi'u byrhau, eu symleiddio lle bo angen, a rhoddwyd mwy o bwyslais iddynt;
- Ychwanegwyd testun ychwanegol at amcan 4 yn ymwneud â chadw'r boblogaeth, i gryfhau cymunedau;
- Cyfeiriad at gynllunio morol wedi'i gynnwys (amcan 6);
- Ychwanegwyd testun i gynnwys ystyriaeth o lygredd (amcan 6);
- Gwelliant i amcan y Gymraeg i gynnwys ystyriaeth o seilwaith economaidd-gymdeithasol cymunedau; ac
- Ychwanegwyd amcan ychwanegol yn ymwneud â chymunedau cydlynus.

- 3.2.3 Mewn ymateb i'r ymgynghoriad, penderfynodd Llywodraeth Cymru y byddai'n well disodli'r Weledigaeth a'r Amcanion arfaethedig gydag un gyfres o Ganlyniadau. Y 5 Egwyddor Allweddol yn PCC yw'r weledigaeth arweiniol ac mae Canlyniadau yn bwrw ymlaen â'r canlyniadau cenedlaethol a nodir yn PCC i greu cyfres gyffredin o Ganlyniadau ar gyfer yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn).
- 3.2.4 Ystyriwyd tri opsiwn amgen i'r newid hwn. Y cyntaf oedd cadw'r weledigaeth a'r amcanion fel y'u cynigiwyd ym mis Ebrill 2018. Yr ail oedd cadw gweledigaeth ac amcanion ond eu diwygio fel eu bod yn cyd-fynd yn well â'r 5 egwyddor allweddol a chanlyniadau cenedlaethol PCC. Y trydydd opsiwn oedd cael dim egwyddorion cyffredin na chanlyniadau neu gynnwys tebyg yn Cymru'r Dyfodol. Ystyriwyd ei bod yn bwysig y dylai'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) ymateb i'r gofynion eglur a nodir yn PCC. Yn absenoldeb Canlyniadau'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn), byddai'n anodd darganfod beth roedd yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) yn ceisio ei gyflawni, i fabwysiadu dull cynllun cyfan o ymdrin â materion polisi, ac i fonitro llwyddiant yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) yn y dyfodol.
- 3.2.5 Mae tablau C-1 a C-2 yn Atodiad C Adroddiad Terfynol yr ACI¹⁹ yn rhoi esboniad o'r berthynas rhwng Amcanion yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) a aseswyd a Chanlyniadau'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) a'r rhesymau am eu hesblygiad.

3.3 Y rhesymau am ddewis y Cymru'r Dyfodol Cyhoeddedig, yng ngoleuni opsiynau amgen rhesymol a ystyriwyd.

- 3.3.1 At ddiben bodloni gofynion y Rheoliadau AAS, mae angen i adroddiad yr ACI nodi a gwerthuso effeithiau amgylcheddol cynigion yn Cymru'r Dyfodol, yn ogystal â nodi a gwerthuso effeithiau amgylcheddol opsiynau amgen rhesymol i'r cynigion hyn. Diben defnyddio opsiynau amgen rhesymol yw dangos mai tystiolaeth sydd wedi creu'r Cynllun arfaethedig yn hytrach nag i'r gwrthwyneb.
- 3.3.2 Mae penderfynu a yw opsiwn amgen yn rhesymol fel arfer yn asesiad gwerthusol ac ansoddol ar gyfer yr awdurdod cynllunio. Mae Canllawiau AAS yn nodi mai opsiynau amgen rhesymol, realistig a pherthnasol yn unig y dylid eu cyflwyno. Nid yw'r Rheoliadau AAS yn diffinio beth yw opsiwn amgen rhesymol, na faint o opsiynau amgen y mae'n rhaid eu hystyried. Pe bai opsiwn yn cael ei ystyried yn amlwg mor afresymol na fyddai unrhyw berson sy'n ymddwyn yn rhesymol wedi gallu ei wneud, yna ystyrir na fyddai'n gyfystyr ag 'opsiwn amgen rhesymol'.

Dull gofodol gan gynnwys Opsiynau Amgen

- 3.3.3 Mae Adroddiad Interim yr ACI yn cofnodi arfarniad yr Opsiynau Amgen a'r Opsiwn a Ffeifir. Datblygwyd pedwar Opsiwn Amgen ynghyd ag Opsiwn Meincnodi, sef peidio â llunio FfDC (Cymru'r

¹⁹ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymru-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [gwelwyd ar 28.01.21]

Dyfodol erbyn hyn). Roedd pob opsiwn yn destun ACI ym mis Tachwedd 2017. Gellir gweld disgrifiad llawn o'r Opsiynau Amgen yn Atodiad D Adroddiad Interim yr ACI.²⁰ Cafodd pob un o'r Opsiynau Amgen eu strwythuro fel a ganlyn:

- Trosolwg cryno
- Pam y datblygwyd yr opsiwn hwn? (rhesymeg o ran sut y mae'r opsiwn yn Opsiwn Amgen Rhesymol)
- Trosolwg llawn: Sut byddai'r opsiwn hwn yn helpu i gyflawni'r amcanion?
- Beth yw'r prif dybiaethau sy'n cefnogi'r opsiwn hwn?
- Sut wlad fyddai Cymru yn 2040?
- Beth ddywedodd ymgysylltiad mis Hydref 2017 am yr opsiwn hwn?

3.3.4 I grynhoi, yr opsiynau hyn oedd:

- Opsiwn Amgen 1 – Opsiwn yn canolbwyntio twf ym meysydd cryfaf y farchnad
- Opsiwn Amgen 2 – Opsiwn yn canolbwyntio ar greu cymunedau cryf ledled Cymru
- Opsiwn Amgen 3 – Opsiwn i gyflawni amcanion datgarboneiddio a newid yn yr hinsawdd
- Opsiwn Amgen 4 – Opsiwn yn canolbwyntio ar reoli adnoddau naturiol Cymru yn gynaliadwy
- Yr Opsiwn Meincnodi – Peidio â Pharatoi FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn)

3.3.5 Mae Atodiad D o Adroddiad Interim yr ACI²¹ hefyd yn rhoi rhesymau pam yr aethpwyd ymlaen â'r opsiynau hyn neu fel arall.

Yr 'Opsiwn Meincnodi'

3.3.6 Bydd Cymru'r Dyfodol yn disodli Cynllun Gofodol Cymru. Mae'n bwysig i'r ACI asesu opsiynau amgen rhesymol i'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) datblygol, sy'n cynnwys gwahanol opsiynau gan gynnwys opsiwn 'gwneud dim/busnes fel arfer' – sy'n cynnwys cadw Cynllun Gofodol Cymru. Bydd hyn yn asesu goblygiadau ac effeithiau disodli Cynllun Gofodol Cymru gyda'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn), gan fod y Rheoliadau AAS yn ei gwneud yn ofynnol ystyried yr agweddau perthnasol ar gyflwr presennol yr amgylchedd a'r esblygiad tebygol heb y cynllun, ynghyd â nodweddion amgylcheddol ardaloedd sy'n debygol o gael eu heffeithio yn sylweddol. Bydd agweddau eraill hefyd yn cael eu hystyried yn rhan o'r opsiwn 'gwneud dim', fel dylanwad allanol y Gwasanaeth Iechyd Gwladol neu'r heddlu ar wella lefelau troseddau neu iechyd er enghraifft, gan nad yw Cynllun Gofodol Cymru yn gweithredu ar ei ben ei hun. Fodd bynnag, dylanwad cynllunio oedd ystyriaeth allweddol yr asesiad.

Yr Opsiwn a Ffefrir

3.3.7 Ar ôl asesu'r Opsiynau Amgen, mireiniodd tîm Llywodraeth Cymru Opsiynau'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn), a datblygwyd Opsiwn a Ffefrir. Cyflwynir y tablau asesu llawn ar gyfer asesu'r Opsiynau Amgen (Tachwedd 2017) ynghyd â sylwadau yn Atodiad C Adroddiad Interim yr ACI²².

3.3.8 Datblygwyd yr Opsiwn a Ffefrir ar sail pum thema, gan adlewyrchu Polisi Cynllunio Cymru, Rhifyn 10 (PCC):

- Creu Lleoedd;
- Lleoedd Arbennig a Naturiol;

²⁰ Adroddiad Interim yr ACI, ar gael ar-lein yn: <https://llyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-04/180430-adroddiad-interim-yr-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig.pdf> [Gwelwyd ar 06.08.20]

²¹ Adroddiad Interim yr ACI, ar gael ar-lein yn: <https://llyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-04/180430-adroddiad-interim-yr-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig.pdf> [Gwelwyd ar 06.08.20]

²² Adroddiad Interim yr ACI, ar gael ar-lein yn: <https://llyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-04/180430-adroddiad-interim-yr-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig.pdf> [Gwelwyd ar 06.08.20]

- Lleoedd Cynhyrchol a Mentrus;
- Lleoedd Actif a Chymdeithasol; a
- Rhanbarthau Cymru.

3.3.9 Opsiwn hybrid oedd yr Opsiwn a Ffefrir a oedd â'r nod o gynnwys cynifer o fanteision yr opsiynau amgen â phosibl. Mae Tabl 2-3 Adroddiad yr ACI²³ yn nodi pa elfennau o'r Opsiynau Amgen a gafodd eu cynnwys yn yr Opsiwn a Ffefrir. Yn hynny o beth, gwrthodwyd yr holl opsiynau amgen a gynigiwyd yn unigol. Ni ystyriwyd bod yr un o'r opsiynau yn ffafriol ar eu pennau eu hunain gan fod pob un yn dangos rhai canlyniadau negyddol yn yr ACI i wahanol raddau ac ni fyddent yn sicrhau'r datblygiad cynaliadwy cytbwys sydd ei angen. Mae Llywodraeth Cymru, felly, wedi ceisio nodi elfennau mwyaf cadarnhaol pob un i gyfrannu at ddatblygu opsiwn a ffefrir. Penderfynwyd bod Opsiwn Amgen 1 yn rhy gyfyngedig yn gymdeithasol ac yn ddaearyddol o ran canlyniadau cadarnhaol posibl. Byddai meysydd cryfaf y farchnad yn gwneud yn dda o bosibl, ond byddai'r rhain wedi eu canolbwyntio yn gul ar y dinasoedd a'r trefi mwyaf yn unig. Ni fyddai ardaloedd y tu allan i'r aneddiadau hyn yn gwneud yn dda, byddai anghydraddoldeb yn cynyddu o bosibl, a byddai effeithiau negyddol amlwg ar bobl a'r amgylchedd. Ystyriwyd bod Opsiynau Amgen 2, 3 a 4 i gyd yn well nag Opsiwn 1 gydag effeithiau cadarnhaol eglur. Fodd bynnag, ni ystyriwyd bod yr un o'r opsiynau hyn yn ddigon cadarnhaol ar ei ben ei hun ac roedd yn amlwg drwy'r broses ailadroddol o ystyried yr opsiynau, y byddai cyfuno elfennau o'r gwahanol Opsiynau yn creu Opsiwn a Ffefrir a fyddai'n fwy cadarnhaol nag unrhyw un o'r Opsiynau unigol. Datblygwyd yr Opsiwn a Ffefrir gan ddefnyddio tystiolaeth a gasglwyd drwy gydol proses yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn), gan gynnwys ymgysylltu â'r cyhoedd, a thrwy broses yr ACI. Mae'r broses yn ailadroddol, a bu'r profion yn gymorth i lunio datblygiad yr Opsiwn a Ffefrir. Ystyriwyd holl ganlyniadau'r profion – cadarnhaol, negyddol a niwtral – yn erbyn yr holl opsiynau wrth ddatblygu'r Opsiwn a Ffefrir. Mae ymateb Llywodraeth Cymru yn Atodiad D Adroddiad yr ACI, Chwefror 2021²⁴ yn tynnu sylw at y canfyddiadau a sut y maent wedi llunio'r Opsiwn a Ffefrir. Ystyriwyd effeithiau pob un o'r opsiynau yn erbyn pob un o amcanion yr ACI.

Asesiad o'r Opsiwn a Ffefrir (Chwefror 2018)

- 3.3.10 Ar y cam hwn, aseswyd yr Opsiwn a Ffefrir ar lefel uchel. Mae'r asesiad llawn o'r asesiad o'r Opsiwn a Ffefrir ar gael yn Atodiad D Adroddiad Interim yr ACI²⁵.
- 3.3.11 I grynhoi, rhagwelwyd effeithiau cadarnhaol cryf yn erbyn chwech o amcanion yr ACI, ac ni ragwelwyd unrhyw effeithiau negyddol cryf. Rhagwelwyd effeithiau cadarnhaol cryf yn erbyn amcanion 2 yr ACI (iechyd a llesiant); 3 (cyflogaeth); 4 (twf economaidd); 10 (cysylltedd cymunedau); 11 (cydlyniant cymdeithasol a chydraddoldeb); a 17 (defnydd cynaliadwy o adnoddau naturiol).

Argymhellion

- 3.3.12 Er y rhagwelwyd effeithiau cadarnhaol cryf ar gyfer dangosyddion cymdeithasol ac economaidd, ystyriwyd drwy'r ACI ei bod yn bosibl y gellid cryfhau'r potensial i'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) gyfrannu at gynaliadwyedd amgylcheddol yn arbennig. Er mwyn gwella'r potensial i'r Opsiwn a Ffefrir gyfrannu at amcanion yr ACI, gwnaed nifer o argymhellion, a ystyriwyd gan Lywodraeth Cymru. Defnyddiwyd adborth o'r ACI o'r Opsiwn a Ffefrir wedyn i fireinio'r Opsiwn a Ffefrir terfynol, ac ymgynghorwyd ar hwn ochr yn ochr ag Adroddiad Interim yr ACI (Ebrill 2018).
- 3.3.13 Gwnaed y diwygiadau uniongyrchol canlynol ar gyfer yr Opsiwn a Ffefrir drafft terfynol:

²³ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymru-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [gwelwyd ar 28.01.21]

²⁴ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymru-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [gwelwyd ar 28.01.21]

²⁵ Adroddiad Interim yr ACI, ar gael ar-lein yn: <https://llyw.cymru/sites/default/files/consultations/2018-04/180430-adroddiad-interim-yr-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig.pdf> [Gwelwyd ar 06.08.20]

- Cafodd nod Llywodraeth Cymru o sicrhau miliwn o Siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 ei gynnwys yn yr Opsiwn a Ffefrir, yn yr adran Creu Lleoedd o dan 'Cymunedau Cydlynus a'r Gymraeg'
- Ailddrafftwyd polisi DN2 i gynnwys osgoi perygl llifogydd.

3.3.14 Mae Tabl A-1 Atodiad A y Datganiad hwn yn nodi sut y cymerwyd argymhellion yr ACI o'r Opsiwn a Ffefrir i ystyriaeth.

3.3.15 Er y gwnaed argymhellion ar gyfer pob un o amcanion yr ACI, ystyriwyd mai'r ddau newid uchod yn unig y dylid eu gwneud ar y cam drafftio hwn. Mae'r rhesymau pam efallai nad oedd rhai o'r argymhellion yn yr ACI yn briodol yn cynnwys:

- Dylid darllen yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) yn ei gyfanrwydd a rhoddwyd sylw eisoes i'r darpariaethau i fynd i'r afael ag argymhellion penodol yr ACI mewn rhan arall o'r Opsiwn a Ffefrir.
- Darparodd yr asesiad o'r Opsiwn a Ffefrir drosolwg lefel uchel o'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn), gan nodi'r amcanion strategol allweddol a chyfeiriad gofodol ar gyfer paratoi'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn). Roedd rhai o'r newidiadau a awgrymwyd yn fanwl iawn ac yn fwy priodol i'w hystyried ar gam nesaf y broses, pan fydd polisi manwl yn cael ei ddatblygu i gyflawni'r amcanion.
- Ar ôl ail-ddrafftio'r Opsiwn a Ffefrir ar gyfer yr ymgynghoriad hwn, nid yw'r geiriad y cyfeiriwyd ato yn argymhelliad yr ACI yn bodoli mwyach neu nid yw'r argymhelliad yn berthnasol mwyach.

Datblygu'r FfDC Drafft (Mai 2019) (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn)

3.3.16 Yng ngoleuni'r ymgynghoriad ar yr Opsiwn a Ffefrir (ochr yn ochr ag Adroddiad Interim yr ACI), tystiolaeth, ymgysylltiad a gwaith blaenorol yr ACI, ystyriwyd mai'r tri pholisi cyffredin, Datgarboneiddio a Newid yn yr Hinsawdd, Iechyd a Lles a Chymunedau Cydlynus a'r Iaith Gymraeg oedd y prif feysydd o bwyslais wrth baratoi'r FfDC Drafft. Mae Llywodraeth Cymru wedi penderfynu bod y tri maes hyn yn 'gynllun cyfan'. Datblygwyd yr holl bolisiâu yn y FfDC Drafft felly i helpu i'w darparu nhw a'r Canlyniadau, a bydd y gwaith o fonitro'r cynllun cyfan yn dangos y llwyddiant o ran eu darparu. Ystyriwyd y potensial am drosolwg sy'n canolbwyntio fwy ar yr economi a'r farchnad. Rhoddwyd ystyriaeth hefyd i ba mor amlwg y dylid pwysleisio'r materion polisi hyn drwy'r FfDC a'u perthynas â'r Canlyniadau. Ystyriwyd y tri maes polisi hyn yn benodol gan y Canlyniadau wrth iddynt gael eu datblygu. Paratowyd polisiâu'r FfDC Drafft i ddarparu'r Canlyniadau a'r Strategaeth Ofodol.

3.3.17 Mae Tabl 2-5 Adroddiad yr ACI, Chwefror 2021²⁶ yn nodi'r Opsiwn a Ffefrir (aseswyd Chwefror 2018) a sut y mae Strategaeth Ofodol a Pholisiâu (aseswyd Mai 2019) wedi cael eu datblygu yng nghyd-destun y rhain. Yn y rhan fwyaf o achosion, rhoddir sylw i fater polisi a nodwyd yn yr Opsiwn a Ffefrir mewn sawl polisi. Mae hyn yn adlewyrchu natur integredig y paratoad a'r dull 'cynllun cyfan' o fynd i'r afael â'r nodau polisi cyffredin. Rhoddwyd ystyriaeth i baratoi polisi yn uniongyrchol o dan bob un o'r Materion Gofodol a'r Cyfeiriad Polisi Strategol a nodir yn yr Opsiwn a Ffefrir (Ebrill 2018). Ystyriwyd nad oedd y dull hwn yn caniatáu ar gyfer cyflwyno materion a nodwyd ar draws yr ymgynghoriad a gwaith ymchwil ac ymgysylltu dilynol; nid oedd yn adlewyrchu yn ddigonol natur ofodol materion yng nghyd-destun cynllun datblygu; nid oedd yn caniatáu i farn gael ei llunio bod darpariaeth wedi cael ei gwneud yn briodol ac yn gadarn yn PCC10 ar gyfer y mater polisi; ac nid oedd yn cymryd natur gyd-gysylltiedig llawer o'r materion polisi i ystyriaeth. Nodir yr opsiynau amgen rhesymol a ystyriwyd yn rhan o ddatblygiad manwl polisiâu'r FfDC Drafft yn Atodiad E Adroddiad Terfynol yr ACI, Chwefror 2021.²⁷

²⁶ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymru-r-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [gwelwyd ar 28.01.21]

²⁷ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymru-r-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [gwelwyd ar 28.01.21]

3.4 Crynodeb o'r asesiad o'r FfDC Drafft (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) (Mai 2019)

- 3.4.1 Arfarnwyd Drafft yr FfDC Gorffennaf 2019 (aseswyd Mai 2019), gan gynnwys ei Strategaeth Ofodol a'i Bolisïau, ar gyfer ei effeithiau tebygol yn erbyn pob un o Amcanion yr ACI. Drwy'r holl arfarniadau, a gyflwynir yn llawn yn Atodiad B Adroddiad Drafft yr ACI²⁸, gwnaed argymhellion a allai helpu i leihau perygl neu faint effeithiau niweidiol posibl. Mewn ymateb i hyn, roedd Llywodraeth Cymru o'r farn bod y polisïau gofodol a'r cynigion yn yr FfDC Drafft (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn), ynghyd â'r polisïau cynllunio ar sail pynciau a ddarperir yn PCC a'r canllawiau cysylltiedig, yn darparu'r gyfres o bolisïau cynllunio cenedlaethol i gyd-fynd yn fras â'r argymhellion. Mae rhai o'r argymhellion wedi codi pwyntiau yr ystyrir bod angen mynd i'r afael â nhw er mwyn cryfhau'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn). Nodir ymateb Llywodraeth Cymru i'r argymhellion yn Atodiad A (Tabl A-1) y Datganiad hwn. Yn ystod proses ailadroddol yr ACI, mae'r FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) wedi ymgorffori amrywiaeth o argymhellion sydd wedi helpu i wella perfformiad cynaliadwyedd cyffredinol ei gynigion.

3.5 Asesiad o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig i Bolisïau (Mawrth 2020) (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn)

- 3.5.1 Byddai disgwyl i'r Strategaeth Ofodol a gynigir yn yr FfDC Drafft arwain at effeithiau cynaliadwyedd cadarnhaol yn bennaf, a byddai effeithiau cadarnhaol sylweddol yn debygol yn y rhan fwyaf o Amcanion yr ACI.
- 3.5.2 Byddai disgwyl i'r holl bolisïau yn Cymru'r Dyfodol gael effeithiau cadarnhaol dibwys, niwtral, mân gadarnhaol neu sylweddol gadarnhaol ar Amcanion ACI 1 – 4, yn ogystal ag Amcanion ACI 10 - 12, sy'n gysylltiedig â phynciau ym maes addysg, iechyd, yr economi, cyflogaeth, cysylltedd, cydlyniant cymdeithasol a thai. Mae'r effeithiau ar yr holl Amcanion ACI eraill (5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16 a 17) yn fwy cymysg. Ar y cyfan, byddai polisïau yn debygol iawn o wneud cyfraniad cadarnhaol tuag at gyflawni Amcanion yr ACI.
- 3.5.3 Mae Atodiad F Adroddiad yr ACI²⁹ yn cyflwyno'r asesiadau o'r polisïau o'r FfDC Drafft gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig. Yn ystod y broses asesu, gwnaed argymhellion i Lywodraeth Cymru gan arbenigwyr yr ACI mewn proses ailadroddol. Mae Adran 3.3 Adroddiad yr ACI yn cofnodi'r argymhellion hyn. Mae Tabl A-2 yn Atodiad A y Datganiad hwn yn cynnig trosolwg o sut y mae'r argymhellion hyn wedi cael eu hystyried gan Lywodraeth Cymru. Yn gyffredinol, roedd Llywodraeth Cymru yn cytuno â'r newidiadau a awgrymwyd ac fe'u gwnaed ganddi, a fydd yn cyfrannu at y gwelliant cyffredinol i'r potensial i Cymru'r Dyfodol sicrhau datblygiad mwy cynaliadwy.
- 3.5.4 Mae'r arfarniad yn yr ACI wedi canolbwyntio ar benodau 4 a 5 yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn), y Strategaeth Ofodol a Pholisïau Rhanbarthol a'u hopsiynau amgen rhesymol. Arfarnwyd a mireiniwyd y Canlyniadau yn ystod yr asesiad i'r FfDC Drafft (Mehefin 2019). Mae Tabl 3-3 Adroddiad yr ACI yn nodi'r sgoriau a gofnodwyd ar gyfer pob polisi ar gyfer pob Amcan yr ACI, gan gynnwys y byrdymor, y tymor canolig a'r hirdymor. Mae Tabl 3-4 yn cynnig crynodeb o'r canlyniadau asesu ar gyfer polisïau, a chyflwynir canlyniadau llawn y rhain yn Atodiad F Prif Adroddiad yr ACI.
- 3.5.5 Yn ogystal ag arfarnu pob cynnig yn yr FfDC (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) ar wahân, arfarnwyd pob un ar y cyd ar gyfer eu heffeithiau cronol, eilaidd a synergyddol tebygol yn erbyn pob Amcan yr ACI. Cyflwynir canlyniadau'r broses hon yn Nhabl 3-4 Prif Adroddiad yr ACI ochr yn ochr â'r crynodebau

²⁸ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol) Ar gael yn: <https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-drafft> [Gwelwyd ar 20.03.20]

²⁹ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymru-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [gwelwyd ar 28.01.21]

o'r asesiadau. Mae'r rhes olaf yn y tabl effeithiau cronol cyffredinol â'r pennawd 'Argymhellion ychwanegol' yn nodi unrhyw argymhellion newydd i Lywodraeth Cymru eu hystyried y tu hwnt i'r rhai a gyflwynwyd eisoes ochr yn ochr â'r asesiadau o'r polisiâu yn Atodiad F Adroddiad yr ACI³⁰. Mae'r rhain wedi eu cynnwys yn Nhabl A-2 Atodiad A y Datganiad hwn.

3.6 Diweddariadau ar ôl Craffu gan y Senedd

- 3.6.1 Yn dilyn craffu gan y Senedd, cynigiwyd nifer o newidiadau i Cymru'r Dyfodol. Adlewyrchwyd y rhain ers hynny yn yr ACI, dyddiedig Chwefror 2021³¹. Mae Atodiad B y Datganiad hwn yn cynnig tabl sgrinio, a ddefnyddiwyd i ystyried yr holl newidiadau, gan ymateb iddynt yn yr ACI fel oedd yn briodol. Nodir mai dau newid sgorio yn unig a gofnodwyd, o ran asesu P6, gan gynyddu'r sgôr tymor canolig a hirdymor o niwtral i fân gadarnhaol, yn erbyn amcan tai yr ACI (12).

³⁰ Arfarniad o'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig: Adroddiad ACI (yn cynnwys Adroddiad Amgylcheddol), Ar gael ar-lein: <https://llyw.cymru/cymrur-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig> [gwelwyd ar 28.01.21]

³¹ <https://llyw.cymru/cymrur-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig-0>

4 Mesurau i Fonitro Effeithiau Amgylcheddol Sylweddol

- 4.1.1 Mae'r ACI wedi nodi effeithiau tebygol Cymru'r Dyfodol ar Amcanion yr ACI dros y byrdymor, y tymor canolig a'r hirdymor. Darparwyd dynodiad o sicrwydd yr effeithiau hyn hefyd. Fodd bynnag, ceir perygl bod effeithiau cynaliadwyedd Cymru'r Dyfodol, gan gynnwys effeithiau polisïau penodol neu effeithiau cronolol polisïau ar y cyd, yn wahanol i'r rhai a ragwelir yn sgil amgylchiadau na ragwelwyd. Mae pandemig Covid-19 hefyd yn creu rhywfaint o ansicrwydd ynghylch sut y gallai tueddiadau'r dyfodol ddatblygu. Mae'r Rheoliadau AAS yn ei gwneud yn ofynnol i effeithiau amgylcheddol sylweddol gweithrediad Cymru'r Dyfodol yn cael eu monitro. Mae monitro effeithiau Cymru'r Dyfodol o ran yr effeithiau a ragwelir, felly, yn elfen hanfodol o sicrhau datblygiad cynaliadwy. Mae monitro rheolaidd wedyn yn galluogi'r awdurdodau perthnasol i ddiwygio cynlluniau yn ôl yr angen pe bai effeithiau negyddol annisgwyl yn codi neu na fyddai effeithiau cadarnhaol a ddisgwyliwyd yn codi. Mae hyn yn cyd-fynd ag egwyddor 'atal' datblygu cynaliadwy Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, yn ogystal â'r egwyddor Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy ar gyfer rheoli addasol. Cam E y broses AAS fydd y weithred o fonitro Cymru'r Dyfodol. Mae Ffigur 2-1 o'r Datganiad hwn yn cyflwyno camau proses yr ACI.
- 4.1.2 Rhagwelir y bydd Llywodraeth Cymru yn monitro gweithrediad ac effeithiau Cymru'r Dyfodol ar ôl ei fabwysiadu er mwyn cyfrannu at adolygiadau a diwygiadau o'r cynllun yn y dyfodol. Mae Tabl 3-6 yn cynnwys Fframwaith Monitro i gadw golwg ar effeithiau cynaliadwyedd Cymru'r Dyfodol a fydd yn cael ei integreiddio â monitro Cymru'r Dyfodol. Mireiniwyd y Fframwaith Monitro yn dilyn trafodaeth gyda Llywodraeth Cymru. Yn ogystal â monitro i ba raddau y mae canlyniadau'r FfDC yn achosi'r effeithiau a nodwyd yn yr ACI, bydd y fframwaith monitro yn nodi effeithiau Cymru'r Dyfodol ar y llinell sylfaenol amgylcheddol yng Nghymru a gellir cymharu'r rhain â thueddiadau'r llinell sylfaenol hon yn y dyfodol, fel y nodir yn Nhabl 4-1 y datganiad hwn.
- 4.1.3 Dros oes Cymru'r Dyfodol bydd gwybodaeth newydd, a fydd yn cynorthwyo i lywio'r adolygiad o Cymru'r Dyfodol, yn cael ei hychwanegu at Fframwaith Monitro Cymru'r Dyfodol. Mae'n bosibl y bydd rhai dangosyddion a ddefnyddir ar hyn o bryd gan Lywodraeth Cymru yn cael eu diwygio neu eu disodli gan ddangosyddion newydd. Mae dangosyddion eraill yn debygol o barhau yn gyson pan fyddant yn gallu llywio canlyniadau hirdymor Cymru'r Dyfodol dros gyfnod 20 mlynedd y cynllun.

Tabl 5-1: Fframwaith Monitro Terfynol

ISA Objective		Effects to be monitored	Indicators for monitoring (aligned with the Future Wales Monitoring Review. NI= national well-being indicators)
1	Annog a chefnogi gwelliannau i gyrhaeddiad addysgol ar gyfer pob grŵp oedran a phob sector o'r gymdeithas er mwyn helpu i wella cyfleoedd am oes	Byddai'r FfDC yn debygol o arwain at effaith gadarnhaol sylweddol hirdymor ar annog a chefnogi mwy o gyfleoedd a gwell cyfleoedd i bobl ledled Cymru ddysgu sgiliau newydd ac ennill cymwysterau.	NI22. Canran y bobl mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant, wedi'i mesur ar gyfer gwahanol grwpiau oedran.
2	Cyfrannu at wella iechyd a llesiant corfforol, meddyliol a chymdeithasol i bawb gan gynnwys cyfrannu at leihau anghydraddoldeb iechyd ledled Cymru	Byddai'r FfDC yn debygol o arwain at effaith gadarnhaol sylweddol ar wella iechyd a lles corfforol, meddyliol a chymdeithasol i bawb.	Disgwyliad oes ar adeg genedigaeth yng Nghymru. Disgwyliad oes ar adeg genedigaeth mewn ardaloedd rhanbarthol ledled Cymru. Disgwyliad oes iach ar adeg genedigaeth mewn ardaloedd rhanbarthol ledled Cymru. Amledd teithio llesol drwy gerdded a beicio yng Nghymru. NI2. Disgwyliad oes iach adeg geni gan gynnwys y bwlch rhwng y bobl fwyaf a lleiaf difreintiedig. NI3. Canran yr oedolion sydd â llai na dau ymddygiad iach o ran eu ffordd o fyw. NI4. Lefelau llygredd nitrogen deuocsid (NO2) yn yr aer. NI5. Canran y plant sydd â llai na dau ymddygiad iach o ran eu ffordd o fyw. Canran y bobl sy'n byw ar aelwydydd mewn tlodi incwm o'i gymharu â chanolrif y DU: wedi'i fesur ar gyfer plant, oedran gweithio a'r rhai hynny o oedran pensiwn. (dangosydd llesiant cenedlaethol) Canran y bobl sy'n byw ar aelwydydd ag amddifadedd sylweddol. (dangosydd llesiant cenedlaethol) NI24. Canran y bobl sy'n fodlon ar eu gallu i gyrraedd/cael at y cyfleusterau a'r gwasanaethau y mae eu hangen arnynt. NI26. Canran y bobl sy'n fodlon ar yr ardal leol fel lle i fyw. NI29. Sgôr llesiant meddyliol cymedrig ar gyfer pobl. NI30. Canran y bobl sy'n unig.

ISA Objective		Effects to be monitored	Indicators for monitoring (aligned with the Future Wales Monitoring Review. NI= national well-being indicators)
			NI38. Canran y bobl sy'n cyfranogi mewn gweithgareddau chwaraeon deirgwaith neu fwy yr wythnos. (dangosydd llesiant cenedlaethol) NI41. Allyriadau nwyon tŷ gwydr yng Nghymru. NI42. Allyriadau nwyon tŷ gwydr sydd i'w priodoli i ddefnyddio nwyddau a gwasanaethau byd-eang yng Nghymru.
3	Creu cyfleoedd i gynyddu cyflogaeth ledled y wlad a hybu cynhwysiant economaidd	Byddai'r FfDC yn debygol o arwain at effaith gadarnhaol sylweddol ar gyflogaeth a chynhwysiant economaidd i bobl ledled Cymru.	NI19. Canran y bobl sy'n byw mewn aelwydydd mewn amddifadedd sylweddol. NI20. Canran y bobl sy'n dweud eu bod yn fodlon neu'n fodlon iawn yn eu gwaith. NI21. Canran y bobl sydd mewn gwaith.
4	Creu cyfleoedd ar gyfer twf economaidd, amrywiaeth a chystadleurwydd busnes cynaliadwy	Byddai'r FfDC yn debygol o arwain at effaith gadarnhaol sylweddol ar dwf economaidd cynaliadwy, amrywiaeth a chystadleurwydd busnes.	Cyfradd diweithdra yng Nghymru fesul blwyddyn. Gwerth Ychwanegol Gros (GVA) yng Nghymru fesul pen fesul blwyddyn. Enillion wythnosol gros cyfartalog (canolrif) ar gyfer Cymru fesul blwyddyn. Cyfanswm cyfoeth aelwydydd (canolrif) ar gyfer Cymru. Cyflogaeth mewn gweithle yng Nghymru. Cyflogaeth mewn gweithle ar gyfer ardaloedd rhanbarthol ledled Cymru. Canran y safleoedd (cartrefi a busnesau) â band eang 'cyflym' yng Nghymru. Canran y safleoedd (cartrefi a busnesau) â seilwaith digidol ffeibr llawn yng Nghymru. Ymweliadau dydd gan dwristiaid a gwariant yng Nghymru yn flynyddol o'u cymharu â gweddill y DU.
5	Cyfrannu at les y Gymraeg yn y dyfodol	Byddai'r FfDC yn debygol o helpu i ddiogelu a gwella lles y Gymraeg.	NI36. Canran y bobl sy'n siarad Cymraeg yn feunyddiol ac sy'n gallu siarad mwy nag ychydig eiriau o Gymraeg. NI37. Canran y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg.
6	Creu cyfleoedd lle gellir gostwng a chyfyngu ar allyriadau nwyon tŷ gwydr ac annog dylunio cynaliadwy ac effeithlon o ran ynni	Gallai datblygiad a gefnogir gan yr FfDC wneud targedau lleihau nwyon tŷ gwydr yn fwy anodd. Gallai datblygiad a gefnogir gan yr FfDC arwain at gynnydd yn y defnydd o ynni, ac mae llawer o hyn	Cynhyrchu ynni carbon isel yng Nghymru (mewn MW fesul technoleg). Cynhyrchu ynni carbon isel mewn ardaloedd rhanbarthol ledled Cymru (mewn MW fesul technoleg). Trafnidiaeth a ddefnyddir fel arfer i gyrraedd gwaith (fesul math o drafnidiaeth). NI41. Allyriadau nwyon tŷ gwydr yng Nghymru.

ISA Objective		Effects to be monitored	Indicators for monitoring (aligned with the Future Wales Monitoring Review. NI= national well-being indicators)
		yn debygol o gael ei brynu heb ei adnewyddu.	NI42. Allyriadau nwyon tŷ gwydr sydd i'w priodoli i ddefnyddio nwyddau a gwasanaethau byd-eang yng Nghymru.
7	Cyfrannu at leihau a rheoli perygl llifogydd	Mae'r FfDC yn cefnogi datblygiadau newydd mewn rhanbarthau newydd o Gymru lle ceir perygl eang o lifogydd. Gallai hyn wneud pobl neu eiddo newydd yn agored i berygl o lifogydd.	NI32. Nifer yr unedau eiddo (cartrefi a busnesau) sydd mewn perygl uchel a chanolig o lifogydd sy'n deillio o afonydd a'r môr.
8	Creu cyfleoedd i annog gwaith i ddiogelu a gwella ansawdd aer	Gallai datblygiadau a gefnogir gan yr FfDC helpu i sicrhau bod pobl yng Nghymru yn gallu gwneud symudiadau cymharol effeithlon, allyriadau isel. Byddai datblygiadau a gefnogir gan yr FfDC yn fwy tebygol o gyflawni targedau gwella ansawdd aer yn fwy anodd mewn rhai lleoliadau.	NI4. Lefelau llygredd nitrogen deuocsid (NO ₂) yn yr aer. NI41. Allyriadau nwyon tŷ gwydr yng Nghymru. NI42. Allyriadau nwyon tŷ gwydr sydd i'w priodoli i ddefnyddio nwyddau a gwasanaethau byd-eang yng Nghymru.
9	Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella ansawdd a nifer y nodweddion ac adnoddau dŵr	Byddai'r FfDC yn cefnogi datblygiad newydd a fyddai'n cynyddu'r defnydd o ddŵr yng Nghymru. Gallai datblygiadau newydd a gefnogir gan yr FfDC achosi risg i ansawdd cyrff dŵr naturiol, gan gynnwys ar hyd yr arfordir.	NI45. Canran y cyrff dŵr wyneb a'r cyrff dŵr daear sy'n cyrraedd statws da neu uchel ar y cyfan. Nifer y datblygiadau newydd sy'n digwydd er na sicrhawyd bod cyflenwad digonol o ddŵr i ddiwallu anghenion y datblygiad
10	Creu cyfleoedd i wella cysylltedd cymunedau a mynediad cynaliadwy at nwyddau, gwasanaethau a chyfleusterau sylfaenol i bob grŵp	Disgwylir i'r FfDC wneud cyfraniad cadarnhaol sylweddol tuag at greu cyfleoedd i wella cysylltedd rhwng pobl a lleoedd, gwasanaethau allweddol, nwyddau a gwasanaethau.	NI24. Canran y bobl sy'n fodlon ar eu gallu i gyrraedd/cael at y cyfleusterau a'r gwasanaethau y mae eu hangen arnynt. NI26. Canran y bobl sy'n fodlon ar yr ardal leol fel lle i fyw. Canran y bobl sy'n fodlon neu'n anfodlon â'r gallu i gael gafael ar nwyddau, gwasanaethau a chyfleusterau yn eu hardal leol (o fewn taith 15-20 munud ar droed) yng Nghymru. Canran y bobl sy'n fodlon â'r gallu i gael gafael ar nwyddau, gwasanaethau a chyfleusterau (o fewn taith 15-20 munud ar droed o gartref) yng Nghymru.

ISA Objective		Effects to be monitored	Indicators for monitoring (aligned with the Future Wales Monitoring Review. NI= national well-being indicators)
			Cyfanswm nifer y mynedfeydd ac allanfeydd gorsaf rheilffordd yng Nghymru fesul blwyddyn. Trafnidiaeth a ddefnyddir fel arfer i gyrraedd gwaith (fesul math o drafnidiaeth).
11	Creu cyfleoedd lle gellir gwella cydlyniant cymdeithasol a chydaddoldeb	Byddai disgwyl i'r FfDC wneud cyfraniad cadarnhaol sylweddol tuag at greu cyfleoedd i wella cydlyniant cymunedau ledled Cymru a symud tuag at gymdeithas fwy cyfartal.	NI23. Y ganran sy'n teimlo'u bod yn gallu dylanwadu ar benderfyniadau sy'n effeithio ar eu hardal leol. NI25. Canran y bobl sy'n teimlo'n ddiogel gartref, wrth gerdded yn yr ardal leol, ac wrth deithio. NI26. Canran y bobl sy'n fodlon ar yr ardal leol fel lle i fyw. NI27. Canran y bobl sy'n cytuno eu bod yn perthyn i'r ardal; bod pobl o gefndiroedd gwahanol yn cyd-dynnu'n dda; a bod pobl yn trin ei gilydd â pharch. NI35. Canran y bobl sy'n bresennol neu'n cyfranogi mewn gweithgareddau ym maes y celfyddydau, diwylliant neu dreftadaeth o leiaf 3 gwaith y flwyddyn. NI46. Yr adenillion cymdeithasol ar fuddsoddiadau gan bartneriaethau Cymreig yng Nghymru a'r tu allan i'r DU sy'n gweithio tuag at Nodau Datblygu Cynaliadwy y Cenhedloedd Unedig.
12	Creu cyfleoedd i ddarparu tai fforddiadwy diogel o ansawdd da sy'n diwallu anghenion a nodwyd	Byddai disgwyl i'r FfDC wneud cyfraniad cadarnhaol sylweddol tuag at sicrhau y darperir ar gyfer anghenion am dai o ansawdd da sy'n ddiogel ac yn fforddiadwy mewn rhanbarthau a chymunedau ledled Cymru.	Nifer y tai newydd a adeiladwyd yng Nghymru fesul blwyddyn. Nifer y cartrefi newydd a adeiladwyd mewn ardaloedd rhanbarthol ledled Cymru fesul blwyddyn. Nifer yr unedau tai fforddiadwy a adeiladwyd yng Nghymru fesul blwyddyn. Nifer yr unedau tai fforddiadwy a adeiladwyd mewn ardaloedd rhanbarthol yng Nghymru fesul blwyddyn. NI31. Canran yr anheddau sydd heb beryglon. NI33. Canran yr anheddau â pherfformiad ynni digonol. NI34. Nifer yr aelwydydd y llwyddwyd i'w hatal rhag bod yn ddigartref am bob 10,000 o aelwydydd.
13	Creu cyfleoedd i ddiogelu a gwella nodweddion unigryw	Byddai'r FfDC yn debygol o arwain at ddatblygiadau newydd yn digwydd yn bennaf mewn ardaloedd trefol, a allai helpu i osgoi effeithiau	Nifer yr Asesiadau Seilwaith Gwyrdd a gwblhawyd gan awdurdodau lleol yng Nghymru. Ardaloedd o goetir yng Nghymru fesul blwyddyn (fesul mil o hectarau).

ISA Objective		Effects to be monitored	Indicators for monitoring (aligned with the Future Wales Monitoring Review. NI= national well-being indicators)
	Ileol ein tirluniau, trefluniau a'n morluniau	andwyol ar dirweddau naturiol sensitif. Gallai datblygiadau mewn ardaloedd trefol achosi risg i'r trefluniau o'u hamgylch a chymeriad yr anheddiad.	Ardal o blannu coetir newydd yng Nghymru fesul blwyddyn (fesul hectarau). Adroddiadau newid LANDMAP Adolygiad o dirweddau dynodedig *gallai fod yn briodol i gysylltu monitro ar gyfer yr Amcan ACI hwn â chynlluniau monitro AHNE
14	Creu cyfleoedd i ddiogelu, gwarchod a gwella'r amgylchedd hanesyddol, asedau hanesyddol a'u lleoliadau	Mae'r FfDC yn cefnogi datblygiadau newydd mewn rhanbarthau ledled Cymru lle gallai o bosibl newid lleoliad asedau treftadaeth sensitif ac ardaloedd hanesyddol.	NI40. Canran yr asedau'r amgylchedd hanesyddol sydd mewn cyflwr sefydlog neu well. Ardaloedd Cymeriad Tirwedd Hanesyddol LANDMAP a warchodwyd.
15	Creu cyfleoedd i ddiogelu a hybu diwylliant Cymru	Byddai'r FfDC yn debygol o helpu i greu cyfleoedd i ddiogelu a gwella hygyrchedd lleoedd a gweithgareddau diwylliannol Cymru.	NI27. Canran y bobl sy'n cytuno eu bod yn perthyn i'r ardal; bod pobl o gefndiroedd gwahanol yn cyd-dynnu'n dda; a bod pobl yn trin ei gilydd â pharch. NI35. Canran y bobl sy'n bresennol neu'n cyfranogi mewn gweithgareddau ym maes y celfyddydau, diwylliant neu dreftadaeth o leiaf 3 gwaith y flwyddyn.
16	Creu cyfleoedd i warchod a gwella bioamrywiaeth a geomrywiaeth	Mae'r FfDC yn cefnogi datblygiadau newydd ledled Cymru a allai leihau cysylltedd a chydlyniant rhwydweithiau ecolegol. Gallai datblygiadau newydd a gefnogir gan yr FfDC gynyddu aflonyddwch sy'n gysylltiedig â mynediad cyhoeddus mewn cynefinoedd sensitif. Gallai datblygiadau newydd a gefnogir gan yr FfDC achosi colli cynefinoedd sensitif yn uniongyrchol neu dir sy'n gysylltiedig yn weithredol.	Nifer yr Asesiadau Seilwaith Gwyrdd a gwblhawyd gan awdurdodau lleol yng Nghymru. Ardal o goetir yng Nghymru fesul blwyddyn (fesul mil o hectarau). Ardal o blannu coetir newydd yng Nghymru fesul blwyddyn (fesul hectarau). NI4. Lefelau llygredd nitrogen deuocsid (NO ₂) yn yr aer. NI13. Crynodiad carbon a deunydd organig mewn pridd. NI14. Ôl Troed Ecolegol Cymru. NI43. Ardaloedd o ecosystemau iach yng Nghymru. NI44. Statws amrywiaeth fiolegol yng Nghymru. NI45. Canran y cyrff dŵr wyneb a'r cyrff dŵr daear sy'n cyrraedd statws da neu uchel ar y cyfan.
17	Creu cyfleoedd i reoli a defnyddio adnoddau naturiol yn gynaliadwy, gan ystyried	Mae'r FfDC yn cefnogi datblygiadau newydd mewn rhanbarthau ledled Cymru a fyddai'n debygol o arwain	NI15. Swm y gwastraff a gynhyrchir ac na chaiff ei ailgylchu, y pen. *Nodir bod SoNaRR yn hysbysu'r blaenoriaethau Polisi Adnoddau Naturiol a bennir gan LIC, a fydd yn eu tro yn hysbysu diwygiadau i Cymru'r Dyfodol yn y dyfodol.

ISA Objective		Effects to be monitored	Indicators for monitoring (aligned with the Future Wales Monitoring Review. NI= national well-being indicators)
	eu buddion a'u gwerth cynhenid	at gynnydd yn y defnydd o adnoddau naturiol.	Bydd y dangosyddion SoNaRR, felly, hefyd yn cynnig dull monitro pwysig ar gyfer yr ACI a Cymru'r Dyfodol

5 CASGLIAD

- 5.1.1 Mae'r Adroddiad hwn yn bodloni gofynion Datganiad Ôl-gyhoeddi yn unol â'r Rheoliadau AAS. Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yw rhoi Cymru yn uniongyrchol ar lwybr cynaliadwy i wella llesiant. Mae'r nodau llesiant wedi bod yn rhan annatod o'r ACI gan gynnwys paratoad yr Adroddiad Cwmpasu a Fframwaith yr ACI. Defnyddiwyd y nodau llesiant hefyd i hysbysu'r adolygiad o'r dystiolaeth, i nodi problemau ac i strwythuro'r Fframwaith asesu. Arfarnwyd pob fersiwn o Cymru'r Dyfodol ar gyfer ei effeithiau sylweddol tebygol ar bob un o Amcanion yr ACI o fewn y Fframwaith asesu. Mae'r ACI yn broses sydd wedi cael ei hintegreiddio yn fawr â datblygiad Cymru'r Dyfodol, gan gynnwys perthynas waith agos rhwng arbenigwyr ACI a Llywodraeth Cymru. Yn ystod y broses hon, mae'r ACI wedi galluogi Llywodraeth Cymru i ymwreiddio egwyddorion cynaliadwyedd ac ystyriaethau ehangach yng nghanlyniadau, strategaeth a pholisïau Cymru'r Dyfodol o'r cychwyn cyntaf. Mae'r ACI wedi cynnig ffordd strwythuredig o ystyried manteision, costau a risgiau amrywiaeth eang o opsiynau.
- 5.1.2 Mae'r ACI hefyd yn darparu offeryn ymgynghori, sy'n rhoi dadansoddiad i'r cyhoedd a chyrrff statudol o sut y datblygwyd Cymru'r Dyfodol mewn modd a fydd yn sicrhau y gall gyfrannu at ddatblygu mwy cynaliadwy. Mae'r broses ymgynghori, cyfranogi ac ymgysylltu wedi rhoi'r cyfle i randdeiliaid gynnig adborth ac awgrymiadau i geisio gwella cynaliadwyedd cyffredinol Cymru'r Dyfodol.
- 5.1.3 Drwy'r broses gyfan, mae'r ACI wedi darparu argymhellion a fyddai'n debygol o helpu i osgoi neu liniaru effeithiau negyddol posibl neu wella effeithiau cadarnhaol. Mae argymhellion a wnaed i Lywodraeth Cymru wedi bod yn nodwedd allweddol o'r broses ACI o'r cychwyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn barod iawn i dderbyn camau i wella perfformiad cynaliadwyedd Cymru'r Dyfodol ac wedi gwneud gwelliannau a diwygiadau yn sgil y rhain drwy gydol y broses. Roedd argymhellion i Lywodraeth Cymru a sut y cymerwyd y rhain i ystyriaeth, yn amlwg iawn ar gyfer elfennau canlynol Cymru'r Dyfodol:
- **Canlyniadau (a elwid yn Amcanion yr FfDC yn flaenorol):** Cynhaliwyd yr asesiad o gydweiddiad amcanion yr FfDC (sydd bellach wedi'u mireinio fel Canlyniadau ar gyfer Cymru'r Dyfodol) ar ffurf tair fersiwn. Arweiniodd canlyniadau'r asesiadau hyn at fireinio'r amcanion a gyflwynwyd ym Materion ac Opsiynau FfDC 2018. Cafodd y rhan fwyaf o argymhellion yr ACI eu cynnwys.
 - **Opsiwn a Ffeirir yr FfDC:** Arfarnwyd yr opsiynau ym Materion ac Opsiynau'r FfDC yn Adroddiad Interim yr ACI. Ochr yn ochr â'r arfarniadau hyn, gwnaed argymhellion amrywiol gan yr ACI i helpu i wella cynaliadwyedd yr opsiwn a ffeirir a chymerwyd y rhain i ystyriaeth gan Lywodraeth Cymru.
 - **Polisïau'r FfDC Drafft:** Yn ystod yr arfarniadau manwl o bolisïau'r FfDC Drafft a gynhaliwyd ar gyfer yr Adroddiad ACI hwn, gwnaed argymhellion ar gyfer pob polisi yn erbyn pob Amcan yr ACI, pan fo'n briodol, a rhoddwyd y rhain i Lywodraeth Cymru ar gam cynnar. Pan roedd y polisïau yn cael eu diwygio, dadansoddwyd geiriad newydd y polisi a diwygiwyd yr arfarniadau pan fo'n briodol. Darperir yr arfarniadau hyn a'r argymhellion ategol yn eu cyfanrwydd yn Atodiad E Adroddiad Terfynol yr ACI³². Mewn ymateb i'r argymhellion hyn, mae Llywodraeth Cymru o'r farn bod y polisïau gofodol a'r cynigion sydd wedi'u cynnwys yn yr FfDC Drafft, ynghyd â pholisïau cynllunio cenedlaethol sy'n seiliedig ar bynciau a ddarperir yn PCC a'r canllawiau cysylltiedig, yn darparu'r gyfres o bolisïau cynllunio cenedlaethol sy'n cyd-fynd yn fras â'r argymhellion. Mae rhai o'r argymhellion hyn wedi codi pwyntiau yr ystyrir bod angen mynd i'r afael â nhw er mwyn cryfhau'r FfDC.
 - **FfDC Drafft gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn):** Ochr yn ochr â'r arfarniadau manwl a gyflwynir yn yr Adran 3 ac Atodiad F Adroddiad yr ACI, gwnaed argymhellion pan fo'n briodol er mwyn helpu i osgoi neu liniaru effeithiau cadarnhaol posibl ac i sicrhau cymaint o gyfleoedd â phosibl i greu effeithiau cadarnhaol. Ystyriwyd yr argymhellion

³² <https://llyw.cymru/cymrur-dyfodol-arfarniad-cynaliadwyedd-integredig-0>

hyn gan Lywodraeth Cymru sydd wedi ymateb i'r argymhellion ym mhob achos gan nodi a ydynt wedi eu derbyn ai peidio a pham. Mae'r broses ailadroddol rhwng y rhai sy'n llunio'r cynllun ac arbenigwyr ACI wedi galluogi ystyriaethau amgylcheddol, cynaliadwyedd ac eraill, sydd wedi dod i'r amlwg drwy broses yr ACI, i lunio'r FfDC a'i bolisiâu.

Atodiad A Ymatebion Llywodraeth Cymru i Argymhellion

Tabl A-1 Crynodeb o argymhellion a wnaed yn yr ACI i helpu i wella perfformiad cynaliadwydd yr FfDC Drafft (Cymru'r Dyfodol erbyn hyn) (Mai 2019)

ACI yr FfDC Drafft - Argymhellion	Ymateb Llywodraeth Cymru – Mae'r rhain yn adlewyrchu'r FfDC wedi'i ddiwygio ar ôl yr ymgynghoriad
Grŵp 1	
Potensial i gryfhau cysylltiadau a chysylltedd i ardaloedd mwy gwledig i gyfleusterau addysg a sgiliau	Mae Polisi 4 yn ymdrin â'r gallu i gael gafael ar wasanaethau mewn ardaloedd gwledig ac mae polisi 12 yn ymdrin â chysylltedd rhwng ardaloedd gwledig a rhanbarthol. Mae ar yr adrannau rhanbarthol angen cyflawni datblygu wedi'i gydgyssylltu â darparwyr addysg.
Potensial i gryfhau cysylltiadau a chysylltedd i ardaloedd mwy gwledig i wella'r gallu i gael gafael ar gyfleusterau a gwasanaethau i wella cysylltiadau â'r amgylchedd naturiol.	Mae Polisi 4 yn ymdrin â'r gallu i gael gafael ar wasanaethau mewn ardaloedd gwledig ac roedd Polisi 12 yn ymdrin â chysylltedd rhwng ardaloedd gwledig a rhanbarthol. Mae ar yr adrannau rhanbarthol angen cyflawni datblygu wedi'i gydgyssylltu â darparwyr addysg. Mae Polisi 9 yn ymdrin â'r cysylltiadau â'r amgylchedd naturiol. Mae cyfeiriadau at Seilwaith Gwyrdd wedi'u cryfhau ym mhob rhan o'r cynllun.
P1 - argymhell bod llwybrau mynediad cerdded a beicio mewn datblygiadau newydd yn cael eu cynnwys mewn rhwydweithiau Seilwaith Gwyrdd lleol. Gall rhwydweithiau Seilwaith Gwyrdd sydd wedi'u cysylltu'n dda, sy'n ddeniadol ac yn ddiogel ac sy'n darparu lle ar gyfer cerddwyr a beicwyr a hynny gan fod wedi'u cynllunio i fod o werth bioamrywiaeth uchel (gwerth a ddarperir gan y rhywogaethau sydd wedi'u plannu ym mhob rhan o'r rhwydweithiau yn ogystal â symudiad rhydd bywyd gwyllt y maent yn ei hwyluso) ddarparu llawer o fuddion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol, gan gynnwys cyfleoedd cyflogaeth mwy hygyrch ar gyfer pobl leol.	Mae Polisi P2 wedi ei gryfhau i gydnabod seilwaith gwyrdd ac atebion sy'n seiliedig ar natur. Mae polisiâu 11 a 12 yn ymdrin â theithio llesol a'r rhwydwaith beicio cenedlaethol. Maent hefyd yn cydnabod pwysigrwydd ac integreiddiad â seilwaith gwyrdd.
Gallai addasu i lefelau cynyddol o risg o lifogydd yng Nghymru fod â mwy o bwyslais yn yr FfDC, yn enwedig o ran datblygiadau mewn ardaloedd trefol ac o'u cwrddas lle ceir llawer o risg o lifogydd. Gallai P1 a P2 o bosibl nodi yn amlwg y byddai datblygiadau sy'n osgoi tir sydd â risg o lifogydd, neu sy'n osgoi gwaethgu'r risg o lifogydd mewn lleoliadau eraill, yn cael eu hannog yn benodol.	Polisi 8 – Mae llifogydd wedi ei fewnosod i ymdrin â'r materion hyn a chaiff llifogydd ei adlewyrchu'n well hefyd ym mhennod 2 a'r adrannau rhanbarthol.
Gweler Amcan 3 – byddai llwybrau cerdded a beicio o ansawdd uchel, sy'n ddiogel ac yn ddeniadol yn helpu i leihau llygredd aer sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth. Gallai Polisi P1 neu ei destun ategol gynnwys cyfeiriad at effaith bosibl datblygiad dwys mewn lleoliad trefol ar ansawdd aer ac y dylid ystyried hyn yn nyluniad a chynllun y datblygiad er mwyn lleihau cymaint â phosibl effaith negyddol y datblygiad ar ansawdd aer a hefyd i ddiogelu defnyddwyr y safle rhag llygredd presennol. Gallai'r gallu i fynd i fan gwyrdd ac ystyried seilwaith gwyrdd fod yn allweddol wrth leihau cymaint â phosibl yr effeithiau posibl hyn a dylid eu dylunio yn benodol â hyn mewn golwg, i helpu i leihau anghydraddoldeb daearyddol.	Mae Polisi P2 wedi ei gryfhau i gydnabod seilwaith gwyrdd ac atebion sy'n seiliedig ar natur ac ansawdd aer. Mae Polisiâu 11 a 12 yn ymdrin â theithio llesol a'r rhwydwaith beicio cenedlaethol. Maent hefyd yn cydnabod pwysigrwydd seilwaith gwyrdd ac integreiddiad.
Mae cyfle i sicrhau cysylltiadau ag ardaloedd gwledig a gellid cryfhau P4 i gynnwys cyfeiriad at seilwaith cynhwysol a bod cysylltiadau â chymunedau gwledig yn cael eu gwneud i wella'r gallu i gael gafael ar nwyddau, cyfleusterau a gwasanaethau.	Mae P4 yn cydnabod diwallu anghenion holl aelodau cymunedau.

ACI yr FfDC Drafft - Argymhellion	Ymateb Llywodraeth Cymru – Mae'r rhain yn adlewyrchu'r FfDC wedi'i ddiwygio ar ôl yr ymgynghoriad
Mae PCC (Rhagfyr 2018) yn ceisio sicrhau bod datblygiadau ar raddfa sylweddol a dwyster uchel yng nghanol trefi a dinasoedd yn gwella cymeriad a safleoedd trefluniau presennol a, thrwy gamau dylunio o ansawdd uchel, dylai cynllun ystyriol a phensaerniaeth a allai fod yn frodorol, ddiogelu a gwella cymeriad treflun a chynyddu hygyrchedd lleoedd a rhwydweithiau ar gyfer pobl a natur yn ein trefluniau.	Nodwyd. Ceir cysylltiad cryf rhwng polisi 2 a PCC, creu lleoedd, dylunio.
Dylai datblygiadau ar raddfa sylweddol a dwysedd uchel yng nghanol trefi a dinasoedd geisio rhoi sylw manwl i leoliad unrhyw asedau treftadaeth gerllaw drwy ddylunio o ansawdd uchel, cynllun ystyriol a phensaerniaeth a allai fod yn frodorol. Dylid ymdrin â hyn drwy PCC. Fodd bynnag, dylid cydnabod y potensial ar gyfer adfywio a arweinir gan dreftadaeth a diwylliant yma.	Nodwyd. Ceir cysylltiad cryf rhwng Polisi 2 a PCC, creu lleoedd, dylunio. Mae'r cyfleoedd i adfywio wedi'u cefnogi yn y polisiau perthnasol. Mae manylion a math yr adfywio i'w drafod ar yr haenau cynllunio rhanbarthol a lleol.
Gallai'r polisiau hyn o bosibl geisio sicrhau bod bioamrywiaeth mewn ardaloedd trefol ac ar ffiniau aneddiadau yn cael ei ddiogelu a'i wella. Dylid diogelu gwerth bioamrywiaeth a seilwaith gwyrdd ar safleoedd trefol i gynorthwyo i sefydlu a gwella cydlyniant rhwydweithiau ecolegol sy'n ymestyn i bob rhan o ardaloedd trefol ac i gefn gwlad er mwyn galluogi bywyd gwyllt i symud yn rhydd ac i osgoi ynysu rhywogaethau neu gynefinoedd sensitif mewn ynysoedd i fwrdd o natur.	Mae polisiau 2 a 9 yn ymdrin â hyn.
Grŵp 2	
Dylid cynnwys y cyfle i'w gwneud yn ofynnol i ddarparu Seilwaith Gwyrdd a theithio llesol gyda datblygiadau ac ailddatblygiadau ardaloedd yn y testun ategol ar gyfer y polisi er mwyn cynyddu dewisiadau ffordd o fyw iach.	Mae Polisi 3 wedi'i gryfhau er mwyn ymdrin â hyn.
Dylid cynnwys y cyfle i'w gwneud yn ofynnol i ddarparu Seilwaith Gwyrdd a theithio llesol gyda datblygiadau ac ailddatblygiadau ardaloedd yn y testun ategol ar gyfer y polisi.	Mae Polisi 3 wedi'i gryfhau er mwyn ymdrin â hyn.
Gallai Polisi P3 neu ei destun ategol gynnwys cyfeiriad at effaith bosibl datblygiad dwys mewn lleoliad trefol ar ansawdd aer ac y dylid ystyried hyn yn nyluniad a chynllun y datblygiad er mwyn lleihau cymaint â phosibl effaith negyddol y datblygiad ar ansawdd aer a hefyd diogelu defnyddwyr y safle rhag llygredd presennol.	Ymdrinnir â hyn drwy bolisiau eraill megis polisiau 2 a 12 a PCC.
Dylid cynnwys y cyfle i'w gwneud yn ofynnol i ddarparu Seilwaith Gwyrdd gyda datblygiadau ac ailddatblygiadau ardaloedd yn y testun ategol ar gyfer y polisi.	Mae Polisi 3 wedi'i gryfhau i ymdrin â hyn.
Gallai P3 gyfeirio at egwyddorion creu lleoedd cynaliadwy ar gyfer datblygiadau newydd ar ddaliadau tir y Llywodraeth. Fodd bynnag, mae hwn wedi'i gynnwys yn PCC.	Mae Polisi 3 yn cynnwys cyfeiriad yn ogystal â PCC.
Grŵp 3	
Dylai cynaliadwyedd safleoedd i'w datblygu fod yn brif ystyriaeth wrth benderfynu lle i leoli cartrefi newydd a ddarperir i fodloni anghenion lleol.	Ymdrinnir â hyn drwy'r FfDC yn ogystal ag yn PCC.
Gallai'r FfDC gyfeirio'n benodol at yr angen i osgoi darparu tai fforddiadwy ar y gorliffdir neu ar dir â rhywfaint o risg o lifogydd nad yw'r math o ddatblygiad yn cyd-fynd ag ef.	Mae TAN 15 a PCC yn ymdrin â'r risg o lifogydd a datblygiad. Mae Polisi 8 wedi'i fewnosod i ymdrin â'r risg o lifogydd.
Grŵp 4	
Mae goblygiadau gofodol y Polisi yn gymharol ansicr. Gallai P6 o bosibl gynnwys map neu elfen ofodol fwy manwl sy'n nodi ardaloedd blaenoriaeth lle byddai seilwaith digidol yn cael ei annog yn gryf, yn unol â'r ardaloedd â'r angen mwyaf.	Mae'r testun ategol wedi'i ddiweddarau ar gyfer polisi 14 i adlewyrchu gwaith parhaus wrth fapio'r ardaloedd hyn.
Dylai darparu seilwaith cyfathrebu symudol newydd fod wedi'i reoli'n ofalus a'i leoli er mwyn cynorthwyo i sicrhau osgoi effeithiau negyddol ar gymeriad lleol.	Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 13 yn ymdrin â'r effaith ar gymeriad a thirlun ac ati.

ACI yr FfDC Drafft - Argymhellion	Ymateb Llywodraeth Cymru – Mae'r rhain yn adlewyrchu'r FfDC wedi'i ddiwygio ar ôl yr ymgynghoriad
Dylai darparu seilwaith cyfathrebu symudol newydd fod wedi'i reoli'n ofalus a'i leoli er mwyn cynorthwyo i sicrhau osgoi effeithiau negyddol ar safleoedd ag asedau treftadaeth neu ardaloedd hanesyddol.	Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 13 yn ymdrin â'r effaith ar gymeriad a thirlun ac ati.
Grŵp 5 – dim argymhellion	
Grŵp 6	
Pan ddefnyddir elfennau Seilwaith Gwyrdd mewn lleoliadau trefol i gefnogi twf cynaliadwy, cysylltedd ecolegol, cydraddoldeb cymdeithasol a lles y cyhoedd, gellid cynnwys geiriad yn y testun ategol i bwysleisio y gall rhwydweithiau Seilwaith Gwyrdd cydlynol a reolir yn dda mewn lleoliadau trefol ddarparu gwasanaethau ecosystem y tu hwnt i les pobl leol, gan gynnwys hwyluso cyfraddau uwch o drafnidiaeth carbon is (cerdded a beicio), lliniaru'r risg o lifogydd, casglu a storio carbon, hidlo aer a dileu llygryddion, diogelu adnoddau naturiol islaw'r ddaear a diogelu a gwella cymeriad y treflun lleol yn ogystal â safleoedd asedau treftadaeth gerllaw.	Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 9 yn ymdrin â buddion seilwaith gwyrdd gan gynnwys ardaloedd trefol.
Gweler Amcan 6. Gallai'r goedwig newydd a gynigir yn P9 fod wedi'i lleoli'n strategol er mwyn sicrhau cymaint â phosibl o werth gwasanaeth ecosystem lliniaru risg o lifogydd, er enghraifft drwy sicrhau bod rhywfaint o'r goedwig yn gorchuddio ardaloedd ar yr ucheldir neu ei fod yn orlffidur gweithredol.	Cydnabyddir hyn yn y testun ategol ar gyfer polisi 15.
Y modd gorau o sefydlu, diogelu a gwella rhwydwaith ecolegol cydlynol ledled Cymru sy'n cynnwys ystod amrywiol o gynefinoedd, ac sydd wedi'i gysylltu â rhwydweithiau Seilwaith Gwyrdd mewn ardaloedd trefol yn ogystal â'r Goedwig Genedlaethol newydd o bosibl, fyddai drwy â rheolaeth wedi'i chydgyssylltu'n dda ar lefelau amrywiol gan gynnwys y lefel genedlaethol a strategol, y lefel ranbarthol a'r leol, i sicrhau bod cydlyniant yn y dull ledled Cymru ac mae angen ystyried anghenion penodol rhanbarthol a lleol. Dylai datblygiad geisio bod yn unol â chanlyniadau'r broses HRA ar wahân.	Mae polisïau 2 a 9 yn ymdrin â hyn. Mae'r adran HRA ym mhennod 1 wedi'i gryfhau.
Grŵp 7	
Argymhellir y gellid ystyried P10/11/12/13 yn fwy manwl, gan ehangu'r polisi i gynnwys lleoliadau technolegau adnewyddadwy a charbon isel eraill megis ynni dŵr neu fïomas. Nodir y caiff datblygiadau dan 10MW eu nodi gan awdurdodau cynllunio lleol yn eu hasesiadau ynni adnewyddadwy. Awgrymir y gellid ymdrin yn well â gwresogi ardal ar lefel fwy lleol. Gellid amlygu dulliau y gallai datblygwyr eu defnyddio i ddangos buddion economaidd cynlluniau i gymunedau lleol yn y testun, er mwyn galluogi gweithrediad.	Mae Polisi 17 bellach yn cynnwys yr holl fathau a meintiau o ynni adnewyddadwy. Mae Polisi 16 yn nodi'r cyd-destun cenedlaethol ar gyfer rhwydweithiau gwres. Bydd rhagor o ganllawiau'n cael eu cynhyrchu i gefnogi gweithrediad polisïau ynni adnewyddadwy.
Gweler argymhellion o dan amcan 3. Awgrymir y gellid bod yn well ymdrin â gwresogi ardal (P14 a P15) a'r opsiynau amgen rhesymol cysylltiedig ar lefel fwy lleol.	Mae Polisi P2 wedi'i gryfhau i gydnabod atebion seilwaith gwyrdd ac atebion sy'n seiliedig ar natur. Mae polisïau 11 a 12 yn ymdrin â theithio llesol a'r rhwydwaith beicio cenedlaethol. Maent hefyd yn cydnabod pwysigrwydd ac integreiddiad seilwaith gwyrdd. Mae Polisi 16 yn gosod cyfeiriad cenedlaethol ar gyfer rhwydweithiau gwres.
Gellid cryfhau P10, P11 a P13 drwy gynnwys cyfeiriad at fuddion diwylliannol i gwmpasu holl elfennau datblygiad cynaliadwy. Gellid cryfhau Polisi 12 - gellid cryfhau'r polisi i gynnwys effeithiau datblygiadau yn ymyl ffin yr ardaloedd hyn - mewn testun ategol. Gallai Polisi P14 gynnwys testun i sicrhau bod cynllun Rhwydweithiau Gwres Ardal yn adlewyrchu cymeriad lleol, cymaint ag y mae hynny'n bosibl, yn rhan o'r meini prawf ar gyfer eu datblygiad mewn ardaloedd trefol. Pe aed ar drywydd un o'r polisïau amgen, dylai'r rhain darparu geiriad	Mae Polisi 17 yn cynnwys gwelliannau diwylliannol ac mae polisi 18 yn ymdrin â safleoedd Ardaloedd o Harddwch Naturiol a Pharciau Cenedlaethol.

ACI yr FfDC Drafft - Argymhellion	Ymateb Llywodraeth Cymru – Mae'r rhain yn adlewyrchu'r FfDC wedi'i ddiwygio ar ôl yr ymgynghoriad
cadarn o ran rheolaethau gweledol fel y darparwyd yn y polisiâu a ffeirir.	
Gellid cryfhau P10, P11 a P13 drwy gynnwys cyfeiriad at fuddion diwylliannol i gwmpasu pob elfen o ddatblygiad cynaliadwy.	Mae Polisi 17 yn cynnwys cyfeiriad at welliannau diwylliannol.
Grŵp 8	
Gallai rhoi eglurder ar sgiliau a hyfforddiant, yn enwedig o ran twf economaidd ehangu darpariaeth cyflogaeth. Gellid gwella'r polisi drwy gyfeirio at 'ystyried sefydliadau addysg' mewn cyd-destun rhanbarthol (er enghraifft, gallai fod dalgylch rhanbarthol ar gyfer sefydliadau megis colegau) lle mae'n cyfeirio at "leoliad gwasanaethau allweddol".	Ymdrinnir â hyn yn PCC.
Mae'r polisi yn cyfeirio at leiniau glas a choridorau gwyrdd ond nid yw'n glir a fyddai'r rhain yn cynnwys seilwaith gwyrdd yn ei ddiffiniad ehangaf. Gellid egluro'r berthynas hon â seilwaith gwyrdd. Gellid egluro'r berthynas â seilwaith gwyrdd yn y testun ategol.	Mae cyfeiriad wedi'i gynnwys at seilwaith gwyrdd ym Mholisi 19. Mae PCC a Pholisi 9 yn ymdrin â'r llain las a seilwaith gwyrdd.
Gallai'r testun ategol egluro diffiniad 'seilwaith cysylltedd' - cynigir y dylai hwn gynnwys diffiniad eang gan gynnwys digidol, gwyrdd, teithio gwyrdd ac ati er mwyn sicrhau cymaint o fuddion â phosibl.	Mae'r testun ategol wedi'i ddiweddu i ddiffinio 'seilwaith cysylltedd'.
Argymhellir y dylid annog cynlluniau datblygu rhanbarthol i gydweithredu â CNC i sicrhau cymaint â phosibl o fuddion rheoli'r risg o lifogydd.	Mae'r llawlyfr Cynllun Datblygu a PCC yn darparu cyd-destun llawnach ar gyfer paratoi Cynlluniau Datblygu Strategol.
Argymhellir bod cynlluniau rhanbarthol yn cydweithredu â CNC a chwmnïau dŵr i sicrhau rheoli a defnyddio adnoddau dŵr yn gynaliadwy yn y rhanbarth.	Mae'r llawlyfr Cynllun Datblygu a PCC yn darparu cyd-destun llawnach ar gyfer paratoi Cynlluniau Datblygu Strategol.
Mae Polisi P16 ar hyn o bryd yn cynghori y dylai cynlluniau rhanbarthol nodi lleiniau glas a choridorau gwyrdd. Nid yw'n glir a'i bwriad yw i gynlluniau rhanbarthol nodi coridorau gwyrdd presennol, neu nodi a cheisio sefydlu coridorau gwyrdd newydd. Er mwyn ceisio diogelu a gwella cysylltedd rhwydweithiau ecolegol ledled Cymru, gallai Polisi P16 o bosibl gyfeirio at rwydweithiau ecolegol cyffredinol, megis geiriad tebyg i 'nodi rhwydweithiau ecolegol a chyfleoedd i ddiogelu neu wella cysylltedd y rhwydweithiau hyn'. Gallai'r polisi annog cydweithredu â CNC wrth baratoi cynlluniau rhanbarthol a chysylltu â datganiadau ardal er mwyn cynnwys blaenoriaethau Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy.	Dylid darllen Polisi 19 ar y cyd â P9 a PCC sy'n ymdrin â'r materion hyn.
Gellid cryfhau'r polisi i gynnwys cyfeiriad at lygredd.	Mae'n rhaid ystyried ac ymdrin â llygredd drwy gynlluniau datblygu ac mae PCC yn nodi ein polisi cenedlaethol ar lygredd.
Grŵp 9	
Dylai'r testun ategol roi eglurder ar y diffiniad o seilwaith cysylltedd. Gellid cryfhau Polisi P17 i gynnwys cyfleusterau a gwasanaethau.	Mae Polisi 20 yn cynnwys cyfeiriad at gyfleusterau a gwasanaethau. Mae'r testun ategol yn diffinio seilwaith cysylltedd ac yn cynnwys seilwaith trafnidiaeth a digidol. Mae hwn wedi'i newid ar draws pob rhanbarth.
Rhwng Polisiâu P17 a P22, gallai o bosibl fod cyfeiriad at sicrhau ymadweithio cryf rhwng Gogledd-orllewin Cymru a Gogledd-ddwyrain Lloegr o ran y marchnadoedd swyddi. Er mai Glannau Dyfrdwy a Wrecsam yw'r ardaloedd economaidd allweddol yn y rhanbarth, mae'n bwysig na chaiff ardaloedd llai sy'n rhyng-gysylltu â'r rhanbarth hwn eu hanghofio. Gallai fod yn briodol i sicrhau bod sylfaen dystiolaeth gadarn ar gyfer penderfynu pa ardaloedd trefol fydd yn elwa ar y buddsoddiad sylweddol.	Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 20 yn cydnabod yr ymadweithio cryf rhwng y rhanbarthau a pholisi 19. Yn sgil graddfa genedlaethol y cynllun, caiff ardaloedd eraill na chaiff eu nodi'n uniongyrchol eu trafod ar raddfa ranbarthol a lleol.

ACI yr FfDC Drafft - Argymhellion	Ymateb Llywodraeth Cymru – Mae'r rhain yn adlewyrchu'r FfDC wedi'i ddiwygio ar ôl yr ymgynghoriad
Dylid chwilio am gyfleoedd i wella moddau trafndiaeth gyhoeddus yn rhanbarth Wrecsam a Glannau Dyfrdwy a sicrhau cymaint â phosibl ohonynt drwy'r polisïau hyn. Ceir potensial i gryfhau'r polisi i ganolbwyntio'r cysylltedd ar opsiynau carbon isel er mwyn gwella ansawdd aer.	Mae Polisi 20 yn ymdrin â gwelliannau mewn seilwaith trafndiaeth ac mae polisïau 11 a 12 yn cryfhau teithio llesol, trafndiaeth gyhoeddus ac opsiynau trafndiaeth garbon isel. Mae Polisi 23 yn hybu metro Gogledd Cymru.
Gallai P17, P20, P21 a P22 geisio sicrhau na chaiff datblygiadau newydd eu lleoli ar y gorliffdir gweithredol. Dylai cynigion fod yn ofynnol i sicrhau na fyddai datblygiad yn gwaethgu risg o lifogydd mewn lleoliadau eraill. Mae gwella Seilwaith Gwyrdd drwy ddatblygiad newydd yn gyfle i leihau cymaint â phosibl y risg o lifogydd lleol. Dylid rhoi ystyriaeth ofalus i effeithiau newid hinsawdd wrth benderfynu ar ddosbarthiad a maint risg o lifogydd.	Mae Polisi 8 yn ymdrin â hyn ar gyfer pob ardal twf. Ymdrinnir â risg o lifogydd mewn testun ategol ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru. Mae PCC a TAN 15 yn nodi'r polisi cenedlaethol ar y risg o lifogydd.
Gellid cryfhau Polisi P17 er mwyn cynnwys cyfleusterau a gwasanaethau.	Mae Polisi 20 yn cynnwys hyn.
Gellid cryfhau Polisi P17 er mwyn cynnwys cyfeiriad at gysylltiadau â chyfleusterau a gwasanaethau. Yn P21 ceir cyfleoedd i gyflawni seilwaith gwyrdd ar hyd y coridorau a byddai hyn yn cael ei gydnabod yn y testun ategol.	Mae Polisi 20 yn cynnwys hyn. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 23 yn cynnwys cyfeiriad at seilwaith gwyrdd.
O ystyried natur sensitif a phwysigrwydd cenedlaethol AHNE Ynys Môn, a gallai'r polisi ar gyfer datblygu yn Ynys Môn o bosibl gynnwys geiriad sy'n cyfeirio at sicrhau bod yr AHNE yn cael ei ddiogelu neu ei wella drwy ddatblygiadau yn y rhanbarth.	Mae'r testun ategol yn cyfeirio at yr AHNE.
Gellid cydnabod cyfleoedd a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn y testun ategol.	Cydnabyddir datblygiad ac adfywio ym mholisi 1 ac mae'r adrannau rhanbarthol yn cydnabod eu treftadaeth unigryw a'r angen i wella hyn.
Gellid cydnabod cyfleoedd a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn y testun ategol.	Cydnabyddir datblygiad ac adfywio ym mholisi 1 ac mae'r adrannau rhanbarthol yn cydnabod eu treftadaeth unigryw a'r angen i wella hyn.
Pan fo polisïau yn cefnogi pwyslais ar dwf ar lefel ranbarthol, gallai'r polisïau annog cydweithrediad cynllunio rhanbarthol â CNC er mwyn sicrhau cymaint o gyfleoedd â phosibl i ddiogelu a gwella bioamrywiaeth ac egwyddorion Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. Pan fuddsoddir mewn cysylltiadau trafndiaeth a phan gânt eu cryfhau drwy P21, dylid darparu ystyriaeth ofalus ar gyfer effeithiau'r cysylltiadau hyn ar gydlyniant y rhwydwaith ecolegol lleol a dylid osgoi neu liniaru cysylltiadau trafndiaeth sy'n rhwystro symudiad rhydd bywyd gwyllt mewn ardaloedd gwledig.	Mae llawlyfr y Cynllun Datblygu a PCC yn rhoi cyd-destun llawnach ar gyfer paratoi Cynlluniau Datblygu Strategol. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 24 yn ymdrin â hyn.
Argymhellir bod datblygiad a gefnogir drwy'r polisïau hyn yn cael ei annog neu y'i gwneir yn ofynnol iddynt leihau cymaint â phosibl y defnydd o adnoddau anadnewyddadwy a lleihau cymaint â phosibl y gwastraff a anfonir i safleoedd tirlenwi.	Ymdrinnir â hyn yn PCC.
Grŵp 10	
Dylai'r testun ategol egluro'r diffiniad o seilwaith cysylltedd. Gellid cryfhau Polisi P23 i gynnwys cyfleusterau a gwasanaethau.	Mae'r diffiniad o seilwaith cysylltedd wedi'i gynnwys ym mhob rhan o'r adrannau rhanbarthol.
Gallai'r polisïau hyn, neu eu testun ategol, o bosibl geisio annog mwy o ddefnydd o fathau cynaliadwy o drafnidiaeth megis drwy geisio canolbwyntio buddsoddiad newydd ar lwybrau rheilffordd a bysiau.	Mae polisi'r metro a pholisi 12 yn ymdrin â mathau cynaliadwy o drafnidiaeth. Mae PCC yn ymdrin â deunyddiau adeiladu ac ynni adnewyddadwy.

ACI yr FfDC Drafft - Argymhellion	Ymateb Llywodraeth Cymru – Mae'r rhain yn adlewyrchu'r FfDC wedi'i ddiwygio ar ôl yr ymgynghoriad
Gallai polisïau hefyd annog y defnydd o ddeunyddiau carbon isel ar gyfer adeiladu ac i ddefnyddio ynni adnewyddadwy. Pe byddai pwyslais ar borthladd gwahanol drwy P25, gallai'r Llywodraeth geisio sicrhau bod cynhyrchu ynni yma â chymaint o bwyslais ar ffynonellau adnewyddadwy o ynni.	Mae Polisi 32 Dyfrffordd y Ddau Gledau wedi'i ailddrafftio i ganolbwyntio ar ynni. Mae Polisi 10 yn ymdrin â pholisïau porthladdoedd.
Gallai polisïau gyfeirio'n benodol at yr angen i gyfeirio datblygiad i ffwrdd o dir sydd â risg o lifogydd yn ddilyniannol, yn enwedig tir sydd â rhywfaint o risg o lifogydd nad yw'r math o ddatblygiad yn addas ar ei gyfer yn unol â pholisi rheoli risg o lifogydd Llywodraeth Cymru.	Mae Polisi 8 yn ymdrin â hyn ar gyfer yr holl ardaloedd twf. Ymdrinnir â llifogydd hefyd yn y testun ategol ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru. Mae PCC a TAN 15 yn nodi polisi cenedlaethol ar y risg o lifogydd.
Dylid sicrhau capasiti garthffosiaeth priodol datblygiad cyn datblygu mewn ardal arfordirol.	Mae PCC yn ymdrin â hyn.
Gellid cryfhau Polisïau P23 a P24 i gynnwys cyfeiriad at gysylltiadau at gyfleusterau a gwasanaethau. Gellid cryfhau Polisi P25 i gynnwys cyfeiriad at seilwaith cynhwysol a chysylltiadau.	Mae Polisïau 28 a 29 yn adlewyrchu cysylltiadau â chyfleusterau a gwasanaethau. Mae PCC yn ymdrin â seilwaith ac mae canlyniad un hefyd yn ymdrin â hyn.
Gellid cryfhau polisïau P23 a P24 i gynnwys cyfeiriad at gyfleusterau a gwasanaethau. Ym Mholisi P26 ceir cyfleoedd i gyflawni seilwaith gwyrdd ar hyd y coridorau a byddai hyn yn cael ei gydnabod yn y testun ategol.	Mae Polisïau 28 a 29 yn adlewyrchu'r cysylltiadau â chyfleusterau a gwasanaethau. Mae Polisi 31 yn ymdrin â seilwaith gwyrdd yn y testun ategol.
Pan ganiateir adolygu ffiniau anheddiad, dylid rhoi ystyriaeth ofalus i dirluniau a morluniau sensitif neu asedau bioamrywiaeth neu ddynodiadau a fyddai'n ofynnol er mwyn osgoi effeithiau negyddol.	Mae PCC a Pholisi 9 yn ymdrin â hyn.
Pan fo datblygiad mewn cynlluniau rhanbarthol neu leol wedi ei gynllunio i ddiwallu anghenion cymunedau gwledig wrth ymateb i 'amgylchiadau lleol', dylai'r 'amgylchiadau lleol' hyn gynnwys yr ystod leol o asedau ac ardaloedd hanesyddol i sicrhau y rhoddir ystyriaeth briodol iddynt wrth benderfynu faint o dwf y gall yr ardal ei gefnogi. P23 a P24 – Gellid cydnabod cyfle a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn y testun ategol.	Cydnabyddir asedau hanesyddol yn y testun ategol ar gyfer pob rhanbarth a PCC.
P23 a P24 – Gellid cydnabod cyfle a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn y testun ategol.	Cydnabyddir asedau hanesyddol yn y testun ategol ar gyfer pob rhanbarth a PCC.
Dylid ei gwneud yn ofynnol i ddatblygiad yn ymyl ardaloedd arfordirol a morol gynnwys camau osgoi a lliniaru priodol i atal effeithiau negyddol ar gynefinoedd sensitif, rhywogaethau a dynodiadau. Dylai'r Llywodraeth geisio cefnogi datblygiadau na fyddai'n achosi risg sylweddol i safleoedd Natura 2000 yn unig. Gallai ffiniau hyblyg achosi risg o bosibl i fioamrywiaeth mewn ardaloedd gwledig ac felly byddai angen ei rheoli yn ofalus. Dylai datblygiad mewn lleoliadau trefol ymgorffori seilwaith gwyrdd sy'n cynnwys amrywiaeth eang o rywogaethau natur i helpu i wella bioamrywiaeth leol.	Mae'r broses HRA yn ymdrin â hyn ac mae pennod 1 yn cynnwys adran ar HRA ac yn cysylltu â'r adroddiadau HRA. Mae PCC a TAN 5 hefyd yn ymdrin â hyn. Mae Polisïau 9 a 2 yn pennu gofyniad ar gyfer seilwaith gwyrdd, bioamrywiaeth ac ardaloedd trefol.
Gallai polisïau annog datblygiad i gynnwys technegau a deunyddiau carbon isel yn ystod y broses adeiladu yn ogystal â defnyddio ynni adnewyddadwy.	Mae PCC yn ymdrin â hyn.
Grŵp 11	
Gellid cryfhau P31 i gynnwys hygyrchedd gan ystod o fathau cynaliadwy o drafnidiaeth nid trafndiaeth gyhoeddus yn unig.	Mae Polisïau 12 a 36 yn ymdrin â mathau cynaliadwy o drafnidiaeth.
Gellid cryfhau P28 i gynnwys cyfleusterau a gwasanaethau. Ceir cyfle i gryfhau'r testun ategol i gydnabod y buddion amgylcheddol yn y maes hwn. Gellid cryfhau P31 i gynnwys hygyrchedd gan ystod o fathau cynaliadwy o drafnidiaeth nid trafndiaeth gyhoeddus yn unig.	Mae Polisi 28 yn ymdrin â hygyrchedd at gyfleusterau a gwasanaethau.

ACI yr FfDC Drafft - Argymhellion	Ymateb Llywodraeth Cymru – Mae'r rhain yn adlewyrchu'r FfDC wedi'i ddiwygio ar ôl yr ymgynghoriad
	Mae'r testun ategol yn cydnabod y cyfleoedd ar gyfer buddion amgylcheddol yn y rhanbarth. Mae Polisiâu 12 a 36 yn ymdrin â moddau cynaliadwy o drafndiaeth.
Yn ogystal â disgwyl i ddatblygiadau mewn ardaloedd â risg o lifogydd gydymffurfio â pholisi rheoli risg o lifogydd Llywodraeth Cymru drwy ddewis safleoedd yn ofalus ar gyfer datblygiad a bod y mathau o ddatblygiad yn cael eu hystyried yn addas ar gyfer y lleoliadau hyn, gellid hefyd eu hannog i gynnwys camau dylunio a fyddai'n lliniaru'r risg o lifogydd yn naturiol megis elfennau seilwaith gwyrdd ac arwynebau hydraid, yn ogystal â systemau draenio cynaliadwy.	Mae hyn yn rhan o bolisi llifogydd Llywodraeth Cymru, gweler polisi 8, PCC a TAN 15. Mae systemau draenio cynaliadwy yn ofyniad deddfwriaethol y tu hwnt i gynllunio.
Ceir potensial i gryfhau P27, P28 a P29 i ganolbwyntio'r cysylltedd ar opsiynau carbon isel er mwyn gwella ansawdd aer.	Ymdrinnir â hyn drwy ein polisiâu eraill megis polisiâu 2 a 12 a PCC.
Wrth ddewis lleoliadau ar gyfer eu datblygu yng Nghaerdydd a Chasnewydd, dylid ystyried yn ofalus yr effeithiau posibl ar grynofeydd dŵr naturiol gan gynnwys Aber Afon Hafren. Dylid annog neu ei gwneud yn ofynnol i ddatblygiad fabwysiadu camau i leihau cymaint â phosibl y risg o halogi neu lygru. Pe byddai unrhyw grynofeydd dŵr naturiol o fewn safle neu yn gyfagos, dylai datblygiad geisio gwella ansawdd y dŵr hwn er mwyn cynorthwyo i fodloni Gofynion y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr. Dylai cartrefi a busnesau newydd a adeiladir yn y rhanbarthau hyn gynnwys camau arbed dŵr er mwyn galluogi pobl a busnesau i leihau eu defnydd o ddŵr. Dylid dim ond caniatáu datblygiad pan fo'n amlwg bod digon o gapasiti yn y system garthffosiaeth leol.	Ymdrinnir â'r materion hyn drwy amrywiaeth o agweddau gan gynnwys PCC, rheoliadau adeiladu, yr HRA a'r Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr. Mae Dŵr Cymru a Cyfoeth Naturiol Cymru hefyd yn ymgynghoreion statudol ar gyfer y system gynllunio.
Gellid cryfhau P28 er mwyn cynnwys cyfeiriad at gysylltiadau â chyfleusterau a gwasanaethau. P31 – Mae'r testun ategol i'r polisi yn cydnabod swyddogaeth y Metro wrth gynyddu cysylltiadau yn y maes hwn. Gellid cydnabod hyn yn y polisi drwy amryw o gyfleoedd metro a theithio llesol a fyddai'n creu llawer o fanteisio iechyd.	Mae Polisi 28 yn ymdrin â'r gallu i gael gafael ar gyfleusterau a gwasanaethau. Mae Polisi 12 yn cydnabod amrywiaeth o gyfleoedd metro a theithio llesol.
Gellid cryfhau P27 a P28 i gynnwys cyfeiriad at gysylltiadau a chyfleusterau a gwasanaethau. Yn P31 ceir cyfleoedd i gyflawni seilwaith gwyrdd ar hyd y coridorau a byddai hyn yn cael ei gydnabod yn y testun ategol.	Fel yr uchod – chyfleusterau Mae Polisiâu 36 a 12 yn ymdrin â seilwaith gwyrdd yn ogystal â PCC.
Gallai P32 a'i destun ategol o bosibl cynnwys y geiriad sy'n nodi ymrwymiad i sicrhau bod ehangu a datblygu yn y maes awyr yn mabwysiadu egwyddorion creu lleoedd a fyddai'n diogelu ac yn gwella cymeriad yr ardal o gwmpas a safleoedd asedau treftadaeth. Mae gan P31 y potensial i gyflawni trefluniau hygyrch a chynhwysol.	Mae PCC yn nodi gofynion ar gyfer egwyddorion creu lleoedd i ddatblygiadau.
Gellid cydnabod P28 – cyfle a buddion adfywio wedi'i arwain gan dreftadaeth yn y testun ategol. P27 – gweler amcan 13.	Cydnabyddir asedau hanesyddol yn y testun ategol ar gyfer pob rhanbarth ac yn PCC.
Gellid cydnabod P28 – cyfle a buddion adfywio wedi'i arwain gan dreftadaeth yn y testun ategol neu ei ychwanegu i'r Strategaeth Ofodol fel egwyddor trosfwaol.	Cydnabyddir asedau hanesyddol yn y testun ategol ar gyfer pob rhanbarth ac yn PCC.
Byddai P32 Maes Awyr Caerdydd yn mabwysiadu arfer gorau er mwyn cynnwys Seilwaith Gwyrdd yn y datblygiad sy'n ddeniadol yn weledol ac sy'n gadael argraff gadarnhaol ar ymwelwyr newydd â Chymru yn ogystal â bod o werth bioamrywiaeth uchel ac sy'n gwneud cyfraniad ystyrlon tuag at gysylltedd cynefinoedd.	Mae Polisi 9 a PCC yn ymdrin â hyn.

ACI yr FfDC Drafft - Argymhellion	Ymateb Llywodraeth Cymru – Mae'r rhain yn adlewyrchu'r FfDC wedi'i ddiwygio ar ôl yr ymgynghoriad
Effeithiau Cronnol	
Pan fo'r FfDC yn ceisio annog a chefnogi cyfleoedd cyflogaeth newydd, gellid rhoi mwy o bwyslais ar y rheini sy'n cynnig cyfleoedd i ddysgu sgiliau a gwasanaethau addysg. Pan fo'r FfDC yn annog buddsoddi yn rhwydwaith a seilwaith trafndiaeth Cymru a'u datblygu, gellid rhoi pwyslais ar yr angen am lwybrau cerdded a beicio diogel a chyfleus, yn ddelfrydol wedi'u hintegreiddio mewn rhwydweithiau seilwaith gwyrdd sy'n gwella'r gallu i gyrraedd cyfleusterau addysg drwy fathau cynaliadwy o drafndiaeth.	Cydnabyddir pwysigrwydd sgiliau ac addysg yn FfDC a PCC. Mae Polisiâu 11 a 12 yn ymdrin â chyfleoedd teithio llesol a seilwaith gwyrdd.
Gallai'r FfDC geisio annog a hwyluso yn benodol datblygiadau sy'n garbon niwtral.	Mae PCC a'r FfDC yn adlewyrchu'r angen am ddatblygiad cynaliadwy.
Pan fo'r FfDC yn annog darparu seilwaith gwyrdd mewn datblygiadau strategol, gallai gynnwys cyfeiriad at bwysigrwydd Seilwaith Gwyrdd ac arwynebau hydraid wrth wanhau'r risg o lifogydd a dylid cynnwys hyn yn y penderfyniadau a wneir ynghylch pa seilwaith gwyrdd fyddai'n briodol i'w cynnwys mewn datblygiadau.	Mae Polisi 9 yn ymdrin â hyn.
Pan fo polisiâu yn cynnig, yn cefnogi neu'n annog datblygiad newydd neu dwf datblygiadau presennol, byddai'r polisi yn cynnwys geiriad a fyddai'n ceisio gwarchod bioamrywiaeth a bywyd gwyllt. I sicrhau bod bioamrywiaeth nid yn unig yn cael ei warchod ond hefyd yn cael ei gwella yn gyffredinol, dylai'r polisiâu hyn ddarparu geiriad cryf sy'n nodi y byddai penderfynu ar geisiadau cynllunio yn ystyried unrhyw effeithiau negyddol ar fioamrywiaeth, ac ni ellir gwrthbwysu'r rhain gan enillion cymdeithasol neu economaidd, yn ogystal ag unrhyw welliannau a ragwelir i fioamrywiaeth leol.	Mae Polisi 9 yn ymdrin â hyn ac yn cynnwys budd net. Mae hyn wedi'i gynnwys yn PCC hefyd.

Tabl A-2 Crynodeb o argymhellion a wnaed yn yr ACI i helpu i wella perfformiad cynaliadwyedd yr FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig (Mawrth 2020) ac Ar Ôl Craffu gan y Senedd (Chwefror 2021)

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
Grŵp 1	
Opsiynau Amgen Rhesymol	Polisi 1 oedd yr unig bolisi i fod ag opsiwn amgen rhesymol a gafodd sgôr uwch na pholisi'r FfDC. Yr Opsiwn Amgen Rhesymol – Ni fyddai pwyslais trefol canolog ar gyfer y twf a sgoriwyd yn cefnogi ardaloedd gwledig ac felly ni fyddent yn cynorthwyo i greu lleoedd cynaliadwy ledled Cymru.
Gellid cydnabod y prifysgolion a'u swyddogaeth yn y testun ategol ar gyfer yr ardaloedd twf rhanbarthol nid yr Ardaloedd Cenedlaethol yn unig.	Cytuno. Nodir prifysgolion yn y testun ategol ar gyfer pob rhanbarth ac yn benodol ym mholisi 24. Ychwanegwyd testun hefyd i ysgogi ymgysylltiad rhagweithiol â phrifysgolion.
P1 – gellid cryfhau'r testun ategol i gydnabod buddion iechyd y polisi.	Cytuno. Cydnabyddir buddion iechyd y strategaeth yn y cyflwyniad i bennod 4 a defnyddiwyd dull o gynnwys iechyd ym mhob polisi wrth ddrafftio'r cynllun. Mae testun wedi'i ychwanegu i'r testun ategol ar gyfer polisi 1 i gydnabod y cysylltiadau â

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
	chanlyniadau'r FfDC a'r dyheadau ar gyfer iechyd, y Gymraeg, datgarboneiddio a ffyniant.
Gallai P2 argymhell y dylid cynnwys llwybrau cerdded a beicio mynediad i ddatblygiadau newydd mewn rhwydweithiau Seilwaith Gwyrdd Lleol.	Cytuno. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 2 yn cydnabod y cyfleoedd i gynnwys teithio llesol a seilwaith gwyrdd.
Er bod P1 yn annog datblygu sy'n bodloni dyheadau ac anghenion lleol, gallai hefyd gyfeirio at yr angen am ddatblygiad sy'n mynd i'r afael â heriau cynaliadwyedd lleol. Gallai o bosibl hefyd annog datblygiad carbon niwtral a chartrefi sero-net.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir ag egwyddorion datblygiad cynaliadwy a lleihau carbon yn PCC.
Gallai P2 a P6 o bosibl nodi yn benodol y byddai datblygiad sy'n osgoi tir sydd â risg o lifogydd, neu'n osgoi gwaethygu'r risg o lifogydd mewn lleoliadau eraill, yn cael ei annog yn benodol.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir â pholisi cenedlaethol ar gyfer y risg o lifogydd drwy PCC a TAN 15. Mae Polisi 8 yn ymdrin â'r risg o lifogydd ar gyfer ardaloedd twf ac mae'r adran ranbarthol yn cynnwys materion llifogydd ar raddfa ranbarthol.
Gallai P2 neu ei destun ategol gynnwys cyfeiriad at effaith bosibl datblygiad dwys mewn lleoliad trefol ar ansawdd aer ac y dylid ystyried hyn yn nyluniad a chynllun y datblygiad. Gallai mannau gwyrdd ac ystyried seilwaith gwyrdd fod yn allweddol i leihau'r effeithiau posibl hyn cymaint â phosibl.	Cytuno. Mae Pennod 4 yn cydnabod effaith bosibl cynyddu datblygiad trefol a'r effeithiau ar ansawdd aer. Cydnabyddir hyn hefyd yn y testun ategol ar gyfer Polisi 2. Mae testun ategol Polisi 2 yn cydnabod buddion atebion arloesol sy'n seiliedig ar natur gan gynnwys Seilwaith gwyrdd ar ansawdd aer.
Ceir cyfle i sicrhau cysylltiadau ag ardaloedd gwledig drwy gryfhau P5 i gynnwys cyfeiriad at seilwaith gwyrdd a chysylltiadau ar gyfer cymunedau ynysig. Byddai hyn yn gwella mynediad cynhwysol at nwyddau, cyfleusterau a gwasanaethau.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 12 yn ymdrin â chysylltedd ar raddfa ranbarthol gan gydnabod y gwahaniaeth rhwng cymunedau trefol a gwledig. Mae Polisi 4 yn canolbwyntio ar fynediad da at wasanaethau a chyfleusterau ar gyfer cymunedau gwledig.
Gellid cydnabod y potensial ar gyfer adfywiad a arweinir gan dreftadaeth a diwylliant yma yn benodol yn P2.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Canlyniad 6 a'r testun ategol yn yr adrannau rhanbarthol yn cydnabod pwysigrwydd treftadaeth a diwylliant ledled Cymru a'r angen i'w diogelu a'u gwella. Mae'r FfDC yn cydnabod y cyfleoedd ar gyfer adfywio. Mae PCC yn nodi'r cyd-destun ar gyfer y cynlluniau rhanbarthol a lleol i fwrw ymlaen â hyn.
Gallai polisiâu o bosibl geisio sicrhau bod bioamrywiaeth, a geoamrywiaeth pan fo hynny'n berthnasol, mewn ardaloedd trefol ac ar ffiniau anheddiad yn cael eu diogelu a'u gwella.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 9 a PCC yn ymdrin â'r materion hyn.
Grŵp 2	
Opsiwn Amgen Rhesymol	Cafodd y polisi yn yr FfDC sgôr uwch na'r opsiwn amgen rhesymol.
Gallai P3 roi mwy o bwyslais ar yr angen am dwf ac adfywio 'cynaliadwy' i nodi'r amrywiaeth o risgiau a'r cyfleoedd amgylcheddol mewn datblygiad newydd.	Cytuno. Mae Polisi 3 wedi'i ddiwygio i adlewyrchu twf ac adfywio. Pennir egwyddor datblygu cynaliadwy drwy PCC a chreu lleoedd.
Gallai'r polisi gael ei gryfhau i elwa i'r eithaf ar drafndiaeth gyhoeddus a chyfleoedd teithio lleol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol ar gyfer Polisi 6 wedi'i gryfhau i gydnabod pwysigrwydd teithio llesol a thrafnidiaeth gyhoeddus ac mae PCC yn ymdrin â'r materion hyn.
Grŵp 3 – dim argymhellion	
Opsiwn Amgen Rhesymol	Cafodd y polisi yn yr FfDC sgôr uwch na'r opsiwn amgen rhesymol.
Grŵp 3 – dim argymhellion	

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
Opsiwn Amgen Rhesymol	Cafodd y polisi yn yr FfDC sgôr uwch na'r opsiwn amgen rhesymol.
Grŵp 5	
Opsiwn Amgen Rhesymol	Cafodd y polisi yn yr FfDC sgôr uwch na'r opsiwn amgen rhesymol.
Gellid lleoli yn strategol y goedwig newydd y cyfeirir ati yn P15 er mwyn sicrhau cymaint â phosibl o'i gwerth lliniaru'r risg o lifogydd.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol ar gyfer Polisi 15 yn ymdrin â'r potensial i liniaru'r risg o lifogydd.
Gallai P15 bwysleisio pwysigrwydd elw i'r eithaf ar werth gwasanaethau ecosystem y Goedwig genedlaethol Newydd a hefyd sicrhau ei bod yn gwella cysylltedd ecosystem a gefnogir yn P9.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol ar gyfer Polisi 15 yn ymdrin â'r potensial i elwa i'r eithaf ar gysylltedd ecosystem ochr yn ochr â Pholisi 9.
Grŵp 6	
Opsiwn Amgen Rhesymol	Mae'r FfDC wedi'i baratoi dan gyfarwyddyd y Rhaglen Lywodraethu ac yng nghyd-destun strategaethau cenedlaethol allweddol gan gynnwys trafnidiaeth, yr economi, yr amgylchedd, datgarboneiddio, adfywio ac ati. Mae hyn yn cynnwys Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 i gyflwyno targedau a chyllidebau carbon i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr yng Nghymru. Mae Ffyniant i Bawb: Cymru Carbon Isel yn nodi'r camau y byddwn yn eu cymryd i ostwng allyriadau yng nghyfnod cyntaf y gyllideb garbon (2016-20) ac i gefnogi twf economi carbon isel mewn modd sy'n sicrhau cymaint â phosibl o fuddion ehangach ar gyfer Cymru, gan sicrhau cymdeithas decach ac iachach. Mae'n cynnwys polisiau a chynigion ar gyfer y meysydd allweddol sef amaeth, defnydd tir, trafnidiaeth, ynni, y sector cyhoeddus, diwydiant a busnes, gwastraff ac adeiladau. Mae'n nodi'n benodol y bydd yr FfDC yn sicrhau bod gan y system gynllunio yng Nghymru ran allweddol wrth hwyluso twf glân a datgarboneiddio. Mae Ffyniant i Bawb: Cymru sy'n effro i'r hinsawdd yn gynllun addasu i'r newid hinsawdd ar gyfer Cymru sydd yn ymwneud â rhagweld y risgiau a'r effeithiau sy'n deiluo o newid hinsawdd a gwneud yn siŵr ein bod yn gwneud y gwaith gofynnol er mwyn sicrhau ein bod wedi ein paratoi yn dda. Mae'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig hefyd yn ymdrin â newid hinsawdd a fydd yn sicrhau yr ystyrir ac yr adlewyrchir hyn yn yr FfDC gan gynnwys sicrhau bod cymunedau yn gynaliadwy ac yn gydnerth. Mae'r FfDC yn adlewyrchu'r rhain ac yn nodi polisiau penodol sy'n ceisio hybu datgarboneiddio drwy: - Gyflawni datblygiad cynaliadwy; - Lleihau'r ddibyniaeth ar y car drwy gynyddu teithio llesol a thrafnidiaeth gyhoeddus; - Cefnogi buddsoddiad mewn seilwaith er mwyn galluogi cerbydau allyriadau isel iawn;

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
	- Hwyluso cyflenwad ynni adnewyddadwy; - Hybu'r Goedwig Genedlaethol; a - Hybu egwyddorion economi gylchol.
Gellid cryfhau P10 i gynnwys cyflawni seilwaith gwyrdd, teithio llesol a mathau cynaliadwy o drafnidiaeth.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r FfDC yn rhan o ystod eang o bolisiau a chamau ac mae'r Llywodraeth yn cymryd camau i gyflawni ei hamcanion newid hinsawdd. Mae PCC a pholisiau 9, 11 a 12 yr FfDC yn ymdrin â hyn.
Gallai'r polisi geisio gwella mathau cynaliadwy o drafnidiaeth at Byrth ac oddi wrthynt. Gallai'r polisi gynnwys geiriad sy'n cyfleu 'byddai ymdrechion i ddatgarboneiddio teithio rhyngwladol sy'n gysylltiedig â'r Pyrth yn cael eu cefnogi mewn egwyddor'.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r FfDC yn rhan o ystod eang o bolisiau a chamau ac mae'r Llywodraeth yn cymryd camau i gyflawni ei hamcanion newid hinsawdd. Mae PCC a pholisiau 9, 11 a 12 yr FfDC yn ymdrin â hyn. Nodwyd. Mae'r FfDC yn rhan o ystod eang o bolisiau a chamau ac mae'r Llywodraeth yn cymryd camau i gyflawni ei hamcanion newid hinsawdd. Mae'r testun ategol i bolisi 10 yn ymdrin â hyn a'r ymrwymiad i ddatgarboneiddio.
Gallai o bosibl gynnwys geiriad i sicrhau bod datblygiadau mewn Pyrth Strategol yn diogelu ac yn gwella cymeriad yr ardal o gwmpas.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir ag egwyddorion creu lleoedd, tirlun, treftadaeth a chymeriad yn PCC.
Gellir cydnabod cyfleoedd a buddion adfywio sy'n seiliedig ar dreftadaeth yn y testun ategol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Canlyniad 6 a'r testun ategol yn yr adrannau rhanbarthol yn cydnabod pwysigrwydd treftadaeth a diwylliant ledled Cymru a'r angen i'w diogelu a'u gwella. Mae'r FfDC yn cydnabod y cyfleoedd i adfywio. Mae PCC yn nodi'r cyd-destun ar gyfer cynlluniau datblygu rhanbarthol a lleol i fwrw ymlaen â hyn.
Gellid cydnabod cyfleoedd a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn y testun ategol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Canlyniad 6 a'r testun ategol yn yr adrannau rhanbarthol yn cydnabod pwysigrwydd treftadaeth a diwylliant ledled Cymru a'r angen i'w diogelu a'u gwella. Mae'r FfDC yn cydnabod y cyfleoedd i adfywio ac mae PCC yn nodi'r cyd-destun ar gyfer cynlluniau datblygu rhanbarthol a lleol i fwrw ymlaen â hyn.
Dylai Maes Awyr Caerdydd fabwysiadu arfer gorau er mwyn cynnwys Seilwaith Gwyrdd yn y datblygiad a fyddai'n ddeniadol yn weledol ac o werth bioamrywiaeth uchel.	Wedi ymdrin â hyn. Mae PCC a pholisi 9 yr FfDC yn ymdrin â hyn.
Gallai P10 roi mwy o eglurder ynghylch a fyddai twf a datblygiad newydd yn y Pyrth Strategol, a ystyrir yn angenrheidiol er mwyn 'cynnal' eu swyddogaeth/capasiti, yn cael ei gefnogi.	Nodwyd. Mae polisi 10 yn caniatáu datblygiad priodol yng nghyd-destun ein hamcanion cynaliadwyedd a datgarboneiddio ehangach.
Byddai dull integredig rhwng yr FfDC a Strategaeth Trafnidiaeth Cymru, sy'n datblygu, yn helpu i sicrhau bod pobl wedi'u cysylltu ag ardaloedd cyflogaeth a chyfleoedd.	Nodwyd. Mae pennod 2 yr FfDC yn amlinellu'r berthynas rhwng yr FfDC a'r Strategaeth Drafnidiaeth. Mae'r Strategaeth Drafnidiaeth Cymru bresennol a'r un sy'n datblygu, ynghyd â'r polisiau a'r prosiectau trafnidiaeth cysylltiedig, wedi cyfrannu yn uniongyrchol at strategaeth ofodol, canlyniadau a pholisiau'r FfDC. Bydd swyddogion Llywodraeth Cymru yn parhau i ymgysylltu a gweithio gyda'i gilydd ar y Strategaeth Drafnidiaeth sy'n datblygu.

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
Grŵp 7	
Opsiwn Amgen Rhesymol	Ni fyddai opsiwn amgen rhesymol Polisi 13, sef gwneud dim, yn elwa i'r eithaf ar y cyfleoedd a'r buddion y gallai cryfhau'r ddarpariaeth o seilwaith cyfathrebu digidol eu sicrhau ledled Cymru.
Mae'r goblygiadau gofodol y seilwaith cyfathrebu digidol yn gymharol ansicr. Gallai P14 o bosibl gynnwys map.	Mae'r testun ategol wedi'i ddiweddarau ar gyfer polisi 14 i adlewyrchu gwaith sy'n parhau o ran mapio'r ardaloedd hyn.
Dylai seilwaith symudol newydd osgoi effeithiau negyddol ar asedau treftadaeth ac ardaloedd hanesyddol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Canlyniad 6 a'r testun ategol yn yr adrannau rhanbarthol yn cydnabod pwysigrwydd treftadaeth a diwylliant ledled Cymru a'r angen i'w diogelu a'u gwella. Mae'r FfDC yn cydnabod y cyfleoedd i adfywio. Mae PCC yn nodi'r cyd-destun ar gyfer y cynlluniau datblygu rhanbarthol a lleol i fwrw ymlaen â hyn.
Grŵp 8	
Opsiwn Amgen Rhesymol	Mae Polisiâu 17 a 18, yn rhoi cyfleoedd i greu buddion economaidd yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol. Byddai'r effeithiau negyddol a chadarnhaol ansicr yn dibynnu ar eu gweithrediad ac mae'r polisiâu yn darparu eglurdeb a sicrwydd.
Gallai P18 gynnwys gofyniad i ddatblygiad adnewyddadwy newydd a'r seilwaith cysylltiedig osgoi effeithiau annerbyniol ar yr amgylchedd dŵr.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol a pholisi 17 yn ymdrin â hyn yn ogystal â PCC.
Gallai P17 gyfeirio at bob math o fuddion, gan gynnwys rhai diwylliannol, nid mewn cyd-destun economaidd yn unig. Gallai P17 neu P18 annog cynlluniau cymunedol ar raddfa fach sy'n annog cydlyniant.	Cytuno. Tynnwyd y gair 'economaidd' o'r polisi. Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 17 yn cwmpasu ynni adnewyddadwy ar bob graddfa ac mae'n cydnabod buddion cymunedol lleol yn sgil prosiectau o'r fath.
Gallai P17 neu P18 o bosibl gael eu cryfhau drwy gynnwys cyfeiriad at fuddion diwylliannol i gwmpasu holl elfennau datblygiad cynaliadwy.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 17 yn cynnwys cyfeiriadau at welliannau diwylliannol.
Gallai P18 gynnwys yr angen i ddiogelu geoamrywiaeth Cymru rhag effeithiau annerbyniol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol, P17 a PCC yn ymdrin â hyn.
Grŵp 9	
Opsiwn Amgen Rhesymol	Mae Polisi 19 yn achosi effeithiau negyddol a chadarnhaol ansicr ond mae'r polisi yn rhoi arweiniad clir i gynlluniau rhanbarthol a byddai'n galluogi dull rhanbarthol cadarnhaol a allai greu buddion cadarnhaol o ran y Gymraeg.
Darparu eglurdeb ynghylch a fyddai'r ddarpariaeth cyflogaeth yn cynnwys sgiliau ac addysg – gallai gyfeirio at 'ystyriaeth o sefydliadau addysgiadol' mewn cyd-destun rhanbarthol.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir â hyn yn PCC.
Mae P19 yn cyfeirio at leiniau glas a choridorau gwyrdd, ond nid yw'n eglur a fyddai hyn yn cynnwys Seilwaith Gwyrdd yn ei ddiffiniad ehangaf – gellid egluro'r berthynas â Seilwaith Gwyrdd.	Mae cyfeiriad wedi'i gynnwys yn seilwaith gwyrdd ym Mholisi 19. Mae PCC a Pholisi 9 yn ymdrin â'r llain las a seilwaith gwyrdd.
Gallai'r testun ategol egluro'r diffiniad o 'seilwaith cysylltedd'- gallai hyn gynnwys digidol, gwyrdd, teithio llesol ac ati i sicrhau cymaint o fuddion â phosibl.	Cytuno. Mae'r testun ategol wedi'i ddiweddarau i ddiffinio 'seilwaith cysylltedd'.
Gallai P19 gynnwys ystyriaeth o gydweithrediad ar draws y ffin ag awdurdodau Lloegr.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol yn ymdrin â chydweithredu ar draws y ffin.

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
Gallai P19 gynnwys allyriadau nwyon tŷ gwydr fel elfen sylfaenol o gynlluniau rhanbarthol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'n rhaid ystyried ac ymdrin â llygredd trwy gynlluniau datblygu ac mae PCC yn nodi ein polisi cenedlaethol ar lygredd.
Argymhellir y dylid annog cynlluniau datblygu rhanbarthol i gydweithio â CNC i sicrhau cymaint â phosibl o fuddion o ran rheoli'r risg o lifogydd.	Wedi ymdrin â hyn. Mae llawlyfr y Cynllun Datblygu a PCC yn rhoi cyd-destun ehangach ar gyfer paratoi Cynlluniau Datblygu Cynaliadwy.
Argymhellir y dylai cynlluniau rhanbarthol gydweithio â CNC a chwmnïau dŵr i sicrhau y rheolir ac y defnyddir adnoddau dŵr yn gynaliadwy.	Wedi ymdrin â hyn. Development Mae llawlyfr y Cynllun Datblygu a PCC yn rhoi cyd-destun ehangach ar gyfer paratoi Cynlluniau Datblygu Cynaliadwy.
Gallai P19 gynnwys cydweithredu ar draws y ffin ag awdurdodau Lloegr.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol yn ymdrin â chydweithredu ar draws y ffin.
Gallai P19 gyfeirio at 'ddiogelu a gwella cysylltedd rhwydweithiau ecolegol'. Gallai P19 annog cydweithredu â CNC i gysylltu â datganiadau ardal i gynnwys blaenoriaethau Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy a chamau diogelu ar gyfer geoamrywiaeth.	Wedi ymdrin â hyn. Dylid darllen Polisi 19 ochr yn ochr â Pholisi 9 a PCC sy'n ymdrin â'r materion hyn.
Gellid cryfhau P19 i gynnwys cyfeiriad at lygredd.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'n rhaid ystyried llygredd ac ymdrin â hyn drwy gynlluniau datblygu ac mae PCC yn nodi ein polisi cenedlaethol ar lygredd.
Grŵp 10	
Opsiw'n Amgen Rhesymol	Mae Polisi 19 yn achosi effeithiau negyddol a chadarnhaol ansicr ond mae'r polisi yn rhoi arweiniad clir i gynlluniau rhanbarthol a byddai'n galluogi dull rhanbarthol a allai fod â buddion cadarnhaol o ran y Gymraeg. Polisiâu 20 a 21 – byddai'r opsiynau amgen gwneud dim yn debygol o gydymffurfio â thueddiadau llinell sylfaen gan fod allyriadau nwyon tŷ gwydr sy'n gysylltiedig â'r sector trafndiaeth yn gostwng yn araf, yn rhannol yn sgil safonau allyriadau cerbydau yn gwella a chyfran gynyddol o'r fflyd cerbydau yn rhai trydan ac mae tueddiadau ansawdd aer yn gwella'n gyffredinol. Dylid hefyd ystyried polisiâu 20 a 21 yr FfDC yng nghyd-destun polisiâu eraill yr FfDC sydd, ar y cyd, yn ceisio gwneud cyfraniad ystyrlon tuag at symudiad Cymru tuag at ddyfodol carbon isel, megis polisiâu ar gynyddu'r cyflenwad o ynni adnewyddadwy, datblygu rhwydweithiau ynni mwy effeithlon a gwella'r cynnig o ran mathau cynaliadwy o drafndiaeth. Byddai'r effeithiau ar yr amgylchedd hanesyddol yn dibynnu ar weithrediad y polisiâu yn y grŵp hwn ond mae'n bosibl na fydd cyfleoedd a buddion y polisiâu hyn yn cael eu cyflawni heb gyfeiriad strategol yr FfDC.
Dylai'r testun ategol egluro'r diffiniad o seilwaith cysylltedd. Argymhellir y gellir mabwysiadu dull hyblyg tuag at fannau gwyrdd, sy'n ystyried seilwaith gwyrdd yn ei gyfanrwydd, gan sicrhau bod y gallu i fynd i fan gwyrdd ar gael yn fwy teg, gan gynnwys mewn ardaloedd gwledig a threfol.	Cytuno. Mae'r testun ategol yn cynnwys diffiniadau o seilwaith cysylltedd i gynnwys seilwaith trafndiaeth a digidol. Mae hyn wedi'i newid ar draws yr holl ranbarthau. Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir â Seilwaith Gwyrdd drwy bolisi 9 a PCC.

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
Gallai P20 a P24 gyfeirio at ymadweithio cryf rhwng Gogledd-ddwyrain Cymru a Gogledd-orllewin Lloegr o ran marchnadoedd swyddi.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 20 yn cydnabod yr ymadweithio cryf rhwng y rhanbarthau a pholisi 19.
Dylid chwilio am gyfleoedd i wella mathau o drafnidiaeth gyhoeddus yn rhanbarth Wrecsam a Glannau Dyfrdwy a sicrhau cymaint ohonynt â phosibl drwy'r polisïau hyn, yng nghynnig y Metro. Ceir potensial i gryfhau'r polisi er mwyn canolbwyntio'r cysylltedd ar opsiynau carbon isel er mwyn lleihau allyriadau.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 20 yn ymdrin â gwelliannau mewn seilwaith trafndiaeth ac mae polisïau 11 a 12 yn cryfhau teithio llesol, trafndiaeth gyhoeddus ac opsiynau trafndiaeth carbon isel. Mae Polisi 23 yn hybu Metro Gogledd Cymru.
Gallai P20, P23 a P24 geisio sicrhau na chaiff datblygiad newydd ei leoli ar y gorlifdir gweithredol. Mae gwella Seilwaith Gwyrdd drwy ddatblygiadau newydd yn gyfle i leihau'r risg o lifogydd lleol cymaint â phosibl. Dylid rhoi ystyriaeth ofalus i effeithiau newid hinsawdd wrth benderfynu ar ddosbarthiad a maint risg o lifogydd.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 8 yn ymdrin â hyn ar gyfer yr holl ardaloedd twf. Ymdrinnir â llifogydd hefyd yn y testun ategol ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru. Mae PCC a TAN 15 yn nodi'r polisi cenedlaethol ar risg o lifogydd.
P20 a P21 Mae cyfle i wella mynediad i gyfleusterau a gwasanaethau i bawb, gan gynnwys plant a phobl ifanc ac fe ellir cryfhau'r polisi i gyfeirio at rhain	Wedi ymdrin â hyn. Mae polisïau 20 a 21 yn cyfeirio at wasanaethau a chyfleusterau hanfodol ac allweddol.
Gellid cydnabod cyfleoedd a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn y testun ategol.	Wedi ymdrin â hyn. Cydnabyddir datblygu ac adfywio ym mholisi 1 ac mae'r adrannau rhanbarthol yn cydnabod eu treftadaeth unigryw a'r angen i wella hyn.
Gellid annog cydweithredu'r cynllunio rhanbarthol â CNC er mwyn sicrhau cymaint o gyfleoedd â phosibl i ddiogelu a gwella bioamrywiaeth ac egwyddorion rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy. P23 – mae angen ystyried yn ofalus effeithiau cysylltiadau trafndiaeth ar fioamrywiaeth os oes angen. Dylid osgoi cysylltiadau trafndiaeth sy'n rhwystro bywyd gwyllt rhag symud yn rhydd yng nghefn gwlad.	Wedi ymdrin â hyn. Mae llawlyfr y Cynllun Datblygu a PCC yn rhoi cyd-destun llawnach ar gyfer paratoi cynlluniau datblygu cynaliadwy. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 24 yn ymdrin â hyn.
Argymhellir y dylid annog datblygu a gefnogir drwy'r polisïau hyn neu ei bod yn ofynnol iddynt leihau cymaint â phosibl y defnydd o adnoddau anadnewyddadwy a lleihau cymaint â phosibl y gwastraff a anfonir i safle tirlenwi.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir â hyn yn PCC a TAN 21 Gwastraff.
Grŵp 11	
Opsiw Amgen Rhesymol	Polisïau 25 a 26 - byddai'r opsiynau amgen gwneud dim yn debygol o gydymffurfio â thueddiadau llinell sylfaen gan fod allyriadau nwyon tŷ gwydr sy'n gysylltiedig â'r sector trafndiaeth yn gostwng yn araf, yn rhannol yn sgil safonau allyriadau cerbydau yn gwella a chyfran gynyddol o'r fflyd cerbydau yn rhai trydan ac mae tueddiadau ansawdd aer yn gwella'n gyffredinol. Dylid hefyd ystyried polisïau 25 a 26 yr FfDC yng nghyd-destun polisïau eraill yr FfDC, wedi'u cyfuno, sy'n ceisio gwneud cyfraniad ystyrion tuag at symudiad Cymru i ddyfodol carbon isel, megis polisïau ar gynyddu'r cyflenwad o ynni

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
	adnewyddadwy, datblygu rhwydweithiau ynni mwy effeithlon a gwella'r cynnig. Byddai effeithiau ar dreflun yn dibynnu ar weithrediad polisi 27 ond mae'n bosibl na fydd cyfleoedd a buddion y polisiau hyn yn cael eu cyflawni heb gyfeiriad strategol yr FfDC.
Gallai P25 gydnabod y sgiliau a'r hyfforddiant gofynnol er mwyn cefnogi'r twf economaidd hyn. Gallai P27 gynnwys seilwaith a chysylltedd digidol a buddion posibl hyn.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir â hyn yn PCC. Mae Polisi 27 yn canolbwyntio ar symudiad trafndiaeth ac ymdrinnir â buddion seilwaith a chysylltedd digidol ym mholisiau 13 a 14 a PCC.
Gellid cydnabod cyfleoedd i ddarparu seilwaith gwyrdd yn y testun ategol.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir â buddion seilwaith gwyrdd yn y testun ategol.
Gallai P27 sicrhau bod buddsoddiad newydd yn canolbwyntio ar drafndiaeth gynaliadwy. Gallai P27 geisio lleihau'r angen i bobl deithio megis drwy wella cysylltedd digidol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 27 yn ymdrin â buddsoddiad mewn trafndiaeth gynaliadwy. Mae Polisi 27 yn canolbwyntio ar symudiad trafndiaeth ac ymdrinnir â buddion seilwaith a chysylltedd digidol ym mholisiau 13 a 14 a PCC. Mae'r testun ategol ar gyfer y rhanbarth hefyd yn ymdrin â hyn.
Gallai P27 sicrhau bod buddsoddiad newydd yn canolbwyntio ar drafndiaeth gynaliadwy a hefyd ymrwymo i leihau'r angen i bobl deithio megis trwy wella cysylltedd digidol. Gallai'r testun ategol gynnwys cysylltedd digidol a chydabod cydnheredd newid hinsawdd y seilwaith.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 27 yn ymdrin â buddsoddiad mewn trafndiaeth gynaliadwy. Mae Polisi 27 yn canolbwyntio ar symudiad trafndiaeth ac ymdrinnir â buddion seilwaith a chysylltedd ym mholisiau 13 a 14 a PCC. Mae PCC hefyd yn ymdrin â chydnerthedd newid hinsawdd.
Gallai'r testun ategol gydnabod buddion creu lleoedd trwy leihau rhwystrau i ddylunio da a chroesgyfeirio i bolisiau troswaol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae PCC yn nodi egwyddorion creu lleoedd.
Yn ogystal â chefnogi twf, sy'n diwallu anghenion cymdeithasol a chyflogaeth, gellid cefnogi amgylchedd naturiol y rhanbarth drwy gynigion datblygu yn P25.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol i'r rhanbarth, polisi 9 a PCC yn ymdrin â hyn.
Grŵp 12	
Opsion Amgen Rhesymol	Polisiau 28 a 29 - byddai'r opsiynau amgen gwneud dim yn debygol o gydymffurfio â thueddiadau llinell sylfaen gan fod allyriadau nwyon tŷ gwydr sy'n gysylltiedig â'r sector trafndiaeth yn gostwng yn araf, yn rhannol yn sgil safonau allyriadau cerbydau yn gwella a chyfran gynyddol o'r fflyd cerbydau yn rhai trydan ac mae tueddiadau ansawdd aer yn gwella'n gyffredinol. Dylid ystyried polisiau 28 a 29 yr FfDC hefyd yng nghyd-destun polisiau eraill yr FfDC, dydd, wedi'u cyfuno, yn ceisio gwneud cyfraniad ystyrlon tuag at symudiad Cymru i ddyfodol carbon isel, megis polisiau ar gynyddu'r cyflenwad o ynni adnewyddadwy, datblygu rhwydweithiau ynni mwy effeithlon a gwella'r cynnig. Byddai'r effeithiau ar yr amgylchedd hanesyddol yn dibynnu ar weithrediad y polisiau yn y grŵp hwn ond mae'n bosibl na fydd cyfleoedd a buddion y polisiau hyn yn cael eu cyflawni heb gyfeiriad strategol yr FfDC.

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
Dylai'r testun ategol egluro'r diffiniad o seilwaith cysylltedd. Argymhellir y dylid mabwysiadu dull hyblyg tuag at fannau gwyrdd, sy'n ystyried seilwaith gwyrdd yn ei gyfanrwydd, gan sicrhau bod y gallu i fynd i fan gwyrdd yn decach, gan gynnwys mewn ardaloedd gwledig a threfol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol wedi'i ddiweddarau i ddiffinio 'seilwaith cysylltedd'. Ymdrinnir â seilwaith gwyrdd drwy bolisi 9 a PCC.
Pe byddid yn canolbwyntio ar borthladd arall drwy P32, gallai'r Llywodraeth geisio sicrhau bod cynhyrchu ynni yma yn canolbwyntio'n gyfartal ar ffynonellau adnewyddadwy o ynni.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 10 yn ymdrin â pholisïau porthladdoedd. Mae polisïau 17 a 18 yn ymdrin ag ynni adnewyddadwy, yn ogystal â PCC.
Dylai datblygiadau mewn ardaloedd â risg o lifogydd gydymffurfio â pholisi rheoli risg o lifogydd Llywodraeth Cymru ond gallent hefyd gynnwys camau lliniaru'r risg o lifogydd yn naturiol megis elfennau seilwaith gwyrdd, arwynebau hydraid, yn ogystal â systemau draenio cynaliadwy.	Wedi ymdrin â hyn. Mae hyn yn rhan o bolisi llifogydd Llywodraeth Cymru, gweler polisi 8, PCC a TAN 15. Mae systemau draenio cynaliadwy yn ofyniad deddfwriaethol y tu hwnt i gynllunio.
Dylid sicrhau capasiti garthffosiaeth priodol datblygiad cyn datblygu mewn ardal arfordirol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae PCC yn ymdrin â hyn.
Gellid cryfhau Polisi P32 i gynnwys cyfeiriad at seilwaith cynhwysol a chysylltiadau.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 32 yn canolbwyntio ar ynni a dyfrffordd y Ddau Gledau ac yn cydnabod ei swyddogaeth bwysig yn rhanbarthol ac yn genedlaethol. Nodir gwella seilwaith a chysylltiadau yn y rhanbarth mewn polisïau eraill a'r testun ategol ar gyfer y rhanbarth ac yn genedlaethol.
Dylid rhoi ystyriaeth i forluniau yn ogystal â thirluniau yn P32.	Cytuno. Mae morlun wedi'i ychwanegu at destun y polisi.
P28 a P29 – Gellid cydnabod cyfleoedd a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn y testun ategol.	Wedi ymdrin â hyn. Cydnabyddir datblygiad ac adfywio ym mholsi 1 ac mae'r adrannau rhanbarthol yn cydnabod eu treftadaeth unigryw a'r angen i'w gwella.
Dylai datblygiadau yn ymyl ardaloedd arfordirol a morol gynnwys camau osgoi a lliniaru priodol i atal effeithiau negyddol ar gynefinoedd sensitif, cynefinoedd, rhywogaethau a dynodiadau. Dylai datblygiad gyflawni budd net.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdriniwyd â hyn trwy'r HRA a chaiff ei gynnwys yn PCC a TAN5. Mae Polisi 9 yn ymdrin â budd net.
Gallai'r polisïau annog datblygiad i gynnwys technegau a deunyddiau carbon isel wrth adeiladu yn ogystal â defnyddio ynni adnewyddadwy.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir â hyn yn PCC, ac mae polisïau 17 a 18 yn ymdrin ag ynni adnewyddadwy.
Grŵp 13	
Opsiwn Amgen Rhesymol	Polisïau 33 a 35 - byddai'r opsiynau amgen gwneud dim yn debygol o gydymffurfio â thueddiadau llinell sylfaen gan fod allyriadau nwyon tŷ gwydr sy'n gysylltiedig â'r sector trafnidiaeth yn gostwng yn araf, yn rhannol yn sgil safonau allyriadau cerbydau yn gwella a chyfran gynyddol o'r fflyd cerbydau yn rhai trydan ac mae tueddiadau ansawdd aer yn gwella'n gyffredinol. Dylid ystyried polisïau 33 a 35 yr FfDC hefyd yng nghyd-destun polisïau eraill yr FfDC, wedi'u cyfuno, sy'n ceisio gwneud cyfraniad ystyrion tuag at symudiad Cymru i ddyfodol carbon isel, megis polisïau ar gynyddu'r cyflenwad o ynni

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
	adnewyddadwy, datblygu rhwydweithiau ynni mwy effeithlon a gwella'r cynnig. Byddai effeithiau ar yr amgylchedd hanesyddol, y treflun a'r tirlun yn dibynnu ar weithrediad y polisïau yn y grŵp hwn ond mae'n bosibl na fydd cyfleoedd a buddion y polisïau hyn yn cael eu cyflawni heb gyfeiriad strategol yr FfDC.
Gellid cryfhau P36 i gynnwys mynediad gan ystod o fathau cynaliadwy o drafnidiaeth nid trafnidiaeth gyhoeddus yn unig.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol yn ymdrin â hyn yn ogystal â pholisi 12.
Gallai P28 gynnwys cyfleusterau a gwasanaethau. Y testun ategol i gydnabod y buddion amgylcheddol yn y maes hwn. Gallai P31 gynnwys mynediad gan ystod o drafnidiaeth gynaliadwy nid trafnidiaeth gyhoeddus yn unig.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 28 yn cyfeirio at wasanaethau a chyfleusterau. Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 31 yn ymdrin â hyn yn ogystal â pholisi 12.
Dylai datblygiadau mewn ardaloedd â risg o lifogydd gydymffurfio â pholisi rheoli risg o lifogydd Llywodraeth Cymru ond gallent hefyd gynnwys camau lliniaru'r risg o lifogydd yn naturiol megis elfennau seilwaith gwyrdd, arwynebau hydraid, yn ogystal â systemau draenio cynaliadwy.	Wedi ymdrin â hyn. Mae hyn yn rhan o bolisi llifogydd Llywodraeth Cymru, gweler polisi 8, PCC a TAN 15. Mae systemau draenio cynaliadwy yn ofyniad deddfwriaethol y tu hwnt i gynllunio.
Ceir potensial i gryfhau P33 i ganolbwyntio ar gysylltedd opsiynau carbon isel er mwyn gwella ansawdd aer.	Wedi ymdrin â hyn. Ymdrinnir â hyn drwy bolisïau 11 a 12 a PCC.
Dylai datblygiad ddefnyddio dŵr yn effeithlon a'i annog i fabwysiadu camau rhagofalol i leihau cymaint â phosibl y risg o halogi neu lygru. Dylid dim ond caniatáu datblygiad pan fo'n amlwg bod digon o gapasiti yn y system garthffosiaeth leol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'n rhaid ystyried ac ymdrin â llygredd a chapasiti carthffosiaeth trwy gynlluniau datblygu ac mae PCC yn nodi'r polisi cenedlaethol perthnasol.
Gallai P33 gynnwys cyfeiriad at gysylltiadau â chyfleusterau a gwasanaethau. P36 – gellid cydnabod swyddogaeth y Metro wrth gynyddu cysylltiadau yng ngeiriad y polisi ei hun.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 33 yn cyfeirio at gyfleusterau a gwasanaethau. Mae Polisi 36 yn ymdrin â hyn dan yr enw Metro'r De-ddwyrain.
Gellid cryfhau P33 i gynnwys cyfeiriad at gysylltiadau a gwasanaethau. P36 – ceir cyfleoedd i gyflawni seilwaith gwyrdd ar hyd y coridorau a byddai hyn yn cael ei gydnabod yn y testun ategol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae Polisi 33 yn cyfeirio at gyfleusterau a gwasanaethau. Mae'r testun ategol ar gyfer polisi 36 yn ymdrin â seilwaith gwyrdd yn ogystal â pholisi 9 a PCC.
Pan fo P35 yn cyfeirio at sicrhau cymaint â phosibl o gyfleoedd i ddatblygu, gallai yn hytrach gyfeirio at sicrhau cymaint o gyfleoedd cymdeithasol, amgylcheddol ac economaidd â phosibl a gynigir gan gynigion datblygu newydd yn y rhanbarth, i sicrhau bod cymaint o effeithiau cadarnhaol â phosibl ar yr amgylchedd naturiol.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol yn ceisio sicrhau cymaint o botensial economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol â phosibl. Bydd polisi 9 hefyd yn ymdrin â hyn a PCC.
Gellid cydnabod cyfleoedd a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn nhestun ategol P33. Gallai P35 gyfeirio at sicrhau cymaint â phosibl o gyfleoedd cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol a gynigir gan ddatblygiad newydd yn y rhanbarth.	Wedi ymdrin â hyn. Cydnabyddir datblygu ac adfywio ym mholisi 1 ac mae'r adrannau rhanbarthol yn cydnabod eu treftadaeth unigryw a'r angen i'w wella. Mae'r testun ategol yn ceisio sicrhau cymaint â phosibl o botensial economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol. Bydd PCC yn ymdrin â hyn hefyd.

ACI o'r FfDC Drafft Gan Gynnwys Newidiadau Arfaethedig	Ymateb Llywodraeth Cymru
Gellid cydnabod cyfleoedd a buddion adfywio a arweinir gan dreftadaeth yn nhestun ategol P33 neu ei ychwanegu i'r Strategaeth Ofodol fel egwyddor troswaol.	Wedi ymdrin â hyn. Cydnabyddir datblygu ac adfywio ym mholisi 1 ac mae'r adrannau rhanbarthol yn cydnabod eu treftadaeth unigryw a'r angen i'w wella.
Gallai P35 gyfeirio at sicrhau bod datblygiadau newydd yn cynnig cymaint o gyfleoedd ar gyfer buddion cymdeithasol, amgylcheddol ac economaidd â phosibl, yn hytrach na sicrhau cymaint o gyfleoedd â phosibl i gyflawni datblygiad newydd yn unig, i sicrhau y byddai'r amgylchedd naturiol yn cael ei wella yn sgil y Parc Rhanbarthol newydd.	Wedi ymdrin â hyn. Mae'r testun ategol yn ceisio sicrhau cymaint o botensial economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol â phosibl. Bydd polisi 9 hefyd yn ymdrin â hyn.
Effeithiau Cronnol	
Gallai'r FfDC roi mwy o bwyslais ar y rhai hynny sydd hefyd yn cynnig gwasanaethau dysgu sgiliau ac addysg. Pan fo'r FfDC yn annog buddsoddi yn rhwydwaith a seilwaith trafndiaeth Cymru a'i ddatblygu, gellid rhoi pwyslais ar yr angen ar yr angen am lwybrau cerdded a beicio diogel a chyfleus, yn ddelfrydol wedi'u hintegreiddio mewn rhwydweithiau seilwaith gwyrdd cydlynol, sy'n gwella hygyrchedd cyfleusterau addysg drwy fathau cynaliadwy o drafnidiaeth gynaliadwy.	Cydnabyddir pwysigrwydd sgiliau ac addysg yn y FfDC a PCC. Mae'r testun ategol ar gyfer y polisïau sy'n ymwneud â thrafnidiaeth yn ymdrin â'r angen am deithio llesol, rhwydweithiau seilwaith gwyrdd. Mae PCC hefyd yn nodi polisi cenedlaethol perthnasol.
Gallai'r FfDC geisio annog a hwyluso'n benodol datblygiad sy'n garbon niwtral.	Ymdrinnir â hyn ym mhob rhan o'r FfDC a PCC.
Pan fo polisïau yn cynnig, cefnogi neu'n annog datblygiad newydd neu dwf datblygiadau presennol, gallai polisi gynnwys geiriad sy'n ceisio diogelu bioamrywiaeth a bywyd gwyllt. I sicrhau na chaiff bioamrywiaeth ei ddiogelu yn unig ond ei wella yn gyffredinol hefyd, dylai'r polisïau hyn ddarparu geiriad cryf sy'n nodi y byddai penderfynu ar geisiadau cynllunio yn ystyried unrhyw effeithiau negyddol ar fioamrywiaeth, ac ni ellir gwrthbwysu'r rhain gan enillion cymdeithasol neu economaidd, yn ogystal ag unrhyw welliannau a ragwelwyd i fioamrywiaeth leol. Gellid rhoi mwy o bwyslais ar werth a phwysigrwydd cyflawni budd net mewn canopi coed.	Caiff hyn ei gwmpasu trwy bolisi 9, polisi 15 a PCC.

**Atodiad B Tabl Sgrinio i benderfynu a oedd angen newidiadau
pellach i'r ACI, yn dilyn newidiadau i Cymru'r Dyfodol, ar ôl
Craffu gan y Senedd**

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
Y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu – Llythyr 18 Tachwedd				
3	Hoffai'r Pwyllgor weld mwy o wybodaeth am syniadau Llywodraeth Cymru ar gyfer 'canolfannau lleol'. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y Fframwaith yn cael ei ddiweddarau i ystyried: dull mwy cytbwys o ddatblygu canolfannau trefol a gwledig sy'n ffynnu yn hytrach nag un sy'n canolbwyntio ar ganolfannau trefol wedi'u hamgylchynu gan 'gefnwlad' wledig. patrymau gweithio newydd, o ganlyniad i bandemig COVID-19 yn	Derbyn Rydym yn cytuno bod patrymau cyflogaeth wedi dod yn fwy hyblyg mewn termau gofodol ac y byddant yn parhau felly. Mae'r testun ategol i bolisiau 4 a 5 yn gwneud y pwynt hwn:- <i>“Gall y gallu cynyddol i weithio o gartref ac o bell, heb orfod bod yn y brif swyddfa, arwain at fwy o alw i fyw mewn ardaloedd gwledig a chyffleoedd i gadw'r boblogaeth oedran gweithio. Gallai hyn fod o fudd mawr i fusnesau gwledig a'r economi sylfaenol.”</i> Mae'r testun ategol i bolisiau 13 a 14 yn nodi:- <i>“Mae gwasanaethau band eang cyflym a thelathrebu symudol modern a dibynadwy yn hanfodol i'n bywydau beunyddiol, fel sydd wedi'i brofi gan nifer y bobl a weithiodd ac a ddysgodd o gartref yn ystod pandemig COVID-19. Mae seilwaith cyfathrebu digidol yn hanfodol i sicrhau llwyddiant a chystadleurwydd economaidd busnesau yng Nghymru yn y dyfodol ac mae'n cefnogi</i>	Pennod 2 o dan y pennawd 'COVID-19' Mae'r testun newydd mewn coch:- Bu ansawdd a hygyrchedd ein hardaloedd lleol yn hynod bwysig i iechyd a llesiant pobl pan oedd y pandemig ar ei waethaf. Roedd pawb yn gwerthfawrogi parciau a llecynnau gwyrdd, llwybrau cerdded a beicio, siopau ac amwynderau lleol, a'r aer glanach a welwyd yn ystod y cyfyngiadau symud. Tynnwyd sylw hefyd at natur hanfodol cysylltiadau band eang a chyfathrebu da i alluogi pobl i weithio gartref a chadw mewn cysylltiad â'i gilydd yn ystod y cyfnod hwn. Gall systemau cyfathrebu digidol da gael effaith gadarnhaol ar lesiant. Ymhlith yr heriau pwysig niferus yn ystod y cyfnod adfer bydd sicrhau y gall pob cymuned fwynhau'r pethau sylfaenol bwysig hyn. Mae llawer o'r camau brys a gymerwyd a'r newidiadau mewn ymddygiad a gyflwynwyd mewn ymateb i'r pandemig yn dod yn nodweddion parhaol mewn bywyd. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi Ail-greu ar ôl COVID-19: Yr Heriau a'r Blaenoriaethau sy'n nodi'r materion y mae'n rhaid i'n hymateb i'r pandemig fynd i'r afael â nhw. Mae i hyn oblygiadau i'r system gynllunio wrth i bobl ddefnyddio lleoedd yn wahanol, teithio llai a threulio mwy o amser yn gweithio o gartref. Rhaid i'r system gynllunio ymateb i'r newidiadau hyn a chyfrannu at adferiad cynaliadwy, gan greu lleoedd iach a chadarn yn unol â'r weledigaeth. Polisi Cynllunio Cymru yw prif ffynhonnell manylion am y ffordd y bydd y system gynllunio yn cefnogi ymdrechion ail-greu. Testun rhagarweiniol i Bennod 4 Mae'r testun newydd mewn coch:-	Nid oes angen newid

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
	ddiweddar, sydd wedi cynyddu'r angen am fand eang cyflym, dibynadwy a hygrych ym mhob rhan o Gymru.	<i>anghenion cymunedau ac unigolion, gan gynnwys mynediad at wasanaethau a chyfleusterau allweddol"</i> Er mwyn cydnabod argymhelliad y Pwyllgor, byddwn yn diwygio cyfeiriadau at 'ffocws ar dwf trefol' yn y testun rhagarweiniol i Bennod 4; yn cryfhau cyfeiriadau at fand eang ym Mhennod 2 o dan y pennawd 'COVID-19'; ac yn ychwanegu cyfeiriad at y rôl gynyddol bosibl ar gyfer hybiau cydweithio at destun ategol polisi 6. Tynnir sylw at rôl Pholisi Cynllunio Cymru wrth ddarparu dull Cymru gyfan o ymdrin â'r math hwn o ddatblygiadau yn Cymru'r Dyfodol hefyd.	Bydd y ffocws ar Bydd ardaloedd trefol sy'n tyfu <i>ledled Cymru</i> yn creu crynoadau o swyddi, gwasanaethau ac amwynderau a màs critigol o bobl i gynnal gwasanaethau trafndiaeth gyhoeddus da ac amrywiaeth o weithgareddau economaidd. Gall Mae ffocws ar dwf twf trefol yn galluogi mwy o bobl i gerdded a beicio ar gyfer teithiau bob dydd ac, ynghyd â gwaith dylunio trefol da, gall gael effeithiau cadarnhaol ar iechyd y cyhoedd, ansawdd aer a llesiant Testun o dan Bolisi 6 Mae'r testun newydd mewn coch:- Mae canol trefi yn dal yn ganolbwyntiau pwysig i gymunedau ac, yn fwyfwy, maent yn dod yn lleoedd i fyw ynddynt, yn ganolfannau gweithgarwch cymunedol a diwylliannol, ae yn ffocws i wasanaethau cyhoeddus megis iechyd ac addysg <i>ac yn lleoliad i fannau cydweithio newydd.</i>	
Adroddiad Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig				
1	Dylai Cymru'r Dyfodol nodi'n benodol yr angen am berthynas ddwyochrog ac ailadroddol rhwng Cynlluniau Datblygu Strategol a bargeinion twf dros amser.	Derbyn Mae'r testun ategol i bolisi 19, 'Bargeinion Twf a Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol' yn ymdrin â'r gydberthynas bwysig rhwng bargeinion twf, Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol a Chynlluniau Datblygu Strategol (CDSau). Mae'r gydberthynas rhwng y tair elfen yn bwysig, yn enwedig dros amser wrth i gynlluniau gael eu paratoi a'u diweddarau, a chaiff	Testun o dan bolisi 19 o dan 'Bargeinion Twf a Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol' Ychwanegir paragraff terfynol newydd at yr adran. Mae'r testun newydd mewn coch:- <i>'Dros amser wrth i fargeinion twf gael eu datblygu a'u cyflawni, Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol gael eu paratoi a'u diweddarau a Chynlluniau Datblygu Strategol gael eu mabwysiadu a'u hadolygu, bydd y gydberthynas rhwng y tri ohonynt yn un cilyddol ac iteraidd. Mae'n bwysig, yn y dyfodol, y bydd y tair elfen yn parhau i gael eu llywio gan ei gilydd a chefnogi ei gilydd er mwyn sicrhau dull gweithredu cydgysylltiedig ac effeithiol.'</i>	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
		Cymru'r Dyfodol ei ddiwygio i gynnwys y pwynt hwn.		
2	Dylai Polisi 6 gynnwys eiddo preswyl yn y rhestr o gyfleusterau y mae'n rhaid eu lleoli yng nghanol trefi a dinasoedd.	Derbyn Derbynnir yr egwyddor bod canol trefi yn lleoliadau priodol i ddatblygiadau preswyl. Fodd bynnag, nid oes modd lleoli'r holl dai yng nghanol trefi, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig. Un o themâu allweddol Cymru'r Dyfodol yw y dylid cyfeirio twf a gweithgarwch adfywio at ardaloedd trefol ac, yn arbennig, yng nghanol trefi a dinasoedd ac o'u hamgylch. Dyma'r sail i'r strategaeth ofodol ac mae'n thema allweddol sydd wrth wraidd llawer o'r polisiâu ategol. Mae Polisi 6, 'Rhoi Canol Trefi yn Gyntaf', yn canolbwyntio ar gyfeirio datblygiadau amhreswyl at ganol trefi a dinasoedd. Yn benodol, mae'n canolbwyntio ar gyfleusterau masnachol, manwerthu, addysg, iechyd, hamdden a gwasanaethau cyhoeddus a fydd yn gwasanaethu tref, dinas neu ddalgylch rhanbarth cyfan. Dyma'r cyfleusterau y dylid eu lleoli yn yr ardaloedd mwyaf hygyrch, lle y gall pawb eu cyrraedd yn hawdd ar droed, ar feic neu ar drafnidiaeth gyhoeddus.	Testun o dan Bolisi 6 Mae'r testun newydd mewn coch:- Mae egwyddor 'Rhoi Canol Trefi yn Gyntaf' wedi hen ymsefydlu mewn polisi cynllunio mewn perthynas â datblygiadau manwerthu. Fodd bynnag, gall gwaith cynllunio da ein helpu i ailystyried dyfodol canol trefi a dinasoedd, sy'n symud i ffwrdd o'u rolau manwerthu traddodiadol. Mae effaith COVID-19 ar y sector manwerthu yn sbardun pellach i wneud canol trefi yn fwy amlswyddogaethol. Mae canol trefi yn dal yn ganolbwyntiau pwysig i gymunedau ac, yn fwyfwy, maent yn dod yn lleoedd i fyw ynddynt, yn ganolfannau gweithgarwch cymunedol a diwylliannol ac yn ffocws i wasanaethau cyhoeddus megis iechyd ac addysg. Maent yn fwy nag ardaloedd manwerthu dynodedig. Canol trefi yw rhannau mwyaf hygyrch ein trefi a dylent fod yn ffocws i dwf ac adfywio. Yn ogystal â datblygiadau amhreswyl, mae canol trefi yn lleoliad priodol i gartrefi newydd. Mae Polisi 2 yn darparu'r sail i awdurdodau cynllunio lleol gefnogi dwysáu yng nghanol trefi ac o'u hamgylch. Bydd hyn yn helpu i sicrhau dyfodol canol ein trefi ac yn cynnig cyfleoedd ar gyfer gwaith datblygu ar raddfa fach, gan gynnwys tai newydd a datblygiadau defnydd cymysg. Dylid lleoli cyfleusterau masnachol, manwerthu, addysg, iechyd, hamdden a gwasanaethau cyhoeddus newydd sylweddol yng nghanol trefi a dinasoedd. Mae'r polisi hwn yn gymwys i ddatblygiadau sylweddol, y gellir eu diffinio'n fras fel cyfleuster a fydd yn gwasanaethu tref, dinas neu ddalgylch rhanbarth cyfan. Mater i awdurdodau cynllunio yw penderfynu a fydd datblygiad yn un sylweddol. Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi gofynion pellach o dan 'Rhoi Canol Trefi yn Gyntaf' ar gyfer datblygiadau manwerthu.	Sgôr asesu a testun P6 wedi'i ddiweddarau i ddangos yr effaith hirdymor cadarnhaol ar yr amcan ACI ar dai

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
		Yn hytrach, hyrwyddir lleoli datblygiadau preswyl ym Mholisi 2, 'Llywio Twf ac Adfywio Trefol – Creu Lleoedd Strategol'. Mae hwn yn hyrwyddo canolbwyntio gwaith datblygu yng nghanol trefi, gan gynnwys lleoli cartrefi o fewn pellter cerdded i gyfleusterau lleol a thrafnidiaeth gyhoeddus. Caiff Cymru'r Dyfodol ei ddiwygio er mwyn tynnu sylw at y cymorth sydd ar gael ar gyfer lleoli datblygiadau preswyl yng nghanol trefi ac o'u hamgylch.	Anogir awdurdodau cynllunio i ddilyn trywydd tebyg ar gyfer datblygiadau bach. Mae'n bwysig bod cyfleusterau lleol a chartrefi yn rhan o gymdogaethau defnydd cymysg, cerddadwy, yn enwedig mewn canolfannau lleol neu'n agos atynt yn unol â pholisi 2.	
3	Dylai Cymru'r Dyfodol nodi sut y bydd y strategaeth y mae'n ei hamlinellu yn hyrwyddo'r amcanion sydd yn Ffyniant i Bawb a'r cynigion sydd yn Dyfodol Gweithgynhyrchu i Gymru.	Derbyn Mae Cymru'r Dyfodol yn cyfeirio at Ffyniant i Bawb: cynllun gweithredu ar yr economi, ac yn adlewyrchu ac yn cefnogi ei nodau drwy'r ddogfen gyfan. Er mwyn deall yn llawn sut mae Cymru'r Dyfodol mynd i'r afael â'r economi, mae angen ei ddarllen yn ei gyfanrwydd. Fodd bynnag, cytunir y gellir nodi'r cysylltiadau rhwng Cymru'r Dyfodol a'r cynllun gweithredu ar yr economi yn gliriach ac ychwanegir paragraff newydd at Cymru'r Dyfodol i'r perwyl hwn. Ar hyn o bryd, mae Dyfodol Gweithgynhyrchu i Gymru yn ymgynghoriad sydd wedi cau. Er yr ystyrir bod Cymru'r Dyfodol eisoes yn	<i>Pennod 1 o dan y pennawd 'Sut mae'r FfDC yn cyd-fynd â pholisi ehangach Llywodraeth Cymru?'</i> Mae'r testun newydd mewn coch:- Mae nifer o strategaethau a pholisïau Llywodraeth Cymru wedi llywio a helpu i greu Cymru'r Dyfodol, gan gynnwys Cynllun Morol Cenedlaethol Cymru, y Strategaeth Drafnidiaeth, Ffyniant i Bawb: Cynllun Gweithredu ar yr Economi, y Polisi Cenedlaethol ar Adnoddau Naturiol a Chynllun Carbon Isel Cymru. <i>Pennod 1 o dan y pennawd 'Cymru'r Dyfodol a....'</i> Mae'r testun newydd mewn coch:- Mae'r Cynllun Gweithredu ar yr Economi yn helpu i gyflawni Ffyniant i Bawb – strategaeth genedlaethol Cymru. Mae'n nodi gweledigaeth ar gyfer twf cynhwysol sy'n seiliedig ar sylfeini cadarn, diwydiannau'r dyfodol a rhanbarthau cynhyrchiol. Ei nod yw meithrin cydnerthedd a diogelu'r economi at y dyfodol. Mae'r cynllun yn canolbwyntio cymorth cyllid ar fusnesau sy'n cyd-fynd ag amcanion datgarboneiddio, sy'n arloesol ac yn entrepreneuriaidd, sy'n awyddus	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
		adlewyrchu llawer o brif nodau 'Dyfodol Gweithgynhyrchu i Gymru', nid yw wedi cael ei gynnwys yn Cymru'r Dyfodol y tro hwn am fod gwaith ar y fersiwn derfynol yn dal i fynd rhagddo. Mae Cymru'r Dyfodol yn cefnogi economi carbon isel a datgarboneiddio diwydiant. Mae'n cefnogi twf ynni cynaliadwy ac adnewyddadwy er mwyn helpu i gyflawni'r nod hwn. Mae'n cydnabod pwysigrwydd arloesedd, ymchwil a datblygu a gefnogir gan bartneriaeth cyhoeddus-preifat ac academiaidd er mwyn helpu i ddatblygu syniadau newydd. Mae Cymru'r Dyfodol yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu gweithgynhyrchu uwch ym mhob un o'r pedwar rhanbarth gan roi enghreifftiau o sectorau lle mae hyn yn digwydd ar hyn o bryd. Mae'n cydnabod bod swyddi hyfedr sy'n talu cyflogau da yn sicrhau mwy o ffyniant. Mae Cymru'r Dyfodol yn nodi ac yn cefnogi sectorau uwch-dechnoleg newydd a fydd yn creu ffyniant a chyfoeth yn y dyfodol megis deallusrwydd artifisial, technoleg ddigidol, dulliau teithio newydd a thanwyddau newydd, awtomeiddio a roboteq, a thechnolegau adnewyddadwy.	i allforio a mewnfario, sy'n helpu i feithrin sgiliau ac yn cefnogi cyflogaeth o ansawdd uchel, ac sy'n cefnogi awtomeiddio, ymchwil a datblygu a digideiddio. Mae'r Cynllun yn nodi sectorau thematig cenedlaethol a sectorau sylfaenol. Mae sectorau thematig yn cynnwys gweithgynhyrchu gwerth uchel, gwasanaethau y gellir eu masnachu (e.e. gwerthu gwasanaethau ar-lein) a galluogwyr (ysgogwyr cystadleurwydd allweddol e.e. sectorau digidol neu adnewyddadwy). Tra bod sectorau sylfaenol yn cynnwys twristiaeth, bwyd, manwerthu a gofal. Mae'r Cynllun hefyd yn cyflwyno model datblygu economaidd newydd sy'n canolbwyntio ar y rhanbarthau. Mae Cymru'r Dyfodol yn cefnogi nodau'r Cynllun Gweithredu ar yr Economi ac yn helpu i'w cyflawni. Mae Cymru'r Dyfodol yn gwneud y canlynol: • cefnogi economi carbon isel a datgarboneiddio diwydiant, a thwf ynni cynaliadwy ac adnewyddadwy • cefnogi lleoli defnyddiau tir economaidd yn gynaliadwy • cefnogi twf arloesedd, ymchwil a datblygu, a chysylltiadau gwell rhwng addysg uwch a diwydiannau preifat • cefnogi datblygu gweithgynhyrchu uwch ym mhob rhanbarth • cydnabod pwysigrwydd sectorau allweddol y dyfodol megis peirianeg uwch, technolegau adnewyddadwy, Deallusrwydd Artiffisial, trafnidiaeth, awtomeiddio ac arloesi digidol • cefnogi'r economi sylfaenol ac yn nodi dull rhanbarthol ac isranbarthol o ddatblygu'r economi a gyflawnir drwy Gynlluniau Datblygu Strategol a Chynlluniau Datblygu Lleol • cefnogi datblygu seilwaith, gan gynnwys trafnidiaeth, ynni a chyfathrebu digidol.	

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
		Cefnogir yr economi sylfaenol yn gryf hefyd a chyfeirir ati yn Cymru'r Dyfodol drwyddo draw. Mae Cymru'r Dyfodol yn cydnabod pwysigrwydd datblygu seilwaith er mwyn diwallu anghenion yr economi a'r diwydiant gweithgynhyrchu yn y dyfodol ac mae'n cynnwys polisiau ar gyfathrebu digidol, ynni a thrafnidiaeth.		
4	Dylai polisiau ar gyfer Ardaloedd Twf Cenedlaethol nodi'r clystyrau a'r sectorau sy'n bwysig i bob rhanbarth.	Derbyn Ystyrir mai'r ffordd orau o ddatblygu strategaethau ar sectorau a chlystyrau yw drwy gydweithio ar lefel ranbarthol a lleol drwy CDSau a CDLLau, Fforymau Economaidd Rhanbarthol a rhaglenni partneriaeth cyhoeddus-preifat. Fodd bynnag, cytunir y dylid diwygio testun Cymru'r Dyfodol er mwyn egluro'r safbwynt hwn. Mae Cymru'r Dyfodol yn nodi sectorau sy'n bwysig i bob rhanbarth a lle mae cyfle i sicrhau twf pellach. At hynny, ceir elfennau cryf o glystyru sy'n digwydd mewn gwahanol rannau o Gymru lle mae gan sectorau penodol gynrychiolaeth gref, er enghraifft ym meysydd gweithgynhyrchu uwch, ymchwil a	Testun o dan bolisi 21 Mae'r testun newydd mewn coch:- Dylai'r Cynllun Datblygu Strategol gael ei lywio gan Fargen Twf Gogledd Cymru a hwyluso'r gwaith o'i chyflawni a sicrhau cymorth i greu rhanbarth deallus, cadarn a chysylltiedig. Bydd yn darparu fframwaith ar gyfer gwneud y penderfyniadau lleoli strategol a fydd yn helpu i gyflawni uchelgeisiau hirdymor y Fargen Twf mewn perthynas â thai, twf economaidd, gwasanaethau allweddol a seilwaith hanfodol. Dylai'r Cynllun Datblygu Strategol hefyd ystyried pwysigrwydd sectorau economaidd allweddol ledled y rhanbarth. Dylai hefyd gydnabod cyfleoedd i ddatblygu clystyrau economaidd, lle mae busnesau yn dewis lleoli eu hunain yn agos at ei gilydd er budd pawb a lle mae angen buddsoddi ymhellach mewn seilwaith er mwyn cefnogi hyn. Testun o dan bolisi 26 Mae'r testun newydd mewn coch:-	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
		datblygu ynni a datblygu lled-ddargludyddion cyfansawdd. Mae PCC yn cydnabod pwysigrwydd clystyru ac yn nodi y dylai polisïau cynlluniau datblygu nodi rhwydweithiau a chlystyrau posibl. Dylai cynlluniau datblygu hefyd gydnabod y cysylltiadau seilwaith trafndiaeth, amgylcheddol a thelathrebu cysylltiedig sydd eu hangen i gefnogi'r rhwydweithiau a'r clystyrau hyn.	Dylai dull rhanbarthol o gynllunio, wedi'i atgyfnerthu, gael ei lywio gan Fargen Twf y Canolbarth a cheisio hwyluso'r gwaith o'i gyflawni. Dylai Cynllun Datblygu Strategol ddarparu fframwaith ar gyfer gwneud y penderfyniadau lleoli strategol a fydd yn helpu i gyflawni uchelgeisiau hirdymor y Fargen Twf mewn perthynas â thai, twf economaidd, gwasanaethau allweddol a seilwaith hanfodol. Dylai hefyd ystyried sut y gall sectorau economaidd traddodiadol a newydd gael eu cefnogi ledled y Canolbarth a bod yn agored i archwilio rôl mathau newydd o ardaloedd cyflogaeth yn ogystal â'r rhai sy'n bodoli ar hyn o bryd. Dylai hefyd gydnabod cyfleoedd i ddatblygu clystyrau economaidd, lle mae busnesau yn dewis lleoli eu hunain yn agos at ei gilydd er budd pawb a lle mae angen buddsoddi ymhellach mewn seilwaith er mwyn cefnogi hyn. Dylai Cynllun Datblygu Strategol ystyried y potensial i ehangu a thyfu sectorau rhanbarthol allweddol, gan gynnwys amddiffyn a diogelwch, iechyd anifeiliaid a milfeddygaeth, biodechnoleg ac amaethdechnoleg. Mae dealltwriaeth o'r mathau o safleoedd a'r seilwaith y bydd eu hangen ar y sectorau hyn yn y dyfodol yn bwysig a dylai fanteisio ar botensial asedau rhanbarthol allweddol, megis Campws Arloesi a Menter Aberystwyth. Testun o dan bolisi 29 Mae'r testun newydd mewn coch:- Bydd y Fframwaith Economaidd Rhanbarthol, a gaiff ei lunio mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol, cymunedau, busnesau a rhanddeiliaid allweddol, yn nodi'r blaenoriaethau ar gyfer datblygu economaidd rhanbarthol yn y dyfodol. Mae gan y system gynllunio, drwy ei Chynlluniau Datblygu Strategol a Lleol a'r penderfyniadau a wna, rôl bwysig i'w chwarae wrth greu'r lleoedd sy'n cefnogi ac yn atgyfnerthu'r economi ranbarthol. Dylai'r Cynllun Datblygu Strategol gael ei lywio gan Fargen Ddinesig Bae Abertawe a'r Strategaeth Adfywio Economaidd a dylai sicrhau y caiff penderfyniadau lleoliadol allweddol ynghylch safleoedd tai a chyflogaeth, gwasanaethau allweddol a seilwaith hanfodol eu cynllunio er mwyn cefnogi	

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
			buddsoddiad a phrosiectau ledled y rhanbarth ac elwa arnynt. Dylai'r Cynllun Datblygu Strategol hefyd ystyried sut y gall sectorau economaidd traddodiadol a newydd gael eu cefnogi a bod yn agored i archwilio rôl mathau newydd o ardaloedd cyflogaeth yn ogystal â'r rhai sy'n bodoli ar hyn o bryd. Dylai hefyd gydnabod cyfleoedd i ddatblygu clystyrau economaidd, lle mae busnesau yn dewis lleoli eu hunain yn agos at ei gilydd er budd pawb a lle mae angen buddsoddi ymhellach mewn seilwaith er mwyn cefnogi hyn. Testun o dan bolisi 33 Mae'r testun newydd mewn coch:- Mae rhanbarth y De-ddwyrain yn cyfrif am 51% o gyfanswm allbwn economaidd economi Cymru. Bydd y Fframwaith Economaidd Rhanbarthol, a gaiff ei lunio gan Lywodraeth Cymru mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol, cymunedau, busnesau a rhanddeiliaid allweddol, yn nodi'r blaenoriaethau ar gyfer datblygu economaidd rhanbarthol yn y dyfodol. Bydd gan y system gynllunio, drwy Gynlluniau Datblygu Strategol a Lleol a'r penderfyniadau a wna, rôl bwysig i'w chwarae wrth greu'r lleoedd sy'n cefnogi ac yn atgyfnerthu'r economi ranbarthol. Mae Bargaen Ddinesig Dinas-Ranbarth Caerdydd wedi gwneud cynnydd o ran datblygu ac atgyfnerthu dull gweithredu rhanbarthol. Dylai'r Cynllun Datblygu Strategol gael ei lywio gan Fargaen Ddinesig Dinas-Ranbarth Caerdydd a dylai sicrhau y caiff penderfyniadau lleoliadol allweddol ynghylch safleoedd tai a chyflogaeth, gwasanaethau allweddol a seilwaith hanfodol eu cynllunio er mwyn cefnogi buddsoddiad a phrosiectau ledled y rhanbarth ac elwa arnynt. Dylai'r Cynllun Datblygu Strategol hefyd ystyried sut y gall sectorau economaidd traddodiadol a newydd gael eu cefnogi a bod yn agored i archwilio rôl mathau newydd o ardaloedd cyflogaeth yn ogystal â'r rhai sy'n bodoli ar hyn o bryd. Dylai hefyd gydnabod cyfleoedd i ddatblygu clystyrau economaidd, lle mae busnesau yn dewis lleoli eu hunain yn agos at	

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
			ei gilydd er budd pawb a lle mae angen buddsoddi ymhellach mewn seilwaith er mwyn cefnogi hyn.	
8	Dylai Cymru'r Dyfodol gynnwys ymrwymiad i ymgysylltiad mwy rhagweithiol â phrifysgolion, gan eu nodi felartneriaid gweithredol ym maes datblygu cenedlaethol a rhanbarthol	Derbyn Mae Cymru'r Dyfodol yn tynnu sylw at rôl bwysig prifysgolion ac yn gofyn i Gynlluniau Datblygu Strategol a Lleol ystyried sut y gallant chwarae rôl amlycach wrth gefnogi economïau rhanbarthol, arloesedd a'u cymunedau. Ychwanegir testun i lywio gweithgarwch ymgysylltu rhagweithiol â phrifysgolion.	Pennod 2 o dan y pennawd 'Ffyniant' Mae'r testun newydd mewn coch:- Gall ein prifysgolion chwarae rôl bwysig yn genedlaethol ac yn rhanbarthol, gan arwain arloesedd ac ymchwil a darparu cyfleoedd i fyfyrwyr o bob oed dyfu a datblygu. Maent yn chwarae rôl allweddol yn eu cymunedau lleol, gan ddenu myfyrwyr o bob cwr o'r byd i wahanol rannau o Gymru a chefnogi economïau a busnesau lleol. Dylai Awdurdodau Cynllunio fynd ati i ymgysylltu â phrifysgolion er mwyn sicrhau eu bod yn gwneud y cyfraniad mwyaf posibl at gefnogi datblygiad cenedlaethol a rhanbarthol.	Nid oes angen newidid oes angen newid
9	Dylai Cymru'r Dyfodol gydnabod y rhwydwaith hawliau tramwy cyhoeddus a mynediad i dir comin fel asedau cenedlaethol.	Derbyn Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod pwysigrwydd y rhwydwaith hawliau tramwy cyhoeddus a mynediad i dir comin. Maent yn chwarae rôl amgylcheddol a hamdden bwysig, a gydnabyddir ym Mholisi Cynllunio Cymru, a disgwyliwn i awdurdodau cynllunio adlewyrchu hyn yn lleol. Ychwanegir testun at Cymru'r Dyfodol er mwyn cydnabod y pwynt hwn.	Testun o dan Bolisi 9 Mae'r testun newydd mewn coch:- Wrth i boblogaeth Cymru ddod yn fwyfwy trefol, bydd y cyfle gorau i sicrhau'r manteision mwyaf o ran llesiant o seilwaith gwyrdd yn yr ardaloedd hyn ac o'u hamgylch. Gall y defnydd arloesol o atebion yn seiliedig natur ac integreiddio seilwaith gwyrdd mewn ardaloedd trefol ac o'u hamgylch helpu i adfer nodweddion a phrosesau naturiol mewn dinasoedd a thirweddau. Mae darparu mannau a choridorau gwyrdd o ansawdd uchel, sy'n hygyrch yn lleol, yn helpu i gynnal a gwella swyddogaeth strategol ein hadnoddau naturiol a'n rhwydweithiau ecolegol, ac mae'n mynd i'r afael â llesiant corfforol a meddyliol. Gall asedau seilwaith gwyrdd lleol megis hawliau tramwy cyhoeddus, tir comin, parciau, meysydd pentref a rhandiroedd oll wneud cyfraniad cronol at gysylltedd ecolegol cenedlaethol ehangach. Dangoswyd pwysigrwydd gwirioneddol mannau gwyrdd trefol pan fu'n rhaid i bobl gadw'n heini mewn mannau gwyrdd lleol cyfagos yn ystod cyfyngiadau symud COVID-19.	Nid oes angen newid.
10	Dylai Cymru'r Dyfodol gynnwys datganiad clir i adlewyrchu'r	Derbyn Caiff y gydnabyddiaeth o effaith COVID-19 ym Mhennod 2 o dan y pennawd	Testun o dan Bennod 2 o dan y pennawd 'COVID-19' Mae'r testun newydd mewn coch:-	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
	gwersi a ddysgwyd o COVID-19 ac egluro sut y bydd y fframwaith yn helpu i wella'r adferiad ar ôl COVID-19 ymhellach. Dylai gydnabod y cyfraniadau posibl gan fuddsoddiadau mewn seilwaith, tai, cysylltedd, rhwydweithiau gwresogi a chyfalaf naturiol, a chynyddu capasiti yn yr economi sylfaenol.	'COVID-19' ei diweddaru er mwyn adlewyrchu'r ddealltwriaeth ddiweddaraf o effaith uniongyrchol a thymor hwy COVID-19 ar ein cymdeithas.	Bu ansawdd a hygyrchedd ein hardaloedd lleol yn hynod bwysig i iechyd a llesiant pobl pan oedd y pandemig ar ei waethaf. Roedd pawb yn gwerthfawrogi parciau a llecynnau gwyrdd, llwybrau cerdded a beicio, siopau ac amwynderau lleol, a'r aer glanach a welwyd yn ystod y cyfyngiadau symud. Tynnwyd sylw hefyd at natur hanfodol cysylltiadau band eang a chyfathrebu da i alluogi pobl i weithio gartref a chadw mewn cysylltiad â'i gilydd yn ystod y cyfnod hwn. Gall systemau cyfathrebu digidol da gael effaith gadarnhaol ar lesiant. Ymhlith yr heriau pwysig niferus yn ystod y cyfnod adfer bydd sicrhau y gall pob cymuned fwynhau'r pethau sylfaenol bwysig hyn. Mae llawer o'r camau brys a gymerwyd a'r newidiadau mewn ymddygiad a gyflwynwyd mewn ymateb i'r pandemig yn dod yn nodweddion parhaol mewn bywyd. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi <i>Ail-greu ar ôl COVID-19: Yr Heriau a'r Blaenoriaethau</i> sy'n nodi'r materion y mae'n rhaid i'n hymateb i'r pandemig fynd i'r afael â nhw. Mae i hyn oblygiadau i'r system gynllunio wrth i bobl ddefnyddio lleoedd yn wahanol, teithio llai a threulio mwy o amser yn gweithio o gartref. Rhaid i'r system gynllunio ymateb i'r newidiadau hyn a chyfrannu at adferiad cynaliadwy, gan greu lleoedd iach a chadarn yn unol â'r weledigaeth. Polisi Cynllunio Cymru yw prif ffynhonnell manylion am y ffordd y bydd y system gynllunio yn cefnogi ymdrechion ail-greu.	
11	Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda'r Grid Cenedlaethol, y cwmnïau dosbarthu trydan a'r diwydiant ynni adnewyddadwy i ddatblygu cyd-ddealltwriaeth o'r gwelliannau strategol y mae angen eu gwneud i'r seilwaith trosglwyddo a dosbarthu trydan, gan gynnwys unrhyw seilwaith	Derbyn Mae Cymru'r Dyfodol eisoes yn ymrwymo Llywodraeth Cymru i ddefnyddio ei hysgogiadau polisi er mwyn helpu i gyflawni prosiectau ynni adnewyddadwy drwy gydgyssylltu camau strategol i adeiladu achos dros seilwaith grid newydd neu wedi'i atgyfnerthu lle y bo angen (testun o dan bolisiau 17 a 18). Mae cydgysylltu rheolaidd rhwng Llywodraeth Cymru, gweithredwyr rhwydweithiau dosbarthu, y Grid Cenedlaethol a datblygwyr ynni adnewyddadwy yn helpu i feithrin dealltwriaeth o'r materion a'r gwelliannau sydd eu hangen.	Testun o dan Bolisiau 17 a 18 Mae'r testun newydd mewn coch:- Mae system ynni'r DU bellach yn newid yn sylweddol, gyda'r gwaith o gynhyrchu a dosbarthu ynni yn digwydd fwyfwy yn y cymunedau a'r rhanbarthau lle y caiff yr ynni ei ddefnyddio. Mae'r ffiniau rhwng systemau hefyd yn pylu, gydag ynni yn cael ei droi (a'i storio) ar wahanol ffurfiau er mwyn diwallu amrywiaeth o anghenion. Hefyd mae angen ystyried storio ynni ar raddfa fawr fel rhan o'r system ynni er mwyn cydbwysu'r grid. Yn ystod oes Cymru'r Dyfodol mae'r system ynni yn debygol o symud i ddull 'system amlffynhonnell', a fydd yn gofyn am hyblygrwydd er mwyn manteisio'n llawn ar y rhyng-gydberthnasau a synergeddau rhwng y sectorau pŵer, gwres a thrafnidiaeth. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod yr her sylweddol a fydd yn gysylltiedig â seilwaith a chapasiti'r grid o ran y potensial ar gyfer datblygiadau ynni adnewyddadwy newydd ar y tir a'r môr ledled Cymru. Rydym yn ymrwymedig i weithio gyda rhwydweithiau ynni a datblygwyr er	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
	newydd sydd ei angen yng nghanolbarth Cymru. Dylai fersiwn gyntaf Cymru'r Dyfodol gynnwys ymrwymiad i ddatblygu strategaeth o'r fath. Os yw Llywodraeth Cymru yn credu na fyddai'n briodol cynnwys ymrwymiad o'r fath yn Cymru'r Dyfodol, dylai ymrwymo i wneud hynny mewn ffordd arall sy'n briodol yn ei barn hi.	Nid yw Cymru'r Dyfodol yn nodi polisi ynni Llywodraeth Cymru ond mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig yn ymwybodol o'r mater hwn a bydd yn cymryd camau yn y maes hwn. Caiff Cymru'r Dyfodol ei ddiwygio er mwyn cydnabod yr heriau sy'n gysylltiedig â'r Grid yng Nghymru ac y bydd gwaith a gweithgarwch cydgysylltu sy'n mynd rhagddo yn mynd i'r afael â'r materion hyn.	mwyn nodi cyfleoedd a rhwystrau yn ogystal â chydweithio i ddod o hyd i atebion.	
13	Dylai Llywodraeth Cymru ddiwygio testun y paragraff olaf ar dudalen 99 Cymru'r Dyfodol i wneud ei bwriad yn fwy eglur y dylai gwaith cynllunio ar lefel ranbarthol nodi cyfleoedd ar gyfer pob math o ddatblygiadau ynni adnewyddadwy.	Derbyn Mae testun o dan bolisiau 17 a 18 Cymru'r Dyfodol eisoes yn nodi y caiff gwaith cynllunio ynni rhanbarthol ei ddefnyddio i nodi cyfleoedd ar gyfer pob math o brosiect adnewyddadwy. Fodd bynnag, credir bod hyn wedi arwain at ddryswch a'r gred bod gwaith cynllunio ynni rhanbarthol, yn y cyd-destun hwn, yn cyfeirio at Gynlluniau Datblygu Strategol (CDSau) a bod pryder y byddai'r cynlluniau hyn yn cyfyngu ymhellach	Testun o dan Bolisiau 17 a 18 Mae'r testun newydd mewn coch:- Bydd Llywodraeth Cymru yn defnyddio cefnogi gwaith cynllunio ynni rhanbarthol a lleol i nodi cyfleoedd ar gyfer pob math o brosiect adnewyddadwy. Mae cynllunio ynni yn y cyd-destun hwn yn golygu'r broses a ddilynir gan awdurdodau lleol sy'n gweithio gyda rhanddeiliaid i lywio, llunio a galluogi agweddau allweddol ar y broses o newid i system ynni carbon isel. Bydd hyn yn helpu ardaloedd lleol i ddatblygu cynlluniau er mwyn cyflawni targedau o ran newid yn yr hinsawdd drwy ystyried amrywiaeth o senarios ynni lleol gwahanol. Bydd cynlluniau ynni ardaloedd lleol yn nodi'r cyfuniad a ffefrir o newidiadau technegol a newidiadau i systemau sydd angen eu gwneud i'r system ynni leol, er mwyn datgarboneiddio gwres a thrafnidiaeth leol a manteisio ar gyfleoedd i gynhyrchu ynni adnewyddadwy yn lleol.	Testun ychwanegol wedi'i ychwanegu i destun asesu P18 i amlinellu dull lleol a rhanbarthol.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
		ar ddatblygiadau ynni adnewyddadwy. Nid yw hynny'n wir. Mae cynllunio ynni yn y cyd-destun hwn yn golygu'r broses a ddilynir i lywio, llunio a galluogi agweddau allweddol ar y broses o newid i system ynni carbon isel. Mae'n helpu ardaloedd lleol i ddatblygu cynlluniau er mwyn cyflawni eu targedau o ran newid yn yr hinsawdd drwy ystyried amrywiaeth o senarios ynni lleol gwahanol. Mae cynlluniau ynni ardaloedd lleol yn nodi'r cyfuniad a ffeirir o newidiadau technegol a newidiadau i systemau sydd angen eu gwneud i'r system ynni leol, er mwyn datgarboneiddio gwres a thrafnidiaeth leol a manteision ar gyfleoedd i gynhyrchu ynni adnewyddadwy yn lleol. Caiff hyn ei egluro yn nhestun Cymru'r Dyfodol.		
15	Dylai Llywodraeth Cymru ystyried a ddylai maen prawf 2 ym Mholisi 18 ei gwneud yn ofynnol cymhwyso'r prawf dim effeithiau	Derbyn Rydym yn derbyn y bydd y newidiadau hyn a awgrymir i Bolisi 18 yn helpu i'w wneud yn gliriach a sicrhau ei fod yn cyd-fynd ag arfer sefydledig.	Polisi 18 Mae'r testun newydd mewn coch:- Caniateir cynigion ar gyfer prosiectau ynni adnewyddadwy a charbon isel (gan gynnwys adbweru) sy'n gymwys fel Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol yn amodol ar bolisi 17 a'r meini prawf canlynol: 1. Y tu hwnt i'r Ardaloedd a Aseswyd Ymlaen Llaw ar gyfer datblygiadau gwynt a phob man ar gyfer pob technoleg arall, ni chaiff y cynnig effaith andwyol annerbyniol ar y dirwedd gyfagos	Nid oes angen newid. Mae'r asesiad o'r polisi tirwedd eisoes yn cyfrif am y newid hwn a'r cyfeiriadau yn y testun.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
	gweledol neu sain andwyol annerbyniol ar gymunedau cyfagos nac anheddau unigol. Dylai hefyd ystyried a ddylai effaith gronnus fod yn ystyriaeth wrth asesu effeithiau amgylcheddol posibl eraill.		(yn enwedig ar leoliad Parciau Cenedlaethol ac Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol); 2. Bwriedir i'r cynnig leihau effeithiau gweledol andwyol. Nid oes unrhyw effeithiau gweledol ar gymunedau ac anheddau unigol cyfagos, ac mae effaith gronnus y cynnig, gyda datblygiadau eraill sy'n bodoli eisoes neu sydd yn yr arfaeth, yn dderbyniol; Ychwanegir paragraff at ddiwedd Polisi 18 yn dilyn y meini prawf Dylid hefyd ystyried effeithiau cronol cynlluniau ynni adnewyddadwy sy'n bodoli eisoes a rhai sydd wedi cael caniatâd.	Mae'r asesiad effeithiau cronus yn parhau heb ei newid.
16	Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod Cymru'r Dyfodol a'r Cynllun Morol Cenedlaethol wedi'u halinio'n dda ac yn ategu ei gilydd mewn perthynas â datblygiadau ynni adnewyddadwy. Dylai Cymru'r Dyfodol roi arweiniad ar warchod glanfeydd posibl ceblau ar gyfer datblygiadau ynni adnewyddadwy ar y môr.	Derbyn Mae Cymru'r Dyfodol yn tynnu sylw at y gydberthynas â'r Cynllun Morol Cenedlaethol ac yn pwysleisio pa mor bwysig ydyw bod y cynlluniau hyn yn darparu rhwydwaith cydgysylltiedig ar gyfer rheoli newid o amgylch ein harfordir. Mae hyn yn cynnwys cyfleoedd ar gyfer datblygiadau ynni adnewyddadwy. Mae Polisi 24, Gogledd-orllewin Cymru ac Ynni, a Pholisi 32, Dyfrffordd y Ddau Gledau, hefyd, mewn egwyddor, yn cefnogi datblygiadau ar y tir sy'n gysylltiedig â phrosiectau ynni adnewyddadwy ar y môr, gan gynnwys seilwaith lle mae ceblau yn cyrraedd y tir. Caiff yr adrannau priodol ar ynni adnewyddadwy yn Cymru'r Dyfodol	Testun o dan Bolisiau 17 a 18 Mae'r testun newydd mewn coch:- Rhydd polisi 18 fframwaith gwneud penderfyniadau ar gyfer technolegau ynni adnewyddadwy a charbon isel. Mae'r system gynllunio yn llunio polisiau ac yn gwneud penderfyniadau ynghylch cynlluniau ar y tir. Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi cynigion ar y môr ac yn eu hystyried yn rhan bwysig o'n cymysgedd ynni yn y dyfodol ond nid ydynt yn rhan o gylch gwaith Cymru'r Dyfodol. Cefnogir agweddau datblygu ar y tir cynlluniau ar y môr, er enghraifft seilwaith mewn mannau lle mae ceblau yn cyrraedd y tir. Dylai Cynlluniau Strategol a Lleol nodi a galluogi datblygiadau priodol ar y tir er mwyn cefnogi cynlluniau o'r fath. Mae Cymru'r Dyfodol a Chynllun Morol Cenedlaethol Cymru yn ymdrin ag ynni ac yn adlewyrchu'r hierarchaeth ynni fel y'i nodwyd ym Mholisi Cynllunio Cymru. Mae'r ddau gynllun yn cydnabod bod nifer o gyfleoedd i gynhyrchu ynni adnewyddadwy drwy amrywiaeth o dechnolegau, ar y tir ac ar y môr, y dylid manteisio arnynt i'r eithaf er mwyn helpu i gyflawni'r targedau. Testun o dan Bolisi 24	Cryfhawyd testun asesu Amcan 6 ar gyfer Polisi 24 yr ACI. Dim newidiadau i Bolisiau 18 a 32.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
		eu diwygio er mwyn sicrhau y caiff safleoedd lle mae ceblau yn cyrraedd y tir ar gyfer datblygiadau ynni adnewyddadwy ar y môr eu hystyried ym mhob cynllun datblygu.	Mae'r testun newydd mewn coch:- Mae gan y system gynllunio rôl bwysig i'w chwarae wrth gefnogi ynni adnewyddadwy a charbon isel a sicrhau bod y Gogledd yn chwarae ei ran wrth ddatgarboneiddio cymdeithas. Mae gan y rhanbarth gryn botensial i gynhyrchu ynni gwynt, solar a morol ac mae ganddo'r potensial i chwarae rôl barhaus wrth gynhyrchu ynni o ynni niwclear. Hefyd mae cyfle ledled y rhanbarth i gynhyrchu hydrogen er mwyn sicrhau capasiti storio ynni a ffynhonnell tanwydd trafnidiaeth ar gyfer coridor yr A55, Porthladd Caergybi a chymunedau gwledig. Mae nifer o gyfleoedd ar gyfer datblygiadau ynni adnewyddadwy ar y môr yn yr ardal hon a rôl cynlluniau datblygu yw galluogi datblygiadau priodol ar y tir, gan gynnwys safleoedd lle mae ceblau yn cyrraedd y tir. Testun o dan Bolisi 32 Mae'r testun newydd mewn coch:- Lleolir rhai datblygiadau yn yr amgylchedd morol, a rôl Cymru'r Dyfodol a chynlluniau cynlluniau datblygu eraill yw galluogi datblygiadau ar y tir priodol er mwyn cefnogi cynlluniau o'r fath, gan gynnwys safleoedd lle mae ceblau yn cyrraedd y tir.	
17	Dylai Cymru'r Dyfodol gynnwys datganiad clir mai dyma haen uchaf y cynllun datblygu a bod yn rhaid asesu Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol	Derbyn Mae Pennod 1 o dan y pennawd 'Beth yw'r ddogfen hon?' eisoes yn nodi mai "Cymru'r Dyfodol yw'r haen uchaf o gynllun datblygu". Er mwyn pwysleisio'r pwynt hwn, caiff ei ailddatgan ym Mhennod 1 o dan y pennawd 'system a arweinir gan gynllun'.	Pennod 1 o dan y pennawd 'System a arweinir gan gynllun' Mae'r testun newydd mewn coch:- Drwy lunio Cymru'r Dyfodol mae Llywodraeth Cymru yn cyfrannu haen genedlaethol y cynllun datblygu. Hon yw'r haen uchaf o gynllun datblygu. Mae Cynlluniau Datblygu Strategol yn ymdrin â materion ar lefel ranbarthol ac isranbarthol ac mae Cynlluniau Datblygu Lleol yn ystyried materion ar lefel leol.	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
	arfaethedig yn ei erbyn.	O ran Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol, ychwanegir testun o dan Bolisiau 17 a 18 o dan y pennawd 'Datblygiadau' er mwyn cadarnhau y penderfynir at Ddatblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol yn unol â Cymru'r Dyfodol.	Testun o dan Bolisiau 17 a 18 o dan y pennawd 'Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol' Mae'r testun newydd mewn coch:- Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol: Ystyrir bod cynigion ar gyfer datblygiadau ynni mawr yn Ddatblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol a Gweinidogion Cymru sy'n penderfynu arnynt. Awdurdodau cynllunio lleol sy'n penderfynu ar gynigion islaw'r trothwy ar gyfer Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol. Fel y nodir mewn deddfwriaeth, mae'n rhaid penderfynu ar geisiadau ar gyfer Datblygiadau o Arwyddocâd Cenedlaethol yn unol â Cymru'r Dyfodol, sef cynllun datblygu cenedlaethol Cymru.	
19	Dylai Llywodraeth Cymru egluro ei rôl o ran gwella cysylltedd rhwng gogledd a de Cymru a chysylltiadau trafnidiaeth rhyng-ranbarthol eraill o bwysigrwydd cenedlaethol. Dylai hyn hefyd fynd i'r afael â chysylltedd rhwng y dwyrain a'r gorllewin yng ngogledd a de	Derbyn Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi drafft cyntaf Strategaeth Drafnidiaeth newydd Cymru, Llwybr Newydd, er mwyn ymgynghori arni. Mae'r strategaeth yn nodi gweledigaeth, blaenoriaethau a chanlyniadau dymunol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwella cysylltedd ledled Cymru Mae Cymru'r Dyfodol yn nodi sut y bydd Llywodraeth Cymru yn cefnogi cysylltedd cenedlaethol a rhanbarthol ac yn buddsoddi yn y gwaith o'i wella. Ychwanegir testun er mwyn egluro sut y bydd hyn yn gwella cysylltedd rhwng y gogledd a'r de a rhwng y dwyrain a'r gorllewin. Mae	Testun o dan Bolisiau 11 a 12 Mae'r testun newydd mewn coch:- Teithio yng Nghymru Mae'r polisiau cysylltedd cenedlaethol a rhanbarthol yn nodi'r mesurau y bydd Llywodraeth Cymru yn eu cefnogi ac yn buddsoddi ynddynt er mwyn gwella cysylltedd. Bydd y mesurau hyn yn gwella cysylltedd rhwng y gogledd a'r de, yn ogystal â chysylltedd rhwng y dwyrain a'r gorllewin yn y gogledd, y de a'r canolbarth. Nod Llywodraeth Cymru yw lleihau'r angen i deithio, yn enwedig mewn cerbydau preifat, a chefnogi newid dulliau teithio i gerdded, beicio a defnyddio trafnidiaeth gyhoeddus. Mae'r hierarchaeth trafnidiaeth gynaliadwy ym Mholisi Cynllunio Cymru, sy'n blaenoriaethu teithio llesol a thrafnidiaeth gyhoeddus, yn egwyddor sylfaenol gan Lywodraeth Cymru sy'n sail i Cymru'r Dyfodol.	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
	Cymru fel ei gilydd.	hyn yn cynnwys ailagor llinellau rheilffordd a gorsafoedd trenau, gwella'r rhwydwaith ffyrdd strategol a datblygu'r Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol. Ceir rhagor o fanylion yn y fersiwn ddrafft o Strategaeth Drafnidiaeth Cymru.	Mapio Datblygiadau ar Goridau Strategol a Datblygiadau Metro o dan Bolisiau 11 a 12 Dileu'r map ac, yn ei le, roi Ffigurau 3 a 4 o Rheilffordd i Gymru – Diwallu anghenion Cenedlaethau'r Dyfodol: https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2019-09/rheilffordd-i-gymru-yr-achos-dros-ddatganoli.pdf Dylid cynnwys y testun ar y mapiau hyn er mwyn dangos y camau manwl sy'n cael eu cymryd i wella cysylltedd ar y rhwydwaith rheilffyrdd a thrwy brosiectau Metro. Hefyd, dylid nodi'r glir fod y rhain yn dod o Rheilffordd i Gymru – Diwallu Anghenion Cenedlaethau'r Dyfodol.	
20	Dylai'r testun sy'n ategu Polisi 9 – Rhwydweithiau Ecolegol Cadarn a Seilwaith Gwyrdd nodi rhywogaethau a chynefinoedd adran 7 fel sbardunau posibl ar gyfer creu ac adfer cynefinoedd.	Derbyn Cyfeirir at swyddogaeth a rôl rhywogaethau a chynefinoedd Adran 7 yn y testun ategol i Bolisi 9.	Testun o dan Bolisi 9 Mae'r testun newydd mewn coch:- Mae angen ehangu safleoedd dynodedig a chreu cysylltiadau rhyngddynt er mwyn cynyddu gallu rhywogaethau ac ecosystemau i addasu i bwysau newid yn yr hinsawdd a llygredd. Er bod safleoedd a ddiogelir yn hynod bwysig i gadernid hirdymor ein hecosystemau, ni ddylid eu hystyried yn ynysoedd o fewn y dirwedd, ond yn hytrach dylent ffurfio nodau rhwydweithiau ecolegol cadarn a swyddogaethol mawr a seilwaith gwyrdd. Yn y cyd-destun hwn, mae'r rhywogaethau a'r cynefinoedd o bwys mawr a nodwyd o dan Adran 7 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 yn sbardun allweddol i adfer a chreu cynefinoedd.	Nid oes angen newid.
24	Dylai Cymru'r Dyfodol gynnwys datganiad ar rôl Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol	Derbyn Gellir egluro rôl Parciau Cenedlaethol wrth baratoi Cynlluniau Datblygu Strategol (CDSau) yn Cymru'r Dyfodol.	Ychwanegir testun o dan Bolisi 19 ar ôl yr adran sy'n dwyn y teitl 'Cydb berthnasau Trawsffiniol' Mae'r testun newydd mewn coch:- Parciau Cenedlaethol	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
	wrth baratoi cynlluniau datblygu strategol a dylai Llywodraeth Cymru fynd i'r afael â'r goblygiadau o ran adnoddau.	Mae'r Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) a'r Rheoliadau cysylltiedig ar gyfer Sefydlu Cyd-bwyllgorau Corfforedig yn nodi y bydd Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yn aelod o'r priod Gyd-bwyllgor Corfforedig ac yn cael pleidleisio wrth baratoi CDS. Mater i'r Cyd-bwyllgor Corfforedig fydd penderfynu ar y cyfraniad ariannol gan bob prif gyngor (gan gynnwys Awdurdod Parc Cenedlaethol) fel rhan o'r gyllideb ar gyfer pob CDS/Cyd-bwyllgor Corfforedig perthnasol. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol sy'n ategu'r Rheoliadau ar gyfer Sefydlu Cyd-bwyllgorau Corfforedig yn nodi goblygiadau cost paratoi CDS. Mae hyn yn seiliedig ar Asesiad Effaith Rheoleiddiol Deddf Cynllunio Cymru 2015, (a ddiweddarwyd er mwyn ystyried y cynnydd perthnasol mewn costau).	Mae Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yn endidau cynllunio unigryw gyda chylch gwaith penodol i adlewyrchu nodweddion unigryw eu hardaloedd. Mae Parciau Cenedlaethol wrth wraidd Rhwydweithiau ecolegol cadarn ac mae ganddynt rôl allweddol i'w chwarae mewn Cynlluniau Datblygu Strategol fel rhan o'r gwaith o reoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy, diogelu treftadaeth ddiwylliannol Cymru a hyrwyddo iechyd a llesiant. Mae polisiâu Cymru'r Dyfodol yn parchu swyddogaethau Parciau Cenedlaethol o ran eu dibenion statudol. Ar lefel ranbarthol, lle y caiff Awdurdodau Parciau Cenedlaethol eu hystyried yng nghyd-destun ranbarthol gofodol ehangach, mae'n rhaid i'w dyletswydd statudol lywio Cynlluniau Datblygu Strategol. Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi'r cyd-destun polisi cynllunio ehangach ar gyfer Parciau Cenedlaethol.	
Newidiadau Pellach				
Rh if	Rhan o'r Cynllun		Y newid a gynigir	
1	Drwy'r ddogfen		Diwygio'r testun er mwyn adlewyrchu'r newid o 'Newid yn yr Hinsawdd' i 'Argyfwng Hinsawdd'.	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
2	Drwy'r ddogfen		Diweddaru'r graffigwaith a'r mapiau gan gynnwys penawdau newydd, esboniad gwell, newidiadau gweledol a dileu graffigwaith diangen.	Nid oes angen newid.
3	Drwy'r ddogfen		Cywiro gwallau drafftio a chysodi; gwelliannau gramadegol, geiriol a chyflwyniadol; diweddaru terminoleg a statws dogfennau; diweddaru cyfeiriadau; gwella cyflwyniadau gweledol; rhifo'r meini prawf mewn polisïau; a newidiadau drafftio terfynol eraill o'r fath.	Nid oes angen newid.
4	Cyflwyniad o dan y pennawd - 'Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd o Cymru'r Dyfodol'		Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd Cymru'r Dyfodol O dan Erthygl 6 o'r Gyfarwydddeb Cynefinoedd (a Rheoliad 105 o'r Rheoliadau Cynefinoedd), mae angen Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd lle y gallai cynllun neu brosiect effeithio ar safleoedd sy'n rhan o'r Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol (a elwid gynt yn Safleoedd Natura 2000 cyn y diwygiadau a wnaed i'r Rheoliadau Cynefinoedd a Rhywogaethau (Diwygio) (Ymadael â'r UE) 2019). Yn unol â pholisi cynllunio, rydym wedi cynnwys safleoedd Ramsar yn yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd. Mae Polisi Cynllunio Cymru a Nodyn Cyngor Technegol 5 hefyd yn darparu canllawiau mewn perthynas â safleoedd Natura 2000 sy'n rhan o'r Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol a safleoedd Ramsar, gan gynnwys gwrthod datblygiadau lle mae effeithiau andwyol ar y nodweddion y mae safle wedi'i ddynodi ar eu cyfer. Mae mesurau lliniaru penodol wedi'u datblygu yn yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd a fydd yn rhoi arweiniad cryf i gynlluniau a phrosiectau haen is (gweler tabl 6 ac Atodiad A i'r adroddiad ar yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd). Nid yw Cymru'r Dyfodol yn cefnogi cynlluniau na phrosiectau haen is lle na ellir diystyru'r posibilrwydd y bydd effeithiau andwyol ar gyfanrwydd safle. Bydd angen i waith datblygu ar gam haen is cynllun neu brosiect ddangos nad oes unrhyw effeithiau andwyol ar nodweddion dynodedig safle Natura 2000 sy'n rhan o'r Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol na safle Ramsar, ac nid yw Cymru'r Dyfodol yn cefnogi cynlluniau na phrosiectau haen is, os na ellir dod i'r casgliad hwn, ni ellir cymeradwyo cynlluniau na phrosiectau haen is	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
			(ac eithrio pan nad oes unrhyw atebion amgen llai niweidiol a bod Rhesymau Hanfodol Er Budd Cyhoeddus Tra Phwysig wedi'u dangos a bod mesurau cydbwysu priodol wedi'u sicrhau). Felly, mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i ganfyddiadau'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd gael eu hystyried wrth baratoi a gweithredu pob Cynllun Datblygu Strategol a Lleol. Daw'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd i'r casgliad, gan dybio y caiff canfyddiadau'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd eu mabwysiadu ar raddfeydd cynlluniau neu brosiectau haen is, y gellir osgoi effeithiau andwyol ar gyfanrwydd safleoedd Natura 2000 sy'n rhan o'r Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol a safleoedd Ramsar o ganlyniad i roi'r polisiau yn Cymru'r Dyfodol ar waith.	
5	Testun o dan Bolisi 3		Dylai datblygiadau fod yn effeithlon o ran adnoddau ac adlewyrchu egwyddorion economi gylchol. Mae pwerau prynu gorfodol ar gael i'r sector cyhoeddus gydgasglu tir a, lle y bo angen, fe'u defnyddir i gefnogi'r gwaith o gyflawni twf trefol ac adfywio.	Nid oes angen newid.
6	Polisi 12 – Cysylltedd Rhanbarthol		Polisi 12 – Cysylltedd Rhanbarthol - Teithio Llesol – Blaenoriaethu cerdded a beicio wrth deithio'n lleol erwy-gefnogi'r. Byddwn yn cefnogi'r gwaith o roi'r Ddeddf Teithio Llesol ar waith er mwyn creu rhwydweithiau cynhwysfawr o lwybrau cerdded a beicio lleol sy'n cysylltu lleoedd y mae angen i bobl eu cyrraedd at ddibenion teithiau-pob dydd. - Bysiau – Gwella'r fframwaith deddfwriaethol ar gyfer cynllunio a darparu gwasanaethau bysiau lleol ae. Byddwn yn buddsoddi yn y gwaith o ddatblygu rhwydweithiau bysiau rhanbarthol a lleol integredig er mwyn cynyddu nifer y teithiau ar fysiau a gwella mynediad ar fws i ystod ehangach o gyrchfannau. - Metros – Datblygu Metro'r De-ddwyrain, Metro'r De-orllewin a Metro'r Gogledd i greu. Byddwn yn creu systemau trafnidiaeth	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
			integredig newydd sy'n darparu gwasanaethau unedig amlach a chyflymach gan ddefnyddio trenau, bysiau a rheilffyrdd ysgafn.	
7	Testun o dan Bolisiau 11 a 12		Mae'r newidiadau i'r ffordd y gwnaeth pobl deithio o amgylch trefi a dinasoedd yn ystod pandemig COVID-19 yn arwydd o'r awydd potensial cyffredinol i leihau ein defnydd o geir a neilltuo mwy o le i gerdded a beicio. Rydym yn bwriadu cyflwyno cyflymder diofyn cenedlaethol o 20mya ar ffyrdd cyfyngedig erbyn mis Ebrill 2023 Byddwn hefyd yn cyflwyno terfyn cyflymder diofyn newydd o 20 mya ar gyfer y rhan fwyaf o strydoedd.	Nid oes angen newid.
8	Polisi 13 – Cefnogi Cyfathrebu Digidol		Dylai Cynlluniau Datblygu gynnwys polisiau sy'n cefnogi'r gofyniad hwn.	Nid oes angen newid.
9	Testun o dan Bolisi 13		Bydd 'galluogrwydd gigabit' yn rhoi rhywfaint o hyblygrwydd i ddatblygwyr ynglŷn â'r math o dechnoleg a ddefnyddir; ffeibr fydd hyn, yn ôl pob tebyg. Ffeibr fydd 'galluogrwydd gigabit' fel rheol, ond gallai hefyd gynnwys mynediad diwifr sefydlog. Yn achos ffeibr, bydd yn golygu y bydd angen i'r datblygwr osod dwythellau tanddaearol er mwyn galluogi'r darparwr cyfathrebu i osod ffeibr er mwyn cysylltu'n hawdd â thrigolion a busnesau , ac yn achos seilwaith diwifr sefydlog gall fod angen i'r darparwr cyfathrebu godi mast a/neu osod antenau bach. Mae hyn yn dileu'r angen i wneud gwaith ôl-weithredol ar safleoedd datblygu yn y dyfodol agos er mwyn darparu ar gyfer ffeibr neu dechnolegau newydd newydd sy'n dod i'r amlwg.	Nid oes angen newid.
10	Testun o dan Bolisiau 17 a 18		O safbwynt llesiant, hoffai Llywodraeth Cymru mae Llywodraeth Cymru yn awyddus i weld cymaint â phosibl o ynni adnewyddadwy yn cael ei gynhyrchu a'i ddefnyddio'n lleol.....	Nid oes angen newid.
11	Polisi 18 – Datblygiadau Ynni Adnewyddadwy a		3. Nid oes unrhyw effeithiau andwyol ar gyfanrwydd safleoedd a ddynodwyd yn Rhyngwladol (gan gynnwys safleoedd sy'n rhan o'r Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol a safleoedd Ramsar) a'r nodweddion y'u dynodwyd ar eu cyfer (ac eithrio pan nad oes unrhyw	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
	Charbon Isel o Arwyddocâd Cenedlaethol – meini prawf ychwanegol a newid i faen prawf 3. <i>(Mae'r newid hwn yn ymdrin â'r mater a drafodwyd yn Adroddiad y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig ar dudalen 18 sy'n ymwneud â maen prawf 3 o bolisi 18, nad yw'n cael ei godi yn yr un o'r 26 o argymhellion).</i>		<i>atebion amgen a bod Rhesymau Hanfodol er Budd Cyhoeddus Tra Phwysig wedi'u dangos a bod mesurau cydbwysu priodol wedi'u sicrhau);</i> 4. Nid oes unrhyw effeithiau andwyol annerbyniol ar safleoedd rhyngwladol na chenedlaethol cenedlaethol a ddynodwyd yn statudol at ddibenion cadwraeth natur (na'r nodweddion y'u dynodwyd ar eu cyfer), cynefinoedd na rhywogaethau gwarchodedig;	
12	Testun o dan Bolisiau 17 a 18		Ailosod y testun i ddarllen:- Mae polisi 17 yn cydnabod y doreth o dechnolegau ynni adnewyddadwy sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg a all gyfrannu at ein targedau ynni a datgarboneiddio. Mae hefyd yn dangos cefnogaeth mewn egwyddor Llywodraeth Cymru i bob prosiect a thechnoleg ynni adnewyddadwy. Dylai cynigion sicrhau na fydd y datblygiad yn cael unrhyw effaith andwyol annerbyniol sylweddol ar yr amgylchedd naturiol a'r cymunedau lleol o'i amgylch ac y bydd yn dod â manteision cymdeithasol, amgylcheddol, diwylliannol ac economaidd.	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
13	Testun o dan Bolisi 19 o dan y pennawd – 'Cynlluniau Datblygu Strategol a Chanlyniadau Cymru'r Dyfodol'		Ychwanegu at y paragraff olaf yn y golofn gyntaf:- Wrth reoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy, mae'n rhaid i Gynlluniau Datblygu Strategol a Lleol sicrhau bod materion sy'n ymwneud â chapasiti amgylcheddol, wedi cael eu hasesu a'u hystyried yn llawn, er enghraifft, nad eir y tu hwnt i gapasiti amgylcheddol ar gyfer maethynnau a materion eraill sy'n ymwneud ag ansawdd dŵr. Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi'r cyd-destun polisi ar gyfer bioamrywiaeth a rhwydweithiau ecolegol.	Mân ddiweddariad i destun asesiad P19 ar gyfer Acan ACI 17 ond dim newid i'r sgôr.
14	Testun o dan Bolisiau 22 a 34		Testun o dan Bolisi 22 Dylai penderfyniadau strategol ar leoliad datblygiadau, gwasanaethau allweddol a seilwaith gefnogi ardaloedd adeiledig presennol a chael eu gwneud yn rhanbarthol, gan sicrhau eu bod wedi'u lleoli yn y lleoliadau mwyaf hygyrch a chynaliadwy, eu bod yn cefnogi camau gweithredu i fynd i'r afael ag anghydraddoldeb ac amddifadedd a'u bod yn gwella cysylltiadau ag ardaloedd cyfagos yn Lloegr. Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi'r cyd-destun polisi ar gyfer sefydlu lleiniau glas. Cyn llunio Cynllun Datblygu Strategol, dylid trin yr ardaloedd a ddangosir i'w hystyried ar gyfer lleiniau glas fel petaent wedi'u dynodi'n lleiniau glas gan y Cynllun Datblygu Strategol. Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi'r amgylchiadau a'r mathau cyfyngedig o waith datblygu a all fod yn briodol mewn lleiniau glas a dylid cymhwyso hyn at ardaloedd a nodwyd i'w hystyried ar gyfer lleiniau glas. Testun o dan Bolisi 34 Dylai penderfyniadau strategol ar leoliad datblygiadau, gwasanaethau allweddol a seilwaith gefnogi ardaloedd adeiledig presennol a chael eu gwneud yn rhanbarthol, gan sicrhau eu bod wedi'u lleoli yn y lleoliadau mwyaf hygyrch a chynaliadwy, eu bod yn cefnogi camau gweithredu i fynd i'r afael ag anghydraddoldeb ac	Nid oes angen newid.

Argymhelliad / Casgliad		Ymateb Llywodraeth Cymru		Oes angen asesiad pellach?
		Derbyn / Gwrthod	Y Newid a Wnaed	ACI
			amddifadedd a'u bod yn gwella cysylltiadau ag ardaloedd cyfagos yn Lloegr. Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi'r cyd-destun polisi ar gyfer sefydlu lleiniau glas. Cyn llunio Cynllun Datblygu Strategol, dylid trin yr ardaloedd a ddangosir i'w hystyried ar gyfer lleiniau glas fel petaent wedi'u dynodi'n lleiniau glas gan y Cynllun Datblygu Strategol. Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi'r amgylchiadau a'r mathau cyfyngedig o waith datblygu a all fod yn briodol mewn lleiniau glas a dylid cymhwyso hyn at ardaloedd a nodwyd i'w hystyried ar gyfer lleiniau glas.	
15	Testun o dan bolisi 24		Lleolir y safle ym Mharc Cenedlaethol Eryri a dylai unrhyw waith datblygu mawr yma ddilyn yr egwyddorion ym Mholisi Cynllunio Cymru. Ar y cam cynllunio manwl, bydd byddai angen ystyried y dyluniad a'r effaith ar amgylchedd a thirwedd y Parc Cenedlaethol, gan gynnwys camau lliniaru posibl	

Atodiad C Ymatebion Ymgynghori i Adroddiad Interim yr ACI (Opsionau a Ffefrir)

Cwestiwn 1a

A oes gennych sylwadau ynglŷn â chanfyddiadau'r Adroddiad Interim yr Arfarniad o Gynaliadwyedd Integredig?

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
1	Oes	We note that the purpose of the interim ISA report includes the recognition of the role and influence of other stakeholders including health boards and public health agencies. PHW support the inclusion of health in determining the development of the preferred option. We would underline the importance of health and wellbeing as being a fundamental theme in the planning system and cannot be divorced in setting future plans in place. We are encouraged with the findings that strongly endorse this factor. PHW therefore must be included as an important consultee in any finalised framework.	Mae'r sylwadau wedi cael eu nodi a byddwn yn parhau i ymgysylltu ag lechyd Cyhoeddus Cymru wrth i'r gwaith ar y FfDC fynd rhagddo.
2	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
3	Oes	The structure and findings of the Integrated Sustainability Appraisal (ISA) are generally supported. The appendix B is helpful in summarising the stages of refining questions and findings. Listing documents is useful and demonstrates the breadth of existing material this plan needs to consider initially. However, making that critical link between key issues and outcomes/recommendations is vital. Whilst this is one of several stages in a longer, detailed process, the narrative and justification behind the conclusions could be enhanced within the ISA. The high-level nature of the assessment can be difficult to scrutinise in detail, in particular how conclusions have been reached between the assessment of different options. Whilst this is meant to be an objective assessment with a clear process to be followed, the spatial dimension, which is critical to this plan's success, is lacking. For example, mapping out different topics/issues which add a dimension to understanding the variations between options. There appears to be little reference to a number of factors including cross border linkages, City and Growth Deals; North Wales Economic Ambitions Board and impacts on National Parks and	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a fydd yn cynnwys mwy o fanylion gofodol gan gynnwys ar bolisiau a phrosiectau. Ymhelaethir ar y ffordd mae'r broses o asesu'r opsiynau wedi arwain at ddewis yr opsiwn a ffefrir yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a fydd yn ategu'r FfDC drafft. Nodir bod cysylltiadau trawsffiniol, Bargeinion Dinesig a Thwf ac ati, eisoes wedi cael eu cynnwys yn Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Bydd y FfDC yn edrych ar Loegr, Iwerddon a Gogledd Iwerddon er mwyn nodi a manteisio ar unrhyw gyfleoedd trawsffiniol. Cafodd effeithiau posibl pob opsiwn eu hystyried gymaint â phosibl ar y cam hwn, gan weithredu mewn ffordd ragofalus. Pan fydd polisiau manylach pellach, a mynegiant gofodol y polisiau hynny, wedi cael eu datblygu, bydd hi'n bosibl cynnig mwy o sicrwydd o ran y broses asesu. Caiff pob sgôr ei chyfiawnhau yn Atodiad C i Adroddiad Interim yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		relationship to other policies for example Welsh Language, Children, Equalities and Active Travel. The only negative impacts are identified in Option 1, the economic/market-driven approach. This approach could be interpreted somewhat unfairly that an economic-driven approach would be harmful to the environment, whereas an environmental-driven approach (e.g. Options 3 or 4) would not be harmful to the economy? This appears to overlook the fact that there is more to an economic/market-led option than environmental harm. It should also take into account that there are regulations and other strategies that could provide the checks and balances to mitigate some of the perceived harms.	
4	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
5	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
6	Heb ateb	No Comment	
7	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
8	Nac Oes	No Comment	
9	Oes	This report is, in Terry Pratchett's perceptive phrase, 'A write-only' document, that will be read only by people who are paid to read it.	Mae'r ddogfen wedi'i chyhoeddi ar-lein, sy'n golygu ei bod ar gael i'r cyhoedd. Bydd cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys Crynodeb Annhechnegol a fydd yn helpu i wneud y broses arfarnu a'r canfyddiadau yn haws eu deall ac yn symlach.
10	Nac Oes	No Comment	
11	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
12	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
13	Nac Oes	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
14	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
15	Oes	In order that change is effectively undertaken all levels of government and other public funded organisations need to demonstrate good management Independent management accreditation is required to achieve this Thank you	Nid yw'r sylw hwn yn uniongyrchol berthnasol i'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.
16	Oes	The Vision and Objectives are too general, and lacking in spatial detail, to enable a meaningful impact assessment at this stage.	Mae'r sylw hwn wedi cael ei nodi. Caiff ystyriaeth bellach ei rhoi i Weledigaeth ac Amcanion y FfDC yng nghyddestun Polisi Cynllunio Cymru a ph'un a ddylent gael eu disodli gan un datganiad o Egwyddorion a Chanlyniadau Cynllunio. Byddai hyn yn rhoi eglurder a chysondeb, yn lleihau cymhlethdod ac yn golygu bod modd sicrhau bod gan y FfDC ffocws gofodol llawer cliriach.
17	Oes	Not enough information contained in the document to give a comprehensive response. Overall the document was difficult to follow and interpret for Town and Community Councils. The numerous attachments and appendices made the document very un-user friendly.	Bwriedir i'r ddogfen hon fod mor hawdd i'w defnyddio â phosibl, gan ddarparu arfarniad lefel uchel o Opsiynau'r FfDC ar yr un pryd. Bydd cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys Crynodeb Annhechnegol a fydd yn helpu i wneud proses a chanfyddiadau'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn haws eu deall ac yn symlach. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion gofodol, gan gynnwys ar bolisiâu a phrosiectau.
18	Nac Oes	No Comment	
19	Nac Oes	No Comment	
20	Oes	Undertaking the statutory assessments such as the sustainability appraisal when producing a development plan can be complicated and very technical. The integrated method used for the NDF appears clear and is relatively easy to understand. The fact it is an integrated appraisal also means the evolution of each stage of the process can be seen and therefore the different iterations can be understood.	Wedi'i nodi.
21	Nac Oes	No Comment	
22	Nac Oes	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
23	Oes	Firstly, the consultation itself is complex, you need to be able to cross reference a number of key documents all of which have been written by professionals, in itself this consultation does not invite any real degree of scrutiny by the layman. The ISA states 'where the NDF identifies that new nationally important infrastructure is required, the planning system will play an important role in helping to support the delivery of this infrastructure' with which we agree. It also goes onto state the principle aim is to 'provide for a high level of protection of the environment and to contribute to the integration of environmental considerations into the preparation and adoption of plans and programmes with a view to promoting sustainable development' these seem to be mutually conflicting. How can this be reconciled?	Mae'r ddogfen wedi'i chyhoeddi ar-lein, sy'n golygu ei bod ar gael i'r cyhoedd. Bydd cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys Crynodeb Annhechnegol a fydd yn helpu i wneud y broses arfarnu a'r canfyddiadau yn haws eu deall ac yn symlach. Bydd y broses iteraidd yn helpu i sicrhau bod seilwaith priodol yn cael ei osod mewn lleoliadau sy'n osgoi effeithiau andwyol sylweddol ar asedau amgylcheddol yn unol â hierarchaeth osgoi > lliniaru > gwneud iawn. Defnyddir dull gweithredu cyfannol ym mhob achos a, lle y darperir seilwaith newydd, gall gynnig cyfleoedd i wella trefniadau i amddiffyn a gwella asedau lleol. Caiff hyn ei ystyried ymhellach yn iteriad nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a'r FfDC.
24	Nac Oes	Support the methodology and the conclusions.	Wedi'i nodi.
25	Nac Oes	Support the methodology and the conclusions.	Wedi'i nodi.
26	Heb lenwi'r ffurflen	It is not clear whether the ISA interim report was informed by the Issues paper (at appendix A of the consultation document), or whether the ISA Framework and Objectives were informed by a review of plans, policies and programmes and national scale evidence base such as the National Indicators for Wales, Wellbeing of Wales statistics, Future Trends report and the State of Natural Resources Report (SoNaRR). The Integrated Sustainability Appraisal (ISA) interim report appears to be limited as far as it relates to the analysis on renewable energy, despite renewable energy being a core component across the alternative options appraised, and a 'central theme' of the Preferred Strategy. Although the legal target under the Environment Act to reduce emissions by a minimum of 80% by 2050 is referred to as a 'key driver' which all development plans should support, relevance at the national scale is not recognised. The Future Trends report (https://gov.wales/statistics-and-research/future-trends/?lang=en) recognises that "Wales will require a major decarbonisation of energy generation" to meet the "challenging" targets, and that "Wales has great untapped growth potential to generate energy". These are strategic challenges that need a strategic response in the NDF and should under-pin the 'needs case' that the NDF should articulate to provide a positive planning platform for development.	Ni chafodd y papur Materion ac Opsiynau ei gwblhau'n derfynol nes i Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig gael ei gwblhau'n derfynol a dilynwyd proses iteraidd drwy'r amser. Felly, cafodd y papur Materion ac Opsiynau ei lywio gan waith i adolygu cynlluniau, polisïau a rhaglenni a'r llinell sylfaen amgylcheddol, yn ogystal â'r sail dystiolaeth sy'n dod i'r amlwg. Dilynwyd proses iteraidd mewn perthynas â hyn hefyd. Mae astudiaethau cefndirol eraill yn cael eu cynnal hefyd, a fydd yn llywio'r FfDC drafft a'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod pwysigrwydd ynni adnewyddadwy er mwyn cyflawni ei hamcanion o ran datgarboneiddio ac ynni (yn ogystal ag amcanion eraill). Mae gan y FfDC rôl bwysig i'w chwarae i sicrhau bod y system gynllunio yn gwneud cyfraniad cadarnhaol i ddatblygu ynni adnewyddadwy. Mae'r FfDC, ynghyd â'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, wedi cael eu llywio gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Byddant yn destun proses

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		It is noted that there has been analysis of the Ways of Working under the Wellbeing of Future Generations Act as it relates to the process of undertaking the ISA. This is insightful, though perhaps a more impactful way of applying the Ways of Working would be to consider relevance to the development of the Preferred Strategy and Objectives. For example, do the Objectives sufficiently address the longer term considerations, such as decarbonisation targets, and infrastructure planning?; do the Objectives sufficiently consider the national scale problems that need to be avoided?; do the Objectives sufficiently integrate the relevant national infrastructure planning considerations?; is the process of developing the NDF collaborative and involving?	ymgynggori, ynghyd â gwaith ymgysylltu arall ar lefelau amrywiol, ar bob cam ac ystyrir eu bod yn gydweithredol ac yn gyfranogol. Mae manylion y gwaith ymgysylltu sydd wedi cael ei wneud a gwaith yn y dyfodol ar gael yma: https://gweddi.gov.wales/topics/planning/national-development-framework-for-wales/getting-involved/?skip=1&lang=cy
27	Oes	In proposing and delivering infrastructure projects public bodies must comply with the Biodiversity Duty under Section 6 of the Environment (Wales) Act and Ministers with the Duty under Section 7. NDF objectives need to reflect this. (Q1a; Q3a) It is not clear to us that environmental issues and data have been fully and appropriately assessed and that the requirements of the SEA Regulations have been met. A clear summary is needed identifying the NDF's interaction with environmental protection law and policy objectives and other plans and programmes. On the ISA Final Scoping Report To meet the purpose of the ISA as set out in 1.3.1. of the final scoping report, we think there needs to be specific reference to the Environment Act (Wales) and in particular the Section 7 Duty on Ministers and the Section 6 Duty that “.. public authorities must seek to maintain and enhance biodiversity so far as consistent with the proper exercise of their functions and in so doing promote the resilience of ecosystems.” And that “public authorities should embed the consideration of biodiversity and ecosystems into their early thinking and business planning” SoNaRR has been recognised as a key source but that Area Statements are barely mentioned. This seems extraordinary given that Area Statements are the spatial dimension of SMNR.	Mae crynodeb o'r ffordd y mae'r FfDC yn rhyngweithio â'r cynlluniau, y polisiâu a'r rhaglenni ar gael yn Atodiad C i Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig mewn modd sy'n bodloni gofynion y Gyfarwydddeb ar Asesiadau Amgylcheddol Strategol. Bydd cydymffurfiaeth â'r Gyfarwydddeb ar Asesiadau Amgylcheddol Strategol yn cael ei nodi'n gliriach yn Adroddiad Amgylcheddol yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig ar gyfer y FfDC drafft. Bydd angen i'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig gydymffurfio â Deddf yr Amgylchedd (Cymru) sydd wedi'i chynnwys yn yr adolygiad o gynlluniau, polisiâu a rhaglenni. Mae Atodiad C i Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn nodi: <i>“The emphasis of the duty is that the consideration of biodiversity and ecosystem are embedded in the early thinking of the development of the NDF. Capturing this duty as an integral part of the NDF development process will be essential.”</i> Mae Amcan 16 y FfDC yn adlewyrchu'r Ddyletswydd hon. Nid yw'r Datganiadau Ardal wedi'u cwblhau eto. Pan fyddant ar gael, byddant yn llywio'r FfDC a chânt eu hystyried yn yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig fel rhan o'r broses iteradd.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		There is no mention of the Welsh Government's Nature Recovery Action Plan https://www.biodiversitywales.org.uk/Nature-Recovery-Action-Plan On the ISA Interim Report – see comments under questions 4b and 5b	Mae'r Cynllun Gweithredu Adfer Natur wedi'i gynnwys yn yr adolygiad o gynlluniau, polisiau a rhaglenni. Caiff ei adlewyrchu hefyd mewn amcanion amrywiol, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud â bioamrywiaeth, ansawdd aer, dŵr, adnoddau naturiol, tirweddau, iechyd a'r perygl o lifogydd.
28	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
29	Heb ateb	N/A	
30	Oes	1a1 The Integrated Sustainability Appraisal document explains the over-arching requirements of the Well-being of Future Generation Act (WBFGA) and then selects (a) decarbonisation and climate change and (b) sustainable management of natural resources as the themes of two separate options, when in our opinion they are strands of foundation policy to protect living systems on planet Earth. Sustainable management of natural resources, i.e. limiting their use, itself is a form of brake on climate change. 1a2 The two other stated options are location-based, (a) a focus on existing areas of economic strength and (b) equal treatment for the whole of Wales. The focus on 'strong' areas is a homage to economic history and to times when exploitation of natural resources was normal, and those locational patterns are unrelated to the aims of the WBFGA, which itself forms an Integrated Sustainability Assessment. On the other hand the all-Wales option expands the process of site selection so much that it would not provide significant location guidance to planners 1a3 A fifth option was 'do nothing'. Evaluation of all five of these possibilities led to a conclusion that none was ideal and so aspects of all which appeared wholly positive were synthesized into a new 'preferred option'. 1a4 The WBFGA is law and therefore should be the foundation of all planning for future developments. This will require changes to the education of planners, to concentrate more on skills of evaluation and systems design, and to foster collaborative working with local communities. 1a5 The Integrated Sustainability Assessment for the NDF says little	Mae'r sylwadau ar Opsiynau'r FfDC wedi cael eu nodi. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wedi llywio'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn sylfaenol ac, felly, bydd yn llywio'r FfDC. Mae'r nodau a'r pum ffordd o weithio wedi llywio'r gwaith i ddatblygu'r FfDC hyd yma a bydd yn parhau i wneud hynny, ynghyd â gofynion deddfwriaethol eraill perthnasol, fel Deddf yr Amgylchedd (Cymru). Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau a bydd yn cynnig dealltwriaeth gliriach o ddulliau cyflawni. Wrth ddatblygu'r FfDC drafft, a gaiff ei lywio gan yr ymatebion a gyflwynwyd i'r ymgynghoriad hwn, mae'n bwysig ystyried sut mae gweledigaeth ac amcanion y FfDC yn llywio'r FfDC newydd ac yn cyflawni'r canlyniadau sydd eu hangen. Fel rhan o'r FfDC terfynol, caiff y cynllun ei fonitro er mwyn asesu ei effaith a chynnal adolygiad effeithiol o'i bolisiau a'i gynigion. Mae'r sylwadau ynghylch cydsynio i seilwaith wedi cael eu nodi. Caiff y FfDC ei baratoi yng nghyd-destun y trefniadau datganoli ar adeg ei baratoi. Os bydd y trefniadau hynny'n newid, bydd cwmplas y FfDC yn newid yn unol â hynny.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		about PROCESS or SCALE. What mechanisms will there be to activate the NDF? How are the appropriate scales for development to be decided? Calon Cymru Network understands that after adoption the NDF will have the force of law and will guide 'national scale' development. Strategic Development Plans and Local Plans sitting below the NDF would provide specific development frameworks tailored to local or sub-regional circumstances. Your attention is drawn to CNN's comments in response to the consultation on a revised PPW. If the policies sitting alongside the NDF are not wholly fit for purpose then the delivery of the NDF will be compromised 1a6 Calon Cymru suggests that all planning issues, including energy projects exceeding 50MW, and strategic road, rail, maritime and aviation developments, should be decided in Wales, although allowing for cross-border agreements for relevant energy and transport planning. 1a7 The Welsh Government should have final responsibility for infrastructure planning (energy projects, reservoirs, pipelines, transport networks, higher education establishments and acute care hospitals). Other development (employment, housing, community services) should be determined at unitary authority level, or in Strategic Development Plans combining all or part of appropriate local authorities, in CCN's view. 1a8 Community councils should have the right to propose and organise a local vote on developments to counteract local economic and social decline. 1a9 In essence, we suggest that we should use the WBFGA as the framework for national development. 1a10 Planners' education should be expanded to concentrate more on skills of system design and system protection, and on the evaluation of complex factors. Collaborative working - part of the five ways of working - between tiers of local government, and with stakeholder organisations, should be the norm.	Ystyrir bod y sylwadau eraill a wnaed yn cyfeirio at faterion ehangach mewn perthynas â'r system gynllunio gan mai cynllun datblygu statudol sy'n amlinellu materion cenedlaethol fydd y FfDC. Mae materion fel hyfforddiant i gynllunwyr, cydweithio a mewnbwn lleol i gynigion datblygu yn faterion nad ydynt wedi'u heithrio gan y FfDC ac nid ydynt chwaith yn dod o dan gwmpas y FfDC i'w hystyried wrth ei baratoi.
31	Nac Oes	N/A	
32	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
33	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
34	Heb lenwi'r ffurflen	We have no comments to make at this time.	Wedi'i nodi.
35	Nac oes	No Comment	
36	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
37	Oes	National Park Wales are in broad agreement with the findings of the ISA and have no substantive comments to make.	Wedi'i nodi.
38	Oes	Deploying SMR's would be beneficial to the communities surrounding the existing Magnox sites. The early Magnox reactors were constructed in sparsely populated remote areas of the UK. As a result of this the local communities expanded and became dependent on the nuclear power stations as major employers. As they are closing and being decommissioned it is evident that the communities are suffering in terms of good quality skilled and well paid jobs. By deploying SMR's at these locations it would prove to be a huge boost for the communities and secure long term jobs for decades to come. An SMR would benefit local schools, technical colleges and universities with generations to come having an opportunity to take up apprenticeship's or engineering degrees to work at the sites. For the staff and contractors at Trawsfynydd there may be an opportunities to utilise the training facilities set up for the Wylfa Newydd Nuclear power station. These facilities are geographically close to each site.	Wedi'i nodi. Caiff polisi ei gynnwys yn y FfDC Drafft mewn perthynas â chynhyrchu ynni yng ngogledd Cymru. Bydd y FfDC drafft yn cyfeirio at y potensial i osod adweithydd modiwlwr bach ar safle Trawsfynydd a bydd yn nodi'r buddiannau economaidd y gallai hyn eu cynnig i'r rhanbarth.
39	Oes	As a general comment, the structure of, and rationale for, the NDF is unclear, on the basis of this document. It is stated that it will be a spatial plan for the next 20 years, whereas what is set out appears to be a rehashing of the "well-being goals" reformulated within PPW Ed.10, which itself is not a user-friendly document. There is nothing which will be helpful from the point of view of SDP preparation, which will be vitally important in terms of delivering a spatial agenda in practical terms.	Mae'r sylwadau ar strwythur a rhesymeg y FfDC wedi cael eu nodi. Caiff ystyriaeth bellach ei rhoi i'r FfDC drafft yng nghyd-destun Polisi Cynllunio Cymru, gan gynnwys p'un a ddylid cynnwys un datganiad o Egwyddorion a Chanlyniadau Cynllunio. Byddai hyn yn rhoi eglurder a chysondeb, yn lleihau cymhlethdod ac yn golygu bod modd sicrhau bod gan y FfDC ffocws gofodol llawer cliriach wrth amlinellu ei ddull gweithredu.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		Although sustainability appraisal is an accepted part of the process, it is questionable as to whether the resulting assessment of the relationship between the ISA and NDF options and objectives is so amorphous as to have a material effect in terms of development on the ground through the formulation of effective national policy, being as far removed as they are from the practicalities of local conditions.	Bydd y FfDC yn pennu'r cyfeiriad ar gyfer Cynlluniau Datblygu Strategol a Chynlluniau Datblygu Lleol, y bydd yn ofynnol iddynt gydymffurfio â'r FfDC. Bydd hyn yn sicrhau bod cynlluniau datblygu ar bob lefel yn gyson ac yn cydweithio. Mae'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig Interim wedi cael ei gynnal ar lefel uchel, gan arfarnu opsiynau cenedlaethol nad yw'r holl fanylion amdanynt ar gael eto. Bydd cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn asesu'r polisïau a'r cynlluniau gofodol manylach, ond bydd ar raddfa genedlaethol o hyd.
40	Oes	Please see our response to the ISA Interim Report in our accompanying letter [mae cynnwys y llythyr hwn i'w weld isod] We welcome and support the development of the NDF, together with your commitment to SEA and ISA, including the iterative and collaborative way in which you have developed the NDF and accompanying assessments to date. 2. We disagree with the assertion that the Sustainable Management of Natural Resources (SMNR) will have a negative impact on economic growth and housing supply (Non-Technical Summary ii). We are concerned that this view does not reflect an accurate interpretation of this term, as defined in the Environment (Wales) Act 2016 (see section 3 of Annex 1). 3. In relation to the assessment of the preferred option, we note that many of the recommendations from the ISA, as listed in Appendix D, Table D-1 have not been incorporated at this stage. We emphasise the importance of referring to these recommendations during the next stages in the development of the NDF to ensure these concerns are addressed as more detailed policy is developed where appropriate (see 1.1 in Annex 1). 4. We continue to have some concerns over how climate change issues are reflected and addressed in the NDF, and how the ISA has assessed them. In particular, it is our view that the issue of sea level rise, its potential impacts and the need to build resilience going forward, is not adequately addressed or assessed. We also seek clarity on whether the expansion of the road network is identified as a priority in the latest version of the Preferred Option (see 1.2 and	Mae'r sylwadau wedi cael eu nodi a byddwn yn parhau i ymgysylltu â Cyfoeth Naturiol Cymru wrth i'r gwaith ar y FfDC fynd rhagddo. 2. Am nad oes digon o fanylion ar gael ar hyn o bryd, mae'r asesiad presennol yn briodol, sef <i>"The potential effect of this could be that insufficient housing is delivered of appropriate types and in appropriate areas to meet identified needs."</i> Mewn rhai lleoliadau, mae'n <u>bosibl</u> y gallai Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy (SMNR) leihau faint o dir yr ystyrir ei fod yn addas ar gyfer datblygiadau preswyl, neu gyfyngu ar nifer y cartrefi sy'n briodol i'r ardal, mewn ffordd sy'n gwrthdaro â'r anghenion a nodwyd. Nodir bod dull gweithredu rhagofalus wedi cael ei fabwysiadu ar y cam hwn. Caiff rôl strategol SMNR a datrysiadau seiliedig ar natur wrth sicrhau gwaith datblygu cynaliadwy ar raddfa genedlaethol ei harchwilio ymhellach wrth ddatblygu'r FfDC. 3 ac 1.1. Caiff hyn ei ystyried ar gam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig ac wrth i'r FfDC gael ei ddatblygu ymhellach. 4 ac 1.2 . Mae'r arfarniad o Opsiwn 4 yn nodi'r buddiannau posibl mewn perthynas â gwydnwch yn erbyn codi lefel y môr, ac un o ystyriaethau'r opsiwn

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		4.2 in Annex 1). 5. We note the uncertainty at this stage over the impacts of the Preferred Option on climate change, landscapes and bio/geodiversity, depending on the details of how policies are developed and implemented. We recommend that careful attention is paid to these areas in particular as the more detailed policies are developed, to ensure that positive impacts can be maximised and negative impacts minimised. We also include a number of suggestions for ways to strengthen the consideration of climate change, landscape and biodiversity and geodiversity in the Preferred Option (see 4 in Annex 1). 6. We note that very positive impacts of the Preferred Option on Natural Resources (ISA Objective 17) are recorded in the ISA, although there is a degree of uncertainty over this in the commentary. We recommend that close attention is paid to this as the NDF is developed further to ensure potential benefits are realised (see 4.5 in Annex 1). Comments on the Findings of the ISA (Consultation Question 1a 'Do you have any comments on the findings of the Integrated Sustainability Appraisal Interim Report?') 1.1 Implementation of recommendations We note that the findings of the ISA (4.2, Recommendations) indicate that the potential for the NDF to contribute to environmental sustainability could be strengthened. We have some concerns that a number of the recommendations in the commentary in Table D-1 have not been incorporated at this stage, for reasons that include 'The current stage provides a high-level overview...suggested changes... lend themselves to consideration at the next stage of the process, where detailed policy will be developed...'. During the next stage of the NDF's development, for the recommendations with this entry, we emphasise the importance of referring back to this Table, to ensure these recommendations are being adequately addressed as more detailed policy is developed. 1.2 Climate Change We continue to have some concerns over the way climate change is addressed in the ISA. For example, our response to the NDF itself has highlighted that the NDF should provide a strategic policy direction for managing coastal erosion risk, an issue you would	'Peidio â pharatoi FfDC' yw bod sicrhau gwydnwch yn erbyn codi lefel y môr yn ffactor bwysig mewn datblygiadau mawr. Ar gam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, pan fydd rhagor o fanylion ar gael, bydd yr asesiadau'n gallu adlewyrchu effeithiau cynigion datblygu ar wydnwch yn erbyn codi lefel y môr yn well. Mae'r asesiadau yn erbyn Amcan 7 yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig ar y perygl o lifogydd yn cynnwys 'Annog pob datblygiad i fod yn wydn yn wyneb newid yn yr hinsawdd?' fel cwestiwn er mwyn helpu i wneud penderfyniadau. Mae Asesiadau Risg mewn perthynas â Newid Hinsawdd yn y DU wedi cael eu cynnwys yn yr Adolygiad o Gynlluniau, Polisiâu a Rhaglenni yn Atodiad A i Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a gwnaethant lywio Amcan 7 ar reoli'r perygl o lifogydd. 5. Wedi'i nodi. 6. Wedi'i nodi. 2.1.1 Bydd yr asesiadau manylach o gynigion o fewn yr Opsiwn a Ffefrir yn ystod cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn nodi effeithiau negyddol a chadarnhaol tebygol ar adnoddau naturiol, lle bo hynny'n bosibl. Caiff unrhyw fesurau yr ystyrir eu bod yn briodol i wella'r effeithiau cadarnhaol eu trin. 2.1.2 Bydd y FfDC yn helpu i gyflawni meysydd polisi Llywodraeth Cymru sy'n effeithio ar leoedd ac yn helpu i gydgyssylltu'r gwaith o gyflawni'r gwahanol bolisiâu hyn er mwyn sicrhau'r canlyniadau mwyaf cadarnhaol posibl. Bydd hyn yn cynnwys Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. Mae sylwadau ar aileirio Amcan 6.5 wedi cael eu nodi; caiff ystyriaeth bellach ei rhoi i Weledigaeth ac Amcanion y FfDC yng nghyd-destun Polisi Cynllunio Cymru a ph'un a ddylent gael eu disodli gan un datganiad o Egwyddorion a Chanlyniadau Cynllunio. Byddai hyn yn rhoi eglurder a chysondeb, yn lleihau cymhlethdod ac yn

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		expect to be a high priority for a Spatial Plan. It is clearly important that developments undertaken within the lifetime of the plan are resilient to climate change, including sea-level rise. The absence of reference to the issue of sea-level rise and associated coastal change in the NDF has not been highlighted in the ISA. We would have expected the ISA to have identified this gap. As a key strategic document, the NDF should identify both the key strategic issues, and the key sources of evidence that should inform how we deal with them. In our response to the earlier Scoping Report, we recommended detailed consideration of the UK Climate Change Risk Assessment (UK CCRA), undertaken every five years (published most recently in 2017 – UKCCRA17) under the Climate Change Act. This, and its Evidence Report for Wales, represents the most comprehensive, authoritative and recent source of evidence available to Welsh Government in this area. Note that the Welsh Government adaptation programme in response to UKCCRA17 is currently being updated and will be consulted on in December 2018 – we would expect the ISA to refer to this. We consider that it is critical that there is specific reference to this five-year adaptation planning cycle in strategic documents such as the NDF if Wales is to make real progress on embedding climate adaptation into Welsh Government's work programmes. 2. Comments on the Assessment of NDF Objectives (Consultation question 3d 'Do you have any comments on the assessment of the NDF Objectives as set out in the Integrated Sustainability Appraisal interim report?') 2.1 Natural Resources 2.1.1 Implications for natural resources We note that for five NDF Objectives, the links with ISA Obj. 17 (Natural Resources) are uncertain, or dependent on implementation measures (Table B-1, Testing the Plan Objectives against the ISA Objectives). We would like to see more emphasis in the Preferred Option on how these impacts will be assessed, and how implementation measures will be developed to maximise positive impacts and minimise negative ones. 2.1.2 Low resource use economy – NDF Objective 6.5 We recommend that greater emphasis is given to managing the transition to a low resource use economy, as implied in the Well-being of Future Generations prosperity goal: 'An innovative and	golygu bod modd sicrhau bod gan y FfDC ffocws gofodol llawer cliriach. 2.1.3 Mae'r sylwadau wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. I'w hystyried ar gam nesaf yr asesiad. Sicrhau bod yr ystyriaeth a roddir i geoamrywiaeth yn fwy amlwg. 2.2 Mae'r sylwadau ar Ddinas-Ranbarthau a Bargeinion Twf wedi cael eu nodi. Bydd yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn rhoi mwy o ystyriaeth i fentrau a'u heffeithiau. 2.3. Caiff rôl materion tirwedd strategol ar raddfa genedlaethol ei harchwilio ymhellach wrth ddatblygu'r FfDC. Caiff lleoedd a thirweddau o arwyddocâd cenedlaethol a lleol eu cefnogi a'u gwerthfawrogi drwy bolisiau cynllunio cenedlaethol sydd wedi'u cynnwys ym Mholisi Cynllunio Cymru. 3.1 Caiff buddiannau Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy i'r gymuned leol eu cydnabod yn yr effeithiau cadarnhaol a nodir ar gyfer themâu megis cydlyniant cymdeithasol, mynediad cynaliadwy a diwylliant Cymru. Fodd bynnag, mewn rhai lleoliadau, gallai'r ymrwymiad i reoli adnoddau fel tir, priddoedd a dŵr, mewn ffordd gynaliadwy olygu y caiff llai o gartrefi eu hadeiladu, er enghraifft, am fod llai o dir yr ystyrir ei fod yn briodol i'w ddatblygu. Ar y cam hwn, ni ellir diystyru mân effaith andwyol ac, yn unol â'r egwyddor ragofalus, mae wedi cael ei chofnodi. Er gwaethaf hyn, mae'r sylwadau wedi cael eu nodi ac mewn fersiynau dilynol o'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig caiff ystyriaeth ofalus ei rhoi o hyd i fuddiannau posibl Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy mewn perthynas â darparu cartrefi newydd a thwf economaidd mewn ffordd gynaliadwy. Bydd y FfDC yn helpu i gyflawni meysydd polisi Llywodraeth Cymru sy'n effeithio ar leoedd ac yn helpu i gydgyssylltu'r gwaith o gyflawni'r gwahanol bolisiau hyn er mwyn sicrhau'r

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		productive low carbon society which recognises the limits of the global environment and therefore uses resources efficiently and proportionately'. NDF Objective 6.5 'To ensure resource efficiency, minimise the unsustainable use of resources and support the development of the circular economy' goes some way to this, but needs to be strengthened and given greater prominence. The aim should not be 'to minimise the unsustainable use ...' but 'to eliminate the unsustainable use of renewable resources and manage the depletion of non-renewable resources to a rate consistent with identifying alternatives...'. 2.1.3 Links between natural resources and culture It is our view that it is incorrect to assess the links between Culture & Heritage with Bio and Geodiversity and Natural Resources to be zero (Table B-1). This is because there are significant links between the management of our natural resources and our cultural heritage (e.g. National Parks, landscape paintings, poetry, place names, appreciation of wildlife, etc.). The industrial revolution and exploitation of mineral wealth (coal, slate, metals, stone etc.), and the distinctive culture of the Valleys, are all founded on geodiversity. This is recognised in the 'compatible' assessment of NDF Obj. 6 (Natural Resources, Circular economy and Flooding) and ISA Obj. 15 (Welsh Culture). However, it is not recognised in the 'no link' assessment of NDF Obj. 7 (Culture & Heritage) and ISA Obj. 16 and 17 (Bio- and Geodiversity, and Natural Resources respectively). In contrast, we note that in Table 3-2, Summary of Elements taken forward to the Preferred Option, under ISA Obj. 15, the role of the natural environment and landscape as a distinctive part of Welsh culture, is expressly acknowledged and included. 2.2 NDF Objective 3 - City Regions & Growth Deals In comparison with the other objectives, it is striking how poorly NDF Obj. 3 (City regions and Growth Deals) performs in the ISA. Only one ISA objective is assessed as compatible (1, Economic Growth), four ISA objectives are assessed as incompatible (7 - Flood risk; 8 - Air quality; 9 - Water resources; and 16 – Bio and Geodiversity) and the remaining eleven ISA objectives are assessed as compatibility uncertain or dependent on implementation measures. We recommend that careful thought is given to how this NDF objective is developed and implemented to ensure more balanced benefits. 2.3 NDF Objective 6.3 - Landscape	canlyniadau mwyaf cadarnhaol posibl, gan gynnwys Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. 4.1 a 4.2.1 Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a fydd yn rhoi mwy o fanylion am ddull gweithredu strategol y FfDC. 4.2.2. Ar y cam hwn o'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, ystyrir ei bod yn debygol y bydd yr Opsiwn a Ffeirir yn arwain at effeithiau negyddol a chadarnhaol ar newid hinsawdd. Mae ymrwymiad i weithredu yn erbyn newid hinsawdd, ond gallai'r strategaeth hefyd gynnwys ymrwymiad i wella'r rhwydwaith ffyrdd cenedlaethol i'r fath raddau y gallai'r allyriadau nwyon tŷ gwydr sy'n gysylltiedig â chludiant ar y ffyrdd waethygu. Felly, mae sgôr ansicr wedi'i chofnodi ar hyn o bryd ond, ar gam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, bydd modd cynnal asesiadau mwy manwl a mesuredig yn erbyn yr Amcan hwn o'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. 4.2.3 Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a fydd yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau. 4.3.1 Ystyrir bod y cyd-destun tirwedd ehangach wedi cael ei gynnwys yn y fframwaith asesu, drwy Amcanion 7, 13, 14 a 17 yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Fodd bynnag, caiff hyn ei ystyried yn fanylach yn ystod cam nesaf yr asesiad. Caiff lleoedd a thirweddau o arwyddocâd lleol eu cefnogi a'u gwerthfawrogi drwy bolisiau a dyraniadau Cynlluniau Datblygu Lleol priodol, a thrwy'r polisiau cynllunio cenedlaethol sydd wedi'u cynnwys ym Mholisi Cynllunio Cymru. Gan mai dogfen strategol yw'r FfDC, bydd rhai materion y byddai'n well delio â nhw ar lefel leol, er eu bod yn bwysig iawn. Caiff rhagor o sylw ei roi i'r gydberthynas rhwng graddfeydd cenedlaethol, rhanbarthol a lleol wrth baratoi'r FfDC.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		We recommend that the NDF objective relating to landscape (6.3) should reflect the principle that all landscapes matter. This principle originates from the European Landscape Convention. We therefore suggest the following change to NDF Obj. 6.3: From: • To protect, promote and enhance nationally important landscapes, To: • To protect nationally important landscapes and to promote and enhance all landscapes 3. Comments on the Assessment of NDF Options (Consultation question 4b 'Do you have any comments on the assessment of the NDF Options as set out in the Integrated Sustainability Appraisal interim report...?') 3.1 Assessment of Option 4 – A spatial strategy focussed on the sustainable management of Wales' natural resources Sustainable Management of Natural Resources (SMNR) is an integrated policy objective of Welsh Government designed to set out an approach to managing and using natural resources to ensure that the needs of both current and future generations can be met – whatever those needs are deemed to be. It is not an "either/ or". To illustrate this, we draw your attention to the measures of SMNR that Welsh Government have asked Natural Resources Wales to report on as part of the State of Natural Resources Report (SoNaRR). They are: • Natural resources are not continuously declining and are not being used faster than they can be replenished; • The health and resilience of our ecosystems across the four attributes of ecosystem resilience is not being compromised and where there is a need, is being enhanced; • The supply of different ecosystem services is being optimised (for ecosystem resilience and supply of benefits for well-being); The benefits derived from ecosystem services are being fairly and equitably distributed and the contribution they make to well-being (across all the wellbeing goals) is meeting our basic needs and is not declining now or in the long term. We therefore consider that there is no logic or reason to suggest that there is a national policy conflict between the Sustainable Management of Natural Resources and sustainable economic growth, or good quality, safe, affordable housing.	Tabl 3-2. Bydd y sylwadau a wnaed yn llywio'r gwaith nesaf ar y FfDC drafft. 4.4.1 Bydd y FfDC yn helpu i gyflawni meysydd polisi Llywodraeth Cymru sy'n effeithio ar leoedd ac yn helpu i gydgysylltu'r gwaith o gyflawni'r gwahanol bolisiau hyn er mwyn sicrhau'r canlyniadau mwyaf cadarnhaol posibl. Bydd hyn yn cynnwys Bioamrywiaeth ac Adnoddau Naturiol. 4.4.2 Mae amddiffyn geoamrywiaeth a chynnwys nodweddion daearegol wrth ddylunio gwaith datblygu yn nodweddion cynllunio cenedlaethol pwysig a sefydlwyd ym Mholisi Cynllunio Cymru. Gan mai dogfen strategol yw'r FfDC, bydd rhai materion y byddai'n well delio â nhw ar lefel leol, er eu bod yn bwysig iawn. Caiff rhagor o sylw ei roi i faterion yn ymwneud â graddfeydd wrth baratoi'r FfDC. 4.5 Bydd y FfDC yn helpu i gyflawni meysydd polisi Llywodraeth Cymru sy'n effeithio ar leoedd ac yn helpu i gydgysylltu'r gwaith o gyflawni'r gwahanol bolisiau hyn er mwyn sicrhau'r canlyniadau mwyaf cadarnhaol posibl. Bydd hyn yn cynnwys Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. 5.1.1. Caiff ecosystemau o bwys cenedlaethol eu diffinio drwy brosesau mapio cyfleoedd a gwasanaethau ecosystem Cyfoeth Naturiol Cymru. Mae'r gwaith mapio hwn yn cysylltu ag egwyddorion Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy a gaiff eu hystyried wrth baratoi'r FfDC. 5.1.2 Ystyrir defnyddio geirfa ar gyfer y FfDC drafft os nad ystyrir bod termau wedi'u diffinio'n dda yn barod neu na chânt eu defnyddio ym mholisiau presennol y Llywodraeth a bod angen, felly, eu hesbonio.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		If Option 4 were identified as 'Prioritising ecosystem restoration and resilience', then the negative assessment in relation to objectives 4 and 12 might be better substantiated, but as our bullets above show, SMNR is broader than that, and includes ecosystem services and equitable distribution of benefits derived from them. The economy is changing and facing new challenges, including Artificial Intelligence, automation, digitalisation, nanotechnology and 3-D printing. These new challenges require new ways of thinking to enable inclusive growth and maximise the potential of economic activity in Wales. The systems thinking that underpins SMNR is necessary to address challenges such as these and applies just as much to urban areas as to their hinterlands and the rural areas of Wales. Far from being a brake on the economy, or an optional extra, this sort of approach is essential to finding a way through the challenges the future will bring. It is our view that well-being is an inclusive concept, which can be described in terms of social, economic, environmental and social domains. It is not the case that, for example, 'economic well-being' can be traded off against 'environmental well-being' or 'social well-being'. We are not trying to argue that well-being depends on the extent, condition, connectivity and diversity of natural assets alone, rather that these are components which contribute to well-being overall. 4. Comments on the Assessment of the Preferred Option (Consultation question 5b 'Do you have any comments on the assessment of the NDF Preferred Option as set out in the Integrated Sustainability Appraisal Interim Report....?') 4.1 Potential negative impacts of the Preferred Option The preferred option was assessed as having positive or very positive impacts on 14 out of 17 ISA objectives. However, we consider that the three objectives where a mix of positive and negative effects were recorded are key in relation to the environment (ISA Objectives: 6 'To create conditions in which greenhouse gas emissions can be limited and encourage energy efficient and sustainable design'; 13 'To encourage the protection and enhancement of the local distinctiveness of our landscapes and townscapes'; and 16 'To encourage the conservation and enhancement of biodiversity and geodiversity'.) We are concerned that the Preferred Option does not score consistently more highly in	5.2 Mae'r sylw hwn wedi cael ei nodi. Mae'r newidiadau i'r Adroddiad Cwmpasu o ganlyniad i'r ymgynghoriad wedi cael eu bwydo i mewn i gamau diweddarach yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, fel rhan o'r broses iteraidd.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		relation to these environmental objectives, and we support the comment in the Recommendations (4.2) that the potential for the Preferred Option to contribute to environmental sustainability could be strengthened. We offer some advice below on how the Preferred Option could be strengthened with regards to climate change, landscapes, biodiversity and geodiversity. 4.2 ISA Objective 6 – Climate change 4.2.1 We draw your attention to the clear statement (p.23) in the Preferred Option that spatial policies and all decisions made under the NDF will support the three overarching themes of: Decarbonisation & Climate Change; Health & Well-being; and Cohesive Communities & Welsh language. Given this very clear statement of intent, we query why the ISA has not highlighted more clearly that the Preferred Option has been assessed as having negative effects on greenhouse gas emissions. Furthermore, we query why the recommendation that new road-building should include measures to mitigate long-term impacts (p.120) has not been incorporated at this stage. 4.2.2 We note that although the Preferred Option is assessed as +/- with regard to climate change, three out of four Alternatives were assessed as + or ++ (only Option 1 was assessed as -). We query why there are no very positive effects recorded for the Preferred Option given the strong policy commitment for action on climate change, and the range of very positive aspects of the alternatives available for inclusion. It is not clear to us whether this is just to do with how mixed very positive and negative effects are recorded in the ISA matrices, or whether there is scope for bringing through more of the very positive aspects to the Preferred Option. We recommend that this is given further consideration. 4.2.3 Greater clarity is needed about the position of the Preferred Option regarding road building. The expansion of the road network, as identified in AS5 ('National road network is identified. Improvements to existing and expansion of the national road network are identified'), and PE8 of the Preferred Option, is identified in the ISA as being the main reason for negative impacts on greenhouse gas emissions (p.120, Table D-1). However, in the final version of the Preferred Option, AS5 has been deleted, as it is included under PE8 (as stated on p123). The wording of PE8 does not specify support for expansion of the road network ('Nationally	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		important roads, railways, ports and airports are identified. Proposals for new infrastructure investment including rail electrification, public transport hubs and metro schemes are identified.’). Clarification would be welcome as to whether the expansion of the road network is included, in which case it should be clearly and transparently stated. 4.3 ISA Objective 13 – Landscape 4.3.1 The assessment of the Preferred Option recorded a mix of positive and negative impacts on landscapes. We recommend more consideration of the wider landscape context, alongside protection and enhancement of the most important landscapes. We suggest taking forward to the Preferred Option the following point from Alternative 3: ‘...focuses particularly on land use, the relationship between different uses and the connectivity between them. It places a strong emphasis on planning how our settlements will grow, interconnect and understanding the consequences that will arise from the choices we make, and the opportunities arising from doing things differently.’ We suggest the following additions to help increase positive impacts and reduce any adverse effects: Recognition that all landscapes matter, not just nationally important ones. Referring to Table 3-2, Summary of elements taken forward to the Preferred Option, we suggest the following could be added (new text suggestions in bold): • ISA objective 2: 11th bullet point An increase in green spaces; quality and well-being functions • ISA objective 7: additional bullet point Developing a sustainable pattern of living and locational choices • ISA objective 8: additional bullet point Green Infrastructure within urban areas for air scrubbing • ISA objective 9: additional bullet point Water responsive urban design and integrated Suds • ISA objective 12: additional bullet point Ensuring widest range of well-being benefits and their spatial requirements are factored into site layouts at planning and design stages • ISA objective 13: additional bullet point Sustainable planning and design that is responsive to its character,	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		social and environmental context • ISA objective 14: 2nd bullet point Recognising the importance of historic landscapes, parks and gardens • ISA objective 16: additional bullet point Green Infrastructure planning within urban and peri-urban environments 4.4 ISA Objective 17 - Biodiversity and geodiversity 4.4.1 Suggestions for strengthening Biodiversity in the Preferred Option We suggest there should be direct reference to the following in this section: • the nationally Protected Sites series (SSSIs, SACs, SPAs and Ramsar sites); • the Environment Act Section 6 Duty and Section 7 Species and Habitats lists; and • Area Statements. 4.4.2 Suggestions for strengthening Geodiversity in the Preferred Option Whilst we welcome the consideration of geodiversity alongside biodiversity, there needs to be an appreciation of the differences between the two, and of how development can take geodiversity into account. Geodiversity is often important and apparent in urban areas, for example building stones, both local and imported, can have an important influence on the character of urban areas. Industrial sites, such as quarries and mines, can have important geodiversity features. Improving the road network can improve our knowledge and appreciation of geodiversity, if geologists are allowed access during construction, and the road design allows cuttings and exposures to be conserved and safely accessible following completion of the road. Whilst geodiversity is considered within UNESCO Geoparks, NNRs, SSSIs and RIGS, there are also opportunities to ensure an awareness of geodiversity in the wider landscape through planning decisions, for example the design of road cuttings, aftercare of quarries, etc. 4.5 ISA Objective 17 - Natural Resources We note that the Preferred Option achieved a very positive score against ISA Objective 17 (Natural Resources). The detail of the commentary (p.126) however indicates a degree of uncertainty	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		('could help...', 'could lead to...'). It is important that as the NDF develops close attention is paid to ensure that the possible benefits are realised. See also our comments on transition to a circular and low resource use economy in 2.1.2 of this Annex. 5 Other comments 5.1 Consistency with relevant plans and policies 5.1.1 The NDF appears to refer to a new concept which has not previously been identified in the Natural Resources Policy, namely 'nationally important ecosystems' (in DN4 on p.24). Clarification on what these are and how they will be identified would be welcome. 5.1.2 It is also important to be clear on the definition of terms to avoid the potential for any confusion. DN3 (p. 24) refers to 'nationally important landscapes, seascapes, nature conservation sites and habitats'. We recommend that these are clearly defined within the NDF and ISA. 5.2 Responses to Scoping consultation report We welcome the transparent way in which comments received on the ISA Scoping Report have been documented and considered, with the response to each point set out in comprehensive tables in the Consultation – Summary of Responses Report. We note however that many of these changes relate to the Scoping Report itself, and it is not always clear what impact these changes to the scope of the ISA have had on the draft NDF and the ISA of the Alternative and Preferred Options.	
41	Oes	In general I support the consultation response submitted by Calon Cymru Network. As such I am not filling in the rest of the boxes except for Q5a, where there is an added note.	Wedi'i nodi.
42	Heb ateb	No Comment	
43	Nac Oes	No Comment	
44	Nac Oes	No Comment	
45	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
46	Nac Oes	No Comment	
47	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
48	Nac Oes	No Comment	
49	Nac Oes	No Comment	
50	Heb lenwi'r ffurflen	Section 4.2 (Recommendations) of the ISA states that the “although strong positive effects are predicted for social and economic indicators, it was considered through the ISA that the potential for the NDF to contribute to environmental sustainability in particular could be strengthened.” This is expanded upon on page 126 of the ISA which highlights that improvements could be made by ensuring “that policies DN2 and DN4 could consider the role of ecosystems services more widely, not just focussing on designating specific areas as ‘nationally important’ as this may remove the connectivity, diversity and interconnectedness that the NDF is seeking to strengthen”. While this should be done, the results of this appraisal suggest that, as a whole, the NDF does not sufficiently integrate the environmental pillar of sustainability and instead is focused towards maximising social and economic outcomes. It appears that in several circumstances the NDF’s preferred option is of the view that interventions which lead to social and economic benefits are to be enacted throughout all of Wales, while those which benefit the environment are to be limited to a small number of specific sites. This risks undermining coherent networks of ecological systems and thus threaten wider biodiversity and the resilience of our natural resources. In short, it appears that the NDF does not take all reasonable steps to implement the national Natural Resources Policy, and thereby does not fulfil the purpose of the SMNR as defined by Section 3 of the Environment (Wales) Act 2016 (EWA). Finally, the consultant provided infographic (consultation page 10) under the Integrated Impact Assessment section does not appear to include SMNR. Given the interconnected nature of the EWA and the ‘A Resilient Wales’ Goal it is important that SMNR is included here to demonstrate integration.	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a fydd yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau. Bydd y FfDC yn helpu i gyflawni meysydd polisi Llywodraeth Cymru sy'n effeithio ar leodedd ac yn helpu i gydgyssylltu'r gwaith o gyflawni'r gwahanol bolisiau hyn er mwyn sicrhau'r canlyniadau mwyaf cadarnhaol posibl. Bydd hyn yn cynnwys y Polisi Adnoddau Naturiol Cenedlaethol a Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. Caiff y sylwadau a gafwyd i'r ymgynghoriad a chanlyniadau'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig eu bwydo i mewn i'r FfDC drafft. Mae'r ffeithlun yn adlewyrchu'r asesiadau effaith integredig sy'n cael eu cynnal ar gyfer y FfDC, y rhai statudol a'r rhai anstatudol. Mae'r adran 'amgylcheddol' ar hyn yn cynrychioli'r asesiadau effaith amrywiol y mae'n rhaid eu cynnal, fel yr Asesiad Amgylcheddol Strategol a'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd. Mae hefyd yn cynnwys unrhyw ofynion amgylcheddol statudol eraill, fel y rhai a gaiff eu cwmpasu gan Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru). Mae'r gofynion hyn wedi cael sylw a byddant yn parhau i gael sylw wrth baratoi'r FfDC.
51	Heb ateb	The ISA is comprehensive and very detailed, and it is welcomed by the Council. The process demonstrates how the issues have been incorporated into the Integrated Sustainability Appraisal (ISA) and how the Well-being of Future Generations Act sits at the core of the process. The ways of working are also addressed i.e. integration and prevention - the tool itself, involvement - the stakeholder events	Mae Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn sefydlu'r llinell sylfaen amgylcheddol ac esblygiad tebygol y llinell sylfaen honno pe na bai'r FfDC yn cael ei roi ar waith. Mae hyn wedi bwydo i mewn i Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, y caiff yr holl bolisiau a chynigion a gaiff eu cynnwys yn y FfDC

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		and the consultation process. It would have been useful to have seen the breath of the stakeholders involved to understand how the diversity of the population has participated in the development of the Framework to date, e.g. children and young people / a children's rights approach? Regarding the long term way of working, the Council welcomes the 20 year approach to the long term taken in the ISA, however there does seem to be a gap in the assessment around future trends and their impact on the preferred option / the framework. Whilst there is some inclusion of the future trends outlined in the Welsh Government Future Trends Report in the April ISA Scoping Report it does not seem to have translated across into the interim ISA. For example in Appendix C, the appraisal of alternative and preferred options – What would Wales in 2040 look like - does the forecasting section take into consideration the potential impacts of future trends and potential intervention points, or is the forecast based on the 'as is' picture? If the preferred option has not been tested against future trends it is suggested that this would be a useful exercise as the framework is developed, the questions asked in the Future Commissioner Office's Future Generations Framework for Projects for example would offer a good test: • How do these trends affect your project, and what impact could your project have on these trends? • How does your project mitigate, facilitate or make the most of these trends? • How can you embrace long-term opportunities, recognising potential short-term needs? The Council welcomes the breath of environmental issues addressed in the ISA objectives and the broad focus the ISA places on the economy, moving away for traditional targeted economic benefits to a broader more inclusive, diverse and innovative focus on a range of growth and investment opportunities i.e. city deals, decarbonisation, travel / transport and renewable energy, allowing for a more diverse, resilient and sustainable economic future which can support and capitalise on regional skills and specialisms. Due to the importance of natural environment to planning and planning to the natural environment it is assumed that the requirements of the	eu hasesu yn ei erbyn. Lle bo'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn nodi ac yn mynd i'r afael ag effeithiau cadarnhaol a negyddol posibl y FfDC, gellir ystyried ei fod yn cymharu ag esblygiad tebygol y llinell sylfaen, gan ystyried tueddiadau yn y dyfodol. Un o ofynion y Gyfarwydddeb ar Asesiadau Amgylcheddol Strategol (AAS), gydag AAS yn rhan o sail dystiolaeth y FfDC, yw nodi p'un a yw'r effeithiau yn rhai byrdymor, tymor canolog neu hirdymor, yn ogystal â pha mor barhaol ydynt a ph'un a ellir eu gwyrddroi. Bydd hyn i'w weld yn gliriach yn ystod cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Mae'r ffyrdd o weithio wedi llywio'r ffordd rydym wedi gweithio ar y FfDC, gan gynnwys ymgysylltu. Mae manylion y gwaith ymgysylltu sydd wedi cael ei wneud ar y FfDC hyd yn hyn ar gael yma: https://gweddill.gov.wales/topics/planning/national-development-framework-for-wales/getting-involved/?skip=1&lang=cy Rydym wedi ymgysylltu â phlant a phobl ifanc ar y FfDC a byddwn yn parhau i wneud hynny yn ystod y camau paratoi nesaf. Mae dogfennau'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys y fethodoleg ar gyfer cynnal asesiadau effaith mewn perthynas â'r FfDC, sy'n cynnwys Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant. Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2017 wedi'u cynnwys yn yr adolygiad o gynlluniau, polisiau a rhaglenni ac wedi llywio Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Mae'r sylwadau ar Amcan 1 wedi cael eu nodi. Mae'r amcan hwn yn mynd i'r afael â sgiliau, ynghyd â'r amcanion yn y fframwaith sy'n ymwneud â datblygiad economaidd.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		Environment Act were considered as part of the scoping process as suggested in the Figure 1.2 it would be useful if this could be made more explicit along with other relevant legislation i.e. Welsh Language Measure. In contrast, ISA Objective 1 is rather specific and could have been made more inclusive by not only focusing on education attainment but on skills and achievement which is a more useful measure of success in the development of an ambitious, confident, skilled and successful society.	
52	Nac Oes	There is little to comment on at this stage. Once more detail emerges on more specific policies or schemes, the ISA will have more meaningful information to consider.	Wedi'i nodi.
53	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
54	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
55	Nac Oes	No comment.	
56	Oes	Whilst the integrated sustainability appraisal is complex it is useful to understand the impacts across a range of issues and to set out the rationale for the preferred option. The evidence for the range of impacts and their scale are difficult to determine given the broad strategic nature of the current iteration of the document. One aspect that is concerning is the lack of positive impact around biodiversity. Clearly it is difficult to assess this as much depends on the actual development that comes forward but a greater focus on green infrastructure and the role that plays in place making may be required.	Mae'r sylwadau wedi cael eu nodi a bydd y rôl gadarnhaol o ran bioamrywiaeth a seilwaith gwyrdd yn cael rhagor o sylw yn y FfDC drafft.
57	Nac Oes	No Comment	
58	Oes	The Town and Community Council (CTC) Sector's central interest stems from representing communities at a grassroots level. The Cabinet Secretary notes in the introduction to this Consultation the need to work across Government policy areas, whilst highlighting the importance of 'Prosperity for All' with regards to	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a fydd yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau. Bydd y FfDC yn gynllun datblygu defnydd tir statudol a fydd yn helpu i gyflawni targedau ac amcanion cenedlaethol. Ni fydd yn ymdrin â phob agwedd ar y

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		Planning in the overall National Strategy. Land Use Planning at this National level is particularly difficult both conceptually and operationally, depending on the nature of the content identified. It needs to be supported by commitment to - and embedded in - potential legislative change and policy covering local economies. This could include future tax potential/revenues generated locally and potential governance arrangements, amongst other things. This is briefly mentioned in Prosperity for All. Local Government Reform and the nature of governance is one obvious issue not covered here. As is evident from this Consultation and the earlier Planning Policy Wales (PPW) Consultation, reliance is placed on community mechanisms such as identity and community cohesion. Any evaluation or assessment or future work should consider this. Whilst none of the Options are obvious Aunt Sally's, Option 1 and the treatment of markets might be considered too simple; it does not confront recent discussions on agglomeration economics, urban theory or mitigations argued by proponents of markets. The others follow the imperatives of more specific agendas are obvious positives but cannot stand alone. In relation to the commitment to Community Cohesion etc., the ISA states that "it is considered that the principles of the Preferred Option are generally in line with this ISA Objective and that further specific detail is not necessarily appropriate at this level of plan-making." The overarching 'Placemaking' theme as well as the Preferred Option more generally, includes details relating to the determinants of community cohesion, which can include aspects such as the Welsh Language, housing need, connectivity and community facilities and services". See Q 3a In general some, spatial illustration and context would help given that you are proposing regional arrangements. The underlying principles and functional relations used in this Regionalisation scheme are not covered in any detail, in contrast to the existing Wales Spatial Plan where questions of regional identity and	system gynllunio, gan gynnwys materion polisi y mae'n well penderfynu arnynt yn lleol. Ni fwriedir i'r FfDC ailadrodd polisiâu a geir eisoes ym Mholisi Cynllunio Cymru Mae'r Strategaeth Genedlaethol – Ffyniant i Bawb – yn nodi bwriad Llywodraeth Cymru i gyflwyno dull newydd o weithredu sy'n seiliedig ar ranbarthau. Mae'r Cynllun Gweithredu ar yr Economi yn datblygu hyn ac yn nodi tri rhanbarth. Bydd yr ôl troed rhanbarthol hwn yn sail i amrywiaeth o bolisiâu Llywodraeth Cymru ac, er mwyn datblygu dull trawslywodraethol cyson a chydgyssylltiedig o ddatblygu a gweithredu polisiâu, ystyrir ei bod yn bwysig bod ardaloedd gofodol cyffredin. Mae Gweinidogion wedi cyflwyno Prif Swyddogion Rhanbarthol ar gyfer pob rhanbarth i gefnogi'r dull hwn ddatblygu a gweithredu polisiâu. Mae'r sylwadau ar y gwahanol opsiynau wedi cael eu nodi unwaith eto. Ymhelaethir ar y ffordd mae'r broses o asesu'r opsiynau wedi arwain at ddewis yr opsiwn a ffefrir yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a fydd yn ategu'r FfDC drafft.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		functionality were argued at length. The high-level nature of the assessment and narrative form make it difficult to assess, in particular how conclusions have been reached between the assessment of different options.	
59	Oes	We strongly support the use of rural proofing as part of the Integrated Impact Assessment approach set out on page 10 of the consultation document. We would expect the implications of this to be explained more fully as further progress is made on the development of the NDF. It will also be essential that further stages of assessment take account of the specific context which applies in designated landscapes, including the additional planning protections which apply in these areas.	Mae'r sylwadau wedi cael eu nodi a bydd yr Asesiad Prawfesur Gwledig yn parhau i gael ei gynnal fel rhan o'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a chaiff ei amlinellu ar y cam adrodd nesaf. Mae dynodiadau presennol, gan gynnwys tirweddau, yn bwydo i mewn i broses yr Arfarniad Cynaliadwyedd. Caiff dynodiadau o'r fath eu hystyried yn llawn wrth benderfynu ar y polisiau a'r cynigion i'w cynnwys yn y FfDC.
60	Heb lenwi'r ffurflen	We are pleased to respond to the emerging National Development Framework and the Vision, Objectives and the Preferred Option contained within it in the context of creating a Wales where all older people can live independently in safe, warm, accessible homes. We also welcome the opportunity to contribute towards the development of the NDF by outlining several Key points without which we feel Welsh Government is unlikely to achieve its housing and health targets. We are happy to see that Welsh Government has recognised the need for good quality housing as the “bedrock of communities and form the basis for individuals and families to flourish in all aspects of their lives”. The home is the starting point for good physical and mental health and we are delighted that is reflected in the policies developed by Welsh Government in Taking Wales Forward, Prosperity for All and in A Healthier Wales. We are also fully supportive of the renewed emphasis on the preventative agenda and throughout our activities and services support this agenda in several ways. For example, through our Rapid Response Adaptations Programme, our extensive work on the preventing falls agenda, delivering a bespoke, tailored service that provides advice, assistance, benefits advice and income generation, energy advice as well as practical works including aids, adaptations, larger building works and project management. Taking Wales Forward, Prosperity for All and subsequently A	Mae'r sylwadau wedi cael eu nodi. Bydd gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid mewn perthynas â'r FfDC yn parhau wrth iddo gael ei baratoi.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		Healthier Wales all recognise and highlight that investing in the quality and quantity of homes has significant impact on health and reduces pressure on other public services. Government policy also stresses the importance of working with a wide range of partners and sectors to be able to deliver its objectives.	
61	Nac Oes	No Comment	
62	Nac Oes	No Comment	
63	Nac Oes	No Comment	
64	Oes	The Community and Town Council (CTC) Sector's central interest will be as a consequence of representing communities defined legally and with responsibilities as Local Authorities with a grass roots representational role. The Cabinet Secretary in the introduction to this Consultation, notes the need to work across Government policy areas whilst highlighting the importance of Planning in the overall National Strategy - Prosperity for All. Land Use Planning at this National level is particularly difficult both conceptually and depending on the nature of the content identified operationally. It needs to be supported by commitment to and embedded in parallel potential legislative change and policy covering local economies - future tax potential/revenues generated locally and potential governance arrangements, amongst other things. This is briefly mentioned in Prosperity for All. Local Government Reform and the nature of governance is one obvious issue not covered here. As is evident from this Consultation and the earlier Planning Policy Wales (PPW) Consultation, reliance is placed on community mechanisms - identity and community cohesion. Any evaluation or assessment or future work should have regard to this. Whilst none of the Options are obvious Aunt Sally's, Option 1 and the treatment of markets might be considered too simple, does not confront recent discussion on agglomeration economics or urban theory and mitigations argued by proponents of markets. The others follow the imperatives of more specific agendas are obvious positives but which cannot stand alone. The ISA states in relation to the commitment to Community Cohesion etc that "it is considered that the principles of the Preferred Option are generally in line with this ISA Objective and	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a fydd yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau. Bydd y FfDC yn gynllun datblygu defnydd tir statudol a fydd yn helpu i gyflawni targedau ac amcanion cenedlaethol. Ni fydd yn ymdrin â phob agwedd ar y system gynllunio, gan gynnwys materion polisi y mae'n well penderfynu arnynt yn lleol. Ni fwriedir i'r FfDC ailadrodd polisiau a geir eisoes ym Mholisi Cynllunio Cymru. Mae'r Strategaeth Genedlaethol – Ffyniant i Bawb – yn nodi bwriad Llywodraeth Cymru i gyflwyno dull newydd o weithredu sy'n seiliedig ar ranbarthau. Mae'r Cynllun Gweithredu ar yr Economi yn datblygu hyn ac yn nodi tri rhanbarth. Bydd yr ôl troed rhanbarthol hwn yn sail i amrywiaeth o bolisiau Llywodraeth Cymru ac, er mwyn datblygu dull trawslywodraethol cyson a chydgyssylltiedig o ddatblygu a gweithredu polisiau, ystyrir ei bod yn bwysig bod ardaloedd gofodol cyffredin. Mae Gweinidogion wedi cyflwyno Prif Swyddogion Rhanbarthol ar gyfer pob rhanbarth i gefnogi'r dull hwn ddatblygu a gweithredu polisiau. Mae'r sylwadau ar y gwahanol opsiynau wedi cael eu nodi unwaith eto. Ymhelaethir ar y ffordd mae'r broses o asesu'r opsiynau wedi arwain at ddewis yr opsiwn a ffeirir yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a fydd yn ategu'r FfDC drafft.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		that further specific detail is not necessarily appropriate at this level of plan-making. The overarching 'Place-making' theme as well as the Preferred Option more generally, includes details relating to the determinants of community cohesion, which can include aspects such as the Welsh Language, housing need, connectivity and community facilities and services". See Q 3a In general some, spatial illustration and context would help particularly as you are proposing regional arrangements. The underlying principles and functional relations used in this Regionalisation scheme are not covered in any detail, in contrast to the existing Wales Spatial Plan where questions of regional identity and functionality were argued at length. The high-level nature of the assessment and narrative form make it difficult to assess, in particular how conclusions have been reached between the assessment of different options.	
65	Oes	The NDF completely misses the opportunity to embed, once and for all, geodiversity and geoconservation in the relevant sections covering biodiversity, bioconservation, landscape, soils etc. at the Nationally and regionally/locally important scales. Every one of these elements, and others identified below, has a strong – and sometimes controlling – underpinning in the underlying and surface geology of Wales, and hence its geodiversity and geological resources and services. We have made these representations in several recent Welsh Government Consultations, with UK and internationally accepted definition and pedigree, regarding it as essential that the full range of natural environment indicators and processes are understood by all those who will apply the NDF in future. The following short list of examples of opportunities lost are taken from your own documents, and sequencing of environmental elements and principles:- Foreword, NDF Consultation Document "There is greater recognition now more than ever of the importance of joined-up and strategic thinking....By planning our infrastructure and development together, we can ensure that they complement rather than compete against each other...." 3. NDF Objectives, p 13 of the NDF Consultation Document – with our proposed inserts underlined	Amcan 16 yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yw "Creu cyfleoedd i warchod a gwella bioamrywiaeth a geoamrywiaeth" sy'n cydnabod pwysigrwydd geoamrywiaeth o ran hinsawdd a bioamrywiaeth, yn ogystal â ffactorau datblygu cynaliadwy eraill. Mae amddiffyn geoamrywiaeth a chynnwys nodweddion daearegol wrth ddylunio gwaith datblygu yn nodweddion cynllunio cenedlaethol pwysig a sefydlwyd ym Mholisi Cynllunio Cymru. Gan mai dogfen strategol yw'r FfDC, bydd rhai materion y byddai'n well delio â nhw ar lefel leol, er eu bod yn bwysig iawn. Caiff rhagor o sylw ei roi i faterion yn ymwneud â graddfeydd fel rhan o broses y FfDC.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		6.1 To strengthen the resilience of biodiversity and geodiversity assets, including habitats, species, and designated sites The principle of geodiversity inclusion here would then run through “...sustainable management of our natural resources and facilitate nature recovery” (6.2), “nationally important landscapes.” (6.3) and other elements of 6.4 – 6.7, and “To promote, protect and enhance national cultural and historic assets.” and many other elements of the overall IPA, including Climate Change, Rural Proofing and Health – and individual themes in Section F : Natural Resources As well as playing a vital role in the biodiversity, habitats, landscapes, history, and cultures (including both agricultural and industrial) of Wales, a public understanding and appreciation of the role of geodiversity educates us to key aspects of sustainable development and public health and well-being. Geodiversity is also the source of our global understanding of climate change, not only in the past but active geological processes – through their very sensitivity - also act as a key warning of the nature and rate of current climate change. On all of the above counts, we therefore consider it essential that the importance of geology and diversity if recognised fully in the NDF (and all other relevant areas of policy in Wales). This can be achieved initially by the relatively simple task of inserting these terms in key parts of the NDF where bio- is also cited. Not to do so undermines the holistic, joined-up totality of sustainable development you seek to achieve, and ignores the scientific expertise, value, spirit and purpose not only of Geoconservation Cymru – Wales but also GeoconservationUK, the British Geological Survey, Natural Resources Wales and a wider range of statutory and voluntary UK and international agencies.	
66	Oes	Dyma gyfieithiad o'r ymateb a dderbyniwyd yn Gymraeg. Here is a translation of the response received in Welsh. We are pleased that the Interim Report now recognises the Government's aim to create one million Welsh speakers by 2050. It should be noted, however, that much more than just recognition is required and the appraisal tool will have to act in practice to contribute proactively towards this aim. We will expand on this below, but I would like to emphasize from the outset that a much	Bydd y Gymraeg yn ystyriaeth hanfodol wrth ddatblygu'r FfDC llawn, yn unol â deddfwriaeth a'r polisi cynllunio. Mae llawer o'r materion a godwyd yn ymwneud â Pholisi Cynllunio Cymru a TAN 20. Rôl y FfDC yw eistedd ochr yn ochr â Pholisi Cynllunio Cymru a phennu polisi cynllunio gofodol, felly nid dyma'r llwyfan cywir i rai o'r awgrymiadau a wneir yn y cynrychioliad hwn.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		more robust policy and guidance framework is needed for the Welsh language in the planning field in order for the Integrated Sustainability Appraisal to achieve the well-being goal for the Welsh language. Although the objectives are welcomed, the Welsh language must permeate through each step and be considered as more than an individual consideration - the impact of this, as reflected in the Planning Policy, is to turn Welsh into a marginal consideration. Taking into account the tangible weaknesses of TAN 20 and the lack of guidance on how to consider the Welsh language at all levels of the planning regime, we cannot see how the Appraisal can give true consideration to the Welsh language without holistic support. We would liked to have seen more emphasis on local input as outlined in Option 2, and we will call for the preferred option to consider further how to incorporate these elements. In summary, if the Appraisal is to support the Welsh language, we would argue that, as a minimum, we need: • A Planning Policy that calls for relevant and appropriate consideration to be given to the Welsh language in relation to individual planning applications. • A TAN 20 which provides better guidance on how to consider Welsh, with a standardised and recognised methodology to consider implications for the Welsh language. • to consider and determine Areas of Linguistic Sensitivity. There is no doubt that development (housing, jobs, shops etc) in Welsh-speaking communities has adverse effects on the balance and use of the language in them. The document should identify similarities and advise planning authorities to take steps to protect and promote the language in Welsh-speaking communities (ie where more than 25% speak the language). • to establish a Statutory Consultee to protect the interests of the Welsh language, as currently exists in relation to environmental issues and monuments. Rydym yn falch bod yr Adroddiad Interim bellach yn cydnabod nod y Llywodraeth i greu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Dylid nodi fodd bynnag, bod angen llawer mwy na chydabyddiaeth yn	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		unig, a bydd rhaid i'r teclyn Arfarniad weithredu'n ymarferol i gyfrannu'n rhagweithiol tuag at y nod hwn. Byddwn yn ymhelaethu ar hyn isod, ond carwn bwysleisio o'r cychwyn bod angen fframwaith o bolisi a chanllawiau sy'n llawer cadarnach tuag at y Gymraeg yn y maes cynllunio os yw'r Arfarniad o Gynladwyedd Integredig am ddod yn agos at gyflawni nod llesiant y Gymraeg. Er mor glodwiw'r amcanion ar y lefel hwn, mae'n rhaid i'r Gymraeg dreiddio drwy bob cam a chael ei hystyried fel mwy nag ystyriaeth unigol – effaith hyn, fel yr adlewyrchir yn y Polisi Cynllunio yw troi'r Gymraeg yn ystyriaeth ymylol. Gan ystyried gwendidau dirfawr y NCT 20 a'r diffyg arweiniad ar sut i ystyried y Gymraeg drwy holl lefelau'r gyfundrefn gynllunio, ni allwn weld sut gall yr Arfarniad roi gwir ystyriaeth i'r Gymraeg heb gefnogaeth holistaidd iddi . Byddwn wedi gwerthfawrogi mwy o bwyslais ar fewnbwn lleol fel yr amlinellir yn Opsiwn 2, a byddwn yn pwysu ar i'r opsiwn a ffefrir ystyried ymhellach sut i ymgorffori'r elfennau hyn. Yn gryno iawn, os yw'r Arfarniad am gefnogi'r Gymraeg, byddwn yn dadlau bod angen, fel isafswm: • Polisi Cynllunio sy'n galw am ystyriaeth berthnasol ac addas i'r Gymraeg mewn perthynas â cheisiadau cynllunio unigol • NCT 20 sy'n rhoi gwell arweiniad ar sut i ystyried y Gymraeg, gyda methodoleg safonol a chydabyddedig o sut i ystyried yr oblygiadau i'r Gymraeg • Gofyn i ystyried a phennu Ardaloedd o Sensitifrwydd leithyddol. 'Does dim amheuaeth bellach bod datblygu (tai, swyddi, siopau ayyb) mewn cymunedau Gymraeg yn achosi effeithiau niweidiol ar gydbwysedd a defnydd yr iaith ynddynt. Dylai'r ddogfen nodi'r tebygrwydd a chynghori awdurdodau cynllunio i gymryd camau i amddiffyn a hybu'r iaith mewn cymunedau Cymraeg (hy ble mae dros 25% yn siarad yr iaith).' • Sefydlu Ymgynghorai Statudol i warchod buddiannau'r Gymraeg, fel sy'n bodoli ar hyn o bryd mewn perthynas â materion amgylcheddol a henebion	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
67	Oes	ISA Report The ISA Report is commissioned to make sure that the principles of sustainability are embedded in all aspects of the NDF. It is mainly about scoping and methodology. This is understandable and necessary, but its position as Question 1a confuses the issue and deflects attention from the meat of the Consultation. With a suitable initial footnote and a one or two-line summary, it (and the HRA text as covered by Question 1b) would have been better located as final appended items thus leaving the present set of Questions from 2 onwards as the meat of the Consultation. It is nevertheless in danger of limiting the scope of the NDF to matters of national significance using the criteria of existing designations. It does not provide any indication of how lower-tier locally significant areas, or more comprehensive spatial aspects reflecting both tiers, would be considered. This therefore raises concerns that that there will be no strategic land use policy elsewhere, with abrupt and ill-informed policy changes at the often-arbitrary cliff-edge border of the national designations. There is a real danger that areas which are not nationally designated will be ill-considered or ignored. Worse still, there is an implicit assumption that this exercise should only be concerned with high-grade, important, or 'the best' areas, with no recognition of the role or the potential of those lower down the order, which need policies to enhance them and to enable them to play a fuller role. As a result, there could be no such thing as a spatially cogent national development framework. Habitat Sites At p6 the ISA report confusingly scopes in these nationally important sites: yet they are considered (again) specifically in the HRA report covered by Question 1b of the Consultation. Comments are therefore only made there. Landscape The conservation, enhancement, and understanding of landscape is the key activity and raison d'être of CPRW which this year (2018) celebrates its 90th anniversary. While national landscape	Er bod y sylwadau a wneir am fformat cwestiynau'r ymgynghoriad wedi cael eu nodi, ystyrir bod yr holl gwestiynau a gwybodaeth ategol a ddarparwyd fel rhan o'r ymgynghoriad wedi rhoi cyfle i randdeiliaid ystyried y materion yn llawn a rhoi eu sylwadau ar y cam hwn ym mhroses y FfDC. Bydd y FfDC yn gynllun datblygu defnydd tir statudol a fydd yn helpu i gyflawni targedau ac amcanion cenedlaethol. Gan mai dogfen strategol yw'r FfDC, bydd rhai materion y byddai'n well delio â nhw ar lefel leol, er eu bod yn bwysig iawn. Caiff rhagor o sylw ei roi i'r gydberthynas rhwng graddfeydd cenedlaethol, rhanbarthol a lleol fel rhan o broses y FfDC. Mae'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd yn ymwneud ag effeithiau sylweddol tebygol ar Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig, Ardaloedd Cadwraeth Arbennig a safleoedd Ramsar. Mae'n bwysig bod yr holl effeithiau ar y safleoedd yn cael eu hystyried o dan thema gyfannol datblygu cynaliadwy ac, felly, cânt eu cwrmpasu yn yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Caiff camau i amddiffyn tirweddau cenedlaethol eu hadlewyrchu drwy bolisiau a chynigion y FfDC ond dylid cydnabod bod polisi cynllunio tirweddau cenedlaethol eisoes wedi'i gynnwys ym Mholisi Cynllunio Cymru. Ni fwriedir i'r FfDC ailadrodd bolisiau a geir eisoes ym Mholisi Cynllunio Cymru. Caiff lleoedd a thirweddau o arwyddocâd lleol eu cefnogi a'u gwerthfawrogi mewn polisi cynllunio cenedlaethol a ddylai gael ei adlewyrchu'n lleol drwy bolisiau a dyraniadau Cynlluniau Datblygu Lleol priodol. Ar sail y manylion presennol, nid oes modd asesu effeithiau tebygol y FfDC ar reoli priddoedd yn gynaliadwy, mawndir na gwaith i ddatblygu tir llwyd. Bydd camau nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn asesu'r ystyriaethau hyn yn fanylach lle bo hynny'n

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		designations may be said to have ‘cherry-picked’ some of the country’s finest areas, it is a generally recognised principle that ‘all landscapes matter’, as articulated most completely in the Preamble to the European Landscape Convention. Consequently, it is impossible and unhelpful to consider this topic at all in an NDF without such a spatially comprehensive approach and a parallel and informed consideration of the land uses which form and help maintain our landscapes. On p10 under the heading ‘Appraisal of NDF Objectives’ the ISA Report claims it has ‘strengthened consideration of landscape’ (NDF objective 6). Where is the evidence? Where is the detail? Then in 6.3 p11 we find this refers to Nationally Important Landscapes only; locally special landscapes are not included, and the comprehensive approach described above is not even on the agenda. ISA Framework Appendix A – omissions This Appendix consists of a series of tables setting out ‘decision aiding questions’ which the NDF should address. The final Table on p37 includes three key items namely, ‘Does the NDF create opportunities ... ? ... within which soil quality can be maintained and/or enhanced? ... to protect peatland? ... to develop brownfield land where this is sustainable?’ As explained here in answer to Question 3a below, none of these important issues is dealt with satisfactorily, and the word ‘peat’ is never even used in the body of the NDF.	briodol, gan argymhell mesurau osgoi neu liniaru priodol lle bo angen.
68	Oes	Application of the Environmental Assessment of Plans and Programmes (Wales) Regulations 2004. From an environmental perspective, the European Directives for the environment provide the greatest assurance we have that safeguarding the natural environment is properly accounted for in decision making around development and many of our comments focus on how their requirements for plan assessment have been applied. The lack of rigour applied to the SEA Regulations undermines our confidence in the findings reported in the Interim Integrated	Ymhellach i'r ymgynghoriad hwn, cynhaliwyd cyfarfod â'r RSPB ac yn ystod y cyfarfod hwnnw, dangoswyd a chytunwyd na fwriedir i Adroddiad Interim yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig fod yn arfarniad manwl o bolisi a'i fod yn rhan o broses arfarnu interim anstatudol. Bydd Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig (sy'n cynnwys yr Adroddiad Amgylcheddol) yn cynnwys gofynion Adroddiad Amgylcheddol sy'n bodloni'r Gyfarwydddeb ar Asesiadau Amgylcheddol Strategol.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		Sustainability Appraisal (ISA) Report. Unless significant improvements are made, the approach being taken risks failure to comply with the SEA Regulations. As the elements of the Environmental Report ("ER"), required by the SEA Regulations, are not easily discernible from the ISA Report, we would like to see a composite ER appended to each future iteration of the ISA. It is not clear how the preferred option aligns with the Natural Resources Policy and how it will contribute to SMNR. This is disappointing because of the NDF must explain how, in preparing the Framework, the Welsh Ministers have taken into account relevant policies set out in the national natural resources policy published under section 9 of the Environment (Wales) Act 2016 (3 Environment (Wales) Act 2016, Schedule 2 (8) (2)). A composite ER will help to demonstrate the NDF's delivery of SMNR and how it has been influenced by the NRP. We note the Integrated Sustainability Appraisal is an iterative (repetitious) process. However, the current consultation seeks comment only on the 'Interim ISA report'. Each of the ISA documents must form part of future consultations. We also note that the 'Strategic Environmental Assessment' has been integrated within the Sustainability Appraisal. We would like to see more rigour applied to the SEA Regulations (The Environmental Assessment of Plans and Programmes (Wales) Regulations 2004.) and feel this would provide an opportunity for you to demonstrate the plan's application of the sustainable management of natural resources (SMNR). There is no mention of 'Environmental Assessment' in the ISA integrated appraisal figure 1-1 (within the grey ring). As the elements of the 'Environmental Report', required by the SEA Regulations, are not easily discernible from the ISA interim report, we would like to see composite 'Environmental Report' appended to each future iteration of the ISA. Although not subject of the current consultation, Appendix B of the ISA scoping report identifies baseline data and key issues and opportunities relating to biodiversity, flora and fauna (section 3.1.2). Although some data sources are cited, detailed references are not provided. It is inconceivable that no significant data gaps have been	Yn dilyn y cyfarfod hwn, mae gwaith ymgysylltu ar strwythur Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, a fydd yn manylu ar y broses o arfarnu'r FfDC drafft, wedi cael ei gynnal. Bydd hyn yn sicrhau y caiff yr holl ofynion cyfreithiol eu dangos mewn ffordd sy'n hawdd ei deall. Ni fydd angen Adroddiad Amgylcheddol ar wahân. Bydd Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn rhoi ystyriaeth lawn i faterion amgylcheddol a bydd yn ystyried y Polisi Adnoddau Naturiol Cenedlaethol a Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. Felly, bydd y FfDC, yn ei dro, yn helpu i gyflawni strategaethau cenedlaethol ar gyfer adnoddau naturiol Cymru. Nid yw'r Datganiadau Ardal wedi'u cwblhau eto. Pan fyddant ar gael, cânt eu hystyried yn yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig fel rhan o'r broses iteradd. Bydd gwaith ymgynghori ac ymgysylltu ar yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, er mwyn sicrhau y rhoddir ystyriaeth lawn i'r holl faterion sydd eu hangen i lywio'r FfDC, yn parhau wrth i'r gwaith ar y FfDC fynd rhagddo.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		identified for this topic. This section should draw from sources such as NRW's SoNaRR, Protected Sites and Species Monitoring Reports and emerging Area Statements. Furthermore, there is no reference to the intrinsic value of biodiversity within this issues section and the opportunities identified do not follow the spirit of the recent consultation on PPW v10 (e.g. on biodiversity benefits or 'net gain') or of the Habitats Regulations (Regulation 41. The Conservation of Habitats and Species Regulations 2017) which enable development plan policies to encourage: 'the management of features of the landscape which, by virtue of their linear and continuous structure (such as rivers with their banks or the traditional systems of marking field boundaries) or their function as "stepping stones" (such as ponds or small woods), are essential for the migration, dispersal and genetic exchange of wild species.' This Regulation is also omitted from Appendix A of the ISA scoping report which fails to provide clarity on NDF's legal and policy context. The Natural Resources Policy prioritises nature based solutions, including ecologically resilient networks, which such policies would complement. Furthermore, it is a requirement for the Welsh Ministers to explain how, in preparing the NDF, they have taken into account relevant policies set out in the national natural resources policy published under section 9 of the Environment (Wales) Act 2016 (Environment (Wales) Act 2016, Schedule 2 (8) (2)). Identifying the NDF's interaction with environmental protection objectives and other plans, policies and programmes is an essential element of an 'Environmental Report'. The Environmental Report must include: • An outline of the contents and main objectives of the plan or programme, and of its relationship (if any) with other relevant plans and programmes. • The environmental protection objectives, established at international, Community or Member State level, which are relevant to the plan or programme and the way those objectives and any environmental considerations have been taken into account during its preparation. Unless significant improvements are made, the approach being	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		taken risks compliance with the SEA Regulations. As the context, baseline, issues and opportunities are not appropriately defined, the Interim ISA Report does not provide a credible assessment of alternatives. Sources of information relating to each 'decision aiding question' are unclear meaning the assessment results cannot meaningfully be evaluated. We provide examples later in response to more specific questions on the assessment findings (see response to question 4b). The lack of prominence given to priority species and habitats within the Sustainability Objectives of the ISA is also of concern, especially because of Welsh Ministers' duties towards them under s7 (and all public bodies' duties under s6) of the Environment (Wales) Act 2016 and opportunities to achieve this through the SEA Regulations. We question why, given the Welsh Ministers Duty, s7 species, habitats and assemblages are not a focus for the plan's environmental assessment methodology? The level of detail provided in the options is not sufficient for a rigorous assessment at this stage and suggest further assessment of the options when this detail is available (e.g. para. 3.1.3 of the HRA explains: "Given the very high-level nature of these options, formal HRA screening was not undertaken at this stage...However, given the lack of spatial detail within the options, the assessment could not provide any firm conclusions."). The lack of rigour applied to the SEA Regulations undermines confidence in the findings reported in the Interim Integrated Sustainability Appraisal (ISA) Report. The methodology should be improved and, given the very high-level nature of the options, once more detail is available on them, the options appraisal should be revisited. We would welcome further involvement to help refine, and integrate with the assessment processes 'Issue F. Natural Resources – Sustainable Management of Natural Resources (SMNR) - Wales Today & Drivers of Change'.	
69	Nac Oes	No Comment	
70	Heb ateb	No Comment	
71	Nac Oes	EDF Energy has no comment on these question	Wedi'i nodi.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
72	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
73	Oes	The SEA process is a stronger, clearer process than Sustainability Appraisal. Keeping the SEA process distinctly marked in the ISA would help to ensure that it is transparent that the requirement of SEA have been met, and the environmental impacts of options properly assessed.	Mae'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys gofynion Asesiad Amgylcheddol Strategol ac Arfarniad o Gynaliadwyedd a gellir gweld ei fod yn cynnig buddiannau'r ddwy ddogfen mewn un adroddiad.
74	Nac Oes	No Comment	
75	Heb ateb	No Comment	
76	Nac Oes	No Comment	
77	Heb ateb	No Comment	
78	Oes	My team will continue to engage with the Welsh Government to ensure that the work on the NDF including the Integrated Sustainability Appraisal delivers the Well-being of Future Generations Act to the fullest extent. I note that a real effort has been made to use the Act in this work. I also recognise the involvement work which has been carried out in the formulation of this document and the ISA work which is well demonstrated in ISA Interim Report. In relation to the integration of impact assessments, work is being undertaken in Welsh Government to develop an integrated impact assessment and this should be considered here. The integrated assessment should clearly outline how the proposals contribute to the seven well-being goals. It is important to note that this should be considered at the beginning of the process to develop proposals which maximise their contribution to the seven wellbeing goals and apply the five ways of working as well as considering the potential impacts of preferred options. I welcome the mapping of the NDF objectives against the goals' titles in the ISA Interim report (Table A-1 ISA Framework) but I believe that using the goals descriptors in the Act should have helped framed the questions so that they are closer to the statutory definition of the goals. It is important that the NDF aligns to the new concept of well-being the Act requires public bodies to achieve. This would ensure that the assessment work does not use more traditional concepts under the goals titles for example in relation to	Mae'r sylwadau ar y gwaith a wnaed hyd yma i integreiddio'r FfDC â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wedi cael eu nodi a'u croesawu. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gydweithio â swyddogion o swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ar y FfDC wrth iddo gael ei ddatblygu. Roedd yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig ar gyfer FfDC wedi rhagflaenu gwaith asesu effaith integredig ehangach Llywodraeth Cymru ond mae'n adlewyrchu'r dull gweithredu yn y broses hon ar y cyfan, sef dod â'r ystod o ddyletswyddau asesu effaith ynghyd mewn fframwaith cydlynol, gan leihau cymhlethdod a dyblygu. Dechreuodd yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn gynnar ym mhroses y FfDC ac mae wedi llywio pob cam hyd yma. Mae wedi cael ei lywio gan y pum ffordd o weithio sydd wedi ac a fydd yn parhau i gael eu hegluro yn yr adroddiadau ar bob cam. Mae Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn adlewyrchu'r nodau llesiant ac yn sicrhau bod y FfDC yn gwneud y cyfraniad mwyaf posibl tuag atynt. Mae'r adroddiad Cwmpasu, sy'n seiliedig ar yr adolygiad o gynlluniau, polisïau a rhaglenni, y llinell sylfaen amgylcheddol, esblygiad tebygol y llinell sylfaen honno

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		the economy – the definition in the Act is a much wider one of prosperity. In addition to this, the main future trends affecting Wales (included in the Future Trends report) should have been one of the core elements of the assumptions used in the ISA Appraisal of the Alternative Options. I hope that this will be included clearly in the next steps of the work. Finally, the consultation document (p.13-14) and the ISA Interim Report (Table A-1 p.30) refer to different objectives. They highlight different elements which proves quite confusing and varies in the scope of the implementation of the Well-being of Future Generations Act. For example, the section 2 of the ISA Interim Report refers to 17 ISA Objectives but the consultation document lists 27 NDF Objectives. Clarification on the correlation between the two sets of objectives would be welcomed to guide our comments.	a'r materion cynaliadwyedd allweddol, yn cyflwyno Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Caiff tueddiadau yn y dyfodol yng Nghymru eu trafod yn y rhain a'u bwydo i mewn i Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Mae Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys 17 o Amcanion. Caiff effeithiau tebygol pob cynnig yn y FfDC ar bob un o Amcanion yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig eu hasesu. Cafodd Amcanion Materion ac Opsiynau'r FfDC eu harfarnu yn Adroddiad Interim yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig i weld a oeddent yn gydnaws â phob un o Amcanion yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Mae'r canlyniadau i'w gweld yn Atodiad B i Adroddiad Interim yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.
79	Nac Oes	No Comment	
80	Oes	The integrated nature of the Integrated Sustainability Appraisal (ISA) is supported. The environmental, biodiversity and geodiversity weaknesses identified in Table 4.1 and Appendix B against the ISA Objectives 6, 13 and 16 are addressed in the ongoing NDF design. Development of the NDF must ensure that these aspects achieve the equivalent of '++' in ISA or other assessments as these aspects are critical.	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a fydd yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau.
81	Oes	Dyma gyfieithiad o'r ymateb a dderbyniwyd yn Gymraeg. Here is a translation of the response received in Welsh. The report claims that the preferred option will have a positive impact on the Welsh language, but it does not provide any robust evidence to support this. We believe that there is a significant risk that the preferred option, instead, will have a detrimental impact on the Welsh language. Mae'r adroddiad yn honni y bydd yr opsiwn a ffeirir yn cael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg, ond nid yw'n cynnig unrhyw dystiolaeth gadarn i gefnogi hynny. Credwn fod peryg sylweddol y bydd yr opsiwn a ffeirir, yn hytrach, yn cael effaith andwyol ar y Gymraeg.	Mae'r Opsiwn a Ffeirir yn cynnig cydbwysedd cynaliadwy o ran blaenoriaethau ac amcanion. Mae'r pwyslais ar gynllunio rhanbarthol a thwf trefol cynaliadwy yn fwriadol a disgwylir y bydd hyn yn galluogi'r system gynllunio ar lefelau lleol i ddatblygu polisiau a gwneud penderfyniadau sy'n cefnogi uchelgeisiau cenedlaethol ar gyfer y Gymraeg. Yn unol â deddfwriaeth a pholisi cynllunio, byddwn yn ystyried sut y bydd y FfDC yn effeithio ar y Gymraeg wrth iddo gael ei baratoi a byddwn yn ceisio sicrhau'r budd mwyaf posibl.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
82	Nac Oes	No Comment	
83	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
84	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
85	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
86	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Cwestiwn 1b

A oes gennych sylwadau ynglŷn â'r Adroddiad Sgrinio Rhagarweiniol yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd?

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
1	Nac Oes	No Comment	
2	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
3	Oes	At this stage it is good to see wide assessment and consideration, but again without greater spatial visualisation it is difficult to 'see' how options could impact on habitats for better/worse without reaching very generalised conclusions. Certain basic assumptions can be made in terms of spatial distribution of certain designations, but this is such high level analysis at this stage without having a greater spatial understanding of what the preferred and alternative options would entail – although we note this is an early screening stage.	Rydym yn cytuno â'r sylwadau hyn ac yn eu deall. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau.
4	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
5	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
6	Heb ateb	No Comment	
7	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
8	Nac Oes	No Comment	
9	Oes	This is also, 'A write-only' document	Rydym yn nodi bod y ddogfen yn dechnegol ac rydym yn ei llunio mewn fformat sydd

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
			mor hygyrch â phosibl.
10	Nac Oes	No Comment	
11	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
12	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
13	Nac Oes	No Comment	
14	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
15	Oes	In order that change is effectively undertaken all levels of government and other public funded organisations need to demonstrate good management Independent management accreditation is required to achieve this Thank you	Nid yw'r sylw hwn yn berthnasol i'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd yn uniongyrchol.
16	Oes	The Vision and Objectives are too general, and lacking in spatial detail, to enable a meaningful assessment at this stage.	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau.
17	Oes	As Point 1a above.	Wedi'i nodi.
18	Nac Oes	No Comment	
19	Nac Oes	No Comment	
20	Nac Oes	No Comment	
21	Nac Oes	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
22	Nac Oes	No Comment	
23	Nac Oes	No Comment	
24	Nac Oes	No Comment	
25	Nac Oes	No Comment	
26	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
27	Nac Oes	No Comment	
28	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
29	Heb ateb	N/A	
30	Oes	1b1 We agree that although renewable energy projects may have adverse impacts on local ecological systems, in the long term renewable energy infrastructure is essential to decarbonisation and to efforts to reduce air pollution and slow the rate of human-induced climate change. 1b2 We think that attention to Green Infrastructure should include a priority to strengthen networks of “multifunctional green space, urban and rural, which is capable of delivering a wide range of environmental and quality of life benefits in local communities”, in the words of guidance from the UK Ministry of Housing, Communities and Local Government (21.1.2016). We agree that “opportunities to improve connectivity between European sites should be explored and incorporated into policy where possible”, but point out that currently insufficient effort goes into protecting existing sites of European importance (for example see ‘Failure to Restore Lost Protected Landscape’, West Wales News Review, 21.1.2016). 1b3 We agree with the following paragraph, 5,1,3: “under the Habitats Regulations it is necessary to assess the potential in-combination effects of the NDF with other current or proposed Plans and Projects. However, there is insufficient detail within the current preferred option version of the NDF to allow for a meaningful in-combination assessment to be completed”.	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau.
31	Nac Oes	N/A	
32	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
33	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
34	Heb lenwi'r ffurflen	We have no comments to make at this time.	Wedi'i nodi.
35	Nac Oes	No Comment	
36	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
37	Oes	National Park Wales are in broad agreement with the HRA, and only have a comment on Q4b below.	Wedi'i nodi.
38	Nac Oes	No Comment	
39	Nac Oes	No Comment	
40	Oes	Please see our response to the HRA preliminary Screening Report in our accompanying letter. [mae cynnwys y llythyr hwn i'w weld isod] We welcome and support Welsh Government's commitment to the HRA process. We also welcome the informal opportunities we have had to provide comments as the preliminary HRA screening has developed. 2. At this relatively early stage in its the development, the specific policies that the NDF will include remains uncertain. We therefore support the precautionary approach taken by Welsh Government, screening the majority of objectives and strategic policy directions in for further consideration under HRA as the NDF and the HRA develop. We agree that as the NDF moves forward, and specific policies are developed, the potential for them to impact on European sites will be become clearer, and it will then be possible to assess these individual policies in greater detail at that time. 3. We have concerns that strategic policy direction R1 in Table 4 on Pg. 20, which provides a framework to support growth, is being screened out at this stage of the plan's development. Based on the limited information available at this stage of the NDF's development, it appears to us that this could have the potential to impact upon European sites. We do not consider that relying on the future inclusion of cross-cutting policies to protect European sites would allow this strategic policy direction to conclude no likely significant effects at this stage. It is our view that it should be screened in at this time, allowing assessment of the specific policies that subsequently flow from it as they develop. 4. To ensure a consistent and transparent approach to determining when it is appropriate to 'defer down' the HRA to a lower-tier plan or project level, both the HRA Preliminary Screening Report and the HRA Rules of Thumb document should clearly set out how these decisions will be made. 5. We continue to have some concerns regarding the HRA Rules of Thumb document, which we set out in more detail in Appendix 1 (pts. 8 to 18). In particular, this document should: i. explain how mobile and typical species are defined, and how they will be considered in the HRA; and ii. clarify the wider applicability of the identified buffer distances.	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a byddant yn llywio cam nesaf yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd sy'n rhan o'r FfDC drafft. 2) Cytunir â'r sylw – caiff y polisïau a'r cynigion eu sgrinio eto wrth iddynt gael eu datblygu ymhellach. 3) Deellir y sylw a chaiff cyfeiriad polisi

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
		1 Introduction 6. Pg. 2, 1.1.6 – we suggest that all references to conservation objectives should be directed to Core Management Plans (and their equivalent in England) only, which are up kept up to date on Natural Resources Wales' and its sister agencies websites. 4 Preliminary screening of the NDF preferred spatial option 7. We note references to 'deferring down' HRA to lower tier plan and project level in Table 4. We suggest it would be useful to clearly set out the circumstances when deferring down assessment to a lower level is acceptable and appropriate in both the Preliminary HRA Screening Report and the HRA Rules of Thumb document. Despite the name often given to this approach ('deferring down the HRA'), this way of ascertaining no adverse effect on site integrity in the higher level plan is not a way of deferring or delaying the assessment process, but a way of securing mitigation measures in a lower level plan or at project level, where they cannot be secured in detail in the higher level plan due to the level of detail available at this stage. In other words, to take this approach the plan-maker must be confident that it is possible for the policy to be delivered in a way that avoids adverse effects on site integrity at the lower tier plan or project level. The following is adapted from the DTA Publications HRA Handbook. In order to ascertain that there would be no adverse effect on the integrity of a European site, a plan-making body may only rely on mitigation measures in a lower tier plan or at project level (i.e. defer down) if the following three criteria are all met: i. The higher-level plan assessment cannot reasonably predict any effect on a European site in a meaningful way; whereas ii. The lower tier plan or project level, which will identify more precisely the nature, timing, duration, scale or location of development, and thus its potential effects, will have the necessary flexibility over the exact nature, timing, duration, scale and location of the proposal to enable an adverse effect on site integrity to be avoided; and iii. The HRA of the lower tier plan or project is required as a matter of law or Government policy. There are two key points here: i. Firstly, if the HRA of a policy at the NDF level can reasonably predict certain effects on European site(s) in a meaningful way, then it should be undertaken at this level to the extent appropriate to the information available at this stage. ii. Secondly, it must be the case that a project level HRA will have the necessary flexibility over the exact nature, timing, duration, scale and location of the proposal to enable an adverse effect on site integrity to be avoided – if not, then deferring down is not appropriate. 8. Pg. 20, Table 4, R1 – we have concerns that this strategic policy direction, which provides a framework to support growth, is being screened out at this stage of the NDF's development. Based on the limited information available at this stage of the NDF's development, it appears to us that policies that flow from this could have the potential to impact upon European sites. We do not consider that relying on the future inclusion of cross-cutting policies to protect European sites would allow this strategic policy direction to conclude no likely significant effects at this stage. It is our view that it should be screened in at this time, allowing assessment of the specific policies that subsequently flow from it as they develop. HRA Rules of Thumb	strategol R1 ei sgrinio i mewn. 4) Cytunir â'r sylw hwn a chaiff y dull gweithredu hwn ei ddisgrifio'n fanylach ar y cam nesaf. 5) Cytunir â'r sylw hwn a chyflwynir rhagor o fanylion ar y cam nesaf. 6) Cytunir â'r sylw hwn a chaiff rhagor o fanylion eu cynnwys ar y cam nesaf. 7) Cytunir â'r sylw hwn a chaiff rhagor o fanylion eu cynnwys ar y cam nesaf. Mae'r cyfeiriad at ganllawiau llawlyfr DTA yn ddefnyddiol, a byddwn yn sicrhau mai

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
		9. Pg. 6, Table 8 – whilst we recognise that the tables in this section are not intended to be comprehensive, this table does appear to understate the non-bird interest of estuarine Ramsar site fauna. In particular, it should include reference to fish (which includes species such as sea trout and eel, not protected under SAC designations). 10. As we have previously identified, the Rules of Thumb document doesn't include explanatory text on mobile or typical species. It would be useful to include this information, together with highlighting the need for their consideration as part of the HRA process. We provide definitions below. a. Mobile species – these are species that are interest features of European sites in their own right, but which require consideration beyond European site boundaries because they are migratory, or forage or roost etc. 'off-site', or whose populations require movement and mixing across fragmented sites (at a meta-population scale). Species that fall in to this category in Wales include: • Bats • Migratory fish – shad, sea lamprey, river lamprey, salmon, sea trout and eel • Marsh fritillary • Otter • Hen harrier • Wintering birds • Great crested newt • Sea mammals • Seabirds Therefore, European sites whose qualifying features include mobile species, such as those listed above, which may be affected by the NDF irrespective of the location of the plan's proposals or whether the species would be in or out of the site when they might be affected, may need to be considered through HRA. b. Typical species – these are species that are not interest features in their own right, but which are the typical species of a habitat which is an interest feature, and which are often referred to in the conservation objectives. They only require consideration within the European site boundaries. At the high strategic level of plan HRA it is often not possible to consider them in any detail, but the potential need for them to be considered in future project level HRAs should at least be highlighted here. 11. Pg. 10, 3.2.3 – policies that refer to Developments of National Significance (DNSs) do require HRA consideration at plan level to the extent that it is reasonable and meaningful, before they can be 'deferred down' to lower tier plan or project level (see pt. 7 above). A similar example (for a Nationally Significant Infrastructure Project (NSIP)) to this is the tidal lagoon policy in the developing Welsh National Marine Plan (WNMP), in relation to which the WNMP HRA was unable to conclude no adverse effects on site integrity, and which therefore has been taken through to the derogations set out under Article 6(4) of the Habitats Directive, at plan level. 12. Pg. 10 - In relation to several of the NDF Proposals listed under 3.2, direct loss of habitat is also a potential impact due to land take, e.g. under 3.2.6 Housing and 3.2.7 Mineral concessions. 13. Pg. 10, 3.2.9 – this paragraph on natural resource management/ecosystem services should acknowledge that	dim ond pan gaiff y meini prawf hyn eu bodloni (yn dryloyw) y caiff 'cyfeirio i lawr' ei argymell. Felly, byddwn yn nodi hyn yn glir yn y fersiwn ddiwygiedig. 8) Gweler yr ymateb i bwynt 3. 9) Mae'r sylw wedi cael ei nodi a chaiff rhagor o fanylion eu cynnwys ar y cam nesaf. 10) Mae'r sylwadau wedi cael eu nodi a chaiff rhagor o fanylion eu cynnwys ar y camau nesaf. I nodi, nid oeddem wedi eithrio rhywogaethau mudol (ac, yn

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
		this management itself could have impacts on European sites that would require HRA (as has been acknowledged in the preceding Preliminary HRA Screening Report). 14. Pg. 11, 3.3.3 Impact Pathways to consider – we continue to have some concerns regarding the specific buffers that have been set out in this section, because of the potentially significant influence on the HRA screening that these buffers may subsequently have. There are inevitably many uncertainties about subsequent projects that may come forward and be supported by policies in the NDF, regarding their nature, timing, duration, scale and location, etc., and therefore the potential impacts that they may have on European sites. Therefore, any guidance on the HRA at this plan level needs to take a precautionary approach. It is not clear if all of the buffers provided are based on a precautionary approach, or on specific pieces of project-level casework that may not have wider applicability. We would welcome clarity for all of the buffers set out in the document, on this question. For example, the document quotes studies for the Morecambe Bay Partnership (Liley et al., 2015) which identified a distance of 3.45 km as being the average distance people will travel for a day trip to a designated site. Based on this it states that if an NDF proposal could lead to large housing developments within 3.5 km of a Natura 2000 site, it should be screened in for consideration under HRA. It is not clear if the Morecombe Bay study figures would also be appropriate for all proposals for large housing developments across Wales. The caveat set out at the foot of pg. 11 (“These distances are for guidance only, where a potentially significant effect is identified, a thorough assessment of the impact pathways and distance over which an effect could occur would be undertaken on a case by case basis during the full HRA of the NDF”) does not provide reassurance because it only applies after a proposal has been screened in or out using the information provided in this document. Note that we have not considered and confirmed each of the specific buffers set out in the document individually. Pg. 11, 3.3.3, Direct habitat loss, 4th bullet pt. – this bullet point refers to permanent or temporary loss of habitat within an area of land outside the designated site that could be functionally linked to it. This is a key place where there should be reference to mobile species collectively (as described in pt. 10 above). 16. Pg. 11, 3.3.3, Habitat degradation, 2nd bullet pt. – this bullet point refers to a 3km buffer from European sites for increased sedimentation and pollution entering watercourses. This would appear to be incorrect. It should reflect the other bullet points relating to watercourses (e.g. pg. 12, Effects on water quality or quantity, 1st bullet pt.), where the buffer is 3 km from a watercourse, followed by checking for hydrological links to downstream European sites. 17. Pg. 15, 4.1.2, Rules 3 and 4 – these rules refer to collating qualifying features and conservation objectives, and refer the user to this HRA Rules of Thumb document to source this information. We are concerned that this document does not contain detailed or comprehensive information on either of these areas. We advise that users should refer to Core Management Plans (or there equivalent in England) when seeking this type of information. 18. Pg. 16, Rule 6 – in relation to this Rule, it is worth highlighting the recent People over Wind ruling from the Court of Justice of the European Union (CJEU), which states that “...in order to determine whether it is necessary to carry out...an appropriate assessment of the implications, for a site concerned, of a plan or project, it is not appropriate, at the screening stage, to take account of measures intended to avoid or reduce the harmful effects of the plan or project on that site.” CJEU case c-323/17, paragraph 40.	wir, roeddem wedi rhoi ystyriaeth fanwl i'r goblygiadau ar gyfer y rhywogaethau hyn y tu hwnt i ffiniau safle N2K yn y ddogfen Synnwyr y Fawd/Rules of Thumb), and ni wnaethom ddiffinio'r term yn fanwl. Byddwn yn defnyddio'r diffiniad defnyddiol hwn o rywogaethau mudol ar gam nesaf yr asesiad. Cytunir â hyn, ond bydd angen gwahaniaethu rhwng y rhywogaethau unigol hynny sy'n gysylltiedig â safle dynodedig a'r rhywogaethau hynny nad

Rhif y sylwadu	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
		19. Pg. 16, Rule 6 – also in relation to this Rule, the last sentence states ‘...or incorporating appropriate wording to ensure that any future development brought forward under the policy/strategy/proposal is required to undertake HRA prior to permission being granted’ when referring to measures that would avoid or mitigate a potential impact. Whilst we support being clear in this document that HRA will be required at project level, it should be noted that undertaking HRA at a lower tier level does not remove the requirement to undertake HRA at this plan level, as far as is reasonable and meaningful (see pt. 7 above).	Ydynt yn gysylltiedig â'r safle (gan mai dim ond mewn perthynas â rhywogaethau sy'n gysylltiedig â safle y mae angen cynnal Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd). Byddwn yn gwahaniaethu rhyngddynt ac yn defnyddio'r diffiniad o rywogaethau nodweddiadol a nodweddion o ddiddordeb yn yr adroddiad diwygiedig (a/neu'r broses ail-sgrinio). 11) Mae'r sylw wedi cael ei nodi a byddwn yn cynnwys meini prawf 'cyfeirio i lawr' DTA ar y cam nesaf.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
			12) Mae'r sylw wedi cael ei nodi a chaiff yr effaith ei chynnwys ar y cam nesaf. 13) Mae'r sylw wedi cael ei nodi a chaiff rhagor o fanylion eu cynnwys ar y cam nesaf. 14) Byddwn yn edrych ar leiniau clustogi ar gam nesaf yr asesiad ac yn egluro'r mater. Byddwn yn gweithio mewn ffordd ragofalus, ond nid i'r graddau y caiff gwaith datblygu ei atal heb reswm da. 3.3.3 – gweler yr ymateb i 10. 16) Caiff hyn ei adolygu a'i newid fel y bo'n briodol.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
			17) Rydym yn cytuno â'r sylwac yn ei ddeall a chaiff y testun ei newid.. 18) Mae'r sylw wedi cael ei nodi, rydym yn ymwybodol o'r dyfarniad hwn, a byddwn yn ailystyried y Rheol hon yng ngoleuni geiriad y dyfarniad. 19) Fel uchod, byddwn yn ystyried 'cyfeirio i lawr' yn fwy gofalus.
41	Heb ateb	No Comment	
42	Heb ateb	No Comment	
43	Nac Oes	No Comment	
44	Nac Oes	No Comment	
45	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
46	Nac Oes	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
47	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
48	Nac Oes	No Comment	
49	Nac Oes	No Comment	
50	Heb lenwi'r ffurflen	See 1a	Wedi'i nodi.
51	Nac Oes	No Comment	
52	Nac Oes	There is little to comment on at this stage. Once more detail emerges on more specific policies or schemes, the HRA will have more meaningful information to consider.	Wedi'i nodi. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau.
53	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
54	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
55	Nac Oes	No Comment.	
56	Nac Oes	No Comment	
57	Nac Oes	No Comment	
58	Heb ateb	No Comment	
59	Nac Oes	No Comment	
60	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
61	Oes	The habitats assessment appears to thoroughly consider 6(4) of the Habitats Regulations. Our members consider that, even with the UK's impending departure from the European Union, it seems unlikely that this area of law will	Wedi'i nodi.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
		be addressed by Parliament in the short to medium terms, so we agree that proper consideration of the regulations is appropriate.	
62	Nac Oes	No Comment	
63	Nac Oes	No Comment	
64	Heb ateb	No Comment	
65	Oes	Simply to add that, by its very nature and purpose, specific reference to geodiversity and geoconservation are missing from the HRA – which therefore compounds their exclusion elsewhere.	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi; fodd bynnag, nid ydym yn ystyried mai dyma yw swyddogaeth yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd a chaiff hyn ei drin o fewn yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.
66	Oes	Dyma gyfieithiad o'r ymateb a dderbyniwyd yn Gymraeg. Here is a translation of the response received in Welsh. We note that fulfilling the Welsh Government's objectives in relation to the Welsh language in this context is a "general aspiration" that has been "screened out". We believe that this confirms our comments above and that the wider context fails to offer adequate support for the Welsh language. Nodwn mai "Dyhead cyffredinol" a chafod ei "sgrinio allan" yw gwireddu amcanion Llywodraeth Cymru parthed y Gymraeg yn y cyd-destun hwn. Credwn fod hyn yn cadarnhau ein sylwadau uchod a bod y cyd-destun ehangach yn methu cynnig cefnogaeth ddigonol i'r Gymraeg.	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi; fodd bynnag, nid yw effeithiau ar y Gymraeg yn rhan o swyddogaeth yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd a chânt eu trin

Rhif y sylwadu	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
			yn yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.
67	Oes	Habitats Regulations Assessment We note the conclusion in Summary and Next Steps p22, 5.1.3. that: 'Under the Habitats Regulations, it is necessary to assess the potential in-combination effects of the NDF with other current or proposed, Plans and Projects. However, there is insufficient detail within the current preferred option version of the NDF to allow for a meaningful in-combination assessment to be completed' Para 5.1.5 also explains that a further detailed HRA Screening will be undertaken and a draft HRA will then be published alongside the draft NDF. We are concerned that the scope of the assessment (when it is eventually made) will be confined to Natura 2000 sites. As with landscapes, we believe that all habitats matter, in 'every part of Wales', as stated in the Environment (Wales) Act 2016. An NDF worthy of its name should be scoped so as to include both recognition of the top tier and support for the enhancement and enrichment across the environmental spectrum. There is also a need to stress the interaction between habitats and landscape, and to include consideration of the land uses and policies that can or could sustain them.	Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau. Nid ydym o'r farn bod rhoi ystyriaeth ehangach i safleoedd ar gyfer cynefinoedd a thirweddau yn rhan o swyddogaeth yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd a chaiff hyn ei drin o fewn yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.
68	Oes	We welcome early consultation on the HRA and we would welcome continued involvement throughout the process. We see this as a vital HRA. The way it is conducted will be a 'model' for all other strategic and local development plans prepared in Wales. In para. 3.1.3, the HRA explains: "Given the very high-level nature of these options, formal HRA screening was not undertaken at this stage...However, given the lack of spatial detail within the options, the assessment could not provide any firm conclusions." We agree with this - we do not consider it appropriate to undertake screening at the 'preliminary' stage. However,	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
		elements of the preferred option are screened out (DN3, DN4, AS2, AS3, R1). We recommend re-screening all elements of the preferred option. A better spatial expression of the Natura 2000 Network and ranges of qualifying mobile species could be provided. The 'Arcadis' maps are particularly hard to read (Figures 1&2). There may be further SPA / MPA designation whilst the NDF is being prepared, which the report should acknowledge (Assessing the contribution of Welsh MPAs towards an ecologically coherent MPA network in 2016. JNCC. http://jncc.defra.gov.uk/pdf/JNCC_NetworkProgressWelshWaters_Final.pdf). The summary of the conservation objectives relevant to the Natura 2000 designations does not identify relevant environmental issues to the NDF. We suggest using Natural Resources Wales' indicative feature condition reports (https://naturalresources.wales/guidance-and-advice/environmental-topics/wildlife-and-biodiversity/find-protected-areas-of-land-and-seas/indicative-feature-condition-assessments-for-european-marine-sites-ems/?lang=en) and any equivalent terrestrial reports as the basis for describing these and identifying pressures attributable to the NDF. Evidencing assertions on the range of mobile species and impact pathways (e.g. 'prevailing wind') would further help scope the assessment. The 20km buffer of SPA and Ramsar sites (with bird interest features) needs to be based on the best available science and referenced accordingly. This is also vital to the consideration of in combination impacts, for example with emerging proposals in the Wales National Marine Plan. We have concerns regarding 'rule of thumb' number 6 which does seem to accord with the recent 'People Over Wind v Coillte Teoranta' (Case C-323/17) judgement of the Court of Justice of the European Union, which clarifies mitigation cannot be considered when screening for Likely Significant Effects. Natura 2000 and Spatial Planning (http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/pdf/Natura_2000_and_spatial_planning_final_for_publication.pdf) highlights modelling tools for spatial planning prioritisation. We would like to understand more about the techniques and methodologies likely to be used when preparing Appropriate Assessments.	phrosiectau a chaiff ei sgrinio ar y cam nesaf hwn. Caiff y mapiau eu gwella ar gyfer y cam gwaith nesaf. Caiff y Cynlluniau Rheoli Craidd diweddaraf a chyfeiriadau priodol eu defnyddio ar gam nesaf yr asesiad. Byddwn yn edrych ar leiniau clustogi ar gam nesaf yr asesiad ac yn egluro'r mater. Byddwn yn gweithio mewn ffordd ragofalus, ond nid i'r graddau y caiff gwaith datblygu ei atal heb reswm da. Mae'r sylw ar Synnwyr y Fawd (Rule of Thumb) Rhif 6

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
			wedi'i nodi a byddwn yn ailystyried y Rheol hon yng ngoleuni geiriad y dyfarniad. Byddwn yn parhau i ymgysylltu ag RSPB wrth i'r gwaith ar y FfDC fynd rhagddo.
69	Nac Oes	No Comment	
70	Heb ateb	No Comment	
71	Nac Oes	EDF Energy has no comment on these question	Wedi'i nodi.
72	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
73	Oes	Care should be taken in identifying and assuming need without having understood the impacts of projects. The UK Government has tried to remove the question of 'need' from major infrastructure projects such as nuclear and airports and roads, and this has led to inevitable environmental impacts because the principle of the projects is then difficult to assess properly, and for environmental impacts to be considered on a parity with perceived economic growth. There must remain the possibility for development to be refused if the environmental impact is unacceptable, even if the policy supports the principle of the development. The NDF should also provide transition and continuity in the event of withdrawal from the European Union that European protected habitats will retain the highest level of protection. It is unclear how the NDF will deal with this situation.	Rhan o ddiben yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd ar gamau cynnar y broses o baratoi'r FfDC (yn enwedig dogfen Synnwyr y Fawd) yw sicrhau bod y cynllunwyr sy'n

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
			paratoi'r FfDC yn deall y materion amgylcheddol allweddol hyn fel bod datblygiadau mewn ardaloedd penodol yn cael eu hystyried yn annerbyniol. Mae ein paratoadau ar gyfer ymadael â'r Undeb Ewropeaidd yn sicrhau y bydd ein deddfwriaeth amgylcheddol, gan gynnwys y ddeddfwriaeth sy'n deillio o gyfarwyddebau Ewropeaidd, yn parhau mewn grym.
74	Nac Oes	No Comment	
75	Heb ateb	No Comment	
76	Nac Oes	No Comment	
77	Heb ateb	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb/Newid a gynigir
78	Heb ateb	See my response within Q5b.	Wedi'i nodi.
79	Nac Oes	No Comment	
80	Oes	The preliminary Screening Report appears to be thorough.	Wedi'i nodi.
81	Heb ateb	No Comment	
82	Nac Oes	No Comment	
83	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
84	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
85	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
86	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Cwestiwn 3d

A oes gennych sylwadau ynglŷn â'r asesiad o Amcanion y Fframwaith fel y mae wedi'i nodi yn Adroddiad Interim yr Arfarniad o Gynaliadwyedd Integredig?

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
1	Oes	We are pleased to see the references to mental health and wellbeing as well as physical health and inequalities. Also pleased to see that health and wellbeing is referenced across all the objectives. 1.2 – Health Boards are not the only health stakeholders. PHW and other public health agencies such as the Chartered Institute of Environmental Health need to be included here. 3.1 should this read 2017 and not 2018 in the heading? The preferred strategy could also advocate for broad health impact assessments (HIAs) to be carried out in the placemaking, LDP and planning application process. HIA is a key section in the Public Health (Wales) Act 2017.	Bydd y FfDC drafft, a fydd yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau, yn cynnig dealltwriaeth gliriach o ddulliau cyflawni. Cydnabyddir nad rôl y FfDC yn unig yw creu lleoedd da ac y bydd angen i bob sector i weithio gyda mecanweithiau eraill i sicrhau cynifer o gyfleoedd â phosibl. Bydd gwaith ymgynghori ac ymgysylltu ar y FfDC yn parhau er mwyn rhoi cyfle i randdeiliaid, gan gynnwys asiantaethau iechyd, roi mewnbyn. Dylai'r pennawd ar gyfer 3.1 gynnwys y flwyddyn 2018. Fel arfer, caiff rôl Asesiad o'r Effaith ar Iechyd ei thrafod mewn perthynas â'r system gynllunio oherwydd deallir bod cynllunio yn cael effaith fawr ar benderfyniadau iechyd yn genedlaethol ac yn lleol. Caiff pwysigrwydd ystyriaethau iechyd yng nghyd-destun cynllunio ei adlewyrchu ym Mholisi Cynllunio Cymru, sy'n cynnwys cyfeiriad at gyfraniad gwerthfawr Asesiadau o'r Effaith ar Iechyd at y broses o wneud cynlluniau. Mae ystyriaeth hefyd yn cael ei rhoi i ble y gallai gofyniad i gynnal Asesiad gorfodol o'r Effaith ar Iechyd ychwanegu'r gwerth mwyaf, fel rhan o'r gwaith o ddatblygu rheoliadau o dan Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) 2017. Fel rhan o'r cam cwrmpasu hwn, ystyrir y ffordd orau o gymhwyso Asesiadau o'r Effaith ar Iechyd i wahanol agweddau ar y system gynllunio.
2	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
3	Heb ateb	No Comment	
4	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
5	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
6	Heb ateb	No Comment	
7	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
8	Nac Oes	No Comment	
9	Oes	Another write-only document	Mae'r ddogfen wedi'i chyhoeddi ar-lein, sy'n golygu ei bod ar gael i'r cyhoedd. Bydd cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys Crynodeb Annhechnegol a fydd yn helpu i wneud y broses arfarnu a'r canfyddiadau yn haws eu deall ac yn symlach.
10	Nac Oes	No Comment	
11	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
12	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
13	Nac Oes	No Comment	
14	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
15	Oes	In order that change is effectively undertaken all levels of government and other public funded organisations need to demonstrate good management Independent management accreditation is required to achieve this Thank you	Nid yw'r sylw hwn yn uniongyrchol berthnasol i'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.
16	Nac Oes	No Comment	
17	Oes	See 1a.	Wedi'i nodi.
18	Nac Oes	No Comment	
19	Heb ateb	No Comment	
20	Nac Oes	Making the objectives more succinct as recommended by the report is supported as the aim of the objective is much clearer.	Wedi'i nodi.
21	Nac Oes	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
22	Nac Oes	No Comment	
23	Heb ateb	No Comment	
24	Nac Oes	No Comment	
25	Nac Oes	No Comment	
26	Heb lenwi'r ffurflen	See 3a ³³	Wedi'i nodi.
27	Oes	The assessment is limited by the structure and content of the initial iteration and consequently has not addressed the issues we have raised above.	Wedi'i nodi.
28	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
29	Heb ateb	N/A	
30	Oes	3d1 More information on the evaluation criteria employed would be helpful. However, in broad terms we think the assessment was carefully and rationally undertaken, but in our view there is insufficient evidence about the selection process to create the preferred option.	Mae manylion am Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a ddefnyddiwyd i asesu'r Cynllun ar gael yn Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig: https://gweddill.gov.wales/topics/planning/national-development-framework-for-wales/integrated-sustainability-appraisal-for-the-ndf/integrated-sustainability-appraisal-scoping-report-for-the-national-development-framework/?skip=1&lang=cy Ymhelaethir ar y ffordd mae'r broses o asesu'r opsiynau wedi arwain at ddewis yr opsiwn a ffeirir yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a fydd yn ategu'r FfDC drafft.
31	Nac Oes	N/A	
32	Heb lenwi'r ffurflen	See 3a ³⁴	Wedi'i nodi.

³³ ³³ Responses to this question can be found: <https://gov.wales/national-development-framework-issues-options-and-preferred-option>

³⁴ ³⁴ Responses to this question can be found: <https://gov.wales/national-development-framework-issues-options-and-preferred-option>

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
33	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
34	Heb lenwi'r ffurflen	We have made comments about the NDF Objectives in question 3c.	Wedi'i nodi.
35	Nac Oes	No Comment	
36	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
37	Oes	6 .3 National Landscapes - National Park Authorities Wales are pleased to see that the ISA was able to enhance NDF Objective 6 in terms of the inclusion of nationally important landscapes (additional of 6.3) through iteration. 8. Transport – Agree that the second iteration of this objective is more positive than the first, due to the focus on decarbonisation and sustainable transport. However, the objective does still focus on the improvement of infrastructure so there is still some element of uncertainty around environmental/landscape impacts. Strongly agree with the assessment of Objective 3 City Regions and Deals.	Wedi'i nodi. Fel rhan o'r cam arfarnu nesaf, bydd modd cynnal asesiad manylach, gan gynnwys asesiad o'r ffordd y gallai'r agenda datgarboneiddio ryngweithio â'r angen am seilwaith adeiledig newydd ac effeithiau cyfatebol posibl ar yr amgylchedd/tirwedd.
38	Nac Oes	No Comment	
39	Nac Oes	No Comment	
40	Oes	Please see our response to the ISA Interim Report in our accompanying letter. See 1a and 1b	Wedi'i nodi.
41	Heb ateb	No Comment	
42	Heb ateb	No Comment	
43	Nac Oes	No Comment	
44	Nac Oes	No Comment	
45	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
46	Nac Oes	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
47	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
48	Nac Oes	No Comment	
49	Heb ateb	No Comment	
50	Heb lenwi'r ffurflen	see 3a ³⁵	Wedi'i nodi.
51	Heb ateb	Appendix B clearly demonstrates how the NDF objectives have been assessed against the ISA objectives, a comprehensive suite which align well to the improving well-being, however how do the objectives take consideration of / have been assessed against future trends as part of their long term impact and success? Assessing with consideration for future trends would further strengthen the ISA process and the success of the Framework during its development and delivery.	Mae Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, sy'n seiliedig ar yr adolygiad o gynlluniau, polisiau a rhaglenni, y llinell sylfaen amgylcheddol, esblygiad tebygol y llinell sylfaen honno a'r materion cynaliadwyedd allweddol, yn cyflwyno Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Yng nghynnwys yr Adroddiad hwn, caiff tueddiadau yn y dyfodol yng Nghymru eu trafod a'u bwydo i mewn i Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Yn unol â gofynion y Gyfarwydddeb ar Asesiadau Amgylcheddol Strategol, bydd iteriad nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig hefyd yn nodi p'un a ddisgwylir i effeithiau cynigion y FfDC fod yn rhai byrdymor, tymor canolig neu hirdymor yn ogystal â pha mor barhaol ydynt a ph'un a ellir eu gwyrddio.
52	Nac Oes	No Comment	
53	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
54	Heb lenwi'r ffurflen	See 3a ³⁶	Wedi'i nodi.
55	Nac Oes	No Comment	
56	Nac Oes	No Comment	

³⁵ ³⁵ Responses to this question can be found: <https://gov.wales/national-development-framework-issues-options-and-preferred-option>

³⁶ ³⁶ Responses to this question can be found: <https://gov.wales/national-development-framework-issues-options-and-preferred-option>

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
57	Nac Oes	No Comment	
58	Heb ateb	No Comment	
59	Nac Oes	No Comment	
60	Heb lenwi'r ffurflen	See 3a ³⁷	Wedi'i nodi.
61	Nac Oes	No Comment	
62	Nac Oes	No Comment	
63	Nac Oes	No Comment	
64	Heb ateb	No Comment	
65	Oes	See our responses above.	Wedi'i nodi.
66	Oes	Dyma gyfieithiad o'r ymateb a dderbyniwyd yn Gymraeg. Here is a translation of the response received in Welsh. The conclusions are very ambiguous in terms of the Welsh language, although the assessment stated that the effect would be positive. Without a broader consideration within the Framework, and without policy or guidance to show how this would be implemented in practice, we fear that keeping the status quo in terms of the Welsh language is the best that could be expected. This falls very far from contributing to the aim of creating one million Welsh speakers by 2050. Amwys iawn oedd y casgliadau o safbwynt y Gymraeg, er i'r asesiad ddatgan y byddai'r effaith yn un gadarnhaol. Heb ystyriaeth ehangach o fewn y Fframwaith, a heb bolisi na chanllawiau fyddai'n dangos sut y byddai hyn yn cael ei roi ar waith yn ymarferol, ofnwn mai cadw'r statws quo o safbwynt y Gymraeg yw'r gorau gellid ei ddisgwyl. Mae hyn yn disgyn yn bell iawn o gyfrannu at y nod o greu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.	Mae'r Opsiwn a Ffeirir yn cynnig cydbwysedd cynaliadwy o ran blaenoriaethau ac amcanion. Mae'r pwyslais ar gynllunio rhanbarthol a thwf trefol cynaliadwy yn fwriadol a disgwylir y bydd hyn yn galluogi'r system gynllunio ar lefelau lleol i ddatblygu polisiau a gwneud penderfyniadau sy'n cefnogi uchelgeisiau cenedlaethol ar gyfer y Gymraeg. Yn unol â deddfwriaeth a pholisi cynllunio, byddwn yn asesu effeithiau'r FfDC drwy asesiadau o'r effaith ar y Gymraeg ac yn ceisio sicrhau'r budd mwyaf posibl.
67	Oes	These are set out in our response to Question 1a	Wedi'i nodi.
68	Oes	See response to 1a above. With respect to SA objectives 16 (Biodiversity & Geodiversity) & 17 (Natural Resources), it is unclear how the conclusions for each of the NDF objectives in Table B-1 have been made. The ISA	Rhoddir cyfiawnhad ym mhob asesiad o'r sgorau a ddyfernir, y bwriedir iddynt fod yn rhai dangosol. Yn fersiwn nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, pan fydd asesiadau manylach yn cael eu paratoi, bydd hi'n

^{37 37} Responses to this question can be found: <https://gov.wales/national-development-framework-issues-options-and-preferred-option>

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		methodology (Table A-1) does not identify which information has been used to answer the decision aiding questions when undertaking the assessment. From table B-2, it is unclear how SA objectives 16&17 have influenced the NDF objectives. No internal compatibility analysis of plan objectives is provided. This would helpfully identify tensions and focus assessment work and plan refinement. It would also help to identify synergies which could lead to opportunities for multiple benefits.	fwyfwy amlwg pa feini prawf penderfynu allweddol a ddefnyddiwyd. Fel arfer, casgliad cyfannol yw hwn ar gyfer pob un o Amcanion yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig sy'n seiliedig ar feini prawf rhyngweithiol lluosog. Nid yw'r argymhellion ar gyfer diwygiadau i Amcanion y FfDC yn seiliedig ar ofynion Amcanion penodol o fewn yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn unig. Mewn proses iteraidd, disgwylir i asesiadau yn erbyn holl Amcanion yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, gan gynnwys 16 a 17, ddylanwadu ar gynigion yn fersiwn nesaf y FfDC.
69	Oes	As a general observation, it is noted from the ISA objectives assessment that the support for city region deals and growth deals is not compatible with a number of ISA environmental and social objectives. Although the objective has been shortened, its effects have not changed and it remains part of the NDF. A full explanation and justification for this should be given.	Bydd y FfDC drafft yn cynnwys rhagor o fanylion a chaiff asesiadau eu dogfennu yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.
70	Heb ateb	No Comment	
71	Oes	The Integrated Sustainability Appraisal (ISA) interim report provides a useful overview of the relationship between the Wellbeing of Future Generations Act, NDF and the actual definition of sustainability. As it stands presently, it provides a useful description of the goals of the Well Being approach, key issues and the opportunities that the NDF can address. EDF Energy believes that, as it stands, the ISA provides a useful framework for the assessment of NDF objectives rather than delivering the actual assessment at this stage.	Wedi'i nodi.
72	Heb lenwi'r ffurflen	See 3a ³⁸	Wedi'i nodi.
73	Oes	We disagree with the assessment of Objective 5 on page 40 of the Interim ISA report. This is graded as positive on flood risk, social	Mae'r Amcan yn cyfeirio tai newydd tuag at leoliadau lle mae effeithiau cadarnhaol ar amcanion yr Arfarniad

³⁸ Responses to this question can be found: <https://gov.wales/national-development-framework-issues-options-and-preferred-option>

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		cohesion, landscapes and townscapes, and natural resources. There is nothing in the objective itself that secures these outcomes – particularly as it links market housing to areas of growth implying development pressures attached to existing built environment. It is unclear why city regions and growth deals having been assessed negatively or unknown is still included in the draft NDF objectives.	Cynaliadwyedd Integredig yn bosibl a lle mae effeithiau negyddol yn annhebygol, er enghraifft, o ganlyniad i fwy o gyfleoedd tir llwyd neu am fod tirweddau naturiol llai sensitif gerllaw. Bydd cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnig asesiadau manwl o gynigion ar sail eu lleoliadau penodol a bydd hi'n haws nodi unrhyw effeithiau negyddol posibl. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys rhagor o fanylion am bolisiau a chynigion a chaiff asesiadau eu dogfennu yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig.
74	Nac Oes	No Comment	
75	Heb ateb	No Comment	
76	Nac Oes	No Comment	
77	Heb ateb	No Comment	
78	Oes	As I said above I welcome the work done to use the Act in this process, but I believe that the goals descriptors should have been used instead of the titles to ensure the different facets of the statutory meaning of the goals were taken into account in the assessment and the objectives could have been organised following the well-being goals. Once more I find confusing that the list of ISA objectives does not correspond to the list of NDF Objectives in the consultation document.	Wedi'i nodi. Mae'r nodau wedi llywio amcanion y cynllun ac mae'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn dogfennu hyn.
79	Nac Oes	No Comment	
80	Heb ateb	Refer to 1a above	Wedi'i nodi.
81	Heb ateb	No Comment	
82	Nac Oes	No Comment	
83	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
84	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
85	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
86	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Cwestiwn 4b

A oes gennych sylwadau ynglŷn â'r asesiad o Opsiynau'r Fframwaith fel y mae wedi'i nodi yn Adroddiad Interim yr Arfarniad o Gynaliadwyedd Integredig a'r Adroddiad Sgrinio Rhagarweiniol yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd?

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
1	Nac Oes	No Comment	
2	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
3	Heb ateb	No Comment	
4	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
5	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
6	Heb ateb	No Comment	
7	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
8	Nac Oes	No Comment	
9	Oes	Write-only	Mae'r dogfennau wedi'u cyhoeddi ar-lein, sy'n golygu eu bod ar gael i'r cyhoedd. Bydd cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys Crynodeb Annhechnegol a fydd yn helpu i wneud proses a chanfyddiadau'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn haws eu deall ac yn symlach.
10	Nac Oes	No Comment	
11	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
12	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
13	Nac Oes	No Comment	
14	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
15	Oes	In order that change is effectively undertaken all levels of government and other public funded organisations need to demonstrate good management Independent management accreditation is required to achieve this Thank you	Nid yw'r sylw hwn yn berthnasol i'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig na'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd yn uniongyrchol.
16	Nac Oes	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
17	Nac Oes	Difficult document to decipher. Future documents should be all encompassing and not constantly relying on additional appendices which makes the document more complex that it should.	Bwriedir i'r dogfennau hyn fod mor hawdd eu defnyddio â phosibl, gan ddarparu arfarniad lefel uchel o Opsiynau'r FfDC ar yr un pryd. Bydd cam nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys Crynodeb Annhechnegol a fydd yn helpu i wneud proses a chanfyddiadau'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn haws eu deall ac yn symlach.
18	Nac Oes	No Comment	
19	Nac Oes	No Comment	
20	Heb ateb	It appears that the Integrated Sustainability Appraisal considers the possible positive and negative effects of each option. There is no reason to disagree with the findings of the ISA.	Wedi'i nodi.
21	Nac Oes	No Comment	
22	Nac Oes	No Comment	
23	Nac Oes	No Comment	
24	Nac Oes	Sufficiently thorough to proceed.	Wedi'i nodi.
25	Nac Oes	Sufficiently thorough to proceed.	Wedi'i nodi.
26	Heb lenwi'r ffurflen	See 4a ³⁹	Wedi'i nodi.
27	Oes	In principle the hybrid option would seem most appropriate, but it is not clear that the benefits from alternative options have actually been fully incorporated. Option 1 (growth of strongest market areas) could be regarded as where we are now, and the assessment of positives and negatives seems fair. If the Preferred Option will introduce a different approach it would be useful to spell out in what ways will the preferred option lead to different outcomes? The reservations about Options 3 (decarbonisation) and 4 (SMNR) in Appendix C perhaps reflect the challenges of radical change rather than inherent unsuitability. There is no reason why economic activity under option 4 has to be limited to only the land management	Ymhelaethir ar y ffordd mae'r broses o asesu'r opsiynau wedi arwain at ddewis yr opsiwn a ffeirir yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a fydd yn ategu'r FfDC drafft. Cafodd nifer o opsiynau bras eu hystyried ar gam yr opsiwn a ffeirir er mwyn pennu cyfeiriad y FfDC drafft. Caiff yr opsiynau amgen a godwyd fel rhan o'r ymgynghoriad hwn eu hystyried ar gam datblygu nesaf y cynllun. Bydd Adroddiad Amgylcheddol yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn nodi'r opsiynau amgen a ystyriwyd.

^{39 39} Responses to this question can be found: <https://gov.wales/national-development-framework-issues-options-and-preferred-option>

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		industries. Options 3 and 4 together underpin the sustainability and long term viability of all other options including the preferred option.	
28	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
29	Heb ateb	N/A	
30	Oes	4b1 HRA assessments at this stage are premature, as the report makes clear.	Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau a chaiff Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd dilynol ei gynnal.
31	Nac Oes	N/A	
32	Heb lenwi'r ffurflen	See 4a ⁴⁰	Wedi'i nodi.
33	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
34	Heb lenwi'r ffurflen	CLA Cymru has no comments at this time.	Wedi'i nodi.
35	Nac Oes	No Comment	
36	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
37	Oes	Page 9 of the HRA –With regard to NDF Objective 7.1, it is suggested that there are possible impact pathways between the objective and European sites, for example disturbance from additional visitors to historic sites, or severance and fragmentation arising from historic site maintenance or management. It may still be possible to screen out Objective 7.1 however, subject to a requirement to include policies to protect designated sites in lower-tier plans in the Recommendation / Mitigation Options column.	Mae'r sylwadau hyn wedi cael eu nodi a chytunir â nhw.
38	Oes	No Comment	
39	Nac Oes	No Comment	
40	Oes	Please see our response to the ISA Interim Report, and to the preliminary HRA Screening Report in our	Wedi'i nodi.

^{40 40} Responses to this question can be found: <https://gov.wales/national-development-framework-issues-options-and-preferred-option>

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		accompanying letters. See 1a and 1b	
41	Heb ateb	No Comment	
42	Heb ateb	No Comment	
43	Heb ateb	No specific comments to make	Wedi'i nodi.
44	Nac Oes	No Comment	
45	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
46	Nac Oes	No Comment	
47	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
48	Nac Oes	No Comment	
49	Did Not Answer	No Comment	
50	Heb lenwi'r ffurflen	see 4a ⁴¹	Wedi'i nodi.
51	Oes	The breadth and depth of the ISA process does provide a robust assessment of the options, and the outcome of the 5 preferred option 'Sustainable Places' which draws on the strengths of options 1 – 4 is appropriate and demonstrates the value of the ISA process. The process would be strengthened if the impacts of future trends were more comprehensively considered as part of the ISA process as outlined in the answers to questions 1a and 3d.	Mae Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, sy'n seiliedig ar yr Adolygiad o Gynlluniau, Polisiâu a Rhaglenni, y llinell sylfaen amgylcheddol, esblygiad tebygol y llinell sylfaen honno a'r materion cynaliadwyedd allweddol, yn cyflwyno Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Yng nghynnwys yr Adroddiad hwn, caiff tueddiadau yn y dyfodol yng Nghymru eu trafod a'u bwydo i mewn i Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Caiff tueddiadau yn y dyfodol eu hystyried yn fanylach yn fersiwn nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig pan fydd modd paratoi asesiadau manylach.
52	Nac Oes	No Comment	
53	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

⁴¹ Gellir dod o hyd i ymatebion i'r cwestiwn hwn: https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-y-prif-faterion-opsiynau-ar-opsiwn-a-ffefrir?_ga=2.210825237.1431137948.1613474808-620607912.1597653541

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
54	Heb lenwi'r ffurflen	See 4a ⁴²	Wedi'i nodi.
55	Nac Oes	No Comment	
56	Nac Oes	No Comment	
57	Nac Oes	No Comment	
58	Heb ateb	No Comment	
59	Nac Oes	No Comment	
60	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
61	Nac Oes	No Comment	
62	Oes	It is not clear whether the ISA interim report was informed by the Issues paper (at appendix A of the consultation document), or whether the ISA Framework and Objectives were informed by a review of plans, policies and programmes and national scale evidence base such as the National Indicators for Wales, Wellbeing of Wales statistics, Future Trends report and the State of Natural Resources Report (SoNaRR). The Integrated Sustainability Appraisal (ISA) interim report appears to be limited as far as it relates to the analysis on renewable energy, despite renewable energy being a core component across the alternative options appraised, and a 'central theme' of the Preferred Strategy. Although the legal target under the Environment Act to reduce emissions by a minimum of 80% by 2050 is referred to as a 'key driver' which all development plans should support, relevance at the national scale is not recognised. The Future Trends report recognises that "Wales will require a major decarbonisation of energy generation" to meet the "challenging" targets, and that "Wales has great untapped growth potential to generate energy". These are strategic challenges that need a strategic response in the NDF and should under-pin the 'needs case' that	Ni chafodd y papur Materion ac Opsiynau ei gwblhau'n derfynol nes i Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig gael ei gwblhau'n derfynol a dilynwyd proses iteraidd drwy'r amser. Felly, cafodd y papur Materion ac Opsiynau ei lywio gan waith i adolygu cynlluniau, polisiâu a rhaglenni a'r llinell sylfaen amgylcheddol, yn ogystal â'r sail dystiolaeth sy'n dod i'r amlwg. Dilynwyd proses iteraidd mewn perthynas â hyn hefyd. Mae astudiaethau cefndirol eraill yn cael eu cynnal hefyd, a fydd yn llywio'r FfDC drafft a'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod pwysigrwydd ynni adnewyddadwy er mwyn cyflawni ei hamcanion o ran datgarboneiddio ac ynni (yn ogystal ag amcanion eraill). Mae gan y FfDC rôl bwysig i'w chwarae i sicrhau bod y system gynllunio yn gwneud cyfraniad cadarnhaol i ddatblygu ynni adnewyddadwy. Cynhelir ymgynghoriad, ynghyd â gwaith ymgysylltu ar lefelau amrywiol, ar y FfDC, ynghyd â'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, ar bob cam ac ystyrir eu bod wedi cael eu paratoi yn unol â'r pum ffordd o weithio, a'u bod hefyd yn gydweithredol ac yn gyfranogol. Mae manylion y gwaith ymgysylltu sydd wedi cael ei wneud a gwaith yn y dyfodol ar gael yma:

⁴² Responses to this question can be found: https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-y-prif-faterion-opsiynau-ar-opsiwn-a-ffefrir?_ga=2.210825237.1431137948.1613474808-620607912.1597653541

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		the NDF should articulate to provide a positive planning platform for development. It is noted that there has been analysis of the Ways of Working under the Wellbeing of Future Generations Act as it relates to the process of undertaking the ISA. This is insightful, though perhaps a more impactful way of applying the Ways of Working would be to consider relevance to the development of the Preferred Strategy and Objectives. For example, do the Objectives sufficiently address the longer term considerations, such as decarbonisation targets, and infrastructure planning?; do the Objectives sufficiently consider the national scale problems that need to be avoided?; do the Objectives sufficiently integrate the relevant national infrastructure planning considerations?; is the process of developing the NDF collaborative and involving?	https://gweddi.gov.wales/topics/planning/national-development-framework-for-wales/getting-involved/?skip=1&lang=cy
63	Nac Oes	No Comment	
64	Heb ateb	No Comment	
65	Nac Oes	No Comment	
66	Nac Oes	Dyma gyfieithiad o'r ymateb a dderbyniwyd yn Gymraeg. Here is a translation of the response received in Welsh. See responses to Q4a and Q1b above. Gweler ymatebion i C4a a C1b uchod	Wedi'i nodi
67	Oes	This is set out in our response to Question 1b	Wedi'i nodi.
68	Oes	For general observations on the HRA see response to q1b above. Many of the conclusions drawn in tables C-16 & C-17 are requirements of the NDF which should be set in the contextual section of the Environmental Report (see response to question 1a) rather than being presented as findings of the options appraisal. In some instances, assessment judgements are made about the relative performance of options rather than assessing each one individually against the relevant SA objective. This is not a consistent approach. How have	Mae canlyniad yr asesiadau o bob un o opsiynau'r FfDC yn dangos mai canlyniadau cadarnhaol sydd i Opsiwn 4 yn bennaf, a dim ond ar gyfer Amcanion 4 a 12 yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig y nodwyd mân effeithiau andwyol posibl. Yn yr ystyr hwnnw, roedd Opsiwn 4 y FfDC wedi perfformio'n well nag Opsiwn 1 y FfDC a dim ond rhywfaint yn waeth nag Opsiynau 3 a 5 y FfDC. Ar hyn o bryd, nid oes digon o fanylion na thystiolaeth i lunio asesiadau mwy mesuradwy o bob opsiwn nag sydd ar gael yn barod gan nad yw manylion am faterion fel maint, math a

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		the relative benefits of option 4 been introduced to the assessments of other options? E.g. Table C-1 “However, it is less likely than option 3 to deliver a reduction in inequalities nationally.” and Table C-8 “It is also assumed that this option is relatively lower growth compared to option 1, so the extent of vehicle and industrial emissions is also expected to be lower.” We are concerned that conclusions drawn within the assessment of option 4 (the sustainable management of natural resources / natural resources option) are, in places, overly pessimistic. The principles of SMNR set a context for natural resource use that reminds developers and society that the environment can no longer be considered “free goods” to be exploited without consequence. The fact that many of the following statements, each relating to option 4, are not supported by evidence demonstrates the significant subjectivity of this part of the assessment. The benefits of ecosystems – e.g. to health, activity and nature based solutions are overlooked: C-1 “it could lead to an exacerbation of education inequalities in more rural areas, should the option lead to an increase in the isolation of rural communities for environmental protection reasons.” C-2 “However, it is unlikely to lead to significant positive benefits in relation to addressing issues that affect health such as isolation, and ageing population, housing quality.” C-3 “This option may limit growth and therefore employment opportunities, with opportunities being limited to certain parts of Wales. Therefore, this option may limit the potential for social inclusion, particularly in less developed areas that may be afforded greater environmental protection.” C-4 “The option supports a narrow approach to sustainable growth with limited impact on national prosperity and economic diversity.” C-10 “The option has little focus on children or	dosbarthiad cynigion datblygu yn hysbys. Bwriedir i'r asesiadau fod yn wrthrychol ac yn ffeithiol er bod cryn dipyn o ansicrwydd a thybiaethau yn gysylltiedig â nhw. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau. Bydd mwy o fanylion am y broses o asesu polisiau a phrosiectau ar gael yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a fydd yn ategu'r FfDC drafft. Dylid darllen y FfDC ochr yn ochr â'r polisi cynllunio cenedlaethol sydd wedi'i gynnwys ym Mholisi Cynllunio Cymru (PCC). Mae ystyriaeth ddyledus yn cael ei rhoi i ffactorau amgylcheddol wrth baratoi'r FfDC. Mae PPC yn rhoi arweiniad ar ystyriaethau sy'n seiliedig ar bynciau, gan gynnwys pynciau amgylcheddol fel ecosystemau a seilwaith gwyrdd. Bydd y FfDC yn darparu strategaeth ar gyfer datblygiadau yn y dyfodol ar lefel genedlaethol yng Nghymru.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		protected characteristics beyond this.” C-12 “This option is also focussed on identifying sustainable locations for new housing and ensuring high standards of sustainable design in the context of the natural environment. The potential effect of this could be that insufficient housing is delivered of appropriate types and in appropriate areas to meet identified needs.” With reference to table D1 (SA Objective 16), we are also concerned that the Welsh Government’s response to the appraisal recommendations for the preferred option (the recommendation suggests greater integration), puts structure before substance. We question why the Welsh Government is resisting treating environmental enhancements equally with other ‘placemaking’ considerations? The NDF is the biggest possibility for us to demonstrate integration of environment with the statutory purpose of planning. Table D1 (SA Objective 16) recommendation: The ‘Placemaking’ theme provides the first principle through which all spatial choices are first considered. Within this text is reference to green infrastructure to support healthy lifestyles. It is suggested that the wider benefits and potential for a green infrastructure network could be highlighted within the ‘Placemaking’ theme, to give it greater status and to ensure that the range of environmental enhancements to be achieved are given prominence. This could then be linked to a range of strategic policies, including active travel and connectivity of communities including health and well-being and access to greenspace, flood risk management, temperature regulation, air and noise quality, water and soil quality and ecosystem connectivity. See recommendation under ISA objective 9 in relation to SMNR principles. It is recommended that policies DN2 and DN4 could consider the role of ecosystems services more widely, not just focussing on designating specific areas as	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		'nationally important' as this may remove the connectivity, diversity and interconnectedness that the NDF is seeking to strengthen. This could also help to improve mitigation against the potential effects of development on the natural environment and include the protection of geology and soils. Welsh Government response: The structure of the Preferred Option reflects the revised PPW structure and the policies within the Preferred Option are to be read as a whole, one is not prioritised over another. 15 If all policies are to be taken as equal, what is the plan's role in reconciling conflict between them? A sustainable approach would be to integrate these issues. If they are to remain separate – through cross referencing is necessary to ensure the coherence of the NDF.	
69	Nac Oes	No Comment	
70	Heb ateb	No Comment	
71	Nac Oes	EDF Energy has no comment on this question	Wedi'i nodi.
72	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
73	Oes	As above comments on the ISA and HRA.	Wedi'i nodi.
74	Nac Oes	No Comment	
75	Heb ateb	No Comment	
76	Nac Oes	No Comment	
77	Heb ateb	No Comment	
78	Heb ateb	No Comment	
79	Nac Oes	No Comment	
80	Heb ateb	The GMW Partnership recommends that: • Option 1 'Focusing growth in the strongest market areas' should be rejected as not meeting GMW Partnership's aspirations and as inconsistent with meeting WCFG objectives; • Benchmark Option – to not prepare an NDF should be rejected as non-compliant with legislation; • Option 2 'Focussing on creating strong communities	Cafodd nifer o opsiynau bras eu hystyried ar gam yr opsiwn a ffeirir er mwyn pennu cyfeiriad y FfDC drafft. Caiff yr opsiynau amgen a godwyd fel rhan o'r ymgynghoriad hwn eu hystyried ar gam datblygu nesaf y cynllun. Bydd Adroddiad Amgylcheddol yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn nodi'r opsiynau amgen a ystyriwyd. Bydd Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn rhoi ystyriaeth lawn i'r Polisi Adnoddau Naturiol

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		across Wales' is welcomed as best fitting with the aspirations of the GMW Growth Deal, recognising that Option 3 (to deliver de-carbonisation and climate change objectives) and 4 (focused on the sustainable management of Wales' Natural Resources) are necessary and important components of delivering Option 2. Not enough weight is given to climate change and sustainable management of natural resources (SMNR). Why were options 3 and 4 only considered separately rather than together before moving on to consider a hybrid with the others, if this was then still necessary?	Cenedlaethol a Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. Felly, bydd y FfDC, yn ei dro, yn helpu i gyflawni strategaethau cenedlaethol ar gyfer adnoddau naturiol Cymru, gan gynnwys mewn perthynas â newid yn yr hinsawdd.
81	Heb ateb	No Comment	
82	Nac Oes	No Comment	
83	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
84	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
85	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
86	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Cwestiwn 5b

A oes gennych sylwadau ynglŷn â'r asesiad o'r Opsiwn a Ffeifir ar gyfer y Fframwaith fel y mae wedi'i nodi yn Adroddiad Interim yr Arfarniad o Gynaliadwyedd Integredig a'r Adroddiad Sgrinio Rhagarweiniol yr Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd?

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
1	Oes	Everything appears to be included but it needs to be translatable in practice. Care also needs to be taken not to increase any inequalities between the regions and the communities that reside and work in them.	Mae'r sylwadau wedi cael eu nodi a byddant yn llywio'r FfDC drafft a fydd yn cynnwys mwy o fanylion.
2	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
3	Heb ateb	No Comment	
4	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
5	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
6	Heb ateb	No Comment	
7	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
8	Nac Oes	No Comment	
9	Oes	Stop asking about these all the time – more effort seems to have gone into them than the actual NDF	Mae'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd yn rhan bwysig o'r sail dystiolaeth sy'n ategu'r dull gweithredu strategol a gaiff ei nodi yn y FfDC drafft.
10	Nac Oes	No Comment	
11	Heb lenwi'r ffurflen	In terms of 'optioneering', a sensible and pragmatic approach appears to have been adopted to developing a 'Preferred Option', having full regard for the Habitats Regulations Assessment and the Integrated Sustainability Assessment in reaching that position.	Wedi'i nodi.
12	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
13	Nac Oes	No Comment	
14	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
15	Oes	In order that change is effectively undertaken all levels of government and other public funded organisations need to demonstrate good management Independent management accreditation is required to achieve this Thank you	Nid yw'r sylw hwn yn berthnasol i'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig na'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd yn uniongyrchol.
16	Nac Oes	No Comment	
17	Nac Oes	No reference to landslips which are a growing issue in Wales. Welsh Government needs to adopt a National Housebuilding Programme or Policy for affordable housing. Too much power is given to National Resources Wales and more should be done to protect the 'green belts' of the communities.	Mae'r ffactorau hyn yn llywio sawl un o Amcanion yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, a gaiff eu defnyddio i asesu pob cynnig yn y FfDC.
18	Nac Oes	No Comment	
19	Heb ateb	No Comment	
20	Nac Oes	No Comment	
21	Nac Oes	No Comment	
22	Nac Oes	No Comment	
23	Heb ateb	No Comment	
24	Nac Oes	No Comment	
25	Nac Oes	No Comment	
26	Heb lenwi'r ffurflen	See 5a ⁴³	Wedi'i nodi.
27	Oes	It is not clear how or whether all of the most positive features of the various alternative options have been transposed into the final "hybrid" Preferred Option. This repeated phrase used in Welsh Government's rejection of a range of recommendations in Appendix D "...The preferred Option should be considered as a whole and seeks to deliver sustainable development..." raises fears that there	Ymhelaethir ar y ffordd mae'r broses o asesu'r opsiynau wedi arwain at ddewis yr opsiwn a ffeirir yn Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a fydd yn ategu'r FfDC drafft. Bydd ystyriaeth lawn yn cael ei rhoi o hyd i ffactorau cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol wrth ddatblygu dull gofodol y FfDC.

⁴³ 43 Gellir dod o hyd i ymatebion i'r cwestiwn hwn: https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-y-prif-faterion-opsiynau-ar-opsiwn-a-ffefrir?_ga=2.210825237.1431137948.1613474808-620607912.1597653541

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		is still a view that social and environmental considerations can be traded away in favour of economic outcomes.	
28	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
29	Nac Oes	N/A	
30	Oes	5b1 CCN broadly agrees but would like more precision in the expression of aspirations. For example (P3), "The NDF will ensure that Welsh speaking communities are supported and create conditions that enable the language to prosper. The NDF will support communities by enabling appropriate employment opportunities and planning the provision of new homes so that population change is carefully managed and helps create the conditions to realise the Welsh Government's Welsh language objectives, including 1 million Welsh speakers by 2050." The creation of employment opportunities also requires local entrepreneurship , funding availability, skills development, a sound market and ongoing profit potential. Planning has a supportive and not a generative role. This point could be made more clearly in the NDF. 5b2 The HRA screening report is premature at this stage. This appears to be a view shared by the author/s of the report.	Mae'r sylwadau ynghylch dyheadau'r FfDC wedi cael eu nodi. Wrth ddatblygu'r FfDC drafft, a gaiff ei lywio gan yr ymatebion a gyflwynwyd i'r ymgynghoriad hwn, mae'n bwysig ystyried sut mae gweledigaeth ac amcanion y FfDC yn llywio'r FfDC newydd ac yn cyflawni'r canlyniadau sydd eu hangen. Bydd y FfDC drafft yn cynnwys mwy o fanylion am bolisiau a phrosiectau. Nid yw gwaith sgrinio'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd yn gynamserol, ond rydym yn cydnabod mai gwerth cyfyngedig sydd iddo am nad oes elfen ofodol fawr i'r FfDC ar y cam cynnar hwn.
31	Nac Oes	N/A	
32	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
33	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
34	Heb lenwi'r ffurflen	CLA Cymru has no comments at this time.	Wedi'i nodi.
35	Nac Oes	No Comment	
36	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
37	Oes	SA Broadly agree with assessment of the Preferred Option Agree that the preferred, hybrid, option incorporates the most positive elements of the alternative options considered. HRA The HRA sets out the twelve overarching objectives of the NDF preferred option. Comments at Q1b and 4b apply. Distinctive and National Places – The assessment summary refers to the ‘Distinctive and Natural Places’ theme. The assessment refers to the potential negative landscape impacts from nationally significant transport or renewable energy infrastructure proposals. It also refers to development in more rural areas leading to negative effects against the areas of dark skies and tranquil areas. The assessment does not mention or consider the statutory purposes and duties of National Park Authorities. The first purpose of the National Park Authorities is to conserve and enhance the natural beauty, wildlife and cultural heritage, therefore these ‘negative effects’ could potentially have an adverse impact on the landscapes.	Nid yw'n ofynnol i'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig ailadrodd na nodi diben Awdurdodau Parciau Cenedlaethol. Mae'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys amddiffyn a gwella tirweddau naturiol o dan Amcan 13 yr Arfarniad.
38	Nac Oes	No Comment	
39	Nac Oes	No Comment	
40	Oes	Please see our response to the ISA Interim Report, and to the HRA Screening Report in our accompanying letters.	Wedi'i nodi. Caiff y rhain eu trafod yng nghwestiwn 1a ac 1b.
41	Heb ateb	No Comment	
42	Heb ateb	No Comment	
43	Heb ateb	No specific comments to make	Wedi'i nodi.
44	No	No Comment	
45	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
46	Nac Oes	No Comment	
47	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
48	Nac Oes	No Comment	
49	Nac Oes	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
50	Heb lenwi'r ffurflen	see 5a ⁴⁴	Wedi'i nodi.
51	Oes	The breadth and depth of the ISA process does provide a robust assessment of the preferred option 'Sustainable Places'. As stated in earlier questions when using the Well-being of Future Generations as a lens the process would be strengthened if the impacts of future trends were more comprehensively considered as part of the ISA process. Likewise in addressing the involvement way of working more detail on the depth and breadth of the engagement with stakeholders, specifically those considered as traditionally hard to reach would further strengthen the 'robustness' of the process.	Caiff tueddiadau yn y dyfodol ac esblygiad tebygol y llinell sylfaen amgylcheddol, sy'n cynnwys iechyd, eu hystyried yn Adroddiad Cwmpasu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig a fwydodd i mewn i'r gwaith o baratoi Fframwaith yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Caiff pob cynnig ei asesu yn erbyn y Fframwaith. Yn fersiwn nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, pan fydd mwy o fanylion am gynigion ar gael, bydd asesiadau yn pennu a yw'r effeithiau yn debygol o fod yn rhai byrdymor, tymor canolig neu hirdymor er mwyn bodloni gofynion y Gyfarwydddeb ar Asesiadau Amgylcheddol Strategol. Mae'r FfDC, ynghyd â'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, wedi cael eu llywio gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Byddant yn destun proses ymgynghori, ynghyd â gwaith ymgysylltu arall ar lefelau amrywiol, ar bob cam ac ystyrir eu bod yn gydweithredol ac yn gyfranogol. Mae manylion y gwaith ymgysylltu sydd wedi cael ei wneud a gwaith yn y dyfodol ar gael yma: https://gweddill.gov.wales/topics/planning/national-development-framework-for-wales/getting-involved/?skip=1&lang=cy
52	Nac Oes	No Comment	
53	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
54	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

^{44 44} Gellir dod o hyd i ymatebion i'r cwestiwn hwn: https://llyw.cymru/fframwaith-datblygu-cenedlaethol-y-prif-faterion-opsiynau-ar-opsiwn-a-ffefrir?_ga=2.210825237.1431137948.1613474808-620607912.1597653541

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
55	Nac Oes	No Comment	
56	Nac Oes	No Comment	
57	Nac Oes	No Comment	
58	Heb ateb	No Comment	
59	No	No Comment	
60	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
61	Nac Oes	No Comment	
62	Nac Oes	No Comment	
63	Nac Oes	No Comment	
64	Heb ateb	No Comment	
65	Oes	Emphasis on national important places, habitats, etc. appears to be too narrow. It excludes the importance of regional and even local places to specific and individual communities (if the aim is to create sustainability at all levels and for all communities), and the potential for sites in the latter categories to become important over time at a national level (and vice versa).	Bydd y FfDC yn pennu'r cyfeiriad ar gyfer Cynlluniau Datblygu Strategol a Chynlluniau Datblygu Lleol, y bydd yn ofynnol iddynt gydymffurfio â'r FfDC. Bydd hyn yn sicrhau bod cynlluniau datblygu ar bob lefel yn gyson ac yn cydweithio. Caiff lleoedd a chynefinoedd o arwyddocâd cenedlaethol, rhanbarthol a lleol eu cefnogi a'u gwerthfawrogi drwy bolisïau cynllunio cenedlaethol sydd wedi'u cynnwys ym Mholisi Cynllunio Cymru. Ni fwriedir i'r FfDC ailadrodd polisïau a geir eisoes ym Mholisi Cynllunio Cymru.
66	Nac Oes	Dyma gyfieithiad o'r ymateb a dderbyniwyd yn Gymraeg. Here is a translation of the response received in Welsh. See the comments already noted. Gweler y sylwadau a nodwyd eisoes.	Wedi'i nodi.
67	Oes	Habitats Regulation Assessment It is obvious that until more information is supplied on the detailed implications of the NDF proposed policies no proper assessment can be made on impacts on habitats etc. This is conceded at paragraph 5.1.3 p22 of the Habitats Regulations assessment where it states the following: 'Under the Habitats regulations it is necessary to assess the potential in-combination effects of the NDF with other current or	Wedi'i nodi.

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
		proposed, Plans, or projects. However, there is insufficient detail within the current preferred option version of the NDF to allow for a meaningful in-combination assessment to be completed.'	
68	Oes	See response to 1a, 4b and 5a above. We suggest you revisit the assessments and incorporate their findings in to a composite Environmental Report and publish it alongside the draft NDF next year. The assessment of the preferred option is undertaken to a different standard to that of the alternative options. They should be considered equally. The summary assessment of the preferred option explains: 'Policies included within the Distinctive & Natural Places them...should lead to positive effects for landscape and ecology.' However, the policies are yet to be drafted so the assertion is premature. A likely significant effect, why doesn't the summary draw attention to the conclusions that: 'Strengthening national important ecosystem resilience could lead to significant positive effects...' Throughout the commentary provided, the assessment omits benefits ecosystem resilience has across all sectors and NDF issues.	Caiff y sylwadau eu hystyried wrth lywio'r fersiwn nesaf o Adroddiad yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig. Nodir mai dim ond asesiad lefel uchel a gafodd ei gynnal ar y cam hwn. Nodir na chaiff Adroddiad Amgylcheddol ar wahân ei lunio. Fodd bynnag, rydym wedi ymgynghori â rhanddeiliaid, gan gynnwys RSPB, ar strwythur Adroddiad nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig, i gyd-fynd â'r FfDC drafft a oedd yn destun ymgynghoriad, er mwyn sicrhau ei fod yn hawdd ei ddeall, gan gynnwys mewn perthynas â'r ffordd y mae'n bodloni gofynion cyfreithiol.
69	Nac Oes	No Comment	
70	Heb ateb	No Comment	
71	Nac Oes	EDF Energy has no comment on this question.	Wedi'i nodi.
72	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
73	Oes	There is a lack of quantitative environmental information and no separate environmental report labelled environmental report. There is Appendix A: Issues that covers environmental information. The ISA report is an assessment rather than a data report.	Bydd fersiwn nesaf yr Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn cynnwys gofynion Adroddiad Amgylcheddol.
74	Nac Oes	No Comment	
75	Heb ateb	No Comment	
76	Nac Oes	No Comment	
77	Heb ateb	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
78	Oes	I heard with concern that during a stakeholder workshop in the Assembly participants believed that the Integrated Sustainability Appraisal and Preliminary Habitats Assessment did not been adequately assess the species and habitats requirements of the regulations. I would welcome some reassurance in this respect.	Bydd Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd ac Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig y FfDC yn bodloni'r Cyfarwyddbau a byddant yn gydymffurfiol yn gyfreithiol o ran cyfraith achos.
79	Oes	In respect of the Habitats Regulations Assessment screening report, the "People over Wind" judgement of April 2018 needs to be considered moving forward due to the potential impact it will have. In particular, "the recent ruling requires that regard must first be given to the impact of the plan or proposal in assessing, whether or not, an Appropriate Assessment is required without having regard to mitigation measures". In practice, where councils have currently taken into account mitigation measures in relation to a scheme, this could now result in delays to applications in all of the following stages: Permission Granted, Appeal, Resolution to Grant as well as the promotion of sites through the development plan. This potential impact needs to be noted moving forward.	Bydd Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd ac Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig y FfDC yn bodloni'r Cyfarwyddbau a byddant yn gydymffurfiol yn gyfreithiol o ran cyfraith achos.
80	Oes	Is it not the aim of the Welsh government that all actions in whatever sphere contribute to EACH of the Wellbeing Goals? Therefore, why does the ISA only match some of the Wellbeing goals to each assessed aspect? How is Resilient Wales being interpreted through the ISA? It seems to focus on individual and community (human) resilience but ignores Ecosystem Resilience despite the definition in the WBFG Act.	Bydd gan y FfDC rôl bwysig i'w chwarae wrth helpu i gyflawni'r nodau llesiant ac mae dull gweithredu'r Arfarniad Cynaliadwyedd Integredig yn ein helpu i ddeall ble y gall y FfDC wneud y cyfraniad mwyaf. Mae'r nodau, yn ogystal â'r ffyrdd o weithio, wedi bod yn hollbwysig i'r gwaith hyd yma.
81	Heb ateb	No Comment	
82	Oes	As per previous	Wedi'i nodi.
83	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
84	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	
85	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Rhif y sylwadau	Oes/Nac oes	Sylwadau	Ymateb
86	Heb lenwi'r ffurflen	No Comment	

Arcadis (UK) Limited

Arcadis Cymru House

Cardiff

CF3 0EY

United Kingdom

[arcadis.com](https://www.arcadis.com)